

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

GİRİŞ

HABER VER

ADEM İLE HAVVA VE ADEM

BİSMİLLAHİ ŞERİF'İN ESRARI

ASLINI BİR CAN EDEN

RUH NEDİR

HABİBİ KİBRİYA

MUHAMMED KELİMESİNDEKİ FERDİ HİKMET

EVRAĞ-I ŞERİFE VE AÇIKLAMASI

ALLAH İNSANI NİÇİN YARAMIŞTIR

EY ADEMOĞLU

DUA

BUGÜN ALLAH İÇİN NE YAPTIN

CÜZ VE KÜL

AH EDEB

MÜKEMMEL İNSAN

ALLAH HU DİYEN

İLAHİ

DOKSAN DOKUZ ESMAÜL HÜSNA

ARİFLERİN MAKSADI

FETHİYE EVRAĞI

TEVHİD ÜZERİNE

PADİŞAH MİHMAN OLMAZ

İDRİS KELİMESİNDEKİ KUDSİ HİKMET

ZİKRİN HAKİKATTEKİ TEFSİRİ

GAVSİYYE

ZİKRULLAH 1

TASAVVUF BASAMAKLARI

ZİKRULLAH 2

VARİDAT

ZİKRULLAH 3

TEFEKKÜR

ZİKRULLAH 4

ARİFLERDEN MENKİBELER

TEVFİZNAME

AYETİ ŞERİF VE HADİSİ ŞERİFLERİN MEALİ

SEÇME HADİSLER

TARİKATLER VE HALVETİLİK

FAKİRLERİN DOSTU

BİR FRANSIZ DOKTORUN KEŞFİ

İMAM ALİ’NİN MİSİR VALİSİNE MEKTUBU

MEVLANA’DAN İKİ RUBAİ

BİZE VE BÜTÜN İNSANLIĞA DÜŞEN

PEYGAMBER EFENDİZMİZİN DUASI

Önsöz

**Bismillahirrahmanirrahim.
Lâ ilâhe illallah, Muhammedun Resûlullah.**

ÖNEMLİ NOT:

Bu kitabın çok dikkat edilerek okunması rica olunur. Hepsi ayet, hadis mealidir. Fakat çeşitli kaynaklardan derlenmiştir.

Adem olmasa, Alem ne yapar?

Alem olmasa, Adem ne yapar?

İkisi, birbirisini tamamlar.

Alem'in mi Adem'e ihtiyacı var, Adem'in mi Alem'e ihtiyacı var?

Bu ilahi sırrı Hz. Fahr-i Kainat Efendimiz, Kur'an-ı Azimüşşan'da ayet-i şerif ile, kudsi hadis-i şerif ile beyan etmiştir.

Biz de bu ufak kitabımızda, bu hususları derleyip toplayarak beyan ettik. Tam huzur ile okunup tatbik edilirse, Adem'le Alem arasındaki sırlara (kısmen) vakıf olunabilir.

İlmel Yakın, Aynel Yakın çalışılırsa, Hakkel Yakın'e ulaşılabilir. Tevhid, ilahi ve ulvi bir meyve bahçesidir: Okuyan için tatlı da, acı da olabilir. Fakat daima, acıyı tatlıya çevirebilmek için tatbikat, hazım gerekmektedir.

Maddi ve manevi çeşitli ilimlerde çalışarak, derleyip hazırlamak suretiyle, bu kitabı bu hale getirdik. Alan ve okuyan kardeşlerimiz, insanlık ve İslam Alemi, herkes istifade edebilir.

Bu kitabımızda meydana gelebilecek olan kusurlarımızı görürseniz, af dileriz.

Hacı Ahmet Kayhan

14.5.1989

(Malatya'nın Pötürge İlçesi Mako-Aktarlar Köyünden, Ali-İsmail Oğullarından, Ali Oğlu Hacı Ahmet Kayhan, 1930 yılında Ankara'ya gelmiştir. 03-08-1998 yılından beri ANKARA /Kayaş/ Kızılcaaköy /Hacı Ahmet Kayhan Camisinde kabri ziyarete açıktır.)

GİRİŞ

Adem ile Alem, nedir? İkisi, ikiz çocuk gibidir. Birbirisini tamamlayan iki sevgilidir. Diğer bir açıdan Alem ve Adem, bir ağaç ve onun çiçeği, meyvası gibidir.

Adem olmasa, Alem ne yapar? Alem olmasa, Adem ne yapar? İkisi, birbirisini tamamlar.

Allahu Teala, Ademoğlu'na onsekiz bin alemin sırrını, Kur'an-ı Azimüşşan'da beyan etmiştir: Alemi sevmiş ve ona da sevdirmiştir.

Sen, Rahman ve Rahim ism-i şerifiyle bakmadıkça, Allah'ı sevemezsin ve bulamazsın. Kur'an ilmine bak ve dal. İnsanın Sırrını bulmaya çalış. Alem'i sev, insan ol. Alem'i sevmeye, Allah'ı bulmaya çalış.

Kudsi hadis-i şerifte, şöyle beyan edilmiştir: "Biz insanın sırrıyız, insan da bizim sırrımızdır." Eğer Allah ve Allah'ın Resulünü hakkıyla seversen, onsekiz bin alemin sırrını, Muhammedi Sırrı da çözmüş olursun. Dikkat et, Adem ile Alem'in üzerine çalış ve bul.

Adem mi Alem'e misafir geldi, Alem mi Adem'e misafir geldi? Bunu tefekkür ile, ilm-i ilahi ile, Kur'an-ı Azimüşşan'a dayanarak bulabilirsin. Adem ile Alem'in ikisi de birdir, azimdir.

Adem ile Alem, bir tek yaprağın iki yüzü gibidirler; birbirlerinden ayrılamazlar. Fakat Adem ile Alem'in durumuna bakacak olursak, sevgiyi bırakmışlar, sert düşmanlık içinde birbirlerini yiyorlar. Adem Aleyhisselam'dan sonuna kadar gördüğümüz şudur ki, iki dost, düşman olmuştur. Altınıyla, gümüşüyle, madeniyle, suyu ve toprağı ile dünyamızı, Ademoğlu, yeme, içme ve giymeyle bitirmeye çalışıyor. Sevgilisi olması gereken Alem'i altüst ediyor. Alem ve toprak ise, Adem'i yiyor. İkisi de düşmanca birbirlerini yiyorlar ve ikisi de doymuyorlar. Kimse bu tersliğin farkında değil.

Adem ile Alem'in dostluğuna, düşmanlığına bakan, onlarda bir yaprağın iki yüzünü gören, arif olur.

Allah ve Allah'ın Resulü'nden, Kur'an-ı Azimüşşan'dan ayrılmayın.

Ey insanoğlu, Adem ve Alem'in sırrına bak, arif ol. İnsanlığını kaybetme.

Ey insanoğlu, sen bu alemi yutamazsan, hak edemezsen, bilmiş ol ki bu alem, zaten seni yutar...

HABER VER

Ela ey mürşid-i Alem haber ver ilm-i Mevla'dan

Elâ ey mânâ-yı Adem haber ver remz-i esmadan

Ne sırdır Adem ve Havva, ne sırdır “Allemel esma” Ne
sırdır Sidre ve Tuba, haber ver arş-ı âlâdan

Nedir dillerdeki ilmin, nedir hem remz-i Zülkarneyn
Ne yerdir “mecmail bahreyn,” haber ver Hızır ve Musa’dan

Ne yerdir merkez-i edna, nedir ya halka-i vusta
Bilinmez zerre-i kübra, haber ver sen bu suğradan

Kimindir feyz ve hem ihya, ne sırdır hem, dem-i İsa
Nedir Meryem’deki derya, haber ver dürr-i yektadan

Nedir Kur’an’ın esrarı, nedir esrarın envarı,
Nedir Mehdi’nin etvarı, haber ver sırr-ı esradan

Nedir Adem, nedir Havva, Alem nedir ve kimdir o,
Haber verdi bunu “İkra,” haber ver sırr-ı Kur’an’dan

Niyazi Mısırî

1. **Elâ:** şimdi. **Mürşid:** irşad eden, yol gösteren. **Remz:** sembol. **Esmâ:** Allah’ın isimleri.
2. **Allemel esma:** (Allah, Adem Aleyhisselam’a) “isimlerini öğretti”. **Sidretül Münteha:** Cennet’teki Sınır Ağacı. **Tuba:** Cennet’teki dev ağaç.
3. **Dil:** gönül. Zülkarneyn, ab-ı hayat (hayat suyu, ölümsüzlük) çeşmesini aradı, bulamadı. Hızır ve İlyas (Aleyhisselam) buldular. Bu, Mecmail bahreyn (iki denizin birleştiği yer)’de idi. Daha sonra Hızır Aleyhisselam, Musa Aleyhisselam’la orada buluştu.
4. **Merkez-i edna:** aşağı merkez. Tasavvufta üst merkez Nur-u Muhammedî, alt merkez İnsan-ı Kamil’dır. Ayrıca burada “İki yay kadar, hatta daha yakın” (kabe kavseyn ev edna: Necm Suresi, 53/9) sırrına işaret vardır. **Halka-i vüsta:** Allah ehlinin halkası. **Zerre-i kübra:** en büyüğün zerresi (bile). **Sugra:** küçükler.
5. **Feyz:** kudret, bereket. **İhya:** can vermek. **Dem:** ruh, nefes. **Derya:** deniz. **Dürr-i yekta:** eşsiz inci (burada Hz.

İsa).

6. **Esrar:** sırlar. **Envar:** nurlar (ışıklar). **Mehdi:** son velî. **Etvar:** tavırlar. **Esra (Leyletil Esra):** Mirac gecesi.

7. **İkra:** “Oku.” Kur’an-ı Azimüşşan’ın ilk inen sözü.

ADEM İLE HAVVA VE ADEM

Allah, bu Alem’i Adem’le, ulvi hikmetle ziynetlendirmek için, evvel ve ahir hikmeti, Muhammedi Sır ile beyan kıldı.

Hiz. Muhiddin İbn Arabi (Şeyhül Ekber), Kur’an-ı Azimüşşan’daki ayet-i şerifleri kısaca, hikmetli sözlerle insanlık alemine, onun kaldırabileceği kadar beyan etmiştir. Aşağıdaki yazı, onun bu beyanatından özetlenmiştir.

Allah ondan ve cümlemizden razı olsun.

Giriş

- Bil, bul, arif ol.

- Bugün Allah için ne yaptın?

İnsanın kudsi varlığı, şu kainat yapısına bir sebep teşkil eder. Elinizdeki bu yazı, bunu açıklamak için hazırlanmıştır.

Gayemiz, Adem'in aleme gelişini, gaye ve vazifesini ve öz varlığının ne olduğunu, yaradılışın sırrında tanıtmaya çalışmaktır.

İnsan her şeyden önce, yaşadığı noktayı hisleri ile takip ederek, dünyaya geliş sebebini, gaye ve vazifesini bilmelidir. Bunu kişiliğinde idrak etmesi, varlığının bir gayesidir. Çünkü Cenab-ı Hak, "Ben bir gizli hazine idim, bilinmekliğimi istedim," diyor. Şu halde yaradılışın sebebi, kesinlikle bu emrin bir eseridir. Bu itibarla, onun varlığında şahsi değerimizi idrak etmemiz, en yüce bir vazifedir.

Gene, "İnsan benim sırrımdır, ben de onun sırrıyım," diyor. Bununla, hem mutlak varlığını insanların kudsi yapısında tanıtmak istiyor, hem de "insanın sırrıyım" demekle, zati aslını insanın vasfında müjdeliyor.

İşte biz bunun için, insan varlığının nereye dayandığını ve yaşamındaki gerçek anlamı tanıtmak istiyoruz. İnsan, kutsallığından yaşar. Bu yüzden de yaşamının temelini bilmeyen, onu bulup ona dayanmayan, ömrünü tam anlamıyla tatminkar olarak geçiremez. Gerçek anlamıyla insanlık gücünü, fazilet ve huzur yolunu bulamaz.

İşte bunun için, insanlığın mutluluğunu tanıtmak zorunluluğunu duyuyoruz. Bütün Ehlullah, güçlü bir imanla bu emre uymuş ve bunun idraki içinde hareket ederek, Allah katında layık olduğu mevkiye ermiştir.

İnsan gerçeklere dayanmadıkça, gidişinde dikkat, ciddiyet ve mertlik anlayışı göstermedikçe ve vicdanında sorumluluk duygusu taşımadıkça, kişiliğinin bir değeri olamaz. Güven, huzur ve mutluluk da bulamaz.

Allah, yardımcımız olsun.

Kainat ve Yaradılış: Lâ Taayyün, Ahadiyet

Cenab-ı Hak, varlığını zuhura çıkarmadan önce, gizli bir varlıktı. Bilinmeyen bu varlığa, Gayb-ı Mutlak (Mutlak Görünmezlik), Lâ Taayyün (Belirmemişlik), Itlak (Serbestlik) Alemi, Yalnız Vücut, Ümmü'l Kitap (Kitab'ın Anası), Mutlak Beyan veya Lahut (Uluhiyet) Alemi de denir.

Sonra Allah, bilinmekliğini istemiş ve varlığını, üç isimle belirlemiş, taayyün ve tecelli ettirmiştir:

1. Ceberut (İlahi Kudret) Alemi: Birinci Taayyün, Birinci Tecelli, İlk Cevher ve Hakikat-i Muhammediye olarak da bilinir.
2. Melekut (Melekler) Alemi: İkinci Taayyün, İkinci Tecelli, Misal ve Hayal Alemi, Emir ve Tafsil Alemi, Sidre-i Münteha (Sınır Ağacı) ve Berzah da denir.
3. Şehadet (Şahitlik) ve Mülk Alemi: Üçüncü Taayyün, Nasut (İnsanlık), His ve Unsurlar Alemi, Yıldızlar, Felekler (Gökler); Mevalid (Doğumlar) ve Cisimler Alemi diye bilindiği gibi, Arş-ı Azam da bu makamdan sayılır.

Şimdi eğer, “bu zuhurlar ne zaman olmuştur?” diye sorulacak olursa, bunun açıklanması mümkün değildir. Çünkü söze sığmaz. Bu, bir an meselesidir. Bunda zaman ve mekan (uzay) sınırlaması yoktur. Cenab-ı Hak neye kadir değil ki? “Ol” dedi mi, tamamdır.

“Altı günde yaratıldı” sözü, Kur'an-ı Azimüşşan'da beyan edilmiştir. Aslında bu söz, güne değil, hale aittir. Batını anlamda güneş anlamına gelen, Allah'ın insanlara lütfettiği görünmeyen şeylerden olan altı sıfatıdır: Yani, semî, basar, idrak, irade, kelim ve tekvin (işitme, görme, kavrama, irade, konuşma ve yaratma) gibi hallerdir. Cenab-ı Hakk'ın zatına ait olan bu sıfatların, Adem'in kutsal varlığında belirmesi, “insan Benim sırrımdır” sözünün bir hükmüdür.

Şimdi burada, Gavs-ı Azam Abdülkadir Geylani Hz.'nin, bu alemlere atfen manevi bir aşama olarak buyurduğu bir sözü arz edeceğiz:

İnsanlık alemiyle Melekut alemi arasındaki her hal ve sınır, Şeriat'ın kendisidir. Melekut alemiyle, Allah'a varmanın üçüncü basamağı olan Ceberut alemi arasındaki her hal ve sınır, Tarikat'ın kendisidir. Ceberut alemi ile ilahi Lahut alemi arasında kalan her hal ve sınır, Hakikat'ın kendisidir.

İleride bu alemlerin, madde ve mana açısından açıklamasına çalışacağız. Varlığın başlangıcı ve son sınırı Aşk'tır.

Onun için de bu saydığımız alemler, Aşk'ın cazibesinde pervane olmuşlardır. Cenab-ı Hak varlığını, kudret eliyle zuhura getirmiş ve üç isimle taayyün, tecelli ve tenezzül etmiştir. Buna hilkat (yaratış) sanatı, zuhur (belirme) cilvesi ve vahdet (birlik) oyunu denir.

Bunda zaman ve uzay (mekan) kaydı yoktur. Ancak an vardır. Çünkü mutlak zaman içerisinde batın zahir'e çıkıp fark edildikten sonra, alemlerin nurları (ışıkları) ve ilahi olaylar bilinmiştir.

İkinci olarak, şekil ve renkler görülüp, ayrı ayrı unsurları oluşturacak şekilde birleştiğinde, isimler meydana çıkmıştır. Ve böylece zahir alem belli olup, mutlak varlık bilinmiştir. Cenab-ı Hakk'ın bu alemleri yaratmaktan maksadı, bilinmekliğini istemesidir. Ortaya çıkan şeylerin belirişine sebepse, Adem'i dilemektir. Varlığa ilahi sıfatlar, sırrına ise Adem denir.

Bu noktada, konuyu biraz daha açmamız gerekiyor.

Yaratış sanatı, Cenab-ı Hakk'ın büyük kuvvetinden yüce kudretine hükmederek, cemalini ve celalini eserlerinde, yani varlık yüzünde göstermesi demektir.

Zuhur cilvesi, aşık olması sonucunda batının zahir'e çıkıp, alemlerin nurlarının ve olayların bilinmesi demektir.

Vahdet oyunu ise, Cenab-ı Hakk'ın zatından sıfatına tecelli etmesi ile kendi varlığını kendinde zuhura getirip, birlik ve vahdetini, ahadiyet (teklik) sırrına meylettirmesi demektir.

Şimdi gelelim yukarıda sözü geçen, şekil ve renkler, isim ve unsurlar dediğimiz, mülk mertebeleri ve cisimler alemine.

Bu Doğumlar Alemi, dört ruhtan oluşmuştur:

a) İnsani ruh, b) Hayvani ruh, c) Bitkisel ruh, d) Madeni ruh.

Bu alem, cereyan ve deveran üzerine kurulmuştur. Deverandan cereyan, cereyandan ise hayat meydana gelmektedir. Bu bir kanundur. Böylece, varlıkların herbiri, bütün esma'nın (isimlerin) mazharı olup, Külli İrade'nin hükmünü yerine getirmekte ve nefesine, yani zannına göre Rabbini bilmektedir. Bu durumlar dünyada ilahi bir düzen, değişmez bir kuraldır.

Allah'ın tezahürü, böyle gerektirmekte olup, bütün varlıklar onun kader çizgisi içinde kulluk görevini yerine getirmekle yükümlüdür. Allah'ın bunlardan maksadı, dostluk, intibak ve esenliktir.

Aslında varlıklar, bir bütündür. Fakat parçaları ile karakter taşırlar. Bütün eşya, yani varlıklar, insanda bir araya gelir. Evrenin başlangıcı ve birlik noktası insandır. Sonsuz varlıkların ayetleri, secdegah ve kiblesi de her an için insandır.

Tevhid ve Mânâ

Kelime-i Tevhid, ilahi bir dil ve “kün” (ol) emrinin ruhuna has bir hitaptır. Cenab-ı Hak, “kün” emrinden önce Kendisi Kendinde idi. Bilinmeyen, gizli bir varlıktı. Buna, Gayb-ı Mutlak ya da Yalnız Vücut denir. Ne zaman ki Cenab-ı Hak, zatından sıfatına coşarak “kün” dedi, ilahi sıfatı tecelli ederek yüce varlığı ve Rabb'liği bilindi. İşte o zaman Cenab-ı Hak, “İlâhâ illallah” hitabı ile, varlığını ve birliğini ortaya koymuş, “Muhammedun resulullah” demekle de, anlam ve maksadı beyan etmiştir.

Buna dayanarak tevhidin anlamı, şöyle yerini bulmuştur:

“La ilahe” demekle, sıfatının belirışinden önceki varlığı beyan edilmiş, “illallah” demekle de, varlığı tecelli ettikten sonraki durum ifade edilmiş oluyor.

“Muhammedun resulullah” ile de, varlığına delil olarak bilinmesi ve tasdik edilmesi isteniyor, hükmünün icrasının onunla olduğu anlatılmış oluyor. Bu da onun rahmet ve şefaate edici olduğunu müjdeleyerek, sanatındaki hikmetini açıkça beyan etmiş oluyor.

Burada bölümler halinde ayırdığımız hususlar, açıklama içindir. Aslında ayrı ve gayrı değildir. Şimdi gelelim topluca anlama. Önce şunu belirtmeliyiz ki, kelime-i tevhid, Cenab-ı Hakk'ın cemalinden celaline çekilen bir hat gibidir.

Yani; “varlık da benim, yokluk da benim, hüküm de benim, izzetim hakkı için rahmet edici ve yol gösterici de benim,” demek istiyor.

Demek ki buradaki anlam ve maksat, ezeli ve ebedi olan yüce varlığını ve birliğini, emir ve hükmünü, kelime-i tevhid ile kabul ve tasdik ettirmektir.

Şu halde, *la*’da, *illa*’da, emir ve öncelikte de tek varlık ve yaratıcı O’dur. Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere, kelime-i tevhid, zahiri (dış) ve batını (iç) olarak iki türlü anlam taşımaktadır.

1. “La ilahe” kelimesi, inkâr değil, tasdik mahiyetindedir.

Çünkü kelimenin aslı, Zat’ı anlatmaktadır. Yani Hakk’ın zuhur aleminden önceki varlığını ifade ile, Gayb-ı Mutlak dediğimiz, bizce bilinmeyen, gizli olan Rabb’liğini anlatmış oluyor. Böyle olunca da seven, sevilen ve aslında tapılması gereken, bu anlamdaki Allah oluyor.

2. “İllallah” kelimesine gelince: Bu kelime, izafi olan yaratılmışlar alemine aittir.

Bu cümleden olarak Cenab-ı Hak, ilahi sıfatlarını ve eşyadaki varlığını ispat eder. Bu da aslının yansıması olan Ceberut, Melekut ve Mülk alemlerine tekabül eder.

Bu alemlerdeki belirişleri fanidir, fakat bunların aslı bakidir. Emirdir, rahmettir, ilimdir, nimettir, kısacası bilinmekliğine sebeptir. Her iki anlamda olduğu gibi, zatıyla, sıfatıyla, bütün anlam ve maksat ve kastedilen de Cenab-ı Hak’tır. Böylece bilinip tasdik edilmelidir.

Aslında insan, tevhidin anlam ve sırrından ibarettir. Bunun için de tevhid, bu anlamda yapılmalıdır.

Dinin Sırrı Sevgidir

Din ilahi bir kanundur.

Dinin sırrı, hukuktur. Hukukun sırrı, vicdandır.

Vicdanın da sırrı, sevgidir.

Hukuk Sırrı

Dinde hukuk, her şeyden önce doğruluk demektir.

Kişi, kendisine ait olmayana el sürmez ve göz dikmez. Hukuk deyince bu, sadece insan hukuku demek değildir. Hukuk, şu evren varlığı içinde, zerreden güneşe kadar, canlı ve cansız ne kadar varlık varsa, hepsine birden aynı hakkı tanımak demektir. Ve aynı şekilde uygulamak, insanlığın ve İslamiyet'in gereğidir. Çünkü varlıkların tümü, Hakk'ın varlığıdır.

Eğer bir insan “ben Hakk'ı seviyorum” derse, mutlak surette varlığını da sevmelidir. Varlığı sevmeyen, Hakk'ı da sevmiş olmaz. Bu bakımdan iyi/kötü, güzel/çirkin, faydalı/zararlı, sevimli/sevimsiz tercihlerinin hukukta yeri yoktur. Bunlar söz konusu olurlarsa, Allah'ın gazabını celbederler. Burada sevip sevmeme ayrı şey, hukuk ise ayrı şeydir.

İşte insanların ilerleyememesi de, bu anlayışsızlığın eseridir. Hukuka uymamak, günahkarların en büyüğüdür. Ve hukuka uymayanın insanlıktan da nasibi yok demektir. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmamalıdır.

Cenab-ı Hak varlığını, dostluk, intibak ve esenlik nizamına göre, müjde ile işaretlemiştir. İnsan, tecellisine göre hareket etmekte serbesttir. Kendisine hoş gelmeyen, kötü, çirkin, zararlı ve sevimsiz dediği herhangi bir varlıkla ilgilenmeyebilir. Fakat eğer tesadüfen bir ilgi doğacak olursa, gereken şekilde hukukunu tanıması zorunludur. Çünkü insan, yalnız ve yalnız hukuktan sorumludur.

İster müslüman, isterse hristiyan olsun, bunda ayırım olmaz. Çünkü kurtuluş ve mutluluk kapısı, buradan açılır. Bütün varlıklar, Cenab-ı Hak'ın esmasının suretidir. Bu nedenle ilahi kitaplar, “kendini düşündüğün gibi yekdiğerini de düşüneceksin” diye, Allah'ın emrini bildirmektedirler. Çünkü canlı ve cansız bütün varlıklar, O'nun ruhunu taşımaktadırlar.

Bunun için de hukukta hiç kimse, keyfine göre hareket edemez. Allah bunu men etmiştir. Çünkü onun emri keyif değil, ölçüdür. Hele insanın kalbi, onun kutsal evidir. Ve Cenab-ı Hak orayı, kendisi için ayırmıştır. El süren yanar da, zavallı farkına varamaz.

İnsan aslında, Hakk'ın temsilcisi ve varlığının halifesidir. Bu yüzden hukuk yönünden son derece yükümlü ve sorumludur. Bastığı taştan gökteki kuşa kadar, canlı ve cansız ne varsa herşeyden sorumludur. Onun için Ehlullah, “mertliğin gereği, yekdiğerini düşünmektir,” demişlerdir. Bu uğurda hizmette kusur etmezler.

Cenab-ı Hak cümle varlığı, insana mazhar kılıp onun emrine vermiştir. Eğer bir noksanlık ve aksilik görececek olursa, bu da gene bizdendir. Bunu böyle bilmeli ve elimizi herbir şeye, “bismillah” diyerek sürmeli, gene besmele ile de yerli yerine koymalıyız. Kullanış

esnasında, onda ruh olduğunu unutmamalıyız. Kendi vücudumuzun organlarından bir parçayı nasıl düşünüyor ve hoş tutuyorsak, onu da o şekilde kullanmalıyız. İşte o zaman, “ente razı, Hak razı,” yani sen O’ndan, O da senden razı demektir. Allah için, şifa veren cevap budur.

Vicdan Sırrı

Vicdan, hukukun amiridir; kalpte yankı yaparak, insanı harekete geçirir. İnsan, her hali hukuk yönünden gerektiği gibi, her işi hukuk gözeterek yapar; mutlak olarak doğruluğuna inanır; kalben şüphesiz bir biçimde emin ve müsterih olursa, işte bu, vicdandır. Buna, hukukun aslı derler; bir adı da imandır. Bu hal, insanın kalbinin derinliklerinden gelen bir emrin sesidir. Doğruluğundan şüphe edilmeyen, saf ve temiz bir duygunun ürünüdür. Merhamet denizinin coşarak getirdiği bu hali, Allah cümlemize nasip etsin. (Amin.)

Eğer bir insanda iman yoksa, vicdan da yoktur. Vicdanı olmayanın insanlığı da yoktur. Eğer bir kimse hukuk tanıyor ve vicdanen gerçekten müsterih oluyorsa, o kimseye müjdeler olsun, çünkü Allah onunladır.

Sevgi Sırrı

Sevgi, insanın en ince ve hassas vicdan hislerinin meydana getirdiği, merhamet ve şefkat duygularının bir eseridir. Vicdan hükmü kalpteki iyi ve kötü bütün varlığı yakarak silip atmış ve orasını ayna gibi tertemiz bir hale getirmiş olduğundan, Cenab-ı Hak o kalbe, tecelli tahtını kurmuştur. Böylece bütün benliği Hak sevgisi kaplamış ve o kimse artık, sevgiden ibaret olmuştur. Artık o her şeyi, her şey de onu sever olmuştur.

Bu nedenle o kimse, Cenab-ı Hakk’ın dostluk, intibak ve esenlik sıfatları ile sıfatlanıp, haslar (seçkinler) zümresine girmiştir. Artık o insanın her iki dünyada da yeri cennet, makamı ise, sefa ve dostluktur.

İslamiyet, sekiz esasa dayalıdır. Bunlara “sekiz cennet kapısı” denir. Ayrıca divanlarda, “sekiz uçmak” diye de anılır:

1. Merhamet ve şefkat, 2. Doğruluk, 3. Sadakat, 4. Cömertlik, 5. Sabretmek, 6. Sır tutmak, 7. Fakirliğini ve acizliğini bilmek, 8. Rabbine şükretmek.

İşte bunlar olmadan, her iki dünyada da huzur, mutluluk ve cennet olmaz. Bu güzel huylarla huylanan ve benliğine maleden bir insan, gereği gibi bir müslüman ve Resulüne layık bir insan demektir. Çünkü bu güzel huy ve ahlaklar, Peygamberimiz Muhammed Mustafa'ya (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) ait güzel huy ve sıfatlardır. Ve keza ondan da ailesine, evladına ve ashabına tecelli ederek, İslamiyet'in temel unsuru haline gelmiştir. Kur'an, böyle beyan ve ilan etmektedir.

Bunun için de İslamiyet, kelime-i şهادet'le camide cennet aramaktan ibaret değildir. Bunlardan biri eksik olursa insan, gerçek müslüman sayılmaz. Çünkü Allah'ın vahyindeki sırların sağlamlığı, bunlarla ayakta durur. Bunun için de hayatın devamı, huzur ve mutluluğu, bu esaslara bağlıdır. İnsan, yaşamında daima iyiye, güzele ve doğruya dayalı olmalıdır. Ölümsüzlük ve ebedilik, bu gerçeklerle mümkündür.

İşte bu yüzdendir ki, yukarıdaki esaslar, insanlığın ve Hak yolcularının elinde daima bir ışık ve bir meşale olmuştur. İnsan nasıl ki karanlıkta önünü göremez ve yol alamazsa, aynı şekilde Yaratan'ına da varamaz. Cenab-ı Hak, "Işık olun, Bana gelin, sırrıma erin" diye bizlere hitab ediyor ve bizleri diliyor. İşte bu hitabın anlamını o yüce Peygamber, Mirac yaparak bizlere anlatmak istemiştir. Şu halde bu hakikat ışıkları olmadan bu cehaletin karanlığında, Rabbimize nasıl yol bulup onun rızasına layık olacağız? Demek oluyor ki gerek şeriatta, gerek tarikatta ve gerekse hakikatta olsun, değerli olan bu güzel huy ve sıfatlardır.

Bir insan ister peygamber, isterse veli olsun, bu gerçeklere sahip olmadan Rabbine layık olamaz. Çünkü 100 Suhuf ve 4 Kitab'ın sırrı budur. İnsanlığa ve beşeri vicdanlara hayat kaynağı olan, neşe, huzur ve mutluluk bahşeden, bu sekiz esastır. Dünyada ne kadar güzel huy ve ahlak varsa, hepsi bunların içindedir. Bu nedenle bunlara, "sekiz cennet kapısı" denmiştir. Bunlara sahip olanlar, zaten bu alemdeyken cennet hayatı sürerler.

Yedi tamuya gelince: Bu cehennem kapılarını açan huylar da şunlardır:

1. Gurur, 2. Hırs, 3. Kıskançlık, 4. Bölücülük, 5. Dedikodu, 6. Şehvet, 7. Öfke.

İşte dünyada ne kadar kötü huy ve ahlak varsa, onlar da bunların içindedir. Onun için her kim iyiyi, güzeli ve gerçeği kabul etmezse, kişiliği ne olursa olsun ve ne kadar suret-i haktan görünürse görünsün, onun gönlünde bunlar yatıyor demektir. İsterse başı secdeden kalkmasın, hiç bir önemi yoktur.

Gerek insanlık ve gerekse İslamiyet, gerçeklere dayanmakla olur. Keyfine göre hareket edip benliğe kapılarak, riya, gösteriş ve desinler diye İslamiyet olmaz. O takdirde yedi tamunun gurur ve isyan kapılarını, insan kendisine açmış olur.

İslamiyet yalan dolan, hile ve haksızlığa başvurmayı kesinlikle yasaklamıştır. Bu huyda olanlar gerek Hak katında, gerekse toplum içinde insanlık itibarını yitirmiş olur. Ve kutsal varlığı, sifra düşer. İşte o zaman, kendi ölümünü kendi eliyle hazırlamış olur. İşte bunun için, üç günlük ömre bedel olarak şahsi menfaat ve kaprislerimize kapılıp da kendi kendimizi aldatmayalım. Hele Allah, hiç kanmaz. İslamiyet, şuurlu, bilerek ve doğru olarak hareket etmeyi emreder. Onun için de İslam ahlak ve adaletiyle ahlaklanmayan, Hak'tan ve İslam'dan yana olmayan, İslamiyet uğruna çalışıp savaşmayan, yezittir, zalimdir ve sonu hüsrandır. Allah, cümlemize hidayet eylesin.

İmanın sırrı

*Suret vasfından geçe, hazları tümünden eriye
Dayandığı ameller gide, görüşlerini Hak'tan bile
Her hali hiçlikte ola, safı saf bir can ile
Ola Hak ile ola*

İslamiyette bu sözler, kişinin çalışmasına göre anlam taşıdığından, burada açıklanması gereksizdir. Bunların anlaşılması, ehline aittir. Ancak, şunları belirtmek isteriz:

Bir kimse gerek ibadetinde ve gerekse hayır ve iyiliklerinde cennet ümidi ya da cehennem korkusu içinde hareket ediyorsa, Hakk katında böyle bir amelin hiç bir değeri olmaz. Ve çıkar karşılığı yapılan hizmetten farklı da sayılmaz. Çünkü Hakk için yapılan işlerde karşılık gözetmek, son derece abes ve ayıptır. Asalet ve gerçek odur ki, kuldan bile karşılık beklemek, hizmet yolunda insan olana büyük bir zuldür; hatta yalnızca bir teşekkür bile. Bir insan evladına bir iş buyursa, o da karşılığında para istese, böyle bir evladın baba yanında değeri ne olur? İşte, Allah indinde de o kulun değeri öyledir. Allah, işe değil, gönüle ve niyete bakar. Niyet halis ise, tamamdır. İnsanlar, kendi aralarında bile niyete bakıyor, ona göre bir kimseyi seviyor veya

istemedikleri halde bir hizmeti yapıyorlar. İşte, Allah da böyledir. Yeter ki onu sevin ve kendinizi sevdiren. Bu, kafidir.

Yok, ille “ben amelimden hasıl olan sevap torbası ile huzuruna çıkacağım” dersiniz, günahlarınızın bir şamar gibi yüzünüze çarpıldığını görürsünüz. Allah’a yük ile gidilmez; ona gönül gerektir. Eğer akıllı ve gönül arkadaşı isen, günahını düşün ve yaptığın her hayır ve hizmeti, Habib’ine hediye et. Sonra da huzuruna, günahların ile çık.

Tecelliyat

1. Tecelli: Cenab-ı Hakk’ın varlığının bir belirişi, varlığının gerçeğini açıkça beyan için hükmünün bir icrasıdır.

2. İlim: Hak zatında baki ve hürdür, yani yaratılmış değildir. İnsanlık alemi içinde eğitim, görgü ve yeteneğe göredir.

3. Kader: İlahi kudrette her varlık, bir ismin, yani esmanın mazharıdır; kendi çerçevesi içinde gelişip oluşturduğu devir ve fiillerin mahiyetidir. Bu açıdan hayatta herşey, insanların görüş ve niyetlerine göre anlam taşımaktadır. Nefslerin bütün fikir ve eylemleri, bu kurala göre gelişmektedir.

Kaderin Anlamı

Bütün bunlar, Şeyhü’l Ekber Hz.’nin dediği gibi, ilmin mahiyetleridir. Yalnız mahiyetler, önceden yaratılmış değildir; ilmin bilinen şeye tabi olması ile mümkün olup, anlam açısından ilahi bilgi denizinde mevcut olan biçimlerdir. Henüz ilim dışına çıkmış değildirler.

Mahiyetlerin diğer bir adı da, ayan-ı sabite olarak anılır; Hakk’ın ilmi zatının aynıdır. Diğer bir açıdan ilim, zata aynadır: O mahiyetlere feyz, gene onların zatında mevcut olan yeteneğe göre gelir. İtikat ve diğer haller de bunun dışına çıkamaz. Kabiliyeti ölçüsünde Hak’tan ne istemişse, o verilmiştir. Her şey, ezelde verilen şekilde meydana gelir. İlahi bilginin buna etkisi yoktur. Bilinen bir şey yaratılışında ne halde ise, ilahi bilgi o kadarıyla ilgilidir ve o esma ve sıfatın gereği olarak ortaya çıkar. “Bilgi, bilinene bağlıdır” sözünden kasıt, budur.

Kader, her varlığın kabiliyeti nisbetinde, parça parça yapılacak bir ayrıntılandırma ile, his ve gözlem dünyasında belirmesidir. Ne için ve kimde zuhur ediyorsa, onun yeteneği ölçüsünde olur. Kabiliyet, yapılmış ve yaratılmış değildir. Çünkü bir şeyin mahiyeti yapma olmadığına göre, onun zatında var olan kabiliyet ve yeteneğin de yapma olmaması gerekir.

İlahi ilmin suretlerine (biçimlerine) mahiyet denir. Bunda yapma ve yaratma faslı yoktur. Herkesin sabit durumu ne ise, neyi gerektirirse, onu yapmaya mecburdur.

Kaderin sırrı, böyle gerektirir. Hiç kimse haline muhalefet edemez. Her şeyin kadere bağlı olduğunu bilmeli ve ona göre hareket etmelidir. Olacak şeyler, zamanı gelince olur.

Sözlerimize, bir büyüğümüzün şiiriyle son veriyoruz:

Ey gönül içmek dilersem Cam-ı Cem
Verme ömrünü hebaya ey didem
Dem bu demdir, dem bu demdir, dem bu dem
Bu dem ile devreder devr-i felek
Bu dem ile zikreder insan, melek
Bu dem ile “Hu” çeker suda semek
Dem bu demdir, dem bu demdir, dem bu dem
Bu dem ile dol halis-i dem olup
Nefhayı Hakk’ı bulup bu dem ile dolup
Bu dem-i ademde bul Adem olup
Dem bu demdir, dem bu demdir, dem bu dem
Bu dem ile devreder devr-i zaman
Bu dem ile zikreder hep ins ü can
Bu dem ile demlenip sen bul eman
Dem bu demdir, dem bu demdir, dem bu dem

1. **Cam-ı Cem:** Vahdet şarabı. **Dide:** göz.
2. **Semek:** balık.
3. **Nefhayı Hak:** Hakk'ın Adem Aleyhisselâm'a üflediği nefes. **Adem:** yokluk. **Adem:** insan. 4. **İns ü**
can: insanlar ve cinler. **Eman:** emniyet.

BİSMİLLAH-İ ŞERİF'İN ESRARI

Aşağıda, Bismillah-i Şerif'in esrarı ve şerefli manası anlatılmaktadır.

Çok dikkat ile okunması rica olunur.

Bismillahirrahmanirrahim.

Ey inananlar!

Görülüyor ki dünyada birkaç gün dar ve geniş yaşadıktan sonra hiç reyimiz alınmadan, yerlerimiz dünyaya yeni gelenlere terk ettirilerek, bu alemden ahirete götürürler. İşte kudretin cilvesi, yaratılışın hikmeti budur. Gelen, gider. Doğan ölür.

Yalnız, bu doğmak ile ölmek arasında hüner; Allahı bilmek, en büyük Resul'ü tasdik etmek, insanlık hukukunu tanımak, Hüda'nın yaratıklarına şefkatli olup, bu kubbede hoş bir seda, yararlı bir eser bırakıp gitmektir. Onun için arifler derler ki: "Ey mağrur! hayata kurulma. Sakın gafil dolaşma. Ayak bastığın topraklar, ya bir güzel sevgilinin yanağı, yahut bir cihan kahramanının göbeğidir. Binaenaleyh yalnız eşini, aşını, işini bilmekle işim oldu bitti zannetme.

İnsanlık makamına kadem bas. Ruhunun yolunun manasını Kâdir Rabb’a götürülebilecek iki kanat tedarikine bak. Ki o kanatlara, “iman” ve “amel” kanatları denir.

Şimdi, şu Kur’an Ayetinin huzurunda saygı ve alçak gönüllülükle biraz duralım:

“Biz, Ademoğullarını şerefli kıldık.”¹

Evet bu ayet-i kerime de yaratılmışların içerisinde insana nasıl “Keramet tacı” giydirildiğini, Cenab-ı Hakk’ın, bize nasıl ikram ettiğini anlayalım da, insanlık ömürümüzü ayak altına almayalım, zulme divan durmayalım, ne imişiz bilelim. Gerçekten insan, kainat ağacının en toplayıcı, en nazik, en nazenin, en nazdar, en niyazdar bir meyvesidir.

İnsan, Sübhani sevgi ile yaratılan bu varlıkların içinde En Büyük Sanatçı’nın ilahi sırlarından haberli, Sübhani sıfatlarına layık olabilecek bir kabiliyette yaratılmış, en kıymetli bir yaratık olup, külli toplayıcılığa mazhardır. Belirenlerden hiçbir varlık, bu rütbeye nail olmamıştır.

İnsan, bütün yaratıkların sonuncusu ve mevcudatın zübdesi ve hülasesidir.

Olaylar ve düşüncelere muhtaç olmıyan, her oluştta Zatı ile daim olan, bir şeyi her şey, her şeyi bir şey yapan, vücudu ile varolan, sıfatı ile çevrelenen, esması ile bilinen, fiilleri ile beliren, eserleri ile gözlenen Cenab-ı Hak, bilinmesini sevdi, diledi, insanın yaratılışı olan su ve çamurun savaş alanında bir çadır kurdu, topraktan bir ayna yaptı. Ve sıfatlarının aksini orada tecelli ettirdi. Onu arz üzerinde ilahi bir vekil yaptı.

Alemdeki her hakikatin insanda olmasını irade etti.

Seni Yaratan, bu sanat eserleri üzerindeki etiketlerini insana bildirdi, ilahi isimlerini (esmasını) teslim etti. Hülasa insan, bu alem aynasının cilası ve bu varlık şekillerinin ruhu oldu. Görme yeteneğinin zevki olan görüş, gözbebeğinin şekli ile gerçekleştiği gibi, yaratıklar alemini için de görüş zevki, Hazret-i İnsan oldu.

Fakat insan, ‘Kamil’ ve ‘Kamil olmıyan’ olarak ikiye ayrıldı. Her ikisi de, bütün esmayı toplayıcı olan *Allah* ism-i şerifinin mazharı olduğu halde, İnsan-ı Kamil tasfiye (arınma) yolunu tuttu, kendi aslına, kaynağına döndü. Sahte varlıklardan soyundu, o varlığın fani olduğunu anladı, kendini Hakk’a sattı, yücelmeye mazhar oldu. İşte bu sınıfa Hakperest (Hakk’a tapan) denildi. Diğer sınıf, vehmedilen varlıklara güvendi, kendisine taptı, nail olduğu nimetin farkına

varamadı. Allah'ın varlığına karşı "Ben varım" dedi, Hodperest (kendine tapan) oldu, hüsranda kaldı.

İnsan-ı Kamil, nuru (aydınlığı) ile, nur (ışık) hazinesine dahil oldu, yaratılışı ateş olan Şeytan'ı hakimiyeti altına aldı. Kamil olmayan insan da nârı (ateş) ile, nâr alemine dahil oldu. Çünkü ateşten yaratılan Şeytan'ı, o hakimiyetine alacağı yerde, Şeytan onu hakimiyetine aldı.

Şimdi, ey insanoğlu! İşte, dünya mezraa, ahiret harman; Cennet, Cehennem de birer mahzendir...

İmdi, herşeyin hakikatini öğrenmek, huzur ile yaşamak dünya ve ahirette saadete kavuşmak, iyi netice almak istersen, hazır (uyanık) ol! Tahir (temiz) ol! Kur'an-ı Mübin'in bağrına kulağını koy, oradan alacağın cevapla her müşkülünü hallet.

Her işe Allah'ın ismi ile başla! Allah de! O'nun namı ile al, O'nun namı ile ver, O'nun namı ile yap! Zira Kudret kapısı, ilahi esma ile açılır.

Yalnız o isimlerin içinde, Kahhar ismi de vardır. Gelişinden, gidişinden gaye nedir anlamadan serkeşlik edeni, kibirlenen tepeler. Kulun kibirlenmesi, aslından çıkmasıdır. Aslından dışarı çıkan da kendini yorar, sonunda yıkılır. Kibirleneceğine, Hakk'a karşı küçül ki halka karşı büyüyesin. Ne kadar küçülürsen, aslına o kadar çabuk dönersin.

Besmele'deki tatlılığı görmeye çalış.

Evet, O üç ismin: Yani *Allah, Rahman, Rahim*

isimlerindeki hoşluğu tad da, Allah'ın rahmetinin, azabını kapladığını anla. O'nun ismiyle başlanan işin sonu ile, onsuz başlanan işin sonunu tetkik et, O'nsuz başlanan işin sonsuz olduğunu, mahrumiyetle neticelendiğini gör ve canlı misal istersen tarihe bak, Firavun'un işiyle Hz. Musa'nın işini mukayese et...

Evet, Firavun, bu varlık aleminde, bu dünya sahnesinde Allah'ın ismini bıraktı, kendi ismiyle birçok işler yaptı, birçok masum yavruyu boğdurttu, fakat neticede, zulmünün karanlığında boğuldu, "Aman!" dedi. Amma iş işten geçti, söndü gitti.

Ona mukabil Hz. Musa da bu aleme geldi, fakat o, Allah'ın ismi ile işe başladı, hidayet yolunu açtı. Vazifesi bitti, O da ebedi aleme göç etti. Fakat o alemde hala sesi geliyor, milyonlarca insan peşinde gidiyor, saygıyla ismini anıyor.

Nemrut da bu alemde saltanatlar kurdu, o saltanatına güvenerek, Allah ismini anmadan birçok işler yaptı, insanlar boğdu, nihayet söndü gitti.

Onun karşısında Hz. İbrahim Halilullah da bu varlıkta bulundu, fakat o, Allah'ın ismi ile neler yaptı. Neticede o da cemel alemini şereflendirdi, fakat binlerce seneden beri milyarlarca insanın dilinde, övgü makamında ismi anılıyor, milyonlarca müslüman tarafından günün beş vaktinde İlahi huzur da Habibullah ile beraber, o Halilullah'ın ismi de zikrolunuyor.

Yine, Ebu Cehil de geldi, kendi sahte varlığına güvendi, hakikate isyan etti, birçok işler yaptı.

Onun karşısında insanlığın ebedi iftiharını olan Hz. Muhammed'de (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) tenezzülen bu aleme teşrif etti, Hira dağından yükselen Kelime-i Tevhid'i tek başına yükselttiği vakit bütün medeniyetler, toplumlar düşmanı olduğu gibi, yakınları da O'na düşman olmuştu, fakat O, işe Allah namıyla başlamıştı.

O, Muhammedi saltanatı kainata ilan edilecek, insanlık karanlıktan aydınlığa çıkacak, zayıf kuvvetliden serbestçe hakkını alacak, medeniyete örnek olarak gösterilecekti.

Hendek harbinde parçalanmayan sert kaya; Muhammedi eldeki kazma ile Allah'ın ismi anılarak parçalanacak, parçalanırken çıkan kıvılcımlardan ümmetine açılacak olan fetih kapıları görülecek, bu haber herkesi şaşırtacaktı.

Nitekim öyle oldu, Allah'sızların az zamanda bükülmeyen kafaları büküldü, yüzleri kızardı, dilleri tutuldu.

İnsan pişirici bir iklimden doğan Muhammedi hakikat güneşi, her tarafa feyzini vermeğe başladı, putperestliği yıktı, az bir zamanda Hindistan'a girdi, Brahma ve Buda dinine galip geldi. Doğuda Hristiyanlık hakimiyetini kaldırdı, İran'da Zerdüştlük yıkıldı, Avrupa'nın İspanya'sına sahip olundu, Doğu Roma İmparatorluğu zaptedildi, böylelikle de: bugünkü dünya olaylarında Kur'an mucizesi görüldü ve ebediyyen de görülecek... Hep O'nun dediği çıktı, Hz. Muhammed'in verdiği haberler tahakkuk etti. Ve nihayet Kur'an'ı tasdik edenlerin de, etmeyenlerin de Kur'an hükmü altında hüküm giydiği apaçık ortaya çıktı.

Milyonlarca insan Hz. Muhammed'e ve O'nun mucizesi olan Kur'an'a aşık olarak yaşadı ve yaşıyor. Misyoner teşkilatı gibi bir teşkilatı, Protestan teşkilatı gibi bir para sandığı bulunmadığı halde, Hz. Muhammed'in peşinden giden aşıklar çoğaldı.

Japonya'da, İngiltere'de binlerce müslüman bugün, *Lâ ilahe illallah, Muhammedun Resûlullah* diyor. Batıda birçok yabancı alimlerin Hz. Muhammed'in hukukunu koruma hususunda yazıları çıkıyor. Doğuda ve batıda radyoda hiç kimsenin kitabı okunmadığı halde, Kur'an sesi kainata ilan ediliyor ve milyonlarca insan o büyük Peygamber'in yüzünü görmeden, kutlu ağzından çıkan cümlelerin sesini işitmeden, onu baş tacı, gönül tacı, gönül sevinci yaparak onun muhabbetinin karargahını kalblerine kurmuş, canından fazla seviyor, o zevk ile yaşıyor.

İşte Allah namıyla başlanan işin nasıl netice verdiğine bu, en büyük delil değil midir?

Bugün Dünyanın her tarafında, Hz. Muhammed'e ait olduğu bilinen bir ufacık bez, bir küçük mendil parçasını, saçının bir tek telini milyarlarca liraya satın alacak aşıklar mevcuttur...

Allah'sız işe başlayanlarda, tarih kimi gösterebilir ki böyle bir cezbe olsun?

Demek oluyor ki Besmele, her hayrın başıdır. O mübarek kelime İslam'ın en büyük nişanı olduğu gibi, bütün varlıklar da hal lisaniyla onun devamlı tekrarlayıcısıdır.

Besmele'deki *Rahman* isminin tatlılığını tadan kimsenin himmeti karşısında, Feri'sin sırtından Arş'ın zirvesine kadar olan mesafe bir sivrisineğin kanadı kadar gelmez.

Bu ismin güneşinin feyzini verip parlattığı kulübeye, saraylara sahip olan sultanlar da hayran olurlar.

Bu ismin kölelik halkasını kulağına takan, bütün dünya ve ahireti unuttur. Bu ismin çeşmesinden bir damla içenler, dünya zenginliğine kıl kadar kıymet vermezler. Onların kalbine ikbal burcundan saadet güneşi doğmuştur. O kalb artık Kabe haremi olmuştur.

Besmele öyle bir isimdir ki, İsa (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) o isimle ölü kalpleri diriltti, hastaları iyi etti. Yine Besmele öyle bir isimdir ki, Hz. İbrahim o isimle Nemrud'un nârını (ateşini) nura (ışığa) çevirdi. Evet, Besmele öyle bir isimdir ki, O isimle Hz.

Muhammed'in mucize parmağı ayda göründü.

Bir asker, hiç kimseden korkmaksızın, devlet namına hareket eder, o namla her işi görür. İcabederse bir şehir halkını zorla bir yere sevk edebilir. Belki o halkın içinde ilim, fen, kudret ve zeka bakımından, ondan çok yüksek olanı bulunabilir, fakat hiç kimse “ne yapıyorsun” diyemez. Çünkü herkes bilir ki o asker kendi namıyla, kendi kuvvetiyle hareket etmiyor, kendini devlete mal etmiş, o hesaba çalışıyor, o kuvvete dayanıyor.

Ey dinleyenler! İmdi dikkat edin! Ya İnsan?

Ölmez, sönmez, yenilmez bir Rabbani hükümetin, evet, “*Allahu Lâ ilâhe illallah*” Sübhani hükümetinin askeri olup da, o nama çalışıp, o isimle hareket ederse acaba neler yapmaz?

Bunun için de külfet yok, ücret yok, minnet yok, zahmet yok.

O halde, Allah de!

Şunu iyi bil ki: Kainatın bütün zerreleri O’nu arıyor ve O’nun ismiyle herşey hareket ediyor. Zerreler, tohumlar o ismin sayesinde kocaman ağacı başında taşıyor.

Her bostan, Kudret’in mutfağı olmuş, o isim ile bize hazırlığını yapıyor. Allah’ın ismini anmasa, dallar havada yayılıp meyvesini verebilir mi? Sigara kâğıdından daha ince, ipek’den daha nazik bir filiz; Allah’ın ismini anmasa, kazmaların parçalayamadığı taşları, sert toprağı parçalayıp meydana çıkabilir mi?

Aynı zamanda o nahif, yeşil yaprak çıkarken maddecilerin ağzına tokat vuruyor, gözlerine Kudret’in parmağını sokar gibi bir tavır alıyor ve hal lisani ile şöyle söylüyor: “İşte güvendiğin kuvvet ve hararetin bile, emir altında hareket ettiğini gör, Hz. İbrahim’in ateş saçan hararete:

“Ey ateş, soğuk ol, selamet ol” 3 ayetini okuduğu gibi, bizim de halimizle o ayeti okuduğumuzu bil.”

Yine Besmele, mübarek hayvanlarda bize gıda olan süt çeşmesini yapıyor, Rahman namına, bizlere ikram olunuyor.

Madem ki herşey hal lisani ile “Bismillah” diyor, Allah namına nimetlerini getirip bizlere veriyorlar, o halde biz de Allah’ın ismini analım, O’nun namına verelim, O’nun namına alalım.

Bütün nimetlerin Ahad ve Samed olan Hakk'ın mucizesi, kudreti, hediyesi ve rahmeti olduğunu düşünelim. Bir büyüğün, uşağı ile gönderdiği hediye hoşumuza gidince, asıl göndereni göremeyip ona sadece şükrünü bile bırakarak, yalnız uşağın ayağını öpmek suretiyle gaflette kalmayalım. Yalnız görünürdeki nimetleri methedip, onlara muhabbet edip, onun sahibini unutmayalım.

İşte, bütün nimetlerin sahibi, bizden üç şey ister. Dikkat edelim.

1. Kendini anmak: Bu, Bismillah ile olur.

2. Şükretmek: Bu, hamd ile olur.

3. Fikir: Bu da, kudret mucizesi olan Rahman hediyesini düşünmekle olur.

Hayatta Allah'sız yaşamayalım, iman tedarik edelim. Hakk'a kendi isteğiyle iman etmeyenler, zorla muhakkak ederler. Akıllı olanlar, gaflet perdesi açılmadan, kudret elden gitmeden "Allah" diyenlerdir.

Zira zanneder misiniz ki; inanmayanlar Hakk'ı tesbih etmezler?

Şu fermana dikkat edin:

"Hiçbir şey yoktur ki O'na hamd ile tesbih etmesin."⁴

Cenab-ı Hak öyle Kaadir-i Mutlak'tır ki, insanın sayılı nefesine kendi ismini saklamıştır. Kendisini tasdik ettirmeden kimseyi bırakmaz. Madem ki nefes alıyorsun; veriyorsun, Hakk'ı tesbih ediyorsun. Gizli terennüm, Hak ismidir. Yani her nefes Hu ile girer, Hu ile çıkar. Yahut da ahmak inatçılık eder, nefes alıp vermezse, çatlar.

Hem iman, insana huzur verir, herşeyin hakikatini, zevkini tattırır. İnkâr ise kedere götürür. İnkarcının gözündeki bu dünya, bir yas tutma yeridir.

İnanan bu kainatta terhis şenliğini bekler, inanmıyan ise gülmeyi ağlamak, terhisi rütbe soymak zanneder.

Onun nazarında insan, ecel pençesi ile parçalanmış yaratıktır. Geri kalan varlıklar ise, ruhsuz cenazeler hükmündedir.

Özetle, o daima yeis içindedir. Hergün insanlık takviminin yaprağını koparıken: “Yokluğa gidiyorum, hiç oluyorum” diye titrer.

Mümin ise o yaprağı koparıken: “Terhisim yaklaştı, aslıma kavuşuyorum, ebediyete gidiyorum” diye heyecan duyar.

Mümin, Allah’ı tanır, “Allah” der, O’nu bütün kulluğu ile tasdik eder.

“Allah’sız hiçbir zerre yok” der, hukukuna riayet eder, halkı Allah’ın ailesi bilir. Onun nazarında şu dünya, Rahman’ın bir zikirhanesi, insan için bir eğitim yeri, insanlar ve cinlere kurulmuş bir imtihan meydanı, bütün ölümler de terhis ve paydostur.

Hayat görevlerini iyi bir şekilde bitirenler; bu ölümlü dünyadan mutlu, dağdağsız bir şekilde diğer bir aleme giderler. Ta ki yeni görevlilere yer açılıp, gelip çalışsınlar diye.

Bütün doğumlar, “O Allah’tır, ondan başka tapacak yoktur. O Diri’dir. Ayakta’dır,”³ Rabbani hükümetinin, askerini silah altına almasıdır, vazife başına gelmektir.

Şimdi, iki adam düşününüz:

Bunlardan biri şu kainata bakıyor, bu büyük kitabı mütalaa ettiğinde, abes hiçbir şey yaratılmadığını, tesadüfen bu işlerin olmayacağını ve şu kainatın bir matbaa olup, bastıranı olmadığını, bir nakış olup nakşedeni olmadığını, yapılan olup yapanı olmadığını, çekilen olup çeken olmadığını, binaenaleyh kendisinden ve bütün varlıklardan gani ve kendi daima ona muhtaç, kendi üstünde bir kudretin bulunduğunu ve O’nun hikmetsiz yaratmadığı bu kainatta, kendisinin unutulmuş ve boşlanmış bırakılmayacağını, ağzına aldığı lokmanın tatlılığının, acılığının farkına varan her adamın, sözünden, fiilinden ve halinden bir gün bir divanda mevcudatın sahibine hesap vereceğini, bu nedenle hayırlarına karşı mükafat, kötülüklerine karşı ceza göreceğini anlıyor.

Anlayamayana da: “Çok yorulma, bütün dersleri bırak! Şu çiftin tenasül uzuvları nasıl bir tesadüf ile olabilir? İyi düşün, bunun sonunda elbette var, var de,” der.

Diğer bir kimse de, yokluğa meyletmiş: “Zaman yaşatır, zaman öldürür, bu kainat kör bir tesadüfün sonucudur, ne Halik var, ne yaradan, insan evrimleşmiş bir hayvandır. Hayır, şer, cennet, cehennem: Bunlar kuru laflardan, duygusal değerlendirmelerden ibarettir, bu alemde nefsanî hazlarını, hayvani ihtiraslarını yerine getirebildin mi, işte cennet. Hayvani hazzardan mahrum oldun mu, işte cehennem!” diyor.

Şimdi acaba bu iki adamdan hangisi, insanlık alemine daha fazla hizmet eder? Hangisi toplum için daha faydalı olabilir?

Acaba dinin, ananın, kültürün örtüsü olan vatanın korunması hususunda, hangisi daha iyi netice verebilir? Bunlar için hangisi hayatını tehlikeye atar? Elbette iman sahibi olan, değil mi?

İnananın kalbi, aslıma kavuşacağım aşkıyla donanmış; “Şehit olur isem Cenab-ı Hak kendisini bana diyet verecek, sağ kalırsam, bu can vergisine hazırlandığımdan dolayı bütün günahlarım affolunacak,” diyor.

İnanmayan da: “Gençliğime doymadım, hazlarımı tam manasıyla alamadım” diye dövünüyor. İnananın nazarında bütün yaratılmışlar; o keremli Seyyid’in, rahmet sahibinin birer sevimli hizmetkârı, birer dost memuru, birer şirin kitabı olduğu halde, inkarcının gözünde bunlar bir hiçten ibarettir. Zira bütün yüce ve leziz hakikatler, imandan doğar.

İman tohumu hangi adamın vücut ikliminde varsa, oradan saadet yemişi çıkar, ihlas doğar, o vakit o kimse en yüksek kuvvete erişir.

Yine ihlas en ağır yükü kaldırır, karşısına çıkan her şeytanı tepeler, riya’yı zehirler, taat çeşmesini berrak bir şekilde akıtır.

İşte ihlas, imanın yemişi olduğu gibi, ilim de imanın yemişidir.

Onun için iman, cehaletin düşmanıdır!

Sonra İslam dini, tevhid dinidir. Binaenaleyh İslam dini, ilim ve marifetin ilığıdır, hayırlar ve iyiliklerden ibarettir, tevhid dinidir, cehlin düşmanıdır, cehalet de Allah’ın hiç sevmediğı bir sıfattır.

İslam dini, şu dünyayı bir ceset, insanı da o cesedin ruhu olarak gösterir. Eğer Hak dini olmazsa, dünya bir zindan olur. Onun için insanlığın ruhunu karanlıktan kurtaran kelime-i tevhidi anlayalım, böylece de “Allah” demenin zevkini alalım. Kalbimiz O’nun sevgisiyle çarpmaya başlasın.

Yine iman, insana güzel ahlak verir, güzel ahlak insana güzel fikir verir, güzel fikir de insana herşeyin güzel tarafını gösterir. İlahi Saltanat’ın en ince bahislerini anlatır. Kaadir-i Mutlak’ın şu kainat üzerindeki tecellilerini tefekkür ettirir. Yaratılışın hikmet sırrına açılan kapının anahtarının *Lâ ilâhe illallah* yüceltme sözünün manasındaki feyzde olduğunu ilham ettirir.

Evet, söz odur ki: Cisme hava, ruha “Hu” lazımdır.

Şu saltanata, milyarlarca sarayının milyarlarca odasının içinden bir odasına, güneş i ufak bir lamba yapan Allah’ın şu azametine bak!

Baharın derlenişine dikkat et; ezeli nakışçının, gözümüzün önüne kışın beyaz sahifesini, baharda ve yazın da yeşil sahifesini açtığını ibretle gör de, Allah de!

İnsan için en büyük hakikat, nefes almaktır. Nefes aldığın zaman bir haz içinde bulunduğunun farkında ol!

Büyük kudreti gör! Yine, Allah de!

İslam dininin; akılları terk ve tabiatların nurunu söndürmek için değil, ancak kendilerinde olan nuru idrak, destek ve hidayet için geldiğini bil!

Yine İslam dininin, kalpleri rahatlattığını, görüşleri nurlandırdığını gör. Bizi, sayıya gelmeyen nimetleri ile besleyip büyüten şu gökler ve yerin Allah’ı bizden ne istiyor? Muradı nedir?

Biraz merak et!

Meraklar, hayretler içinde en açık, en sağlam ve en lüzumlu olarak, bize hakikat dersi veren O’na koşmak lazım gelirken, kulağını tıkama, gözünü perdeleme.

Allah’ın şu hitabını iyi dinle, bak ne diyor:

“Ey acz içinde mağrur, zaaf ve fark içinde serkeş ve inatçı olan insan! Ey henüz ağaran tüyün ak olmasını geri çeviremeyen aciz! İsteddiği şekilde bir kadınla evlenip de, istediği şekilde bir çocuk yapamayan zavallı! Ey gelmede, gitmede tercih hakkı olmayan Ademoğlu!

İsmin yoktu, resmin yoktu, henüz ad almamıştın, hiç kimse tarafından da tanınmamıştın, yalnız benim ilmimde idin, sana kıymet verdim, yaratıklar içerisinde en şerefli sınıfa soktum, herhangi süfli bir mahluk olarak yaratmadım, *Ahsen-i Takvîm* (en güzel biçim)^e sırrına mazhar kıldım, insan yaptım, kendime muhatab tuttum, mükerrem kıldım.

Bütün bunların neticesinde benden ne fenalık gördün de bana karşı kafanı kaldırıyorsun? Güneşler, yıldızlar, küreler emrime itaat ediyorlar da; sen neyine güvenip de bana düşman oluyorsun?

Emirlerime itaat etmezseniz, haydi elinizden geliyorsa benim hududumdan ve mülkümünden dışarıya çıkınız.”

İmdi, ey hakikat arayan insan!

Bu emirler karşısında iyi düşün, zamanı fırsat bil. Dünyada ve ahirette hem güçlü, hem rahat yaşamak istersen, kendini Allah’a sat. Allah ile ol!

Hakkı inkar edince ne maddi, ne manevi bir fayda, tasdik edince de bir zarar olmadığına göre, tasdik et. Hem, ilim insanı tasdike götürür, cehalet de inkara.

Şu iki şeyi iyi düşün:

1. Büyük kitabı: Yani Kur’an-ı Mübin’i ki, Kainat Kitabı’nın özüdür.

2. Kitab-ı Natık’ı (Konuşan kitabı): Yani Hz. Muhammed’i.

Evet o kitabın derinliklerine dal, yalnız ölüne okuyup, sözlerini kıraat edip geçme, mezarlık kitabı da sanma, hükümlerine uy!

Yalnız hafızın sesini dinlemekle vakit geçirme...

Çünkü o kitap, ruhu manalara teşvik ile, insana insanlığı öğretir. En yüksek ahlakı talim eder, örnek olarak da Hz. Muhammed’i insanlığa takdim eder.

İnsanlığın yaratılışıta beraber, gerçekte kardeş olduğunu ilan eder.

Ruha hitap eder. İlimlere konu, sanatlara model verir.

Dayanak noktasını kuvvet olarak değil, Hak olarak gösterir. O kitapta hedef, menfaat değil, fazilettir.

Hayat, çatışma değil, yardımlaşmadır.

O kitabın terazisinin ibresi şudur:

“İnsanın yanında olan, ancak kendi çalışmasıdır.” 7

O kitap, “Daima düşmanından güçlü bulun” der...

İlk emri: “Oku”dur.

O kitap, toplum içinde hiç kimsenin yüzünün kızarmasını istemez. Hakk’ın Rahmet sıfatının, kulun günahları ile yarış edip, rahmetin geçtiğini ilan eder. Menfaatin yakınlaştırılmasını değil, zararların uzaklaştırılmasını emreder.

“Fakir olurum diye korkma, zenginlikten de kaçma,” der. O kitap, “Zulme rıza zulümdür, zalimlere ufak bir meyille meyledeni ateş kuşatacaktır,” diye ihtar eder.

O kitap, rezilce yaltaklanma istemez, mertçe girişimler ister. O kitap, “Haya’nın hayatı, nefis muhasebesi ile ayakta durur,” buyurur. O kitap, “Olani gör,” der, düşünmeyi emreder.

Evet, bilmek başkadır. Düşünmek başkadır. Düşünülse, dünyada hiç fenalık kalır mı? Zira düşünülmüş olsa, hırs, tamah, kibir, nefret, düşmanlık hastalıkları tedavi olur.

O kitap, “Aman” diyene elini uzatır.

O kitap, en yüksek rütbeyi, Hüda’ya en fazla saygılı, Allah’ın yarattığına da en fazla merhametli olana verir.

O kitapta en yüksek mertebenin, “muhabbet” mertebesi olduğu ilan olunur.

O kitap, bir gün bütün dostların, en yakınların, seni bir yere kadar götürüp, amel sandığı denilen bir çukura bırakıp arka çevirdikleri vakit, Allah'ın sana yüz çevireceğini, ancak O'nun ikbal edeceğini ilan eder...

Hızlı yağan yağmur insana nasıl uyku verirse, hızla geçen bu ömür de insana öyle gaflet uykusu verir...

Fakat sen gafil olma, biraz harekete gel, gözünü aç. Nasıl, anne karnındaki yavru harekete geldikten sonra Kudret, hislerini ona bahş ederse, sen de bu zindanında biraz harekete gel de, lazım olan hislerini al!

Yine o kitapta; burada, kafa gözü açık olup da kalb gözü kör olanın, ahirette de kör olacağı emri vardır. Gafil olma, Hak ile yaşa!

Hayatın gıdası güzel ahlakdır. Ahlak, kudsiyetten doğar, kudsiyet Allah'a iman ile olur. Allah'a iman da, din ile olur.

Din, vicdanın terbiyecisidir! Din, ahlakın öz annesidir!

Ruhun hapsoldüğü ten kafesini ilim ve irfanla genişlet! Ampul simsiyah olursa, ışık parlamaz!

Gaflete dalanlar için de, karanlık ile aydınlık birdir, böyle olma! Gece ile gündüzün kapanması, açılması senin ömür kumaşını doğruyor.

Aklını başına al!

Kafasını yemek taşı yapan kimsenin kalbinde sefa hasıl olmaz, hikmet bulunmaz! İnsanlık onurunu ayak altına salma!

Allah'a alın akı ile gitmenin, o divana insanlık elbiseni kirletmeden, günah işleri ile karartmadan çıkmanın çaresini ara.

Zulüm ile karanlıkta kalma, küfür ile sönme, ah alma, zalime yardımcı olma, gönül kırma, viran kalb satın al.

Bu mülk, dünya saraylarından, hanlarından, apartmanlarından çok daha hayırlıdır.

En kıymetli inci, hükümdarların hazinelerinde değil, kırık kalblerdedir. Bir avuç su, bir uykuyu perişan ettiği gibi, gadr ile, zulüm ile dökülen bir damla gözyaşı da, icabında bir dünyayı yıkar.

Önce hakikat gözünden perdeyi kaldır, kendini bil, sonra Hakk'ı bilirsın.

İmdi, ey insanoğlu!

Bütün bu hakikatlerden sonra seni sefahate sevk ederek kalbini öldürmek isteyen, dünyayı sana zahirde bal gibi tatlı gösterip, içindeki katledici zehiri gizleyen, seni inkar sahasına sokmak için karşına hem sapık, hem saptırıcı olarak biri çıkarsa, çok yorulmadan, fazla konuşmadan ona de ki:

“Ey, Hakk'ın varlığına delil bu kadar azamet varken, bunların hiçbirinden nasibini alamamış kısmetsiz! Davanı ispat için:

Evvela ölümü öldür! Sönmeyi dünyadan kaldır! Acz ve fakirliği gider! Kahrın kapısını kapa!

Bunları yapabiliyorsan gel, konuşalım, çaresi varsa söyle dinleyelim, yoksa sus! Evrenin büyük mescidinde Kur'an okunuyor, onu dinleyelim!

O ışık ile aydınlanalım!

Hidayete koşalım!

Onu dilimizin zikri yapalım.

Zaman kısa, müddet az, biraz gayret edelim! Hemen Allah diyelim,” de.

1. *Ve lekad kerremna benî Ademe: İsrâ, 17: 70*

2. Cennet, Cehennem nedir deme! İnkârâ saplanma! Hayır, şer mevhumunu gözünün önüne getir! Senin ruhunu kalıbında muhafaza eden Zat-ı Hakîm'in: sen ölünce kudret ilinde nasıl muhafaza edeceğinden şüphe etme.

Yirminci asırda *Allah'ı* inkar kapısı kapandı, uyuma!

Bu kainatın oluşunu; bir irade sahibinden başka yerde arayanlar çok zavallıdır. Fen bize ezeli hiçbir cisim gösteremiyor, bu bir takım olaylardır diyor, orada tıkanıyor. Protoplazmanın dönüşümlerini kim anladı? Taşın yere düşmesini kim anladı? Düşüren çekimdeki titreşimleri kim bilebildi? Her mevcudun ilk çifti hakkında kim açık bir şey söyleyebildi?

3. *Ya naru kûnî berden ve celâmen: Enbiya, 21: 65.*

4. *Ve in min şeyin illa yüsebbihu bihamdi: İsrâ, 17: 44.*

5. *Allahu lâ ilâhe illa Huvel Hayyül Kayyum: Bakara, 2: 255.*

6. Tîn, 95: 4.

7. *Ve en leyse lilinsani illa ma sea: Necm, 53:39.*

BİSMİLLAH-İ ŞERİF'İN ESRARI

Aşağıda, Bismillah-i Şerif'in esrarı ve şerefli manası anlatılmaktadır.

Çok dikkat ile okunması rica olunur.

Bismillahirrahmanirrahim.

Ey inananlar!

Görülüyor ki dünyada birkaç gün dar ve geniş yaşadktan sonra hiç reyimiz alınmadan, yerlerimiz dünyaya yeni gelenlere terk ettirilerek, bu alemde ahirete götürürler. İşte kudretin cilvesi, yaratılışın hikmeti budur. Gelen, gider. Doğan ölür.

Yalnız, bu doğmak ile ölmek arasında hüner; Allahı bilmek, en büyük Resul'ü tasdik etmek, insanlık hukukunu tanımak, Hüda'nın yaratıklarına şefkatli olup, bu kubbede hoş bir seda, yararlı bir eser bırakıp gitmektir. Onun için arifler derler ki: "Ey mağrur! hayata kurulma. Sakın gafil dolaşma. Ayak bastığın topraklar, ya bir güzel sevgilinin yanağı, yahut bir cihan kahramanının göbeğidir. Binaenaleyh yalnız eşini, aşını, işini bilmekle işim oldu bitti zannetme. İnsanlık makamına kadem bas. Ruhunun yolunun manasını Kâdir Rabb'a götürülebilecek iki kanat tedarikine bak. Ki o kanatlara, "iman" ve "amel" kanatları denir.

Şimdi, şu Kur'an Ayetinin huzurunda saygı ve alçak gönüllülükle biraz duralım:

"Biz, Ademoğullarını şerefli kıldık."1

Evet bu ayet-i kerime de yaratılmışların içerisinde insana nasıl "Keramet tacı" giydirildiğini, Cenab-ı Hakk'ın, bize nasıl ikram ettiğini anlayalım da, insanlık ömürümüzü ayak altına almayalım, zulme divan durmayalım, ne imişiz bilelim. Gerçekten insan, kainat ağacının en toplayıcı, en nazik, en nazenin, en nazdar, en niyazdar bir meyvesidir.

İnsan, Sübhani sevgi ile yaratılan bu varlıkların içinde En Büyük Sanatçı'nın ilahi sırlarından haberli, Sübhani sıfatlarına layık olabilecek bir kabiliyette yaratılmış, en kıymetli bir

yaratık olup, külli toplayıcılığa mazhardır. Belirenlerden hiçbir varlık, bu rütbeye nail olmamıştır.

İnsan, bütün yaratıkların sonuncusu ve mevcudatın zübdesi ve hûlasasıdır.

Olaylar ve düşüncelere muhtaç olmıyan, her oluştta Zatı ile daim olan, bir şeyi her şey, her şeyi bir şey yapan, vücudu ile varolan, sıfatı ile çevrelenen, esması ile bilinen, fiilleri ile beliren, eserleri ile gözlenen Cenab-ı Hak, bilinmesini sevdi, diledi, insanın yaratılışı olan su ve çamurun savaş alanında bir çadır kurdu, topraktan bir ayna yaptı. Ve sıfatlarının aksini orada tecelli ettirdi. Onu arz üzerinde ilahi bir vekil yaptı.

Alemdeki her hakikatin insanda olmasını irade etti.

Seni Yaratan, bu sanat eserleri üzerindeki etiketlerini insana bildirdi, ilahi isimlerini (esmasını) teslim etti. Hûlasa insan, bu alem aynasının cilası ve bu varlık şekillerinin ruhu oldu. Görme yeteneğinin zevki olan görüş, gözbebeğinin şekli ile gerçekleştiği gibi, yaratıklar alemini için de görüş zevki, Hazret-i İnsan oldu.

Fakat insan, ‘Kamil’ ve ‘Kamil olmıyan’ olarak ikiye ayrıldı. Her ikisi de, bütün esmayı toplayıcı olan *Allah* ism-i şerifinin mazharı olduğu halde, İnsan-ı Kamil tasfiye (arınma) yolunu tuttu, kendi aslına, kaynağına döndü. Sahte varlıklardan soyundu, o varlığın fani olduğunu anladı, kendini Hakk’a sattı, yücelmeye mazhar oldu. İşte bu sınıfa Hakperest (Hakk’a tapan) denildi. Diğer sınıf, vehmedilen varlıklara güvendi, kendisine taptı, nail olduğu nimetin farkına varamadı. Allah’ın varlığına karşı “Ben varım” dedi, Hodperest (kendine tapan) oldu, hüsranda kaldı.

İnsan-ı Kamil, nuru (aydınlığı) ile, nur (ışık) hazinesine dahil oldu, yaratılışı ateş olan Şeytan’ı hakimiyeti altına aldı. Kamil olmayan insan da nârı (ateş) ile, nâr alemine dahil oldu. Çünkü ateşten yaratılan Şeytan’ı, o hakimiyetine alacağı yerde, Şeytan onu hakimiyetine aldı.

Şimdi, ey insanoğlu! İşte, dünya mezraa, ahiret harman; Cennet, Cehennem de birer mahzendir...

İmdi, herşeyin hakikatini öğrenmek, huzur ile yaşamak dünya ve ahirette saadete kavuşmak, iyi netice almak istersen, hazır (uyanık) ol! Tahir (temiz) ol! Kur’an-ı Mübin’in bağına kulağını koy, oradan alacağın cevapla her müşkülünü hallet.

Her işe Allah'ın ismi ile başla! Allah de! O'nun namı ile al, O'nun namı ile ver, O'nun namı ile yap! Zira Kudret kapısı, ilahi esma ile açılır.

Yalnız o isimlerin içinde, Kahhar ismi de vardır. Gelişinden, gidişinden gaye nedir anlamadan serkeşlik edeni, kibirlenen tepeler. Kulun kibirlenmesi, aslından çıkmasıdır. Aslından dışarı çıkan da kendini yorar, sonunda yıkılır. Kibirleneceğine, Hakk'a karşı küçül ki halka karşı büyüyesin. Ne kadar küçülürsen, aslına o kadar çabuk dönersin.

Besmele'deki tatlılığı görmeye çalış.

Evet, O üç ismin: Yani *Allah, Rahman, Rahim*

isimlerindeki hoşluğu tad da, Allah'ın rahmetinin, azabını kapladığını anla. O'nun ismiyle başlanan işin sonu ile, onsuz başlanan işin sonunu tetkik et, O'nsuz başlanan işin sonsuz olduğunu, mahrumiyetle neticelendiğini gör ve canlı misal istersen tarihe bak, Firavun'un işiyle Hz. Musa'nın işini mukayese et...

Evet, Firavun, bu varlık aleminde, bu dünya sahnesinde Allah'ın ismini bıraktı, kendi ismiyle birçok işler yaptı, birçok masum yavruyu boğdurttu, fakat neticede, zulmünün karanlığında boğuldu, "Aman!" dedi. Amma iş işten geçti, söndü gitti.

Ona mukabil Hz. Musa da bu aleme geldi, fakat o, Allah'ın ismi ile işe başladı, hidayet yolunu açtı. Vazifesi bitti, O da ebedi aleme göç etti. Fakat o alemden hala sesi geliyor, milyonlarla insan peşinde gidiyor, saygıyla ismini anıyor.

Nemrut da bu alemde saltanatlar kurdu, o saltanatına güvenerek, Allah ismini anmadan birçok işler yaptı, insanlar boğdu, nihayet söndü gitti.

Onun karşısında Hz. İbrahim Halilullah da bu varlıkta bulundu, fakat o, Allah'ın ismi ile neler yaptı. Neticede o da cemel alemini şereflendirdi, fakat binlerce seneden beri milyarlarla insanın dilinde, övgü makamında ismi anılıyor, milyonlarca müslüman tarafından günün beş vaktinde ilahi huzur da Habibullah ile beraber, o Halilullah'ın ismi de zikrolunuyor.

Yine, Ebu Cehil de geldi, kendi sahte varlığına güvendi, hakikate isyan etti, birçok işler yaptı.

Onun karşısında insanlığın ebedi iftiharını olan Hz. Muhammed'de (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) tenezzülen bu aleme teşrif etti, Hira dağından yükselen Kelime-i Tevhid'i tek başına yükselttiği vakit bütün medeniyetler, toplumlar düşmanı olduğu gibi, yakınları da O'na düşman olmuştu, fakat O, işe Allah namıyla başlamıştı.

O, Muhammedi saltanatı kainata ilan edilecek, insanlık karanlıktan aydınlığa çıkacak, zayıf kuvvetliden serbestçe hakkını alacak, medeniyete örnek olarak gösterilecekti.

Hendek harbinde parçalanmayan sert kaya; Muhammedi eldeki kazma ile Allah'ın ismi anılarak parçalanacak, parçalanırken çıkan kıvılcımlardan ümmetine açılacak olan fetih kapıları görülecek, bu haber herkesi şaşırtacaktı.

Nitekim öyle oldu, Allah'sızların az zamanda bükülmeyen kafaları büküldü, yüzleri kızardı, dilleri tutuldu.

İnsan pişirici bir iklimden doğan Muhammedi hakikat güneşi, her tarafa feyzini vermeğe başladı, putperestliği yıktı, az bir zamanda Hindistan'a girdi, Brahma ve Buda dinine galip geldi. Doğuda Hristiyanlık hakimiyetini kaldırdı, İran'da Zerdüştlük yıkıldı, Avrupa'nın İspanya'sına sahip olundu, Doğu Roma İmparatorluğu zaptedildi, böylelikle de: bugünkü dünya olaylarında Kur'an mucizesi görüldü ve ebediyyen de görülecek... Hep O'nun dediği çıktı, Hz. Muhammed'in verdiği haberler tahakkuk etti. Ve nihayet Kur'an'ı tasdik edenlerin de, etmeyenlerin de Kur'an hükmü altında hüküm giydiği apaçık ortaya çıktı.

Milyonlarca insan Hz. Muhammed'e ve O'nun mucizesi olan Kur'an'a aşık olarak yaşadı ve yaşıyor. Misyoner teşkilatı gibi bir teşkilatı, Protestan teşkilatı gibi bir para sandığı bulunmadığı halde, Hz. Muhammed'in peşinden giden aşıklar çoğaldı.

Japonya'da, İngiltere'de binlerce müslüman bugün, *Lâ ilahe illallah, Muhammedun Resûlullah* diyor. Batıda birçok yabancı alimlerin Hz. Muhammed'in hukukunu koruma hususunda yazıları çıkıyor. Doğuda ve batıda radyoda hiç kimsenin kitabı okunmadığı halde, Kur'an sesi kainata ilan ediliyor ve milyonlarca insan o büyük Peygamber'in yüzünü görmeden, kutlu ağzından çıkan cümlelerin sesini işitmeden, onu baş tacı, gönül tacı, gönül sevinci yaparak onun muhabbetinin karargahını kalblerine kurmuş, canından fazla seviyor, o zevk ile yaşıyor.

İşte Allah namıyla başlanan işin nasıl netice verdiği bu, en büyük delil değil midir?

Bugün Dünyanın her tarafında, Hz. Muhammed'e ait olduğu bilinen bir ufacık bez, bir küçük mendil parçasını, saçının bir tek telini milyarlarca liraya satın alacak aşıklar mevcuttur...

Allah'sız işe başlayanlarda, tarih kimi gösterebilir ki böyle bir cezbe olsun?

Demek oluyor ki Besmele, her hayrın başıdır. O mübarek kelime İslam'ın en büyük nişanı olduğu gibi, bütün varlıklar da hal lisaniyla onun devamlı tekrarlayıcısıdır.

Besmele'deki *Rahman* isminin tatlılığını tadan kimsenin himmeti karşısında, Feri'sin sırtından Arş'ın zirvesine kadar olan mesafe bir sivrisineğin kanadı kadar gelmez.

Bu ismin güneşinin feyzini verip parlattığı kulübeye, saraylara sahip olan sultanlar da hayran olurlar.

Bu ismin kölelik halkasını kulağına takan, bütün dünya ve ahireti unuttur. Bu ismin çeşmesinden bir damla içenler, dünya zenginliğine kıl kadar kıymet vermezler. Onların kalbine ikbal burcundan saadet güneşi doğmuştur. O kalb artık Kabe haremi olmuştur.

Besmele öyle bir isimdir ki, İsa (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) o isimle ölü kalpleri diriltti, hastaları iyi etti. Yine Besmele öyle bir isimdir ki, Hz. İbrahim o isimle Nemrud'un nârını (ateşini) nura (ışığa) çevirdi. Evet, Besmele öyle bir isimdir ki, O isimle Hz. Muhammed'in mucize parmağı ayda göründü.

Bir asker, hiç kimseden korkmaksızın, devlet namına hareket eder, o namla her işi görür. İcabederse bir şehir halkını zorla bir yere sevk edebilir. Belki o halkın içinde ilim, fen, kudret ve zeka bakımından, ondan çok yüksek olanı bulunabilir, fakat hiç kimse "ne yapıyorsun" diyemez. Çünkü herkes bilir ki o asker kendi namıyla, kendi kuvvetiyle hareket etmiyor, kendini devlete mal etmiş, o hesaba çalışıyor, o kuvvete dayanıyor.

Ey dinleyenler! İmdi dikkat edin! Ya İnsan?

Ölmez, sönmez, yenilmez bir Rabbani hükümetin, evet, "Allahu Lâ İlâhe illallah" Sübhani hükümetinin askeri olup da, o nama çalışıp, o isimle hareket ederse acaba neler yapmaz?

Bunun için de külfet yok, ücret yok, minnet yok, zahmet yok.

O halde, Allah de!

Şunu iyi bil ki: Kainatın bütün zerreleri O’nu arıyor ve O’nun ismiyle herşey hareket ediyor. Zerreler, tohumlar o ismin sayesinde kocaman ağacı başında taşıyor.

Her bostan, Kudret’in mutfağı olmuş, o isim ile bize hazırlığını yapıyor. Allah’ın ismini anmasa, dallar havada yayılıp meyvesini verebilir mi? Sigara kâğıdından daha ince, ipek’den daha nazik bir filiz; Allah’ın ismini anmasa, kazmaların parçalayamadığı taşları, sert toprağı parçalayıp meydana çıkabilir mi?

Aynı zamanda o nahif, yeşil yaprak çıkarken maddecilerin ağzına tokat vuruyor, gözlerine Kudret’in parmağını sokar gibi bir tavır alıyor ve hal lisanı ile şöyle söylüyor: “İşte güvendiğin kuvvet ve hararetin bile, emir altında hareket ettiğini gör, Hz. İbrahim’in ateş saçan hararete:

“Ey ateş, soğuk ol, selamet ol”³ ayetini okuduğu gibi, bizim de halimizle o ayeti okuduğumuzu bil.”

Yine Besmele, mübarek hayvanlarda bize gıda olan süt çeşmesini yapıyor, Rahman namına, bizlere ikram olunuyor.

Madem ki herşey hal lisanı ile “Bismillah” diyor, Allah namına nimetlerini getirip bizlere veriyorlar, o halde biz de Allah’ın ismini analım, O’nun namına verelim, O’nun namına alalım.

Bütün nimetlerin Ahad ve Samed olan Hakk’ın mucizesi, kudreti, hediyesi ve rahmeti olduğunu düşünelim. Bir büyüğün, uşağı ile gönderdiği hediye hoşumuza gidince, asıl göndereni göremeyip ona sadece şükürünü bile bırakarak, yalnız uşağın ayağını öpmek suretiyle gaflette kalmayalım. Yalnız görünürdeki nimetleri methedip, onlara muhabbet edip, onun sahibini unutmayalım.

İşte, bütün nimetlerin sahibi, bizden üç şey ister. Dikkat edelim.

1. Kendini anmak: Bu, Bismillah ile olur.

2. Şükretmek: Bu, hamd ile olur.

3. Fikir: Bu da, kudret mucizesi olan Rahman hediyesini düşünmekle olur.

Hayatta Allah'sız yaşamayalım, iman tedarik edelim. Hakk'a kendi isteğiyle iman etmeyenler, zorla muhakkak ederler. Akıllı olanlar, gaflet perdesi açılmadan, kudret elden gitmeden "Allah" diyenlerdir.

Zira zanneder misiniz ki; inanmayanlar Hakk'ı tesbih etmezler?

Şu fermana dikkat edin:

"Hiçbir şey yoktur ki O'na hamd ile tesbih etmesin."⁴

Cenab-ı Hak öyle Kaadir-i Mutlak'tır ki, insanın sayılı nefesine kendi ismini saklamıştır. Kendisini tasdik ettirmeden kimseyi bırakmaz. Madem ki nefes alıyorsun; veriyorsun, Hakk'ı tesbih ediyorsun. Gizli terennüm, Hak ismidir. Yani her nefes Hu ile girer, Hu ile çıkar. Yahut da ahmak inatçılık eder, nefes alıp vermezse, çatlar.

Hem iman, insana huzur verir, herşeyin hakikatini, zevkini tattırır. İnkâr ise kedere götürür. İnkarcının gözünde bu dünya, bir yas tutma yeridir.

İnanan bu kainatta terhis şenliğini bekler, inanmıyan ise gülmeyi ağlamak, terhisi rütbe soymak zanneder.

Onun nazarında insan, ecel pençesi ile parçalanmış yaratıktır. Geri kalan varlıklar ise, ruhsuz cenazeler hükmündedir.

Özetle, o daima yeis içindedir. Hergün insanlık takviminin yaprağını koparıırken: "Yokluğa gidiyorum, hiç oluyorum" diye titrer.

Mümin ise o yaprağı koparıırken: "Terhisim yaklaştı, aslıma kavuşuyorum, ebediyete gidiyorum" diye heyecan duyar.

Mümin, Allah'ı tanır, "Allah" der, O'nu bütün kulluğu ile tasdik eder.

"Allah'sız hiçbir zerre yok" der, hukukuna riayet eder, halkı Allah'ın ailesi bilir. Onun nazarında şu dünya, Rahman'ın bir zikirhanesi, insan için bir eğitim yeri, insanlar ve cinlere kurulmuş bir imtihan meydanı, bütün ölümler de terhis ve paydostur.

Hayat görevlerini iyi bir şekilde bitirenler; bu ölümlü dünyadan mutlu, dağdağsız bir şekilde diğer bir aleme giderler. Ta ki yeni görevlilere yer açılıp, gelip çalışsınlar diye.

Bütün doğumlar, “O Allah’tır, ondan başka tapacak yoktur. O Diri’dir. Ayakta’dır,”⁵ Rabbani hükümetinin, askerini silah altına almasıdır, vazife başına gelmektir.

Şimdi, iki adam düşününüz:

Bunlardan biri şu kainata bakıyor, bu büyük kitabı mütalaa ettiğinde, abes hiçbir şey yaratılmadığını, tesadüfen bu işlerin olmayacağını ve şu kainatın bir matbaa olup, bastıranı olmadığını, bir nakış olup nakşedeni olmadığını, yapılan olup yapanı olmadığını, çekilen olup çekenin olmadığını, binaenaleyh kendisinden ve bütün varlıklardan gani ve kendi daima ona muhtaç, kendi üstünde bir kudretin bulunduğunu ve O’nun hikmetsiz yaratmadığı bu kainatta, kendisinin unutulmuş ve boşlanmış bırakılmayacağını, ağzına aldığı lokmanın tatlılığının, acılığının farkına varan her adamın, sözünden, fiilinden ve halinden bir gün bir divanda mevcudatın sahibine hesap vereceğini, bu nedenle hayırlarına karşı mükafat, kötülüklerine karşı ceza göreceğini anlıyor.

Anlayamayana da: “Çok yorulma, bütün dersleri bırak! Şu çiftin tenasül uzuvları nasıl bir tesadüf ile olabilir? İyi düşün, bunun sonunda elbette var, var de,” der.

Diğer bir kimse de, yokluğa meyletmiş: “Zaman yaşatır, zaman öldürür, bu kainat kör bir tesadüfün sonucudur, ne Halik var, ne yaradan, insan evrimleşmiş bir hayvandır. Hayır, şer, cennet, cehennem: Bunlar kuru laflardan, duygusal değerlendirmelerden ibarettir, bu alemde nefsanî hazlarını, hayvani ihtiraslarını yerine getirebildin mi, işte cennet. Hayvani hazzardan mahrum oldun mu, işte cehennem!” diyor.

Şimdi acaba bu iki adamdan hangisi, insanlık alemine daha fazla hizmet eder? Hangisi toplum için daha faydalı olabilir?

Acaba dinin, ananın, kültürün örtüsü olan vatanın korunması hususunda, hangisi daha iyi netice verebilir? Bunlar için hangisi hayatını tehlikeye atar? Elbette iman sahibi olan, değil mi?

İnananın kalbi, aslıma kavuşacağım aşkıyla donanmış; “Şehit olur isem Cenab-ı Hak kendisini bana diyet verecek, sağ kalırsam, bu can vergisine hazırlandığımdan dolayı bütün günahlarım affolunacak,” diyor.

İnanmayan da: “Gençliğime doyamadım, hazlarımı tam manasıyla alamadım” diye dövünüyor. İnananın nazarında bütün yaratılmışlar; o keremli Seyyid’in, rahmet sahibinin birer

sevimli hizmetkarı, birer dost memuru, birer şirin kitabı olduğu halde, inkarcının gözünde bunlar bir hiçten ibarettir. Zira bütün yüce ve leziz hakikatler, imandan doğar.

İman tohumu hangi adamın vücut ikliminde varsa, oradan saadet yemişi çıkar, ihlas doğar, o vakit o kimse en yüksek kuvvete erişir.

Yine ihlas en ağır yükü kaldırır, karşısına çıkan her şeytanı tepeler, riyayı zehirler, taat çeşmesini berrak bir şekilde akıtır.

İşte ihlas, imanın yemişi olduğu gibi, ilim de imanın yemişidir.

Onun için iman, cehaletin düşmanıdır!

Sonra İslam dini, tevhid dinidir. Binaenaleyh İslam dini, ilim ve marifetin iliğidir, hayırlar ve iyiliklerden ibarettir, tevhid dinidir, cehlin düşmanıdır, cehalet de Allah'ın hiç sevmediği bir sıfattır.

İslam dini, şu dünyayı bir ceset, insanı da o cesedin ruhu olarak gösterir. Eğer Hak dini olmazsa, dünya bir zindan olur. Onun için insanlığın ruhunu karanlıktan kurtaran kelime-i tevhidi anlayalım, böylece de "Allah" demenin zevkini alalım. Kalbimiz O'nun sevgisiyle çarpmaya başlasın.

Yine iman, insana güzel ahlak verir, güzel ahlak insana güzel fikir verir, güzel fikir de insana herşeyin güzel tarafını gösterir. İlahi Saltanat'ın en ince bahislerini anlatır. Kaadir-i Mutlak'ın şu kainat üzerindeki tecellilerini tefekkür ettirir. Yaratılışın hikmet sırrına açılan kapının anahtarının *Lâ ilâhe illallah* yüceltme sözünün manasındaki feyzde olduğunu ilham ettirir.

Evet, söz odur ki: Cisme hava, ruha "Hu" lazımdır.

Şu saltanata, milyarlarca sarayının milyarlarca odasının içinden bir odasına, güneşi ufak bir lamba yapan Allah'ın şu azametine bak!

Baharın derlenişine dikkat et; ezeli nakışçının, gözümüzün önüne kışın beyaz sahifesini, baharda ve yazın da yeşil sahifesini açtığını ibretle gör de, Allah de!

İnsan için en büyük hakikat, nefes almaktır. Nefes aldığı zaman bir haz içinde bulunduğunun farkında ol!

Büyük kudreti gör! Yine, Allah de!

İslam dininin; akılları terk ve tabiatların nurunu söndürmek için değil, ancak kendilerinde olan nuru idrak, destek ve hidayet için geldiğini bil!

Yine İslam dininin, kalpleri rahatlattığını, görüşleri nurlandırdığını gör. Bizi, sayıya gelmeyen nimetleri ile besleyip büyüten şu gökler ve yerin Allah'ı bizden ne istiyor? Muradı nedir?

Biraz merak et!

Meraklar, hayretler içinde en açık, en sağlam ve en lüzumlu olarak, bize hakikat dersi veren O'na koşmak lazım gelirken, kulağını tıkama, gözünü perdeleme.

Allah'ın şu hitabını iyi dinle, bak ne diyor:

“Ey acz içinde mağrur, zaaf ve fark içinde serkeş ve inatçı olan insan! Ey henüz ağaran tüyün ak olmasını geri çeviremeyen aciz! İsteddiği şekilde bir kadınla evlenip de, istediği şekilde bir çocuk yapamayan zavallı! Ey gelmede, gitmede tercih hakkı olmayan Ademoğlu!

İsmin yoktu, resmin yoktu, henüz ad almamıştın, hiç kimse tarafından da tanınmamıştın, yalnız benim ilmimde idin, sana kıymet verdim, yaratıklar içerisinde en şerefli sınıfa soktum, herhangi süfli bir mahluk olarak yaratmadım, *Ahsen-i Takvîm* (en güzel biçim) sırrına mazhar kıldım, insan yaptım, kendime muhatab tuttum, mükerrerem kıldım.

Bütün bunların neticesinde benden ne fenalık gördün de bana karşı kafanı kaldırıyorsun? Güneşler, yıldızlar, küreler emrime itaat ediyorlar da; sen neyine güvenip de bana düşman oluyorsun?

Emirlerime itaat etmezseniz, haydi elinizden geliyorsa benim hududumdan ve mülkümünden dışarıya çıkınız.”

İmdi, ey hakikat arayan insan!

Bu emirler karşısında iyi düşün, zamanı fırsat bil. Dünyada ve ahirette hem güçlü, hem rahat yaşamak istersen, kendini Allah’a sat. Allah ile ol!

Hakkı inkar edince ne maddi, ne manevi bir fayda, tasdik edince de bir zarar olmadığına göre, tasdik et. Hem, ilim insanı tasdike götürür, cehalet de inkara.

Şu iki şeyi iyi düşün:

1. Büyük kitabı: Yani Kur’an-ı Mübin’i ki, Kainat Kitabı’nın özüdür.

2. Kitab-ı Natık’ı (Konuşan kitabı): Yani Hz. Muhammed’i.

Evet o kitabın derinliklerine dal, yalnız ölüne okuyup, sözlerini kıraat edip geçme, mezarlık kitabı da sanma, hükümlerine uy!

Yalnız hafızın sesini dinlemekle vakit geçirme...

Çünkü o kitap, ruhu manalara teşvik ile, insana insanlığı öğretir. En yüksek ahlakı talim eder, örnek olarak da Hz. Muhammed’i insanlığa takdim eder.

İnsanlığın yaratılıştan itibaren, gerçekte kardeş olduğunu ilan eder.

Ruha hitap eder. İlimlere konu, sanatlara model verir.

Dayanak noktasını kuvvet olarak değil, Hak olarak gösterir. O kitapta hedef, menfaat değil, fazilettir.

Hayat, çatışma değil, yardımlaşmadır.

O kitabın terazisinin ibresi şudur:

“İnsanın yanında olan, ancak kendi çalışmasıdır.” 7

O kitap, “Daima düşmanından güçlü bulun” der...

İlk emri: “Oku”dur.

O kitap, toplum içinde hiç kimsenin yüzünün kızarmasını istemez. Hakk'ın Rahmet sıfatının, kulun günahları ile yarış edip, rahmetin geçtiğini ilan eder. Menfaatin yakınlaştırılmasını değil, zararların uzaklaştırılmasını emreder.

“Fakir olurum diye korkma, zenginlikten de kaçma,” der. O kitap, “Zulme rıza zulümdür, zalimlere ufak bir meyille meyledeni ateş kuşatacaktır,” diye ihtar eder.

O kitap, rezilce yaltaklanma istemez, mertçe girişimler ister. O kitap, “Haya'nın hayatı, nefis muhasebesi ile ayakta durur,” buyurur. O kitap, “Olani gör,” der, düşünmeyi emreder.

Evet, bilmek başkadır. Düşünmek başkadır. Düşünülse, dünyada hiç fenalık kalır mı? Zira düşünülmüş olsa, hırs, tamah, kibir, nefret, düşmanlık hastalıkları tedavi olur.

O kitap, “Aman” diyene elini uzatır.

O kitap, en yüksek rütbeyi, Hüda'ya en fazla saygılı, Allah'ın yarattığına da en fazla merhametli olana verir.

O kitapta en yüksek mertebenin, “muhabbet” mertebesi olduğu ilan olunur.

O kitap, bir gün bütün dostların, en yakınların, seni bir yere kadar götürüp, amel sandığı denilen bir çukura bırakıp arka çevirdikleri vakit, Allah'ın sana yüz çevireceğini, ancak O'nun ikbal edeceğini ilan eder...

Hızlı yağın yağmur insana nasıl uyku verirse, hızla geçen bu ömür de insana öyle gaflet uykusu verir...

Fakat sen gafil olma, biraz harekete gel, gözünü aç. Nasıl, anne karnındaki yavru harekete geldikten sonra Kudret, hislerini ona bahş ederse, sen de bu zindanında biraz harekete gel de, lazım olan hislerini al!

Yine o kitapta; burada, kafa gözü açık olup da kalb gözü kör olanın, ahirette de kör olacağı emri vardır. Gafil olma, Hak ile yaşa!

Hayatın gıdası güzel ahlakdır. Ahlak, kudsiyetten doğar, kudsiyet Allah'a iman ile olur. Allah'a iman da, din ile olur.

Din, vicdanın terbiyecisidir! Din, ahlakın öz annesidir!

Ruhun hapseduğu ten kafesini ilim ve irfanla genişlet! Ampul simsiyah olursa, ışık parlamaz!

Gaflete dalanlar için de, karanlık ile aydınlık birdir, böyle olma! Gece ile gündüzün kapanması, açılması senin ömür kumaşını doğruyor.

Aklını başına al!

Kafasını yemek tası yapan kimsenin kalbinde sefa hasıl olmaz, hikmet bulunmaz! İnsanlık onurunu ayak altına salma!

Allah’a alın akı ile gitmenin, o divana insanlık elbiseni kirletmeden, günah işleri ile karartmadan çıkmanın çaresini ara.

Zulüm ile karanlıkta kalma, küfür ile sönme, ah alma, zalime yardımcı olma, gönöl kırma, viran kalb satın al.

Bu mülk, dünya saraylarından, hanlarından, apartmanlarından çok daha hayırlıdır.

En kıymetli inci, hükümdarların hazinelerinde değıl, kırık kalblerdedir. Bir avuç su, bir uykuyu perişan ettiğı gibi, gadr ile, zulüm ile dökülen bir damla gözyaşı da, icabında bir dünyayı yıkar.

Önce hakikat gözünden perdeyi kaldır, kendini bil, sonra Hakk’ı bilirsin.

İmdi, ey insanoğlu!

Bütün bu hakikatlerden sonra seni sefahate sevk ederek kalbini öldürmek isteyen, dünyayı sana zahirde bal gibi tatlı gösterip, içindeki katledici zehiri gizleyen, seni inkar sahasına sokmak için karşına hem sapık, hem saptırıcı olarak biri çıkarsa, çok yorulmadan, fazla konuşmadan ona de ki:

“Ey, Hakk’ın varlığına delil bu kadar azamet varken, bunların hiçbirinden nasibini alamamış kısmetsiz! Davanı ispat için:

Evvela ölümü öldür! Sönmeyi dünyadan kaldır! Acz ve fakirliği gider! Kahrın kapısını kapa!

Bunları yapabiliyorsan gel, konuşalım, çaresi varsa söyle dinleyelim, yoksa sus! Evrenin büyük mescidinde Kur'an okunuyor, onu dinleyelim!

O ışık ile aydınlanalım!

Hidayete koşalım!

Onu dilimizin zikri yapalım.

Zaman kısa, müddet az, biraz gayret edelim! Hemen Allah diyelim," de.

1. *Ve lekad kerremna benî Ademe: İsrâ, 17: 70*

2. Cennet, Cehennem nedir deme! İnkârâ saplanma! Hayır, şer mevhumunu gözünün önüne getir! Senin ruhunu kalıbında muhafaza eden Zat-ı Hakîm'in: sen ölünce kudret ilinde nasıl muhafaza edeceğinden şüphe etme.

Yirminci asırda *Allah'ı* inkar kapısı kapandı, uyuma!

Bu kainatın oluşunu; bir irade sahibinden başka yerde arayanlar çok zavallıdır. Fen bize ezeli hiçbir cisim gösteremiyor, bu bir takım olaylardır diyor, orada tıkanıyor. Protoplazmanın dönüşümlerini kim anladı? Taşın yere düşmesini kim anladı? Düşüren çekimdeki titreşimleri kim bilebildi? Her mevcudun ilk çifti hakkında kim açık bir şey söyleyebildi?

3. *Ya naru kûnî berden ve celâmen: Enbiya, 21: 65.*

4. *Ve in min şeyin illa yüsebbihu bihamdi: İsra, 17: 44.*
5. *Allahu lâ ilâhe illa Huvel Hayyül Kayyum: Bakara, 2: 255.*
6. *Tîn, 95: 4.*
7. *Ve en leyse lilinsani illa ma sea: Necm, 53:39.*

RUH NEDİR?

Ey Hakikat arayanlar!

Şimdi size “Ruh” hakkında biraz bilgi vereyim:

Evet, Cenab-ı Hakk’ın tecellilerine mazhar olan “Ruh” nedir? Ölçüye sığar mı? Rengi var mıdır? Bir yer işgal eder mi? Vücutların içinde midir, dışında mıdır? İlahi Saltanat’ta Vahdet (Birlik) sırlarından olan Ruh’un hakikatını anlamak isteyenlere Cenab-ı Hak, Habib-i Ekrem’ine, şöyle cevap veriniz buyuruyor:

Errûhu min emri rabbi (İsra, 17: 85).

Yüce Meal:

“Ruh, Rabbimin emridir.”

Şu, dışardan ufak görünen ilahi cümledeki cevap, sonsuz ciltleri doldurur. Ruh gerçeği, çok ince bir ders olduğu için, ilahi fermanda remz (sembol) ile anlatılıyor. Bu dersi anlayabilmek için Emr Alemi’nden, Halk Alemi’nden haberdar olmak şarttır.

İşte bu alemlerden haberdar olan ve Allah’ça bilip, Muhammed kürsüsünden feyz alan din erbabının bu ayet-i celile hakkında verdikleri beyanlardan bir nebzesi şöyledir:

Bunlar: “Ruh, vücudun içinde midir?” diye soranlara şöyle cevap veriyorlar.

“Ruh Emr Alemi’ndedir. Emr Alemi’nden olan birşey, hulul’dan, birleşmeden münezzehtir. O öyle bir Rabbani incelik ki, her an yayılır ve devamlı olarak tecelli eder. Sönmesi, ölümü yoktur, parça ve bölümlere ayrılması mümkün değildir. Birçok hikmetlere vakıf olan bu latif cisim, kendisini ve herşeyi bilecek bir tecelliye mazhar kılınmıştır. Bizim, Ruh’un hakikatinden söz etmek hakkımız değildir. Onun hakikatinden ancak Fahr-i Alem Efendimiz bahsedebilir. Biz ancak, Ruh’un hallerinden sözedebiliriz.”

Bu beyanattan sonra da Ruh’u:

1. Ruh-u İnsani (İnsan ruhu),
2. Ruh-u Hayvani (Hayvansal ruh),
3. Ruh-u Nebati (Bitkisel Ruh),
4. Ruh-u Cemadi (cansız varlıklardaki ruh) diye, dört kısma ayırırlar.

Bunlardan Ruh-u İnsani dışında kalanları; müsbet ilim sahibi olan, olaylar arasındaki ilişkileri araştıran, ancak “Neden?” sualine cevap verebilecek bilim adamlarına bıraktıktan sonra, devam ederek:

“Ruh-u İnsani, yukarıda tarif ettiğimiz şekilde, bir Rabbani Emir’dir. Cisimlerin yenilenmesi, değişmesi, dönüşümü onun gerçeğine zarar getiremez,” buyururlar.

Fahreddin Razi ise, “Ruh” ayetinin tefsirinde şöyle diyor:

“Ruh, Emr Alemi’ndendir. Cenab-ı Hak ona “Zahir ol” dediği için cilvedar oldu. Yoksa madde ve kesif, ağır cisim cinsinden olmayan bu cisim, latif, güneş gibi olan kendi dairesini cisimlere dahil etmediği halde, ışıyla, nuruyla cisimleri feytlendirir.”

Ruh-u Hayvani hakkında şöyle buyuruyor:

“Halk Alemi’nden olan Ruh-u Hayvani’ye gelince:

Bu da Ruh-u İnsani denilen Rabbani Emr’in iradesine tabi olan bir ince buhar olup, ölüm anında yokluğa uğrayan budur.

İşte ölümden sonra yokluğa inanan zavallılar, Ruh-u Hayvani’den ayrı olan Ruh-u İnsani’yi idrak edemeyenlerdir.

Zira Ruh’un cesetten ayrılınca hiçbir zaman yok olmayacağını bize gösteren birçok olaylar vardır. Mesela “içine doğma” ile, geleceğe ait haberler, hep Ruh’un hassalarındandır.”

İslam’ın hikmet sahiplerinden Vasiti ise, Ruh hakkında diyor ki:

“Cenab-ı Hak, nefs-i natika denilen Ruh’larla, cemal ve kemal ile tecelli etti ve onları, Settâr (örtlen) ismi ile de setretti (örttü). Ve Ruh’a biliş, görüş, duyuş sıfatlarından bir miktar bahş buyurdu, kainatı onunla zinde kıldı. Fen bilimi ile uğraşanlar onun gerçeğine erişemediği gibi, Ruh’un perdesini kaldırmak kudretine de sahip olamaz. Eğer Ruh’un güzelliği perdelenmeseydi, belki de her cahil ve her gafil ona Allah diye secde edip, hataya düşüp, günaha girebilirdi.”

İbni Sina’ya göre ise: İnsanın şahsi hakikati, bu elli, altmış kiloluk kan ve kemik torbasında değildir.

Ruh, cisimlere girmeden evvel, onda hiçbir ayırım, yani senin ruhun, benim ruhum, avamın ruhu, havassın (seçkinlerin) ruhu gibi tabir yok iken, ruh, cisimlerle ilişkiye girdikten sonra bu tabirleri kazanır. Ervah-ı liye (yüce ruhlar), ervah-ı latife, (ince ruhlar), ervah-ı süfliye (düşkün ruhlar) gibi isimleri de, bu münasebetten sonra almıştır.

Ervah-ı âliye: Kemal bulmuş, kurtuluşa ermiş olan peygamberler ve vârislerinin ruhlarına denir.

Ervah-ı süfliye: Fasık (günahkar), münafık (görünüşte müslüman olup, hakikatte inanmıyan), zalim olarak ahirete gidenlerin ruhlarıdır.

İsmail Hakkı Bursevi'ye göre ruh, Sultani ve Hayvani olmak üzere ikiye ayrılır.

Sultani ruh: Emir Alemleri'ne,

Hayvani ruh: Halk Alemleri'ne dönüktür.

Sultani ruh, tedbir ve tasarrufta hayvani ruhun gözeteni ve amiri; hayvani ruh ise hareket hissinde, bütün cisimlerin hareket ettiricisi ve düzenleyicisidir.

İnsanın cismi, Allah'ın emriyle ölüp harab olduktan sonra, o kimsenin sultani ruhu ve idraki, kesinlikle yok olmaz.

Hayvani ruha gelince; onun merkezi kalb ve dolaşım yeri karaciğer, akciğer, böbrek, beyin olup, organların tamamında ve her bir parçasında mevcut ve candan ibaret olan kan vasıtasıyla, vücudun her zerresine yayılır.

Hayvani ruh, unsurlardan oluşan vücuda girmeden evvel, bir kuvvet olarak Sultani ruhun batını ilminde idi.

Sultani ve Hayvani ruh, beden heykeline girince, vücutlarda hareket fiili zuhura gelir.

İşte bu fiilî hareketler, tamamen hayvani ruhun; o hareketlerde görülen düzen, ilim, konuşma, zeka gibi hassalar da, yalnız Sultani ruhun ürünüdür.

Eğer bunlar olmasaydı, insandan kaynaklanan bu çeşitli eserler, kesinlikle ortaya çıkmazdı.

Netice olarak, biz de deriz ki:

Ruh-u İnsani; Bir ebedi muammadır. Bunun manasını alimler, hakikatini de ancak: "Ölmeden önce ölünüz" (*Mûtu kable en temûtü*) hadisinin emrine sahip olan arifler bilir.

Gerçekten, şu ayet-i celilenin huzurunda bir nebze duralım:

"Onu yaptığım, ruhumdan ona üfürdüğüm zaman..." .

Cenab-ı Hak bu ayet-i celilede, muradının açıkça meydana çıkması için “ruh”u, tesviye (düzeltme) kabul eden bir mahalle yerleştirdiğini beyan buyuruyor.

Bir emr-i nebevide şöyle buyurulmuştur:

“Cenab-ı Hak, bilinen Adem Aleyhisselam’ı, yüzbinlerce Adem’den sonra yaratmıştır.”

Demek ki biz, son Adem’in evladı bulunuyoruz.

Azamete bakın ki, zaman zaman yaradılan bu yüzbinlerce Adem devirlerinden evvel, şu üzerinde yaşadığımız arzda altı çeşit mahluk yaratmış ve milyonlarca sene sonra da, ecdadımız yaratılmıştır.

Yani Adem ve Havva’nın (evet, ilk sahifesi ve son sahifesi koparılıp, kudrette gizlenmiş olan bu varlıkların) çamuru, balçığı, ruha mahal olmuştur.

Sonra “Ruh nefhettim” diye ferman buyrulması, “ona üfledim” manasına değildir. “Yaradılışında saklı olan Ruh’unun nurunu alevlendirdim, aşk verdim” manasınadır.

Yalnız yaradılışta ilk çiftin zuhurunun bir belirsiz sır olduğu, “*Allahu lâ ilâhe illa hüvel hayyül kayyûm*” ilahi hükümetinin, en açık bir delilidir.

Yarabbi! hayır dua, salat ve selam, Habib’in Muhammed’ine, onun hanedanına ve ashabına olsun.

1. Bu zatın ismi anıldığı zaman Batılılar şapkalarını çıkarır, hürmetle eğilir ve derler ki: “O, yüzlerce eserleri ile yalnız İslam’ın profesörü değil, tüm insanların hocasıdır.”
2. F’eiza sevveytühu ve nefahtü fiyhi min ruhi: Hicr, 15: 29.

HABİB-İ KİBRİYA

- *Bu alem bir aynadır, her şey Hak ile kaim*
Muhammed aynasından, Allah görünür daim.

- *Muhabetten oldu Muhammed hasıl*
Muhammed olmasa, muhabbetten ne hasıl?

Ey vücud etvarına cevlan Habib-i Kibriya, Vey
vücud esrarına seyran Habib-i Kibriya.¹

Vacid ü mevcud seni mirat edindi şüphesiz, Sureti
Hak, siyreti Rahman Habib-i Kibriya.²

Men reani kad reel Hak nutku ikandır bize,

Görünen senden gören Sübhan Habib-i Kibriya.³

Tahir ü Hadi vü Yasin, Hayi Hakk'ın Mim'isin
Nun u Sad u Kaf u vel Kur'an Habib-i Kibriya.⁴

Vech-i pakın nuru şems, Zatı Hak meclasıdır,
Cümle alem hüsnüne hayran Habib-i Kibriya.⁵

Şanını tebcil için geldi hüvel hakkul mübin
Elde bürhan şahidin Kur'an Habib-i Kibriya.⁶

Hubb-ı zatın mazharı, kenz-i vücudun matlaı Mebde-i
küll, aslına bürhan Habib-i Kibriya.⁷

Hasılı Hak zatını mahbub edip ba's eyledi,
Onsekiz bin Aleme sultan Habib-i Kibriya.⁸
Hizmeti na't-ı şerifin ile Ruhi fahreyler,
Mahz-ı lütfundan diler ihsan Habib-i Kibriya.⁹

Ruhi

1. **Vücud:** Varlık. **Etvar:** Tavırlar
2. **Vey:** ve ey. **Esrar:** sırlar. **Seyran:** seyir, seyirci
3. **Vacid:** vücuda getiren. **Mirat:** ayna. **Siyyet:** iç, içyüz **Men reani kad reel Hak:** "Beni gören, Hakk'ı görmüş gibidir" (Hadis-i şerif). **Nutk:**söz. **İkan:** d

4- **Tahir, Hâdi, Ya-Sin:** Peygamber Efendimiz'e verilen isimler. **Hakk'ın Ha'sı:** "Hayy, yani canlı, diri olan Hakk'ın.." anlamındadır. **Mim:** Burada Mim, Peygamber Efendimiz'in ismine olduğu kadar, "malum, mevcut," anlamlarına; "Ha, Mim" terkinde ise, bu harflerle başlayıp biten "*Hayyül Kayyum*" esmasına işaret vardır. **Nun, Sad, Kaf:** Kur'an'da bu harflerle başlayan 68, 38 ve 50. Sureler.

5- **Vech-i pâk:** Temiz yüz. **Nuru şems:** güneş ışığı. **Zat-ı Hak meclâsı:** Hak zatının aynası. **Hüsn:** güzellik.

6- **Tebcil:** yüceltme. **Hüvel hakkul mübîn:** o hayırla şerri ayıran gerçek. **Bürhan:** delil.

- 7- **Hubb:** sevgi **Kenz-i vücud:** varlık hazinesi, beden hazinesi. **Matla:** doğuş yeri. **Mebde-i küll:** herşeyin kaynağı
- 8- **Mahbub:** sevgili. **Ba's:** gönderme. 9- **Na't-ı şerif:** Peygamber Efendimize medhiye, övgü.
- Fahr:**İftihar. **Mahz:** Tam, halis.

MUHAMMED KELİMESİNDEKİ FERDİ HİKMET

O, insan türü içinde varlığın en mükemmel örneği (İnsan-ı Kamil) olmasından dolayı; Onun hikmeti ferdiyyet (teklik) oldu. Emir (iş) onunla başladı ve onunla sona erdi. Adem henüz su ile toprak arasındayken o Nebi idi. Sonra esas haline çıkmasıyla da, peygamberlerin sonuncusu oldu.

Tek sayıların başlangıcı üç'tür. Çünkü "bir" sayı değil, sayıların esasıdır. Daha büyük tek sayılar üçün ayrıntılarındanır. Bu yüzden Resul Aleyhisselam, Rabbine olan delilin ilkidir. Bundan dolayıdır ki ona Cevami'ul Kelim verildi. (yani bütün yaratıkların özü ve esası oldu) Ve kendisine Adem'in adlandırdığı bütün ilahi kelimelerin verilmiş olmasıyla ki; kendi üçlüğünde delile benzer oldu. Ve delil kendi nefsi için delildir. Ve Hazreti Muhammed'in hakikati üç kaynaktan belirmesi dolayısıyla ilk fert olarak geldi. Bunun için varlığın aslı olan muhabbete ilişkin olarak bu üç kaynağa işaretle, "Sizin dünyanızdan bana üç şey sevdirdi" buyurdu. Önce kadını ve güzel kokuyu andı, sonra da namazın gözünün aydınlığı kılındığını.

Hazreti Peygamber kadını önce zikrederek (anarak) namazı daha sonra söyledi.

Bunun sebebi kadının ayn-ı zuhurda (ilk meydana gelişte) erkeğin bir parçası olmasındandır. Nasıl ki insan da Hakk'ın belirışinden bir parçadır. Hakk ise insanın aslı ve ilk kaynağıdır. Bundan dolayı insan'ın kendi nefsini bilmesi Rabbini bilmesine bir başlangıçtır. İnsan'ın Rabbini bilmesi de kendi nefsini bilmesinin sonucudur. Çünkü insan nefsi, Rabbinin tecelli ettiği bir aynadır. İnsan bu aynada Rabbini görür ve idrak eder. Bu hakikati belirtmek için Hazreti Muhammed: "Nefsini bilen kimse Rabbini de bilir," buyurdu.

Şu hale göre sen dilersen, bu haberde onu bilmenin imkansızlığını ve ona erişmek hususundaki aczini anlarsın. Ki bu inanış, Tanrı hakkında yerindedir. (caizdir) Veya dilersen, O'nun bilinebilir olduğunu söylersin. Bunların ilkine göre sen, kendi nefsini hakikati itibarıyla bilmediğini bilersen, Rabbini bilmiyorsundur. İkincisine göre de nefsini bilmiş, bu suretle de Rabbini bilmiş olursun.

Hazreti Muhammed Aleyhisselam Rabbine en açık bir delil oldu. Çünkü alemin bir cüz'ü (her parçası) kendi aslı olan Rabbine delildir. Bu itibarla meseleyi iyi anla! Kadınlar ona sevdirdi, o da kadınlara şevk duydu. Bu da Küll'ün (bütünün) kendi cüz'üne (parçasını) özlemi gibidir. Çünkü O, yukarıda sözü geçen hadis ile Hakk'ın bu unsurlar aleminin yaratılışı hakkında beyan buyurduğu "Ben Adem'e ruhumdan üfledim" [Hicr suresi,15/29] sözündeki hikmetin iç yüzünü açıkladı. Bundan sonra Hakk; kendi nefsini de, insan'a kavuşmaya güçlü bir şevk duyuyor olarak nitelendirdi. Kendisine şevk duyanlar hakkında, Kur'an'da "Ya Davud! Ben onlara — yani kendisini arzulayanlara — karşı daha arzuluyum," buyurdu.

Hakk'ın bu arzusu ise Lika-i Has yani engelsiz olarak kuluna kavuşmak arzusudur. Çünkü Hazreti Peygamber, Deccal hakkındaki hadisinde, "Sizden biriniz ölmedikçe Rabbini göremez," buyurdu. Şu hale göre kendisinde şevk sıfatı olanda şevk zaruri bir haldir. Şu halde Hakk'ın, kendisine yakın olanlara şevk duyuyor olması kaçınılmazdır. Böyle olunca da Hak, onların kendisini görmelerini arzu ediyor demektir. Halbuki dünya makamı bu görüşe imkan vermez. Allah'ın Davud A.S'ye yönelik bu sözü, her şeyi bilmekle beraber "ta ki bilelim" demesine benzer. Şu halde Allah ancak ölümle birlikte varlık bulacak olan bu özgül sığata şevk duyar. Ve onların Allah'a olan şevkleri de ancak ölüm ile sakin olur. Nasıl ki Allah bu konu ile ilgili olan kudsi hadisinde şöyle buyurur: "Ben fail olduğum bir şeyde, ölümden tiksinen Mü'min kulumun ruhunu kabz etmekte tereddüt ettiğim gibi hiçbir şeyde tereddüt etmedim. Ve benim onu incitmekten duyduğum nefret ölçüsünde o da ölümden nefret eder. Halbuki ona benim vuslatım lazımdır." Şu halde Allah, kulunu vuslat ile müjdeledi. Ancak bu vuslata ermek için

kula ölüm gerekir demek yerine, vuslat sözünü kullanmıştır ki; ölüm sözüyle kulunu kederlendirmesin. Hazreti Muhammed Aleyhisselam'ın, "Sizden biriniz ölmedikçe Rabb'ını göremez" buyurduğu gibi, kul mademki Tanrı'yı görmek saadetine ölümden sonra eriyor, işte bunun için Allah da "Kuluma benim vuslatım gerektir," buyurdu.

O halde Hakk'ın kula özlemi bu nispetin (bağın) meydana gelebilmesi içindir.

Sevgili beni görmek arzusuyla inliyor.

Halbuki benim ona özlemim daha şiddetlidir.

Canlarımız (bu aşk ile) sıkıntılı; kaza ise vuslata engel oluyor.

Ben de inlemekten şikayetçiyim, o da.

O, insana kendi ruhundan üflediğini söyledi, neticede onun duyduğu şevk ancak kendisine oldu. Bilmez misin ki insanı kendi sureti üzere yarattı? Çünkü o kendi ruhundandır. İnsan'ın bedeni hava, ateş, su ve toprak denilen dört unsurdan oluştuğundan, bedende bulunan rutubetten dolayı o'na üflendiğinde, nefste bir tutuşma meydana geldi. Böyle olunca insanın ruhu kendi yaratılışından dolayı ateş oldu. İşte bunun için Allah, Musa ile ancak ateş şeklinde belirerek konuştu. Ve Musanın ihtiyacı olduğu şey de ateşti. Eğer insanın kaynağı (esas) tabiiyye (yani bazı meleklerin vücudu gibi unsuri olmayan alemden) olsaydı, ruhu da nur'dan olurdu. Allah, Rahmani nefesiyle ruhunu insana üflediğini kapalı bir şekilde söylemekle, bunun kesinlikle Rahmani nefesten olduğuna işaret buyurur. Çünkü üflenmiş olan bu nefesle onun ayn'ı ortaya çıkmış ve kendisine üflenenin buna istidadı dolayısıyla bu nefesin tutuşturduğu şey nar (ateş) oldu, nûr (aydınlanma) olmadı. Şu halde kendisine üflenenin istidadı sebebiyle, insanın bedeninde Hakk'ın nefesi batın oldu. Bundan sonra Allah, insan için, yine insan sureti üzere, başka bir şahsı üretti. Ona da kadın adını verdi. Kadın kendi sureti üzere görününce Adem ona özlem duydu. Bu hal bir şeyin kendi nefsine iştiaak duymasıdır. Kadının erkeğe vurgunluğu da bir şeyin kendi yurduna düşkünlüğüdür. Şu açıklamamıza göre Adem'e kadın sevdireldi. Çünkü Allah da bizzat kendi sureti üzere halk ettiği kimseye sevgi gösterdi; nurdan yarattığı meleklerin mevki ve mertebeleri daha yüce ve tabii alemden gelmiş olmalarına rağmen bu melekleri insana secde ettirdi.

İşte (erkek ve kadın ve Hak ile insan arasındaki) bağıntı buradan başladı. Suret bağıntı yönünden en büyük ve en azametli ve mükemmel araçtır. Çünkü suret, tek olan varlığı çiftleştirdi. Yani Hakk'ın vücudunu ikileştirmeye sebep oldu. Nasıl ki kadın da yaratılışıyla erkeği ikileştirdi ve onu kendine eş kıldı. Şu duruma göre Hak, erkek ve kadın olmak üzere bir üçlü meydana geldi. Böyle olunca kadın kendi aslı olan erkeğe nasıl şevk duyuyorsa, erkek de, kendi aslı olan Rabbine şevk duyar. Şu halde Allah, kendi sureti üzere olan kimseyi sevmekle

beraber ona da kadını sevdirdi. O halde erkeğin şevki; hem kendi parçası olan kadına karşı, hem de kendisini yaratan Hakk’a karşı oldu.

İşte bunun için Hazreti Muhammed (Allah’ın Selamı Üzerine Olsun), “Bana kadın sevdirdi” buyurdu. Çünkü kendi sevgisi ancak Rabb’inin suretiyle ilgili olduğundan kendi nefsinden bahisle, “Ben sevdim,” demedi. Bu suretle kendi kadınına karşı olan sevgisini bile Allah’la ilişkilendirdi. Çünkü Hazreti Peygamber kadın sevgisini, Allah’ın kendi sureti üzere olan Adem’e şevki gibi ilahi ahlaka uymak için dilemiştir.

Bir erkek kadını sevdiğinde, ona kavuşmak ister. Yani aşkın amacı olan kavuşmayı diler. Ve insanın onursal yaratılış suretinde nikahtan daha büyük vuslat yoktur. Bundan dolayı şehvet duygusu vücudun bütün zerrelere yayılır. Bu sebeple insan vuslattan sonra yıkanmakla *gusl+ emrolunmuştur. Böylece şehvetin ortaya çıkışıyla kadının kendinden geçmesi *fena+ genel olduğu için, temizlik ve yıkanma da o oranda genelleşti. Kuşkusuz Hakk, kullarına karşı kıskançtır; Kullarının kendisinden başkasıyla zevk ve lezzet aldıklarına inanmalarını kıskanır. Böylece O, kulunu, Hakk’a dönebilsin ve kendinden geçtiği *fena+ kadından kendisine doğru bakabilmesi için yıkanma *gusül) ile arındırır; çünkü kadında gördüğü O’ndan başkası değildir.

Hak erkekte etkin, kadında da edilgin bir şekilde zuhur etmiştir. Erkek (sevişme esnasında) Hakk’ı kadında gördüğünde, onun bu görüşü edilgin *münfail+ olur. Öte yandan kadının kendisinden zuhur etmiş olması bakımından Hakk’ı kendi nefsinde gördüğünde, onu etkin *fail+ görmüş olur. Erkek kendisinden zuhura gelmiş olan şeyin suretini hatırına getirmedi, Hakk’ı kendi nefsinde görürse, bu görüşü vasıtasız olarak Hak’tan edilgin olarak gerçekleşir. Şu halde erkeğin Hakk’ı görüşü kadında daha tam ve kâmil olur. Kendi nefsinde Hakk’ı görüşü ise, sadece erkeğin edilgin *münfail+ olması dolayısıyladır. İşte bu sebeple Hazreti Muhammed Aleyhisselam Hakk’ın kadında bu tam görünüşünden dolayı kadını sevdi. Çünkü Hak, maddeden soyut olarak sonsuza dek görülmez. Zira Allah, zatı itibarıyla alemlerden ganidir.

Demek ki Hakk’ı görüş, ancak maddede mümkün olacağından; Hakk’ın kadında görünüşü Hakk’ı görmenin en büyük ve mükemmel derecesidir.

Vuslatın en büyüğü ise kadın ile erkeğin cinsel birleşmesidir. Çünkü bu, Hakk’ın kendisine bir halife seçmek için kendi sureti üzere yarattığına karşı gösterdiği ilahi yönelimin benzeridir. Âdem bu vuslatta kendi nefsinin görür.

Allah; Adem'e şekil verdi ve düzgün kıldı ve İlahi nefesi ile kendi ruhundan ona üflledi. Böyle olunca Adem'in zahiri halk, (madde) batını Hak oldu. Allah, bundan dolayı Adem'i bu insanlık heykeli için tedbir ile vasıflandırdı. Çünkü "Allah, emri *işleri+ semadan arza tedbir eder." Yani varlığın üst mertebelerinden aşağı mertebelerine indirir. Çünkü arz, unsurlar aleminin en aşağısıdır.

Hazreti Muhammed, kadını; Tekili olmıyan coğul bir sözcük olan "Nisa" kelimesiyle ifade etti. Bundan dolayı Hazreti Peygamber, "Sizin dünyanızdan bana üç şey sevdirdi: "Nisa"(kadınlar)..." buyurdu. Mir'e (yani kadın) demedi.

Bu sözüyle yaratılışta önce erkeğin meydana geldiğine; kadının erkekten sonra geldiğine riayet etti. Çünkü Arap dilinde nüs'et masdarı tehir etmek, geciktirmek anlamına gelir. Allah, Kur'an'da "geciktirme küfürde ziyadeliiktir," buyurdu ve nüs'et kelimesini verisiye satmak manasına kullandı. İşte bu suretle Hazreti Peygamber de kadın manasına, kadınlar dedi.

Şu hale göre sevdiği şeylere ancak derece ve mertebe sırasıyla muhabbet gösterdi. Çünkü bunlar muhakkak darılmaya sebep olur.

Şu halde kadınların erkeğe nisbeti, Tabiat'ın (Rahmani nefis) Hakk'a olan nispeti gibidir. Ki Tabiat (Rahmani nefis), maddi ve ruhi varlığın suretlerinin açıldığı bir cevherdir.

Erkeğin Tabiat'a iradi yönelim ve İlahi emirle yönelişi onda alemin suretlerini açımladı. Bu öyle bir iradi yöneliş ve İlahi emirdir ki, unsurdan oluşmuş suretler aleminde (maddi alem) "birleşme" (cima), ruhlar aleminde "himmet" (gayret, çaba) ve manalar aleminde de "öncüllerin düzenlenişi" olarak isimlendirilir. Buna göre unsurlar alemindeki birleşme (cima), nesli meydana getirmek için erkek ve kadın arasındaki birleşmedir. Bu üçüncü bir unsur meydana getirmek için herhangi bir iki unsurun birleşmesi içinde doğrudur. Yukarıda da belirttiğimiz gibi ruhlar alemindeki birleşme (cima), tabiata doğru ilahi yöneliş ve alemin suretlerinin tabiatta açılmasıdır.

Manalar alemindeki eşlerin birleşmesi ise, sonuç çıkarmak yada mantıki kıyasta öncüllerden netice üretmektir. Bunların hepsi tekil sayıların ilki olan üçte (teslis) gerçekleşmektedir. Çünkü teslis, yaratılışın ve varlık feyzinin ilkesi olduğu gibi, bütün alemlerde ürün meydana getirmeninde ilkesidir. Fakat teslisi, kendi başına fiilden acizdir, o, üçüncü bir unsuru çıkartmak için unsurlardan ikisi arasında bir hareket bulunduğunda iş görür ki bu birleşmedir. (cima)

Şu hale göre her kim kadına bu sınırlar dahilinde muhabbet duyacak olursa, o muhabbet, ilahi bir sevgidir. Her kim kadınlara tabii şehvet yönünden sevgi gösterirse bu şehvetin ilmi onda eksik sayılır. Bu kimseler için sevgi duydukları kadın ruhtan yoksun bir surettir. Her ne kadar bu suretin gerçekte bir ruhu olsada, hazzın kime olduğunu bilmeksizin, eşine veya başka bir kadına yalnızca ondan haz almak için, onunla birleşen kişi açısından, yöneldiği suretin ruhu yoktur. Bunu idrak edip de (kime muhabbet ettiklerini) kendi dilleriyle söylemedikçe başkalarının cahil oldukları hakiki muhabbete kendi nefslerinde cahil olurlar. Nitekim ariflerden bazıları bu hakikati:

Hak katında benim aşık olduğum gerçekleşti.

Ancak aşkımın kime karşı olduğunu bilemediler.

mısralarıyla ifade etti.

Allah'ın "Erkeklerin kadınlar üzerine bir derecesi vardır"(Bakara,228) ayetiyle kadın erkekten daha aşağı bir derecede bulunduğu gibi, Hakk'ın sureti üzerine yaratılmış olmakla beraber suret üzerine mahluk olan insan dahi onu kendi sureti üzerine yaratan Hakk'ın derecesinden nail olmuştur.

Zatı açısından Hak, alemlerden gani ve fail'dir. Suret ise ikinci faildir ve şu hale göre Hakk'a mahsus olan evveliyet surette yoktur. Böyle olunca ayan derece derece belirdi. Bu hale göre de her arif her Hak sahibine kendi hakkını verdi. İşte bunun için kadın sevgisi de Hazreti Muhammed'e (Allah'ın Selamı üzerine Olsun.) Allah'ın vermiş olduğu bir sevgidir. (Kur'an'da buyurulduğu gibi) "Allah her şeye yaratılışından nasibini verdi" ki bu da onun Hakk'ının aynıdır. Şu halde o hakkı herkese ancak istihkakı miktarınca verdi ki o müstahak da ona müsemmasıyla yani zatiyla müstahak olmuştur.

Hazreti Muhammed kendisine sevdiren şeyleri bildirirken kadını daha önce söyledi, çünkü onlar infial mahallidir. Nasıl ki tabiat da kendisinde suret ile mevcut bulunan şeylerden daha önce yaratılmıştır. Halbuki Tabiat hakikatte ancak Rahmani nefestir. Zira nefha (üfürük) heyula'dan ibaret olan cevherde hususiyle yıldızlar aleminde yayıldığı için onda alem suretlerinin en mükemmeli ve en aşağısı birlikte üflendi. Fakat onun nurlu ruhlar aleminde araz'larda yayılışına gelince bu daha başkadır.

Sonra Hazreti Muhammed (Allah'ın Selamı üzerine Olsun.) "Bana dünyanızdan üç şey sevdirdi..." hadisinde dişil olanı eril olana üstün kıldı. Çünkü o, kadına önem vermek istemiştir. Böylece "üç" derken, dişil çoğunluk için kullanılan "selas" kelimesini kullandı. Eril bir

kelime olan “selasetun” demedi. Halbuki bu cümlede erkil bir kelime olan tib (güzel koku) kelimesi de vardır ve Arabların adeti erili dişiyeye hakim kılmaktır. Nasıl ki “Fatıma’larla Zeyd çıktılar” denildiği zaman fiil eril olarak söylenir, dişil olmaz. Her ne kadar erkek bir, kadın çok bile olsa, Araplar erili dişile hakim kılar. Hazreti Muhammed (Allah’ın Selamı üzerine Olsun.) ise Arap kavmine mensuptur ve Arab kavminin en hatasız açık ve güzel konuşanıdır.

Burada Hazreti Peygamber kadına olan sevgisinin kendi nefsinin bir tercihi olmadığına işaret eder. Şu ifadeye göre Allah, Hazreti Muhammed’e (Allah’ın Selamı üzerine Olsun.) bilmediği şeyi öğretmiş oldu ve Allah’ın ona lütfu çok büyük oldu. Hazreti Muhammed Aleyhisselam’ın (Allah’ın Selamı üzerine Olsun.) dişili eril olandan üstün tutması işte bu nedenledir.

O halde Hazreti Muhammed (Allah’ın Selamı üzerine Olsun.) hakikatleri ne kadar iyi bilir ve herşeyin hukukunu nasıl gözetir.

Bundan sonra yine bu hadiste üçüncü ve son kelime olan “namazı” da dişil olamaklığı itibarıyla ilkinde (kadınlar) benzer kılarak, bu ikisi arasına eril bir kelime ilave etti, yani söze kadın kelimesiyle başladı, namaz kelimesiyle bitirdi. Bu kelimelerin ikisi de dişildir. Güzel koku kelimesi, bu ikisinin arasındadır. Çünkü erkek, kendisinden meydana geldiği Zat ile kendisinden meydana gelen Nisa (kadın) arasında bir yeredir. Böylece kadın gerçekten dişil, Salat (namaz) kelimesi ise itibari dişildir. Tib (güzel koku), bu iki kelime arasında kendisinden mevcut olduğu Zat ile kendi benliğinden meydana gelen Havva arasındaki Adem gibidir. Şimdi dilersen kudrettir de, dilersen sıfattır de ikiside dişildir. Şu halde sen hangi mezhepten olursan ol, daima dişil olanın daha önce geldiğini görürsün; hatta alemin vücudunda Hakk’ı sebep alan felsefe ehli nazarında da bile bu böyledir. Çünkü sebep (illet) de dişildir.

Hazreti Muhammed’in (Allah’ın Selamı üzerine Olsun.) bu hadiste Tib (güzel koku)’yu Nisa (kadın)’dan sonra zikretmesinin hikmetine gelince: Bu, kadında varlık veya yaratılış kokusu olduğu içindir. Hazreti Muhammed (Allah’ın Selamı üzerine Olsun.) katıksız kul olarak yaratıldı ve asla efendilik peşinde olmadı, ilahi tasarruflar için edilgin olmaklığıyla secde edici ve kıyamda durucu oldu. Allah ondan yaratacağı şeyi yaratığında, ona etkin olmaklık rütbesini ve en güzel kokuları olan canlılar aleminde etkide bulunmaklığı verdi. Bundan dolayıdır ki ona nefis kokular sevdirdi. Güzel kokuyu hemen kadından sonra söyleyerek Hakk’ın “O derecelerin en yükseğidir” sözüyle ortaya koyduğu derecelenmeyi gözetti. Çünkü Hakk Teala, Arş’in üzerine Rahman ismi ile oturmuştur. Şu halde Arş’in kapladığı hiçbir kimse yoktur ki ona Allah’ın Rahmet’i isabet etmesin. Bunun delili de Allah’ın, “Rahmetim her şeyi kapladı,” ayetidir. Arş her şeyi kaplamıştır. Onda hüküm ve saltanatı kurmuş olan da Rahman’dır.

Binaenaleyh alemde Rahmet, Rahman isminin hakikati ile yayılır. Nasıl ki biz bu hakikati bu kitapta ve ayrıca Fütuhât-i Mekkiye adlı eserimizde başka bir bahiste anlattık.

Hakk Teala güzel kokuyu (tib aynı zamanda iyilik ve temizlik anlamına da gelir.) Hazreti Ayşe'nin masumiyetini beyan eden Kur'an ayetinde, kadın ile erkek arasındaki nikaha ilişkin olarak kullanmıştır. "Habis kadınlar habis erkeklere, habis erkekler habis kadınlara, temiz kadınlar temiz erkeklere ve temiz erkekler de temiz kadınlara yaraşırlar. Onlar (Peygamber zevceleri) haklarında söylenilen şeylerden uzaktırlar. Allah bu kelamıyla temiz olanların kokularını güzel kıldı. Çünkü söz nefes'tir ve nefes de güzel kokunun aynıdır.

Şu hale göre nefes ağızdan çıkarken; iyi olan kimseden iyi, kötü olan kimseden kötü bir söz olarak çıkar. Fakat İlâhi nefes iyi ve güzeldir. Ancak beğenilmesi veya hoş gitmemesi bakımından iyi veya fena olur. Nasıl ki sarımsak hakkında Hazreti Peygamber, "O bir bitkidir ki ben onun kokusunu kerih görürüm," buyurmuştur, "ben onu kerih görürüm," dememiştir; böyle olunca bir şeyin kendiliği kötü sayılmaz. Ancak ondan meydana gelen şey kötü sayılır. Bundan dolayı çirkinlik; bir şeyin örfe uygun olmamasında, adete uygun olmamasında, tabiata uygun olmamasında, bir maksada uygun olmamasında, Şeriata uygun olmamasında veya bir şeyin kemal derecesinden noksan olmasıyla olur. Saydığımız bu ihtimallerden başka bir sebeple bir şey çirkin sayılamaz.

Mesela bizim anladığımız gibi iyi ve kötü olmak üzere ikiye ayrılınca Hazreti Muhammed'e (Allah'ın Selâmı üzerine Olsun.) kötü şeyler değil iyi ve güzel şeyler sevdirdi. İnsanın unsurlarından meydana gelen yaratılışında fena koku olduğu için Hazreti Peygamber, (Allah'ın Selâmı üzerine Olsun.) meleklerin fena kokulardan tiksinti duyduklarını söyledi. Çünkü insan kokmuş çamurdan yaratılmıştır ki, bu yüzden melekler insanın tabiatını çirkin görür. Nasıl ki gübre böceğinin mizacı da gül kokusundan hoşlanmaz. Halbuki gül kokusu güzel kokulardandır. Benzer şekilde, manen ve suret olarak gübre böceğinin benzeri bir mizaca sahip olan kimse de Hak sözü dinlediği vakit tiksindir ve batıldan hoşlanırlar. Bu nükte, Allah'ın, "O kimseler ki batıla inandılar ve Allah'ı inkar ettiler" (Ankebut suresi,52) ayetine uygundur. Allah bu gibileri hüsranda olan kimseler olarak nitelendirdi. "İşte onlar nefeslerine ziyan veren hüsrân ehli dirler," (Ankebut suresi,52) dedi. Çünkü iyiyi kötünden, güzeli çirkinden ayırmayan kimsenin idrakı yoktur. Hazreti Muhammed'e (Allah'ın Selâmı üzerine Olsun.) ancak iyisi sevdirdi-ki varlıkta ancak iyi olan vardır. "Alemden yalnızca iyi ve güzel olanı bulup, kötü ve çirkin olanı bilmiyen bir mizacın varlığı olabilir mi?" diye sorulsa, biz bu olmaz deriz. Çünkü biz, kendisinden âlemin meydana geldiği asılda –yani Hak'ta- böyle bir mizac görmedik. Yani biz Hakk'ı hem çirkin görür, hem de sevgi gösterir bulduk- halbuki çirkin ancak çirkin görülen, güzel ise ancak sevilen şeydir. Âlem ise Hakk'ın sıfatı üzerindedir. İnsanın da böylece iki sureti

vardır. Dolayısıyla alemde her şeyde ancak tek bir şeyi idrak eden bir mizaç bulunmaz. Olsa olsa, bir şeyin deneyimleme ile kötü ve deneyimleme olmaksızın çirkin olduğunu bilmekliğiyle, kötü olandaki iyi olanı idrak eden bir mizaç bulunur.

İş böyle olunca bunlardan güzel olanın idrakı, ondaki çirkin olanı duymaktan alıkoyar. Bu da pek seyrek olur, ama alemde yani varlıktan kötü ve çirkinin yok edilmesi doğru değildir. Çünkü çirkinde de güzeldede Allah'ın rahmeti vardır. Çirkin kendi nazarında güzeldir. Güzel de çirkinin nazarında çirkindir. Şu halde varlıkta herhangi bir mizaca göre çirkin olmayan bir şey yoktur. Bunun aksi de böyledir.

Hazreti Peygamberde (Allah'ın Selamı üzerine Olsun.) tekliğin kusursuz hale geldiği üçüncü şey namazdır. Bu yüzden, “Benim göz aydınlığım namazda oldu,” buyurdu. Çünkü namaz müşahede'dir. Bu müşahede ise Allah ile kulu arasında münacattır.

Nitekim ayette, “Beni anın ki, ben de sizi anayım” (Bakara suresi,152) buyurdu. Namaz, Allah iki kulu arasında ikiye bölünmüş ortak bir ibadettir. Şu halde yarısı Allah'a diğer yarısı da kula mahsustur. Nasıl ki sahih bir hadiste Allah'tan gelen vahiy ile şöyle buyuruldu: “Ben namazı benim ile kulum arasında ikiye böldüm, onun yarısı bana, yarısı da kula aittir ve kulumun dilediği şey verilecektir.

Kul, **Bismillahirrahmanirrahim** (Rahim ve Rahman olan Allah'ın affıyla başlarım) der, Allah da “kulum beni andı” der. Kul, **Elhamdü lillahi Rabbil Alemin** (Hamd alemlerin Rabbine aittir) der, Allah “kulum bana hamdetti” der. Kul, **Errahmanirrahim** (ey rahim ve Rahman olan) der, Allah, “kulum beni sena etti” der. Kul, **Malik-i Yevmiddin** (Din gününün sahibi) der, Allahu Taala, “kulum beni yüceltti ve ululadı, işini bana bıraktı,” der. Fatiha'nın yarısı olan bu üç ayet, Allah'a mahsustur. Bundan sonra kul **İyyake na'büdü ve İyyake nestain** (Yalnız sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz) der, Allah buna karşı, “bu benim ile kulum arasında bir münasebettir, kulumun dilediği şey olacaktır,” buyurur. Şu halde bu ayette bir ortaklık vardır. Kul, **İhdinessıratel müstakim**, (Bizi doğru yola ilet) sonra **Sıratellezine en'amte aleyhim, gayrilmağdubi aleyhim veledallin** (O yolki, kendisine nimet verdiğin kimselerin yoludur, gazaba uğruyanların ve delalet düşenlerin değil) der. Allah buyurur ki, “bunlar kuluma mahsustur ve kulum dileğinde ihlas ehlidir.” Şu halde Fatiha suresinin ilk yarısını Allah nasıl ki kendisi için ayırmışsa, son yarısını da kulu için ayırmıştır. Buradan namazda niçin Fatiha suresinin okunmasının zorunlu kılındığı anlaşılmıştır.

Şu halde namazda Fatiha okumayan kimse Allah ile kulu arasında ikiye ayrılan namaz ibadetini yerine getirmemiş olur. Namaz Hak ile kul arasında münacat olunca o, zikir'dir.

Hakk'ı zikreden kimse ise muhakkak Hakk'ın yoldaşı olur.

Çünkü ilahi haberde (kudsi hadis'te) buyuruldu ki,

“Ben beni zikredenin yoldaşıyım.” Bir kimse görüyor olarak zikrettiği kimseyle birlikte olursa, o kimseyi müşahede eder. İşte yanında bulunmak ve görmek budur, Şu halde gözü olmayan göremez. Bu takdirde namaz kılan kimse, kıldığı bu namazda Hakk'ı görür mü görmez mi? Kendi mertebesini ancak buradan bilir. Eğer Hakk'ı müşahede etmezse onu görür gibi iman ederek ibadet etsin ve münacatı esnasında onu kiblesinde tahayyül etsin ve kulağını Hakk'ın kendisine vereceği cevaba çevirsin.

Namaz kılan kul, eğer kendi iç alemine ve kendisiyle birlikte namaz kılan kimselere imamlık ettiğinde- ki, gerçek hadiste buyurulduğuna göre, her namaz kılan; melekler kulun arkasında namaz kıldığından dolayı muhakkak imamdır- Şu halde o kul için namazda Resul rütbesi hasıl olur. Bu rütbe ise Allah'ın vekili olmaktır. **“Semiallahu limen hamideh** - Allah kendisini hamd edeni işitir” dediği vakit hem kendi nefsinde, hem de arkasındaki meleklerle Allah'ın işitici olduğunu haber vermiş olur.

Ve kendisiyle birlikte orada bulunanlar da **“Rabbena lekelhamd** - Ey Rabbımız Hamd sana mahsustur” derler. Çünkü Allah muhakkak kulunun diliyle **“Semiallahu Limen Hamideh”** buyurdu. Şu halde namazın mertebesinin yüceliğine ve sahibine nereye götürdüğüne bir bak; buna göre namazda rüyet ve müşahede derecesini elde etmeyen kimse onun gayesine eremez. Çünkü kendisiyle münacatta bulunduğu Hakk'ı görmediği için onda göz aydınlığı ortaya çıkmamıştır. Eğer namazda Hakk'ın kendisine verdiği cevabı işitmeyecek olursa, o kimse Hakk'a kulak verenlerden değildir. Rabbini işitemeyen ve göremiyen bir kişi asla namaz kılmış olmaz. O kimse Hakk'ı gören ve ona kulak verenlerden sayılmaz.

Ve namaz gibi-devam edildiği sürece- insanı kendinden başka şeylerle meşgul olmaktan ılıkoyan bir ibadet yoktur. Namazdaki Allah zikri onun içinde bulunan bütün dua ve hareketlerin hepsinden büyüktür. Biz Kamil İnsan'ın namazdaki sıfatının nasıl olacağını Fütihat-ı Mekkiye adlı kitabımızda anlattık.

Allah, Kur'an'da “Namaz insanı taşkınlık ve kötülükten alıkoyar” (ankebut suresi,45) buyurmuştur. Zira Allah, namaz kılan kuluna bu ibadetten başka hiçbir şeyle meşgul olmayı yasakladı. İşte bu sebeple o kula Musalli (beş vakit namaza devam eden) denir. Allah'ın zikri ise namazda en büyük ibadettir. Yani namaz sırasında, kulun dileyişine karşılık verildiğinde, Hakk Teala'nın da bu kulunu zikri, kulun Hak'ı zikretmesinden daha büyük bir zikirdir. Çünkü

Kibriya (Ululuk) Allaha mahsustur. “Allah işlediğiniz şeyleri bilir;” (Ankebut suresi,45) “O kimse Hakk’ı müşahade ediyor olarak kulak verdi” (Kaf suresi,37) mealindeki ayetlerde işaret buyurulduğu gibi kulun Allah tarafından gelen hitaba kulak vermesi, namazda Allah’ın kulunu zikretmiş olmasındandır.

Varlık, ancak akılla kavrayabileceğimiz hareketten ortaya çıktığında, bu hareket, alemi yoklukta varlığa taşıdı ve namaz bütün hareketleri kendinde topladı. Ve alemde üç tür hareket vardır. İlki dikey (müstakim) harekettir ki namaz kılan kimsenin kıyam’daki halidir. İkincisi yatay (ufki) harekettir ki bu da namaz kılan’ın rüku halidir. Üçüncüsü aşağı doğru (menkus) harekettir ki bu da secde’deki halidir. Nasıl ki insanın hareketi dikey, hayvanın hareketi yatay ve bitkinin hareketi ise aşağıya doğrudur. Minerallerin ise kendiliklerinden bir hareketi yoktur. Şu halde taşın hareket etmesi, başkasının kendisini hareket ettirmesiyle olur.

Hazreti Muhammed’in (Allah’ın Selamı Üzerine Olsun) “Benim göz aydınlığım namazda kılındı,” sözüne gelince; bunun böyle oluşunu kendine nispet etmedi. Çünkü Hakk’ın namaz kılan kimseye tecellisi namazı kılana değil, ancak yine kendisine döner. Çünkü Hak, tecelli ve müşahade sıfatının kendi nefsinden olduğunu bildirmemiş olsaydı şüphe yok ki Hak’tan kuluna bir tecelli olmadan (doğrudan doğruya) kula namaz kılmasını emrederdi.

Halbuki bu tecelli kula, bağış (imtinan) yoluyla olunca müşahade de, bağış yoluyla olur. Bu hale göre Hazreti Peygamber “Benim göz aydınlığım namazda kılındı” buyurmakla bu hakikati açıkladı.

Halbuki namaz ancak sevgilinin müşahadesidir. Göz aydınlığı, karar kılma (istikrar) sözcüğünden türer. Böylelikle sevgilinin gözü, sevgiliyi görmekle ona takılır kalır. İşte bundan dolayı Allah, namazda başka bir şeye bakmayı kulunu yasaklamıştır. Çünkü namaz sırasında başka bir yöne bakmak, kulun namazından Şeytan’ın kaptığı bir hissedir. Bununla kulu sevgilisini görmesinden alıkoyar. Eğer Hak, sağa sola bakan kimsenin sevgilisi olsaydı, bu kimse namazda kiblesinden başka yöne bakmazdı. Halbuki insan bu namaz esnasında Hakk’ı müşahade edip etmediğini nefsinin haline bakarak bilir. Ve insan kendi nefsinde birtakım mazeretler bulsa bile bu mazeretler gerçek midir, yoksa değil midir anlar. Çünkü hiç bir kimsenin kendi nefsinin bilmemekliği mümkün değildir. Çünkü herkez, kendi halini deneyimler.

Sonra namazın (salat) başka bir taksimi daha vardır. Çünkü Allah bize kendisi için namaz (salat) kılmanızı emretti, kendisi de bizim üzerimize namaz kılıcı olduğunu (yani bizim için namaz ve duada bulunduğunu) haber verdi. Şu halde namaz hem bizden, hem de Hak’tandır. Ancak O, Ahir (sonradan gelen) ismi ile namaz kılıcı olur. Bu takdirde de Hakk’ın huzuru kulun

vücudundan sonra gelir. O kulun kiblesinde hayal ve düşüncesiyle canlandırmak istediği Hak'tır ki Ona İlah-i Mutekad (inanılan İlah) denir. Bu hayali ve inanılan İlah tecelli ettiği mahallin istidadına göre değişir.

Nasıl ki Tanrı bilgisinden ve ariften sorulduğu vakit Cüneyd-i Bağdadi (Allah ondan razı olsun) "Suyun rengi kabının rengi gibidir" dedi. Bu olgun cevabı Hakk'ı kendi hal ve şanıyla haber vermiş oldu. İşte bu Allah, bizim için musalla olan Allah'tır. Halbuki biz musalli mevkiinde bulunduğumuz zaman bize başka bir isim verilir. Bu hale göre de biz bu isimde, gerçekleşiriz. Nasıl ki kendisinde bu isim hasıl olan kimsenin halini biz daha önce anladık. Şu halde biz Hakk'ın yanında kendi halimize göre oluruz. Hak da bize ancak bizim hayalimizde bulunduğumuz suret ile nazar eder. Çünkü musalli'nin lügat manası "at koşusunda önce gelenin gerisinde kalan ikinci at" demektir. Allah'ın "Her bir şey salatını ve tesbihini bilir," mealindeki ayeti, her mahluk Rabb'ına ibadette geriliğinin derecesini ve tenzih hususunda kendi istidadının gerektirdiği tesbihi bilir demektir.

Hiçbir mahluk yoktur ki sabırlı ve yarlıgayıcı olan Rabb'ını övmekle tesbih etmesin. İşte bunun için biz alemin tesbihini ayn ayn ve tafsil ile anlayamayız ve bir mertebe vardır ki ondan "Hiçbir mahluk yoktur ki o Hakk'ı kendi hamdi ile tesbih etmesin" mealindeki ayetin sonundaki gaib zamiri mahluka racidir. Yani o mahluk Allah'ı kendi hamdı ile tesbih eder demektir. Şu halde bu son kelimedeki zamir tesbih eden mahluka ait olur. Yani o şey hangi hal üzere ise o hal üzere sena eder demektir. Nasıl ki biz Hakk'a itikat eden kimse hakkında muhakkak o kendi inandığı İlah'a sena eder demiştik. Çünkü o mu'tekid nefsinin kendi hayalinde inandığı İlah'a bağlamıştır. İşlediği amel de ona aittir. Şu halde bu mu'tekid ancak kendi nefesine sena etmiş olur. Nasıl ki bir sanatı medheden kimse herhalde onun sanatkarını övmüş olur. Çünkü sanatın güzellik veya çirkinliği sanatkara aittir. Halbuki hayalde tasavvur ve itikat edilen İlah onu tahayyül eden kimsenin yarattığı bir eserdir. Yani o, itikat sahibi şahsın sanatıdır.

Şu halde onun inandığı şeyi övmesi kendi nefsinin övmesidir. Bundan dolayı kendi inandığı başkasını zemmeder. Eğer insaf etseydi iş böyle olmazdı. Şu kadar var ki bu hususi mabud'a inanan kimse, Allah hakkındaki itikadında kendinden başkasının inanışına itiraz etmesinden dolayı bunda şüphesiz cahildir. Eğer Cüneyd'in dediği "Suyun rengi kabının rengidir" nüktesini anlayabilseydi her itikat sahibinin inandığı İlah'ı teslim eder ve neticede Allah'ı her surette ve her türlü inanışa göre bilmiş olurdu. Şu halde böyle hususi bir mabud'a inanan kimse zan ve şüphe ehlidir, alim değildir. Bundan dolayı Allah "Ben kulumun zannettiği gibiyim" buyurdu. Yani kul, Hakk'ı ister mutlak olarak bilsin isterse mukayyed, bunun manası Allaha kuluna ancak onun inandığı surette zahir olur demektir.

(Hayalde yaratılarak) inanılan ilahlar bir sınırla sınırlandırıldılar. Bu ilahlar kendi kullarının kalbine sığabilen ilahlardır. Halbuki mutlak ilah hiçbir şeye sığmaz. Çünkü o eşyanın aynı olduğu gibi kendi nefsinde de aynıdır. Oysa ki herhangi bir şey hakkında, o kendi nefsine sığar veya sığmaz denilemez. Bunu iyi anla. Allah gerçeği söyler ve doğru yolu gösterir.

Muhyiddin Arabi
Füsüsül Hikem'den

EVRAĞ-I ŞERİFE (SALAT Ü SELAM)

Aşağıdaki yazının abdestli olarak, mümkünse iki rekat namaz ile okunması rica olunur. Aşk ve muhabbet ile ruhunuza aksetmesi için, dikkatle okunması gerekir. Euzü billahi mineőeytanirracyim. Bismillahirrahmanirrahiym.

Elhamdü lillahi rabbil’Alemyin. Errahmanirrahiym. Maliki yevmiddiyn. İyyake na’büdü ve iyyake nesta’ıyn. İhdinassıratel müstakiym. Sıratelleziyne en’amte aleyhim ğayril mağdubi aleyhim ve leddalliyn. (Amin).

İnnallahe ve melaiketehu yusallüne alennebiyy. Ya eyyühelleziyne amenu sallu aleyhi ve sellimu teslima.

Allahümme sallı ve sellim ve barik ala seyyidina muhammedin ve ala alihi ve sahbihi ecmaiyn.

Sübhane rabbike rabbil izzeti amma yesifun ve selamün alel mürselin velhamdü lillahi rabbil Alemyin.

Essalatü vesselamü aleyke ya Resulallah.

Essalatü vesselamü aleyke ya Habiballah.

Essalattü vesselamü aleyke ya Halilallah.

Essalaü vesselamü aleyke ya Nebiyyallah.

Essalatü vesselamü aleyke ya Safiyyallah.

Essalatü vesselamü aleyke ya Hayra Halkillah.

Essalatü vesselamü aleyke ya Nure Arşillah.

Essalatü vesselamü aleyke ya Emiyme Vahyillah.

Essalatü vesselamü aleyke ya men Zeyyenehullah.

Essalatü vesselamü aleyke ya men Őerrefehullah.

Essalatü vesselamü aleyke ya men Kerremehullah.

Essalatü vesselamü aleyke ya men Azzemehullah Essalatü

vesselamü aleyke ya men Allemehullah.

Essalatü vesselamü aleyke ya Seyyidel Mürseliyn.

Essalatü vesselamü aleyke ya İmamel Müttakiyn.

Essalatü vesselamü aleyke ya Hatemen nebiyyin.

Essalatü vesselamü aleyke ya Rahmeten lil'Alemyın.

Essalatü vesselamü aleyke ya Şefiy'al Müznibiyn.

Essalatü vesselamü aleyke ya Resulü Zışan.

Salavatullahi ve melaiketihı ve enbiyaihi ve hameleti arşıhi ve cemiyyi halkihi ala seyyidina muhammedin ve alihi ve sahbihi ecmaiyn.

Allahümme salli ala seyyidina Muhammedin abdike ve habibike ve resuliken nebiyyil ümmiyyi ve ala alihi ve sahbihi ve sellim. (3 defa)

Allahümmec'al efdale salavatike ebeden

Ve enma berekatike sermeden

Ve ezka tahiyyatike fadlen ve adeden

Ala eşrefil halakıl insaniyyeti

Ve mecma'ıl hakayikıl imaniyyeti

Ve turit tecelliyyatil ihsaniyyeti

Ve mehbitil esrarir rahmaniyyeti

Ve arusil memleketir rabbaniyyeti

Ve vasıtati ıkdin nebiyyine

Ve mukaddimi ceyşil mürseliyne

Ve kaaidi rekbil enbiyail mükerremiyne

Ve efdalil halkı ecmaiyne

Hamilil livail izzil ala

Ve maliki ezimmetil mecdil esna

Şahidi esraril ezeli

Ve müşahidi envar sevabikıl üveli

Ve tercümanı lisanil kıdemi

Ve menbail ilmi ve hilmi vel hikemi.

Mazharı sırril cudil cüz'ıyyi vel külliyyi

Ve insani aynil vücudil ulviyyi vessüfliyyi.

Ruhi cesedil kevneyni *(3 defa, her defasında vücuda mesh)*

Ve ayni hayatiddareyni

Elmütehakkıkı bi a'lerrütebil ubudiyyeti

Vel mütehallıkı biahlakıl makamatil ıstıfaiyyeti

El halilil a'zam, vel habibil ekrem

Seyyidina Muhammed ibni Abdullah ibni Abdulmuttalib

Ve ala sairil enbiyail mürseliyne

Ve ala melaiketikel mukarrebiyne

Ve ala ibadullahis salihiyne

Min ehliş semavati ve ehliş ardiyne

Küllema zekerez zakirune

Ve gafele an zikrikel gaafilune

Ve sellim ve radiyallahü anh

Eshabı resulillahi ecmaiye.

EV RAD-I ŞERİFE'NİN AÇIKLAMASI

Euzü billahi mineş şeytanirraciym. Bismillahirrahmanirrahim.

Cenab-ı Hak buyuruyor ki:

- Benim ilahi sıfatım olan Allah Kelamını, yani Kitabımı okumak istediğin an, ona muhatab olmaya niyet ettiğin zaman, “Ben Allah’ın rahmetine sığınır, kalbimi, nefsimi Allah’ımın fazilet ve rahmetine kavuştururum” diye, ilahi rahmetten kovulmuş, uzaklaştırılmış Şeytan’dan bana sığın.

İnsanın, Rabbine şahit olma (*müşahede*) huzurunda, onun ilahi feyzlerine (*bereket, irfan*) mazhar olmuş kalmasına engel olan her şeyden Hakk’a iltica etmesi, Allah’a sığınmadır (*istiaze*). Bu da marifetullah ile olur. Çünkü Şeytan, ancak arifin kalbinden korkar. Arifin kalbinin ufuklarından doğan Muhammedi hakikat güneşi, Şeytan’ı yakar ve uzaklaştırır.

Kul Rabbine bu şekilde içten, duyarak sığındığında, Cenab-ı Hak, “Korkma! İsmimi an, yani ‘Rahman ve Rahim olan Allah’ın ismi ile başlıyorum’ de,” buyuruyor.

Bu yüzdendir ki, besmelesiz işe sonsuz iş denir.

Besmelede üç ismin, yani Allah, Rahman ve Rahim isimlerinin bir arada anılmasında, üç cins kula işaret vardır:

1. Nefslerine zulmedenler (*Fe minhüm zalimün linefsihi*),
2. Nefslerini frenleyenler (*Ve minhüm muktesid*),
3. Hayırlı iş sahipleri (*Ve minhüm sabikun bil hayrat*: Fatır, 35: 32)

Evet, Besmele, kalbin kandili, Allah Kelamının anahtarıdır. Azametini kalemlerin değil, çağların tefsir etmiş olduğu, imanın düzenleyicisi; anlamını kavrayanları bile, okunduğu vakit dinlemekten usandırtmayan, ilimlere konu, sanatlara model veren Kur'an-ı Kerim'in esrarının anahtarı da, Fatiha'dır.

Elhamdülillahi rabbil Alemiyn.

Evrenin bütün varlıkları ve zerrelerinden gerek söz, gerekse hareket olarak ortaya çıkan bütün sonsuz hamd ve övgüler, Rabb'lık makamına Sübhani tenezzülü ile tenezzül eden, alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

İnsanın, kendisinin başlıbaşına bir alem olduğunu ve kendisinde varolan gerçekleri düşünerek, "Ben kimim? Nereden geldim, nereye götürüleceğim? Gelmemde, gitmemde karar sahibi ben değilim," diye düşünmesi, insanlık (Ademiyet) makamına ayak basmasıdır. Ademiyette teklif yer alır: "Aslını ara" emri verilir, bu arayışa da hamd ile başlanır.

Hamdin lisanı üç türdür:

- İnsani dil ile hamd, - Ruhani dil ile hamd,

- Rabbani dil ile hamd.

İnsani dil ile hamd, umumun (avamın) hamdidir ki, bu Allah'ın nimetlerine karşı yapılan hamddir. Kişi, Hakk'ın o ikramını kalbiyle tasdik edecek, onu yerli yerince sarf edecektir.

Ruhani dil ile hamd, seçkinlerin (havassın) hamdidir ki, kalb zikri ile olur. O kimsenin hali terbiye edilir, davranışları temizlenir.

Rabbani dil ile hamd, arifin hamdidir.

Muhabbet ehli hamdederler, o hamdleriyle keşf ışıklarına nail olurlar. Marifet ehli hamdederler, o hamdleriyle cemalin müşahedelerine nail olurlar.

Kısacası hamdetmek, Hak Teala'nın zatını övmek, yüceltmektir. Onun için hayatın evveli de hamd, sonu da hamddır.

Allahu Teala'nın zatına layık olan övgüyü, hürmeti hiç kimse layıkıyla bilemez, ona güç yetiremez. Onun için imdat, Allah'dandır. Bu nedenle hamd- ü sena, Zatı ile, Sıfatı ile, Ef'ali ile yaratıkları derece derece meydana getirip, imdad eden Alemlerin Rabbına mahsustur.

Alemlerin Rabbıdır: Müminlerin kalbini sabır ve ihlas ile, sadakat ve vefa ile terbiye eder.

Alemlerin Rabbıdır: Cisimleri, nimetler vücuda getirerek terbiye eder. Alemlerin Rabbıdır: Ruhları, keremini (cömertlik) göstererek terbiye eder. Şu da iyi bilinmelidir ki, yaratıkların öncesi, karanlığın zıddı olmayan Muhammedi Nur (ışık), Muhammedi Ruh'tur ki, O Akl-ı Küll'dür (Tümel Akıl), Alem de onun açıklaması, ayrıntılarıdır.

Errahman, errahim.

Alemi yaratan Rahman, ona imdad eden Rahim'dir. Rahman kıdem (ezeliyyet) ismi, Rahim beka (ebediyyet) ismidir.

Mâlik-i yevmiddiyn.

Din Günü'nün, kıyamet gününün sahibi Allah'dır. Kıyamet günü, haşr (derleniş) ve neşrdir (dağılış), yani hesap günüdür. Her sınıfın maksatları ve çabalarının hesap edildiği gündür.

Ariflerin Vech-i Kerim'e (Soylu Yüz) baktıkları, amel sahiplerinin iyiliklerle karşılaştıkları, zalimlerin kahr tecellilerinde kaldıkları gündür.

O günde, bu dünyada kullandığımız küçük tasarruflar kaldırılır. O günde tam izin, Makam-ı Mahmud'un sahibi, "Elbette Rabbim sana ihsan edecek, sen de hoşnut olacaksın" fermanının mazharı, Hz. Muhammed Aleyhisselam'ın zatından başkasına verilmemiştir.

Şimdi, ruhun bağımsızlığını ve sevinçlerini ilan eden, önce ibadet, sonra yardım istemeye işaret eden ayetler geliyor.

İyyake nabüdü ve iyyake nestaiyn.

"Ya Rabbbbbi! Her konuda yardımı Senden dilenir ve Senden aldığımız varlıkla, ancak Sana ibadet ederiz. İbadetimiz, bizim varlığımızla değildir. Güç ve kuvvet Senindir. Sen yardım ettin de Sana kulluk ettik. Biz Senin lütfuna bakıyoruz, kendi amellerimize bakmıyoruz. Ne amellerimize bakıyoruz, ne de ödül talep ediyoruz; ancak Sana kulluk ediyoruz. Çok çok ihsan etmeni istiyoruz. Bütün garazlardan, ilgi ve ilişkilerden soyunduk. Bu halimizde bize yardım et. Bu halimizin devamını yalvarıyoruz. Emrin ile kulluk ediyoruz, lütfunla yardım dileniyoruz. Bütün varlıklar geçici, sen kalıcısın (baki)."

Allah'a kulluk dört türlü olur:

1. Arzu (rağbet) ile,
2. Korku (rehbet) ile,
3. Utanç (haya) ile,
4. Sevgi (muhabbet) ile.

İbadetin en güzeli, sevgi ile olanıdır. İşte tevhid, bu ayetin işlemesiyle olur. Resullük huzuruna tam bağlanmadıkça, yardım dileme olmaz.

İhdinas sıratel müstakiym.

"Ya Rabbi! Bizi yardımlarınla bizzat doğru yola eriştir. Senin muradın ne ise, ona hidayet et. Tevhid zirvene giden yolu hediye etmeni dileniriz."

Sıratelleziyne en'amte aleyhim, ğayril mağdubi aleyhim veledkaliyn.

“O yol, peygamberlerin, şehidlerin, sıddıkların ve kamillerin yoludur. Gerçeklerin keşfedildiği yoldur, marifet, güzel edeb menzildir. Onlara ihsan etmişsin. Gazabına hak kazananlardan, sapkınlıkta kalanlardan, Rabb’lık lütuflarını unutanlardan, gerçekleştirmeyi (tahkiki) bırakıp şekilde (taklitte) kalanlardan, kulluk kapısından kovulanlardan, mekr (hile, aldatma) ve istidracı (hak edilmemiş ilerleme, sahte keramet) mazhar olanlardan olmamayı yalvarırız.”

(Bu yalvarmamızı kabul et, Ya Rabbi!)

İnnallahe ve melaiketehu yusallune alennebiy, ya eyyühel leziyne amenu, sallu aleyhi ve sellimu tesliyma. (Ahzab Suresi, 33: 56)

Allahu Teala ve Melekler, Makam-ı Mahmud ve şefaât makamıyla yüceltilmiş olan Nebiyyi Ekrem Hazreti Muhammed Aleyhisselam’a salat ve selam ederler. Rahmet ve kerametın her türlüşü ile, Ahmedı erdemini yücelterek, saygı ile överler.

Ey inananlar ve geleceğın, inananların olduğuna inananlar! Gayeleri Hak olanlar! Hakk’ın “mümin” ismine mazhar olanlar! Siz de O’na, o Ulu Peygamber’e salat ve selam edin, onu güzel zikir ile anın.

Gerek melek, gerek insan, ona salat ve selamda bulunmakla yükselir. Ey talib! Muhammedi Zat o kadar nazik bir manadır ki, Cenab-ı Hak, Habibi’ne (sevgilisine) yapılacak salavatı kendisine havale ettiriyor da: *Allahümme salli alâ Muhammedin* buyuruluyor.

Bir dini emirde de:

“Kim benim Resulü Ekremime bir salavat getirirse, ben o kimseye on salavat getiririm,” diye ferman ediliyor.

Söz olarak salat ve selam: *Allahümme salli ala Muhammedin ve ala ali Muhammed*, anlam ve gerçeğı itibariyle de, Resulü Zışan’a sevgiyle tabi olmak, izinden yürümek, bu kötölük dünyasında ayak kayacak yerlere çakılmış olan semavi işaretlere, gören bir gözle bakarak, sayılı nefesini haksız tüketmemektir.

Bu nedenle dualarımızın da hakkımızda hayırlı olarak kabul edilmesi için, duadan önce salavat ile başlamak ve sonunu salavat ile bitirmek lazımdır.

Sübhone rabbike rabbil izzeti amma yesifun, ve selamün alel mürseliyn, velhamdü lillahi Rabbil Alemiyn. (Saffat, 37: 180-182)

(İmam-ı Ali Keremallahu Zatehu Hazretleri, “Her kim ahirette Cenab-ı Hak’tan özel bir ikram isterse, bu üç ayeti her meclisin sonunda okusun,” buyurmuşlardır.)

Ey resullerin en mükemmeli! Müşriklerin (Allah’a ortak koşanların) şirklerine, yalanlarına göğsün daralmasın, asla önem verme. (Hak kuvvette değil, kuvvet Hak’tadır. *La havle ve la kuvvete illa billah*: Allah’tan gelen dışında güç ve kuvvet yoktur.) Her emrine galip, kudret ve kuvvet sahibi olan Rabbin, müşriklerin O’nu, şan ve azametine layık olmayan sıfatlarla vasıflandırmalarından münezzehtir.

Nebiler ve mürsellere, veliler ve siddıklara, iman ehline, irfan ehline selam olsun.

Gerek hal (oluş), gerekse kal (söz) olarak hamd ü sena, alemlerin Rabbi olan Allahu Teala’ya olsun.

Ey Allah’ın Resulü! Salat ü selam senin üzerine olsun.

Ey Allah’ın sevgilisi! Salat ü selam senin üzerine olsun.

Ey Allah’ın dostu! Salat ü selam senin üzerine olsun.

Ey Allah’ın Peygamberi! Salat ü selam senin üzerine olsun.

Ey Allah’ın saf kıldığı! Salat ü selam senin üzerine olsun.

Ey Allah’ın hayırlı yarattığı! Salat ü selam senin üzerine olsun.

Ey Allah arşının ışığı! Salat ü selam senin üzerine olsun.

Ey Allah vahyinin emini! Salat ü selam senin üzerine olsun.

Ey Allah’ın, birlik zatını Cenab-ı Ahmediyeye fethederek süslediği, şereflerin tümüyle şerefleştirdiği; sureti Hak, siyreti Rahman Habib-i Kibriya! Salat ü selam senin üzerine olsun.

Ey Hakk’ın seçkinlik kanunu ile yücelttiği, Sübhani saygısına mazhar kıldığı Resuller Şahı! Salat ü selam senin üzerine olsun.

Ey öncenin ve sonranın bütün ilimleri ile teçhiz edilen Resuller Sultanı, hayır ve şerri gösteren, bütün salavatların üzerine olduğu! Salat ü selam senin üzerine olsun.

Ey peygamberlerin seyyidi (önderi)! Ve ey takva sahiplerinin imamı! Salat ü selam senin üzerine olsun.

Ey alemlere rahmet olan! Ey nebilerin sonuncusu! Ey günahkarların şefaathçisi! Ey en alçağı en yüksek yapmak hakkını alan En Şanlı Resul, Alemlerin Rabbinin Resulü! Salat ü selam senin üzerine olsun.

Allah’ın, meleklerin, peygamberlerin, Arş’ı taşıyan meleklerin, bütün halkın selamları, salavatı, hürmetleri, yüceltmeleri, güzellikleri, bizim Efendimiz Muhammed Mustafa Hazretleri ile, onun ailesi ve ashabının üzerindedir.

Allahım!

Salat ü selam, tam, halis kulun olan Habibin ve Resulün, Nebiyyi Ekrem'in, her şeyin kaynağı olan Muhammed'in (Allahın Selamı Üzerine Olsun) üzerine olsun.

Ya İlahi!

Efendimize, başımızın tacı, özümüzün nuru, gönlümüzün sevinci olan En Şanlı Resulümüze, O, zatından zatına tecelli ettiğinde beliren, Hak aynası bulunan ışıklar ışığına, en yüksek makamın sahibine, her güzelliğin aslına, açık ve anlaşılır bir dile sahip kıldığın Resulü Ekrem'ine salat ü selam olsun.

Allahım!

Ebedi, sürekli lütuf ve ihsanın, hayır ve bereketin, selamın, lütuf ve sayı açısından temiz olan şeylerin:

İnsan yaratılışının en şerefli, iman hakikatlerinin toplamı, ihsan tecellilerinin Tur dağı, Rahman sırlarının iniş yeri, Mirac'daki gece uçuşunun misafiri, "kendi keyfine göre konuşmayan," Birlik (Ahadiyet) sarayının sırlarına mahrem olan, yaratıkların en üstünü, Hamd Sancağı'nın sahibi, nebilerin imamı (öncüsü), yüksek ululuk dizginlerinin sahibi, ezel sırlarının şahidi, asli sevap nurlarının müşahidi, kıdem (önce olma) dilinin has tercümanı, ilmin, yumuşaklığın ve hikmetlerin kaynağı, hem cüz'i (parça), hem külli (bütün) kerem (cömertlik) sırlarının mazharı, Kainat'ın Nefs-i Natika'sının kalbi, yüce ve alçak vücudların aslının insanı, iki cihan cesedinin ruhu, dünya ve ahiret hayatının özü, rütbelerin en üstünü olan kulluk (ubudiyet) rütbesiyle rütbeli, ilahi ahlakla ahlaklanmış, Halil-i Azam, Habib-i Ekrem, Seyyidimiz Muhammed ibni Abdullah ibni Abdülmuttalib Hazretleri'nin üzerine olsun.

Ve diğer peygamber ve habercilerinin, Sana yakın olan meleklerin, göklerdeki ve yerdeki ehinden salih kullarının üzerine olsun.

Seni zikredenlerin zikri, zikrinden gafil olanların da gafleti devam ettiği müddetçe salat ü selamın, onların üzerine olsun.

İlahi! Selam, Senin Peygamberinin bütün dostlarının üzerine olsun.

1. *Ve lesevfe yutiyke Rabbüke feterda*: Duha, 93: 5.

2. *Sübhanelleziy Esra*: İsra, 17: 1.

3. *Ve ma yentiku anil heva*: Necm, 53: 3.

ALLAH İNSANI NİÇİN YARATMIŞTIR

-Bismillahirrahmanirrahim-

Ve ma halaktül cinne vel inse illa liyabüdun...

*“Ben cinleri ve insanları ancak bana
ibadet etsinler diye yarattım.”*

Kur’an-ı Kerim, Zariyat Suresi, 51:56

Ayetin Ledünni tefsiri:

Mutasavvıfın-i kiram hazeratı ile zahir ehli ulemasının bu ayeti anlayışları arasında, büyük fark vardır.

Tefsirciler sultanı İbn-i Abbas Hazretleri, “liyabidün”u “liyarifün” şeklinde tercüme etmekle, ayetin batın anlamını ifşa etmişlerdir. Bu durumda çıkan yüce anlam, “biz insanı bizi bilsin diye yarattık,” olmaktadır. Buna böylece işaret ettikten sonra, ledün deryasının eşsiz dalgıcı, tevhid akidesinin eşsiz kaşifi, Şeyhü'l Ekber Muhyiddin Arabi Hazretlerinin *Fütuhatü'l Mekkiye'sinin* 664. babına bir bakalım.

Allahu Zülcelal, bütün alemleri birtakım sebeplerle birbirine bağladı. Bizimle kendi zatı arasında bir ilişki ve bir rabıta yarattı. İlahi esmasını üzerimize tecelli buyurdu. Herbirini, tecelliyatının gereği ile amel ettirdi.

“Ben gizli bir hazine idim, bilinmek istedim. Sevdim ve bütün cevherlerimi bu alemlere saçtım,” (*Ve küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en urefe*) buyurdu. Arif bir şair, bu sırra işaretle şöyle buyurmaktadır:

Küntü kenz esrarını saçtın cihan pazarına,
Herbiri göründü bir suretle ki, manası biziz.

Allah, *Küntü kenzen mahfiyyen* hadis-i kudsi'sinde, “Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi murad ettim. Muhabbetimden halkı yarattım,” buyuruyor. Böylece, zatının bilinmesine, bizi vasıta kıldı. Bizi bilinmekliğinin şerefi ile şereflendirdiği için ve zatına benzer hiçbir varlık yaratmadığı için, insanları da varlıklara benzetmeyerek, onlara bir şeref daha verdi.

Yaradılışın kemali, hem bizimle, hem de Allah'ın Esmâül Hüsna'sı ileler. Ancak, O, nefsi itibariyle kamil ve zatı itibariyle mükemmeldir. Tekamül etmek için hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. Her şey O'na muhtaçtır. Bütün alemleri icad ederek bize tarif etti ve bu suretle bize kendisini bildirdi. Aşağıdaki beyit, bu gerçeklerin şiir dilindeki ifadesidir:

Himmetin bu ola kim daim Hakk'ı anlayasın, Hakk'ı
bilmekten yeğ olmaz iki alemde sevap.

Yani, gayretin daima, Hak Teala'yı anlamaya yönelik olmalıdır. Zira Hak Teala'nın katında hiçbir sevap, onun mukaddes zatını bilmek kadar yüce olamaz.

Gene *Fütuhatü'l Mekkiye'nin* 271. babında, Muhyiddin Arabi Hazretleri şöyle diyor: “Aralarında ilişki olmayan insanlar bile, birbirleriyle dostluk, arkadaşlık edemezler. Çünkü dostluk, ahbaplık, insan için birleşme noktası ve aralarındaki bağıdır. Halik ile insan arasındaki dostluğun bağı ise, Halik'in insanı, kendi sureti üzerine halk etmiş (*yaratmış*) olmasıdır. Ancak gene bu bağ dolayısıyladır ki, yalnız insan uluhiyet davasında bulunmuştur. Firavun, “Ben sizin en büyük Rabbinizim,” (Naziât, 79:24) demiştir.

Hiçbir yaratığa nasib olmayan İlahi Esmâ ve alemin yaratılışının esas kaynağı olan Hayat, Kudret ve İrade ile, ancak insan nitelenebiliyor. Bu şekilde gerçekleşen dostluk nedeniyle, insanla yaratıcısı arasında karşılıklı muhabbetler, rabıtalara ortaya çıkıyor. Uluhiyetten (*ilahlık*) arınmış olan ubudiyet (*kulluk*) ancak insanda, kulluk kokusu olmayan Rububiyet (*Rab'lık*) ancak Allah'da bulunduğundan, her iki taraf da kendilerinde, aralarındaki

bağı ve dostluğu toplamışlardır. “Allah, Adem’i kendi suretinde yarattı,” (*innallahe halake Ademe ala suretihi*) manası, buradan kaynaklanmaktadır.

Aşağıdaki beyit, bu sırrı benzerlerinden daha açık bir şekilde dile getirmektedir:

Nefha-i Ruhü’l Kudüs’tür, suret-i insanı gör, Hakk’ı
isbat eyleyen ol hüccet-i bürhanı gör.

Cidden öyledir: Hak Celle Celaluhu’yu isbat eden en açık hüccet (*delil*), İnsan-ı Kamil’in sureti ve pak vechidir. Yine aşağıdaki şiirde bu konu, başka bir açıdan dile getirilmektedir: Ehlullah için, yani Hak Celle Celaluhu’nun eksiksizliğine mazhar olan yüce veliler için, en korkulacak yol kesici, bu cihan halkı ile dostluk ve ahbablıktır.

Kaç hücumu cin ve insandan, mekanın halvet et,
Ki ehl-i halvet dostudur hemen Perverdigar (*Yaradan, Rızıklandırıcı*)

Anlamı şudur: Hak Celle Celaluhu’nun kendi suretinde yarattığı Adem’dan kasıt, bu cansız suret olan avam halkı değildir. Zira, “Her cansız surete denilmez Adem” ledünni sırrı, bir an bile akıldan çıkarılmamalıdır. Seyr-i süluk erbabı, insanlardan, yani bu cihan halkı olan avamdan, cin ve periden kaçır gibi kaçmalıdır.

Yüce Mevla Celle Celaluhu, halvet erbabının arkadaşıdır.

EY ADEMOĞLU

Bismillahirrahmanirrahim,

La ilahe illallah, Muhammedun Resulullah.

Ey ademoğlu, Ey insanoğlu;
bizi yaratan Allah’ın emirlerini tutmak mecburiyetindeyiz.

Çok nazikane dikkat edelim.

— Ey insanlar, sizler sizi yaratan Allah’ınızdan korkuyor musunuz?

— Evet, O’ndan başka gidecek yerimiz yok.

— Allah’ınızı bildiğinizden dolayı teşekkür ederim. Bizi yaratan Allah’ın insan olarak bize çok emirleri var. Emirlerle nasılsınız?

— Biz onları yapmıyoruz. Emirlerini gerektiği gibi yerine getiremiyoruz.

— Peki, bizi yaratan Allah’ı seviyor musunuz?

— Allah’tan başka sevilecek ne vardır?

— Emirleri ile nasılsınız?

— Biz onları gerektiği gibi yerine getiremiyoruz.

— Öyleyse her iki noktada yalan söylemiş oluyorsunuz. Allah’tan korkan ve Allah’ı sevenin Allah’a secde etmesi gerekir. Allah’a secde etmeyen bir kimsenin iman ve itikadı zayıftır. Hayali olarak, bir meyveyi yemeden lezzetini anlayabilir misiniz? Boş kalple, kuru lafla Allah’ı bilmek, anlamak boşuna bir hayaldir. Allah’a iman edip inanmak, İslam’ın beş, imanının altı şartını yerine getirmek genel olarak gereklidir. Allah ve Allah’ın Resulü Hz. Muhammed Mustafa yardımcımız olsun. Amin.

Hız. Adem Aleyhisselam’dan kainatın efendisi Hız. Muhammed Mustafa’ya kadar insanlık alemine, her zamana, her kavime birer Peygamber gönderilmiştir. Cenab-ı Allah Celle Celaluhu yarattığı insanlara emirlerini bildirmek için Peygamberler vasıtasıyla, insanlarla özlü sohbetler etmiştir. Sohbetin özünü ve emirlerini kullarına, yaratıklarına 4 muazzam kitap ve 100 suhuf ile bildirmiştir. Her kavime peygamberler vasıtasıyla, Cenab-ı Allah’a hulusü kalp ile inanıp Cenab-ı Allah’ın ilahi emirlerini maddi manevi yerine getirmesi zorunluluğu doğmuştur. Zebur, Tevrat, İncil, Kur’an-ı Azimüşşan’da insanlık üzerine olan emirler bildirilmiştir. Cenab-ı Allah maddi manevi özünü ve gerçeğini kullarından esirgememiştir. İnsan olarak yaşamak, biraz dikkat ve tefekkür etmemiz gerekmektedir. *Lillahil Fatiha*

DUA

*Dua ahlaktır. Bizlere beyan olunan bu dua,
bütün insanlığın ortak malıdır.*

Allahım,

Lütfet ki gittiğimiz her yere barış götürelim;

Bölücü değil, bağdaştırıcı olabilelim.

Nefret olan yere sevgi,

Yaralanma olan yere affedicilik,

Kuşku olan yere inanç,
Ümitsizlik olan yere ümit,
Karanlık olan yere aydınlık
Ve üzüntü olan yere sevinç saçıcı olmayı bize lütfet.

Allahım,
Kusurları görenlerden değil, örtenlerden;
Teselli arayanlardan değil, teselli edenlerden;
Anlayış bekleyenlerden değil, anlayış gösterenlerden; Yalnız
sevilmeyi isteyenlerden değil,
Sevenlerden olmamıza yardım et.

Yağmur gibi hiçbir şey ayırdetmeyip
Aktığı her yere canlılık bahşedenlerden;
Güneş gibi hiçbir şey ayırdetmeyip
Işıyla tüm varlıkları aydınlatanlardan;
Toprak gibi her şey üstüne bastığı halde
Hiçbir şeyini esirgemeyip
Nimetlerini herkese verenlerden;
Ve gece gibi, ayıp ve kusurları sarıp örten,
Alemin dinlenmesine imkan hazırlayanlardan olmayı
bize lütfet.

Alan değil, veren ellerin;
Affedici olduğu için affedilenlerin;
Hak ile doğan,
Hak ile yaşayan ve Hak ile ölenlerin
Ve sonsuz yaşamda yeniden doğanların

Safına katılmayı bize nasip eyle.

AMİN.

BUGÜN ALLAH İÇİN NE YAPTIN?

Mutlak kudret sahibi Allah'ın yüzbinlerce yıl süren jeolojik evrimlerden geçirerek yaşanabilir mesken haline koyduğu yeryüzüne, kendisine vekil kılarak buyur ettiği “insan” denen yaratığın; lütfedilen bu ilahi şeref ve yükümlülüğün ve bunları taşımasını sağlayacak mükemmellikte fiziki beden, akıl ve ruh ile donatıldığının farkında olmaksızın sürdürdüğü yalın hayat; bir bilgisayar sisteminin sadece ilkokul problemlerini çözmeye mahkum edilişi kadar şaşırtıcı, kendisinin özellikle yiyip içip zevk peşinde oylanmak için yaratıldığı sanısına kapılışını gösterecek kadar düşündürücü, ilahi kanunlara meydan okurcasına işlemekte olduğu suç ve hatalar karşısında dehşet vericidir.

Allah, “insan”ı yarattığından beri ona her an yakın olmuş, onu gözetmiş, hayatın labirentleri içinde yolunu kaybetmemesi için işaretlerde bulunmuş, her dönemde örnek insan olarak yetiştirdiği peygamberleri ile insanlara ve içinde bulunduğu topluma “kalıcı kurallarını” ve beşeriyetin her dönemdeki seviyesine ve ihtiyaçlarına uygun “değişken kurallarını” tebliğ

etmiş, bu kurallara insanın kendi aklını ve iradesini kullanarak bilinçli bir şekilde uymasını arzu etmiştir; ta ki içtenlikle inanmanın esas olduğu ortaya çıksın...

Allah hiçbir kavmi (milli toplum) peygambersiz, uyarıcısız bırakmamıştır. Tüm insanlara, uyulması gereken mükemmel insan örneği olarak da en son peygamberi Hz. Muhammedi (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun), Kitabullah'ı (Allah'ın Kitabı) ile beraber, alemlere rahmet olsun diye göndermiştir.

Kalıcı kuralların ilki ve en kesini ve "inanç"ın baş göstergesi, "kelime-i tevhid"dir (birleme sözü). Bunun bilincine varmak ve onu benliğine mal etmek, onunla bütünleşmek çok önemli, önemli olduğu kadar da zordur. Tüm peygamberlerin ilk duyurusu, birleme (Allah'tan başka ibadet edilecek tanrı yoktur) sözü olmuştur. Bunun önemi gayet açıktır; birden fazla baş olan yerde kargaşa çıkacak, gayeler çeşitli olursa hiçbirinde karar kılınmayacak, kılavuzu çok olan yolunu şaşıracaktır. İkincisi insanların birbirini sevip yardımda bulunması, üçüncüsü (adalette olsun, ekonomik faaliyetlerde olsun, idari tasarruflarda olsun) terazinin doğru tutulması, dördüncüsü her türden taşkınlıklar ve iffetsizliklerden kaçınılması, beşincisi haram olan şeylere yaklaşılmamasıdır.

Evren, yeryüzü ve üzerindeki yaratıklar; rastlantılarla, gelişigüzel, kendi kendine ortaya çıkmış gayesiz şeyler değildir. İnsan dünyaya; sebepsiz, bir maceranın, bir tesadüfün eseri olarak gelmediği gibi, hayatta başıboş da değildir. Kâdir-i mutlak Allah'ın insanı yaratmakta ilahi bir maksadı vardır. Bu, kendi güzelliğini ve iyiliğini insanda tecelli ettirmek ve yeryüzünü bir güzellik ve iyilik sergisi kılmaktır. Bu bakımdan insan o kadar önemli bir yaratıktır ki, öteki yaratıklar, insanı yaşatmak için yaratılmışlardır. Ve Allah'ın insanı yaşatmaktaki gayesi; onu yetiştirip, manevi rüşde erdirmek, kemale erdirmektir.

Böylece "Allah'ın insanları ve cinleri kulluk etsinler diye yarattığı"na dair Kur'an hükmü gerçekleşecek, insan yeryüzünü imar, ıslah etmek ve güzelleştirmekte Allah için çalışmış olacaktır. Cenab-ı Hak, Tevrat'ın Tekvin kitabında da bunu şöyle buyurmuştur: "Allah

Adem'i, vücudunun yaratıldığı toprağı tımar (imar) etmesi için yeryüzüne indirdi."

Allah insanı, yeryüzünde vazifelerle memur ve onu kendine vekil kıldı. Bu vekalet pek tabii yeryüzünde yalnız tüketicilik için yaşayanlara değil, Allah için, Allah'ın kulları ve diğer yaratıklar için (kafası ile, kolu ile çalışarak) üretici, verici durumunda olan fedakar insanlara lütfedilmiş bir vekalettir. Bu duruma yükselenler yeryüzünde Allah'ın eli, gözü, kulağı mesabesine gelmişlerdir. Bu nedenledir ki, şehidlik Allah katında erişilecek en üstün makamlardan biri oldu.

İnsanlar sadece, kendi nefisleri için yaşamanın ötesinde. "Bugün Allah için ne yaptın" bilincine ermedikçe yeryüzünde özlemi çekilen kalıcı barışa ve mutluluğa asla kavuşamayacaklardır. Tarihin derinliklerinden akıp gelen olaylar, bunu açıkça göstermiştir.

Bu özlemi gerçekleştirmek için, çağımızda girilen iki büyük teşebbüs (Milletler Cemiyeti ve Birleşmiş Milletler) bencil duygular ve kaba kuvvet karşısında aciz kalmış, ülkeler birbirlerine hasım bloklar içinde kutuplaşmışlardır. Görev bilincine erdirilemeyen insanlar "İnsan Hakları" ideali ile oyalanırken, yeryüzü ağzına kadar dolu silah deposuna çevrilmiştir.

Şimdi insanlık için, Allah'ın tek dini olan (tüm dinlerin son aşaması) **İslam** ve onun özündeki tasavvuf gayesinde birleşmekten başka seçenek kalmamıştır:

"İnsanları ayıran her şeyin üstünde, Allah katında birleşmek."

Kendi kendine her an;

"Bugün Allah için ne yaptın?" sorusunu sormak.

Allah, sizi yaratmışken; Allah, sizi severken, sizler niçin Allah'tan kaçılıyorsunuz?

CÜZ VE KÜL (PARÇA VE BÜTÜN)

Hakikat ehlini maddi, manevi çok sevmek lazımdır.

Hakikati bulmak için tefekkür ile, çok dikkatli hareket etmek gerekir.

Bir Kitap ile, bir Hak ile ruhen ve bedenlen tatbikat olmadıkça, eksik kalır.

1. CÜZ (PARÇA)

Zaman - Mekan

Arayan, aradığı nisbette ayrı düştü. Aradığını, varmak istediği yere beraberinde taşıdığından, onun kazancı sadece çektiği zahmet oldu.

Noktadan başlayan daire aynı noktada devrini tamamlayınca, dairenin her hattı noktadır. O nokta hem ezel, hem ebed olur. Başlangıcı ile sonu iç içe geçer. Başlangıcı yoktur ki sonu olsun, sonu yoktur ki başlangıcı olsun. Dairenin muhiti (çevreleyen, sınırlayan) zatı, muhatı (sınırlananı) da sıfatı olur ki, ikisi de birbirine asıldır. İçine bakan dışını, dışına bakan içini görür. Gören de kendisidir görünen de, hem an içinde.

Zaman yok! Zaman, toptan inkardır.

Aynı anda cesedinle dünyada, nefsinle berzahta ve ruhunla da ahirettesin. Bütün bunlar ne birbirine duhul etmiştir (içiçe girmiştir), ne de ayrıdır. Birinden diğerine geçiş yoktur ki mekan olsun, geçmek için zaman olsun. Seni ayıran, zannındır. Cesedini, nefsini ve ruhunu birbirine asıl edersen görürsün ki, her üç alemde aynı anda mevcutsun, an içinde her üç alemi birden yaşarsın, zaman ortadan kalkar. Var zannettiğin senin mevcudiyetin de ortadan kalkmış olur. Vacibü'l Vücut¹ ışık olan gerçek bedeni ile senden belirir ve seninle, sende, senden saltanatını icra eder.

Can - Canan

Artık sen yoksun, O var. Senden gören, işiten, işleyen O'dur. Sen aslına dönmüş oldun. Fakat ölüm tabir edilen tabii helak seni yakalamadan. Aşk alevi ile kendini özlemle helake saldın.

Bu makamda, bir gazelde dile getirildiği gibi, gördün ki:

Mahşer günü geldi bil, sür-u İsrail öter
Alem halkına kıyamet, bize gülistan olmada

Zerreler kalkar dirilir, can dayanmaz saf tutar
Canını feda edenler, şimdi Sultan olmada
Kendi ölüsünü yıkayanlar, tekbîr alır el bağlar
Ol İmâm'a kîm, ezeli Kitâb'a Ümm olmada

Ol Zât ki Hak Cemal, Beyt'den nûrunu saçar
Candan eser kalmayıp, şimdi Cânân olmada

Allah arslanının keremi, bize aşikar gelir
Çün Kemâlî cümle var'dan, bugün üryan olmada

Böylece helak olduğun mertebedeki ilahi tecelli, senin canan'ın olarak can evinde belirdi. Zaten, insan olarak senin üzerinden bir zaman geçmedi mi ki sen, o zamanda anılan şey değildin. Geçti zannettiğin zaman kavramı silindi, an-ı vahid'de (bir tek an) "Kün" (Ol) emriyle ilahi ilimde sabit olan hakikatinle beka buldun ve gördün ki, aslında tek ve eşsiz olan alemlerin Rabbi'nin, muhtelif helak mertebelerinde ayrı ayrı cananlık etmesinden doğan ilahi sır basamaklarından birinde zuhur eden, ilahi tecelli olan bir nursun. Semanın ve arzın nuru olan Allah'ın nurundan başka birşey değilsin. Fakat ne sen O'sun, ne de O sana duhul etti. Vahdet (Birlik) Denizi'nden su buharı olarak ayrılmıştın, yağmur oldun çiseledin, kar oldun tipiledin, arz'a düştün. Şekilden şekle girdin, kah dere oldun aktın, kah nehir oldun çağladın. Sonunda tekrar o deryaya ulaştın. Sen derya olmadın, derya da sen olmadı. Zaten özde ayrılık yoktu ki, gayrılık olsun.

Ruh

Ebü'l Ervah'dan (Ruhların Babası, aslı) derece derece tecelli ettirilen ve nur olan ışınlar, hissedilmeyecek saflıkta huzmeler halinde yine derece derece aşağı mertebelere indirilip belirli mahallerde, ayan-ı sabitelerindeki imkanları nisbetinde toplanarak zuhura gelen ruhların (ki, zahir olan şekilleri ile adlandırılırlar) nisbet ve kıyasını kendi bilgine göre yapmakta olduğundan, dirilerin ve ölülerin var olduklarını zannederdin. Halbuki gördün ki alemde hiçbir yer yoktur ki, Ebü'l Ervah'ın nur (ışık) olan ışınlarından yoksun kalmış olsun. Kendi hakikatine hangi vechinden bakarsan bak, ister ruh de, istersen can de, nurdan gayrı yok ki seyreylesin. O'ndan gayri yok ki ayrı eyleyesin.

Madem ki alemde ten gözünle müşahade ettiğin ve mevcut olduklarını zannettiğin her suret Ebü'l Ervah, yani Ruhü'l Azam'dan (En Büyük Ruh) başka birşey değil, sen de alem ile muamelende, fetih sahibi arifler gibi hareket et. Bütün muamelelerini, ten gözünle gördüğün suretlerle yaparcasına değil, kalb gözünle göremediğin Ebü'l Ervah ile yapıyormuşçasına davran. İşte *Salat-ı Daimun*² budur. Bunu hal edinebilirsen salat-ı daimun üzre olursun, yani daimi yönelmiş olursun. Böylece senin Ruhü'l Azam'a daimi yönelmiş olman, Ruhü'l Azam da Hak'dan Hakk'a yönelmiş olduğundan, O'na döner.

Nefs

Alemde gördüğün ve görmediğin herşey nefis sahibidir ve bu nefisler, bir bütün olarak Allah'ın nefsidir. Öyleyse şimdi bildin ki nefis, bütün olan Allah'ın nefsinden zahir olan şeylerin aslı ve kendinden zahir olan şeylerin üzerinde hakim olan kuvvettir.

Tasvir edici olan Allah, daha gelişmiş tasvirlerle yönelince, beden, ilahi ahid gereği ahsen-i takvim üzerine aynı kalsa da, nefis gelişerek, alemde var olan bütün varlıkların aslı olmaya kabiliyet kazanmaya başlar. Bu hal giderek asılların aslı olan ilk tecelliye kadar ilerler. İşte izzet-i nefis budur. İzzet-i nefis sahibi olan, Hu'dur, yani O'nun kendinden kendine tecelli buyurup, kendini zuhur aleminde belli ettiği ilk tecellisine ait Külli Nefs halidir.

Senin, kendine ait sandığın ve kendi zannınca çeşitli perdeler arkasında görmen dolayısıyla, her perdesine ayrı bir isim verdiğin nefis, bir bütün olarak Allah'a aittir.

Nefsin kime ait olduğunu bildikten sonra, gel şimdi nefsini terbiye etmek yerine zanlardan kurtulmaya bak ki salat edesin, yani Hakk'a yönelebilesin. Böylece nur olan aslına rücu eder, nur olursun, aksi halde vehmedilen vücud zannında kalırsan, aslın olan izzet-i nefisine zulmetmiş olursun, çünkü izzet-i nefis vehim kabul etmez.

Vücut

Şunu iyi bil ki, en büyük küfr (örtme), senin kendine ait zannettiğin vücutundur. Çünkü Hakk'ı örten en büyük perde bu vücutundur ki, vücudunun küfr olması, senin onu var sanmandan dolayıdır. Hakikatte, Hakk'ın karşısında ne olabilir ki, onun Hakk'ı örtmeye kudret ve kuvveti olabilsin?

Senin indinde halk zahirdir, histedir ve gözlenir, Hakk ise akli bir kavramdır veya nasıl zannedersen öyledir. Sen varlık aleminde eşyadan gayri birşey göremiyorsun. Hakikatte ise Hakk zahirdir, histedir ve gözlenir, akli bir kavram olan, halktır. Çünkü, "Kün" (Ol) emri ile ilahi ilimde sabit olan varlıkların, ayan-ı sabitelerinin (Değişmez aynlar) hakikatlerine bürünen Hakk'ın vücutundan başka vücutları yoktur. Öyle ise senin bağımsız vücudun, olmayacak şeydir. Varlığın ise, ancak ayan-ı sabitedeki hakikatindir ki, onun suretine bürünen de Hak'tır.

Osman Kemali Hazretleri'nin buyurdıkları gibi:

Hakk'ı zâhir, Hakk'ı batın, Hakk'ı kaim görmeyen
Ol ne bilsin Adem'in Hakk, Hakk'ın Adem olduğun

Kendilerinin aşağıdaki gazelini aktararak, bu hakikate nazmen yaklaşmış olalım:

Arif kişinin gör, Allah zatıyla kaim olduğun
Kend'özünden gayriye her ne var oruçlu olduğun
Bilesin ki, Vahdet Deryası'nda dâim olduğun

Akıllı olmaz bilmeyen Ademliğin dem olduğun
Hak Zati'nin her nefes sırrında hemdem olduğun

Kend'özüne nazar et gör, aşk alevi olduğun
Sevgilinin cemaline, sırrın içre asl olduğun
Geç illâ'ya sormadan Lâ Aleminin n'oldüğün

Akıllı olmaz Lâ denizinde vücudunu mahvetmeyen
Arif olmaz bilmeyen illâ'ya mahrem olduğun

Seyreyle her cihetten zâhir Hak Vechi olduğun
Adem'in cemalinden kastın, Hak cemali olduğun
Arifsen idrak et şüphesiz Adem'in n'oldüğün

Hakk'ı zâhir, Hakk'ı batın, Hakk'ı kaim görmeyen
O ne bilsin Adem'in Hak, Hakk'ın Adem olduğun

Görmez misin her ne var, Rahman nefesi olduğun
Bilmez misin gönlünün, Sübhan mahzeni olduğun
Bu sırra ermeyenin iki Alemde rezil olduğun

“Men aref” sırrın duyan Allah nefsiyle kaimdir³
Nefsini fehmeylemeyen bilmez ham, kötü olduğun

Kemâl bilir *Kemali*, aşkına hemdem olduğun
Canı teslim etmenin, sırrına tek yol olduğun
Ayağının tozunda kurulu, can pazarı olduğun

Varlıktan geçmeden varlıkta bir var olmadan
Anlamaz sırrın *Kemali*, bir müphem sır olduğun

2. KÜL (BÜTÜN): HAZRETİ İNSAN-I KAMİL

Varlıkların kökü olan ve övmekte değil dilimizin, özümüzün bile aciz kaldığı Fahr-i Kainat (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) Efendimiz, bir hadis-i şeriflerinde buyurmaktadırlar ki: "Allahu Teala'nın onsekiz bin alemi vardır, sizin şu dünyanız, o alemlerden ancak biri sayılır."

Zatı'nın yok edici nurundan, güneşi beyaz bir bulutla koruyan Efendimiz'in hakikatiyle hakikatlenerek, bizlere kadar şerefli haberlerini ileten Efendi'lerimizin bildirdiklerine göre, onsekiz alem esastır. Bunlar: Külli Akıl, Külli Nefs, Arş, Kürs, yedi kat Sema, dört Unsur ve üç Mevalid'dir. Her bir alemin de biner tafsilatı bulunması dolayısıyla, toplam onsekiz bin alem mevcuttur.

Kendi zatı, bütün esmayı toplayıcı olan insan, alemin sırrıdır. Sırrına yol bulan insan ise, alemi kendi zatında müşahade eder. Alemin varlığı, bütün olarak Allah'ın gayrı olmadığına göre, bu makamda Şahid (gören, özne, süje) ve meşhudun (görülen, nesne, obje) bir olması gerekir ki bu, "Allah şahittir ki, O'ndan başka tapacak yoktur" ⁵ ayetinin insanda tecellisidir. Demek ki *Alem-i sagir* (küçük alem) denilen insanla, *Alem-i ekber* (büyük alem) birbirlerine asıldılar. İki varlığın birbirine asıl olması halinde ise, o iki şeyin biri, diğerrinin aynısı olması gerekir. O halde bildik ve iman ettik ki büyük alem, Hazreti İnsan suretindedir. Delil istersen Hazreti Kur'an sana yeter, çünkü Allah seni kendi sureti üzere yarattı. Hakikatte ise, senin kendine atfettiğin vücudun, ayan-ı sabitedeki hakikatine bürünen Hakk'ın vücudundan gayrı olmadığına göre, büyük alem, Hak sureti üzere zahir oldu. Yani Allah, Kendini Kendi sureti üzere zahir etti.

Burada akla şu soru gelebilir: Zamandan, mekandan ve suretten münezze olan Allah, nasıl bir suret kabul edip zahir olabilir? Biz deriz ki: Suret, cisim, isim ve akla gelen ve gelmeyen her şeyden münezze olan, Zatı'nın makamında her şeyin yokedilmiş ve harcanmış olduğu Mutlak Zat (ki arifler, bu makama bir isim veremediklerinden hiç bir şeye taalluk etmeyen Kenz-i Mahfi (Gizli Hazine), Gaybü'l Guyub (Gizliler Gizlisi), Lâ Taayyün (Belirmemişlik), Ümmü'l Kitab (Ana Kitab), Gayb-ı Mutlak (Mutlak Görünmezlik), Ahadiyet (Teklik) gibi adlarla adlandırmışlardır), bilinmekliği için kendinden kendine tecelli buyurup Allah adıyla zahir oldu.

Alem ve bilinen-bilinmeyen bütün esma bu ilk tecelli makamında zuhura geldi. Dikkat et, Zatı ile zahir olmadı, tecellisi ile belirdi.

Ahadiyet makamında ne esma, ne sıfat, ne eşya ve ne de yaratılış yoktur. Zuhuru, sadece O'nun ilk tecelli makamıdır. İster akli maaş sahibi ol, ister akli mead, gördüğün ve bildiğin veya zannettiğin görünen alem, Vahdet Deryası değil, o deryanın dalgalarının köpükleridir.

Burada hakikati, yine Osman Kemali Hazretleri'nden dinleyelim:

Dalgalanmış Vahdet denizi
Çoğalmış dalgalar her yana düşmüş

Köpürmüş kaynamış o Kudret denizi
Anın bir damlası imkâna düşmüş⁶

O büyük Derya'dan bir cevher çıkmış
Ne cihet, ne zaman, ne mekân yokmuş

Cevheri bilen yok, yalnız Hak'mış
Onun tam sureti İnsân'a düşmüş

Ve şimdi bildik ki, varlıklar aleminde, bilinen bilinmeyen ne varsa, Vahdet Denizi'nin sadece bir damlasıdır.

Aklımıza, fikrimize hatta vehmimize bile sığdıramadığımız bu varoluş, O Derya'dan yalnızca bir damla. Bu azamet karşısında vücudunu mahvetmek bile, acz halinden öte birşey değil.

En büyük alem olan Hazreti İnsan-ı Kamil'in zahiri muhat (sınırlanmış), O'nun Zatı da alemin muhittir (sınırlayıcı); yani yine kendi görünüşünü sınırlar. Onsekiz bin alemin terkibi, Hazreti İnsan-ı Kamil'dir. Kül, O'dur. İsm-i Azam, O'dur. Onsekiz bin alemin, hepsini bir arada Hazreti İnsan-ı Kamil'in gönlüne koysanız, varlığını bile hissetmez. Çünkü O'nun zahiri, Zatı'na kıyasla denizden bir damladır.

Hazreti İnsan-ı Kamil, Kainat ve Hazreti Kur'an, birbirlerine asıldılar. Temel olan Hazreti İnsan-ı Kamil'dir, çünkü alem O'nun tafsilatı, Kur'an ise O'nun tefsiridir.

Hazreti İnsan-ı Kamil, Zatı'yla ve zahiriyle, özümüzün nuru Hazreti Fahr-i Alem Allah'ın Selamı Üzerine Olsun Efendimiz'den başkası değildir. Onsekiz bin alemin efendisi O'dur. Onsekiz bin alemin zuhuru, Efendimiz'in mübarek vücudlarıdır. Kendi Zatı ile kendi zahirine hükmeden ve efendisi olan, yine O'dur. Bu gerçeği şiir halinde, gene Osman Kemali Hz.'den dinleyelim:

Kendi hüsnün seyr kılmak istedi sultan-ı aşk
Eyledi keşf-i cemal yani açıldı kân-ı aşk

Çıktı bir gevher o kândan bîmisâl ü bîkıyas
Zerre-i nurunda kılmış bin güneş pinhan aşk

Gevher-i nûr-u Muhammed, mâye-i tohm-i vücud
Kim anınla âşikar oldu bilindi şan-ı aşk

Aşk edip andan zuhur, ol aşkın oldu mazharı
Eyledi tazim ü tekrim, nice bin yıl anı aşk
Öyle bir gevher ki, mâkân mâyekûn'un kânesi
Öyle bir gevher ki olmuş vasfının hayranı aşk

Aklı kül etti zuhur hem şule-i nur oldu ruh
Neşr-i cam-ı feyz-i akdesle kılıp devran aşk

Nur içinden bir kalem çıktı cihan bir noktası
Levh olup cümle yazıldı serbeser ferman-ı aşk

Sabit oldu suhf-ı Alem kıldı aşk sırrın ayan
Ahmed-i Muhtâr'ı mahbub eyledi ilân aşk

Oldu bir derya Muhammed'le mehabbet pür hikem
Kaynayıp Alemleri oldu muhîr umman-ı aşk

Ol cemal-i hüsne karşı neşesinden aşk-ı pâk
Hâk-i pâye nezr kıldı Alem-i imkânı aşk

Ziyr-i payine döşendi nüh felek arz u semâ

Eyledi zâhir sırat ü mahşer ü miyzanı aşk

Haymegâhı arş olup kürsî ana bir tahtgâh
Nur içinde kendi kendin eyledi seyran aşk

Çok sıfat verdi ana çok isim ile kıldı nidâ
Metn-i hüsnünde kırâat eyledi Kur'anı aşk

Aşktan geldi zuhura âb ü ateş, hâk ü bâd
Açtı esrar-ı vilâdı rahmet-i bârân-ı aşk

Oldu ol nûrun şuaatı melâik bî hisab
Oldular fermanberi tesbih ü medhihan-ı aşk

Doğdu ol nurdan nice eflâk ü eşbah ü nücüm
Eyledi pür zevk ü pür şevk Alem-i ekvanı aşk

Cem olup ruh ü melâik kıldılar aşka sücud
Tard edüp ol aşktan vehmeyleyen şeytanı aşk

Kendi kendine hicab olunca gördü nuru nâr
Ol sebepten kıldı zâhir cennet ü niyran-ı aşk

Nurdan vehmeyleyen nâra düşüp çekti azab
Nurunu fehmeyleyenler oldular cânân-ı aşk

Suret-i ziybâsını izhar için aşk Aleme
İntihab etti Cenab-ı ekmelü'l insanı aşk

Döndürür dâim Muîd ismi Muhammed aynını
Perde-i aşkı açanlar oldular kurban-ı aşk

Âşık u maşuk u mahbub u habib bir nur iken
Kesret-i esmâ sıfatta kaldılar nâdân-ı aşk

Kenz-i aşkın masdarı Ahmed Muhammed Mustafa
Cem ü tafsilinde anın nezzelel fûrkanı aşk

Aşkile olsun salât ile selâm ol nura kim
Nur-u vechini görenler oldular sûzân-ı aşk

Hem Raûf u hem Rahîm ü sahibü'l hulk-ı azîm
Şems-i hüsnünde ayandır hüsn-i bîpâyân-ı aşk

Hâk-i pâyinde *Kemali* can veren aşıkların
Hâk-i pâyinde kurulmuş çeşme-i hayvan-ı aşk

Şiirin Açıklaması:

Aşk sultanı, kendi güzelliğini seyretmek istedi.
Cemalini açtı, yani aşk kaynağı açıldı.

O kaynaktan eşsiz ve benzersiz bir cevher çıktı ki, Aşk,
onun ışığının zerresinde bin güneş gizlemiş.

Muhammed nurunun cevheri, vücud tohumunun mayası ki, Aşkın
şanı onunla bilindi, aşikar oldu.

Aşk ondan zuhur etti, o aşkın mazharı (belirîş yeri) oldu, Aşk
ona nice bin yıl saygı ve ikram eyledi.

Öyle bir cevher ki, başlangıç ve sonun kaynağı.
Öyle bir cevher ki, aşk onun vasıflarının hayranı olmuş.

Aklı kül belirdi, ruh ışıık alemleri oldu
Mukaddes feyz aynasından aşk yayılıp devran etti.

Nur içinden bir Kalem çıktı, cihan bir noktası
Herşey Levh olup, baştanbaşa aşk fermanı yazıldı.

Alem sahifesi yazıldı, aşk sırrını ortaya koydu.

Aşk, seçilmiş Ahmed'i sevgili ilan eyledi.

Muhabbet, Muhammed'le hikmet dolu bir deniz oldu.

Aşk okyanusu kaynayıp; evrenleri çevreledi.

O güzel yüze karşı temiz aşk, sevincinden

Aşk, imkan alemini (görünen evreni) ayağının toprağına yemin (ahd) kıldı.

Ayağının altına döşendi dokuz felek, yer ve gök

Aşk, Sırat köprüsünü, mahşeri ve teraziye meydana çıkardı.

Arş ona çadır yeri, Kürsü taht yeri oldu.

Aşk, ışık içinde kendi kendini seyreyledi.

Ona çok sıfat verdi, çok isimle seslendi Aşk,

güzel metninde Kur'an'ı okudu.

Aşktan çıktı ortaya su, ateş, toprak, hava

Aşk yağmurunun rahmeti, doğum sırlarını açtı.

O ışığın ışınları, sayısız melek oldu.

Aldıkları emri yerine getiren, Aşk'ın tesbihçisi ve övücüleri oldular.

O ışıktan nice gökler, yıldız cisimleri doğdu.

Aşk, evrenleri sırf zevk ve şevk alemi eyledi.

Ruhlar, melekler toplanıp, Aşk'a secde kıldılar.

Aşk, o aşktan vehme düşen Şeytan'ı kovdu.

Kendi kendine perde olunca, ışığı ateş gördü

O yüzden aşk, cenneti ve cehennemi zahir kıldı.

ışıktan vehmeden, ateşe düşüp azap çekti.

ışığını kavrayanlar, Aşk'ın sevgilisi oldular.

Aşk, güzel biçimini aleme göstermek için En
mükemmel aşk insanını seçti.

Muhammed'in özünü, Muid (iade eden) ismi daima döndürür Aşk'ın
perdesini açanlar, Aşk'ın kurbanı oldular.

Aşk ve sevilen, seven ve Habib bir ışıık iken,
Aşk'ı bilmeyenler, esma ve sıfatların çokluğunda kaldılar.

Aşk hazinesinin kaynağı, Ahmed Muhammed Mustafa Onun
toplamını açıklamak için Aşk, Kur'an'ı indirdi.

O ışığa aşk ile salat ve selam olsun ki,
Onun yüzünün aydınlığını görenler, aşk ateşiyle yandılar.

Hem Rauf'dur (çok rahmetli), hem Rahim'dir (acıyan), en üstün ahlaka sahiptir.
Güzelliğinin güneşinde, Aşk'ın sınırsız güzelliği görünür.

Ayağının tozuna can veren aşıkların
Ayaklarının tozunda Aşk'ın hayat suyu çeşmesi kurulmuştur.

NIYAZ

Ya Rabbel Alemîn, bizleri Hazreti Fahr-i Alem
Allah'ın Selamı Üzerine Olsun Efendimiz'in hakikatiyle
hakikatlendir. Mürşidimiz Efendimiz'in himmet kapısını bizlere aç
da, bu kapıdan o hakikate erişebilelim. Vücut vehmini bizlerden
kaldır ki, hakikati, yarım avuç toprak olan ten gözümüzle değil,
gönlümüzün gözü ile müşahade edelim.

Ne çare ki, gönül gözü bile ışıık deryası karşısında erimeye mahkum.
Erişsek de, hiç olmazsa Efendimiz'in bastığı toprağın tozu oluruz da,
bu şerefle bile namımız, yedi kat semayı aşar.

Elhamdülillâhi Rabbil Alemin.

1. **Vacibü'l Vücud:** Varlığı zorunlu olan (Allah).

2. **Salât-ı Daimûn:** Daimi namaz hali (Mearic, 70:23).

3. *Men arefe nefsehu fekad arefe Rabbehu* (Nefsini bilen, Rabbini bilir). Hadis-i şerif.

4. Asr-ı Saadet'te Fahri Alem Efendimiz'in üzerinde semada dolaşan bulut, Efendimiz'i güneşin sıcaklığından değil, güneşi Efendimiz'in yok edici nurundan korumakta idi. Zira bu bulut aradan çekilseydi, Efendimiz'in nuru karşısında güneş ifna olurdu.

5. *Şehidallahu ennehu lâ ilâhe illa hu* (Âl-i İmran, 3:18)

6. Allah, varlığı zorunlu olan (*vücub*), evren ise varlığı mümkün, fakat zorunlu olmayandır (*imkân*). Allah'ın varlığı vaciptir (mecburîdir), çünkü bütün diğer varlıklar, O'nun varlığıyla mümkün olur.

AH EDEB

(Ey İnsanoğlu! Allah'ı sevmek, Allah'a gitmek istiyorsan, maddi ve manevi her işinde edeb ile gir, irfan ile çıkmaya çalış.)

- Beni Rabbim edeblendirdi. Ve ne güzel edebledi.
- Âdemoğlunun edebden nasibi yoksa insan değildir.
- İnsanla hayvan arasındaki fark, edebdir.
- Edeble süslenmeyen akıl, silahsız kahramandır.
- Edeb: Aklın dıştan görünüşüdür.
- Edeb: Eline, diline ve beline sahip olmaktır.
- Edeble varan, lütufla döner.
- Edeblerin anası, az konuşmaktır.
- Edeb, evliyaullahın delilidir. Allah'a kavuşma sebebidir.

- Edeb olmadıkça asalet düzelmez.
- Edeb, şeytanı öldüren bir silahtır.
- Edeb, en hayırlı sanattır. Hakk’a giden yolun aزیğıdır.
- Edeb, her şeyin başıdır. Tasavvufun tamamı, edebdir.
- Edeb, olgunlaşmanın ilk şartıdır.
- Edebi terk eden, arif değildir.
- Edebi berk et! Her şeyi terk et!
- Edebden mahrum olanlar, Hak dergahından kovulurlar.
- Edebi olmayanın güvenilir ilmi yoktur.
- Emir, edebin üstündedir.
- Hakikat’tan maksat, ancak edebdir.
- Hakiki edeb, nefsi terketmektir.
- Ayıplarınızı edeble örtünüz.
- Hakiki güzellik; ilim ve edeb güzelliğıdır.
- İnsanın ziyneti, edebin tamamıdır.
- Babası ölen değil, ilim ve edebi olmayan yetimdir.
- Evladına edeb öğretmeyen, düşmanlarını sevindirir.
- Ruhen yükselmek, ancak edeble mümkündür.
- Akıllı, edebi edebsizden öğrenir.
- İlim şerefi ve edeble Âdem, melekten üstün oldu.
- Şeytan Allah’ın huzurundan, edebi terkettiğı için kovulmuştur.
- Edeb dışı hareketler, feyzi keser. Ve sahibini sultanın gönlünden uzaklaştırır.

- Sohbet bir cesettir. Edeb ise, o cesedin ruhudur.
- İmanın hakikatına ermek için, yakın bilgi; yakın bilgi için, ihlâslı amel; ihlâslı amel için, farzları eda; farzları eda için, sünneti tatbik; sünneti tatbik etmek için de, edebi korumak lazımdır.
- Edeb; insanı her türlü hatadan koruyan bilgi ve prensiplere sahip olmaktır.
- Sofilerin terbiye etmediği kimse, edebin hakikatini anlayamaz.
- Her şey çoğaldıkça ucuzlar. Fakat edeb çoğaldıkça, değeri artar.
- Edeb; kendisinden yükseğini çok görmemek, kendisinden aşağısını da hor görmemektir.
- Üstadının edebi ile edebilenmeyen, sünnet ve hadisle edebilenemez. Sünnet ve hadisle edebilenemeyen de ayet ve Kur'an'la edebilenemez.
- Üstadının meclisine edeble girenler, ondan nihayetsiz feyizlere erişirler.
- Üstadına edeble hizmet edenler, ondan Arş derecesinde mertebeye kavuşurlar.
- Şeyhlerin edebi ile edebilenmedikçe, şeyhlerden nasip almak mümkün değildir.
- Edeb güzelliği, kişiyi nesebe muhtaç etmez.
- Edeb, insanı kalbden sevdirebilir.
- Edeb, insanı utanılacak şeylerden koruyan melekedir.
- Edeb, sünnet-i Resulullah'a uygun hareket etmektir.
- Edebden daha üstün şeref yoktur.
- Edeb kaidelerinin en alt derecesi, bir kimsenin, cehaletini sezdiği yerde durup, onu gidermesidir.
- İlim elde etmek isteyen, edebli olsun.
- İyi amel sahibi olmak isteyen, edebli bir şekilde ilim sahibi olmaya baksın.

- Muhabbet ehli, sevgi işinde iyi niyete sahip oldukça, edebleri artmaya başlar.
- Edeb; nefsi gerektiği şekilde terbiye etmek ve güzel ahlâk ile süslemektir.
- Edeb, insanın mutlak bir fazilet kaynağıdır. Cennetteki makamlara, amel ve edeble ulaşılır.
- Edebin dostları: hayâ, samimiyet, teslimiyet, muhabbet, niyet, itaat, gayret, sohbet ve hizmettir.

İlim meclisinde aradım, kıldım taleb, İlim
en geridedir, illa edeb, illâ edeb.

Setreder ayıbını insanın hep:
Ne güzel elbiseymiş esvab-ı edeb.

Ehil diller arasında aradım, kıldım taleb, Her
hüner makbûl imiş; illâ edeb, illa edeb.

Edeb bir tac imiş nûru Hüda'dan Giy
ol tacı, emin ol her belâdan.

MÜKEMMEL İNSAN

(Mükemmel İnsan olmak için, mükemmel insanlarla konuşmak, dini vazifeleri harfiyyen yerine getirmek. Ahlakı Muhammedi ile ahlaklanmak gerekir.)

Cenabı Halik Teala ve Tekaddes Hazretleri, milyarlarca yaratık ve varlık içinde insanı en güzel kıvamda, mümtaz (seçkin) ve mükemmel olarak yaratmıştır. Ayeti kerimede: “Hakikaten biz insanı ahseni takvim (en güzel biçim) üzere yarattık” (Tin, 95:4) buyurulmuştur.

Keza: "Biz Adem oğullarını şerefli kıldık" (İsra,17:70) buyuruluyor. Bu mükemmellik, insana takva çerçevesinde ihsan olunmuştur, O da: "Sizin Allah içinde en üstünüz, en müttaki olanınızdır" (Hucurat, 59:13) ayetiyle belirtilmiştir.

İttika, Allah'a şüphesiz inanmak, emirlerini tutmak, yasakladıklarını yapmamak, iyi sakınmak, tam korunmak, onun koruması altına girmektir.

Yaratılış kanunlarına uygun hareket etmek, musahhar kılınan eşya ve kanunlardan meşru olarak istifade etmek, haramdan kaçınmak, helale rağbet eylemek; aksi halde, azaba duçar olunacağını bilmek ve dehşetli hallerin zuhurundan korkmaktır.

En çok ittika eden olabilmek için, insanın bütün varlığıyla Hakk'a yönelmesi, her an Allah ile olmak şuuruna ermesi gerekmektedir.

İşte bu insan en mükemmeldir. Yoksa topraktan yaratılmış, hayvani ve ışıksız bir cesetten ibaret olan, "konuşan hayvan" tabir edilen varlığa, mükemmel demek caiz değildir. Bu vücut, koyun gibi yer, içer, uyur ve ölür.

Mükemmel denmeğe layık olacak ademoğlu, ancak nefis terbiyesi ve ahlakını güzelleştirmekle dışını ve içini süsleyen, şariat sarayının hizmetçisi ve tarikat civelinin mahremi olan, ümmetin bahtiyarındır."

Böyle bir varlık, insani, ruhani, nurani vasıfları haiz, ilahi hitaba mazhar bir varlıktır. Sübhan'ın ayetteki muradı, budur.

Böylece en güzel kıvamda ve mükemmel sıfatta yaratılan insanın nefsini tezkiye (arıtma), kalbini tasfiye (doğrultma) etmesi lazımdır.

Kur'anı Kerim'in beyanına göre, insanda altı nefis mertebesi vardır:

1. Nefsi Emmare, Yusuf .Suresi'nde;
2. Nefsi Levvame, Kıyame Suresi'nde;
3. Nefsi Müthime, Şems Suresi'nde;
4. Nefsi Mutmainne, Fecr Suresi'nde;
5. Nefsi Raziye, Fecr Suresi'nde;
6. Nefsi Merdiyye, Fecr Suresi'nde beyan olunmuşlardır.

Bunların tarifleri:

1. Nefsi Emmare:

Hakk'ın emirlerine uymayan, menettiklerini fütursuzca yapan, şeytana uyan, keyfine, zevkine, günaha düşkün nefsidir. Cahillerin, sefahat düşkünlerinin ve günah erbabının nefsidir.

2. Nefsi Levvame:

Hakk'ın emirlerine kısmen uymayan, menettiklerini bazen yapan ve yaptığı zaman da pişman olan, kendini zaman zaman kınayan, levm eden nefistir. iyi işlerine, davranışlarına sevinen, hata ve günahlarına üzülen nefistir.

3. Nefsi Mülhime;

Hakk'ın emirlerine mümkün mertebe uyan, menettiklerinden mümkün mertebe sakınan ve bu hallerinden dolayı bazı ilahi ilhamlara nail olan nefistir.

4. Nefsi Mutmainne:

Hakk'ın emirlerine tam uyan, men ettiklerinden sakınan, kuvvetli iman ve itminan (tatmin) sahibi nefistir. Arifi billah olan, takva ve yakın sahiplerinin nefsidir. Bunlar ilahi hitaba mazhardırlar.

Ayeti kerimede:

"Ey itminana ermiş nefis: Sen Rabbinden, Rabbin de senden razı olarak Rabbine dön. Kullarımın arasına katıl. Ve cennetime gir," buyurulmuştur. (Fecr, 89:27-30.)ü

Görülüyor ki, Mutmainne'den aşağı derecedeki nefisler ilahi hitaba layık olamamışlardır. Ancak itminana ermiş olan Nefsi Mutmainne, Raziye ve Merdiyye nefisleri Allah'ın hitabına mazhar olmuşlardır. Ve Allah, Mutmainne nefis sahiplerini, Raziye ve Merdiyye makamlarına davet buyurmuştur. Bu davete uymak, insana talim, terbiye ve seyrü sülük (Hakk'a yolculuk) gerektirir.

5. Nefsi Raziye:

Her bakımdan Hakk'a yönelen, daima Allah ile olmak şuuruna eren, hikmetine ve hükmüne ram olarak Hak'tan razı olan nefistir.

Ayeti kerimede:

"And olsun sizi biraz korku, biraz açlık; biraz da mallardan, canlardan ve mahsullerden yana noksanlaştırma ile imtihan edeceğiz. Sabır edenlere (rızamı) müjdele" (Bakara, 2:155.) buyurulmuştur.

6. Nefsi Merdiyye:

Bütün varlığıyla hakkani durum ve taatta bulunan, böylece Hakk'ın kendisinden razı olduğu nefisdir. İnsanın mükemmel olabilmesi için nefisini tezkiye etmesi şarttır.

Nefsi tezkiyeye çalışmak ve bu uğurda seyrü sülûke girmek, cihadı ekberdir (en büyük savaş). Bu tabiri Peygamberimiz Hazreti Muhammed Mustafa Efendimiz (Allah Ondan Razı Olsun) Tebük Seferi'nden dönüşlerinde bizzat kullanmışlar ve ashabına:

— "Şimdi küçük cihaddan (muharebeden), en büyük cihada (nefsi ıslah etmeye, kamil insan olmak cihadına) dönüyoruz" buyurmuşlardır. (Beyhaki.) Tebük Seferinde mühim bir safha:

Resulü Ekrem Efendimiz (Allah Ondan Razı Olsun) 30.000 kişilik askerle (mücahid ashabla) Tebük seferinde hazırlanıp çıktılar. Ordu epeyce yol aldıktan sonra sordular:

— Sefere katılmayan var mı? Cevaben:

— Ka'b ibni Malik, Mirare, Hilal cihada katılmadılar, denilince:

— Mazeretleri nedir? buyuruldu. Hastalık, körlük, ihtiyarlık mı?

— Hayır... Hasad zamanı olmasından dolayı meyve toplama ve sair dünya işleri ağır basarak harb hazırlığına iştirak edememişler, ordu hareket etmiş; gecikmişler, yetişememişler, şehirde kalmışlar... denilince:

— Bunlara selam verilmesin ve selamları alınmasın, emri sudur etti. Ashabı Kiram da Medine'ye döndüklerinde bunlara selam vermediler.

Bunun üzerine bu üç sahabiye dünya zindan oldu.

Öyle bir devirde selamlaşmaktan mahrum kalmaları da onlara büyük azab oldu.

Sonra ailelerine de yakın olmamaları emrolundu. Öyle ki, aileleri, Resulü Ekrem'e (Allah Ondan Rızı Olsun) gelerek, kocalarının takatsiz ve perişan olduklarını, zahiri hizmete muhtaç bulunduklarını arz ettiler. Bunun üzerine uzaktan yardım edilmesine müsaade edildi.

Bu haller bunlara çok ızdırap verdi, hatta bir gün Ka'b ibni Malik, ahababı olan, çok ihtiyarlığı dolayısıyla şehirde kalan Ebü Katade Radiyallahu Anh'ı ziyarette gitti. Duvarı atlayarak bahçesine girdi, yanına vardı. Selam verdi... Ebü Katade selamını almadı. Bunun üzerine Ka'b ibni Malik:

— Benim Resulullah'ın dostu olduğumu bilmiyor musun, dedi... Ebü Katade:

— Allah ve Resulü bilir, dedi ve hiç konuşmadı.

Ka'b, beyninden vurulmuşa döndü. Hüsrana içinde evine geldi.

Bu hal elli gün devam etti. Yemeden, içmeden ve işten kesildiler.

Pişmanlıkları, tövbeleri etrafa yayıldı. Nihayet haklarında ayeti celile indirildi de, tövbeleri kabul olundu:

"Ey iman edenler! Allah'dan korkun (emir ve kanunlarına uyun) da sadıklarda beraber olun," (Tevbe, 9:119.) ilahi emri ile biten ayetle ilahi affa mazhar oldular da, bir daha böyle haller tekerrür etmedi.

Bu, Ashabı Kiram ve Ümmete büyük bir ders oldu. Dikkat: Küçük cihad denilen muharebeden geri kalmanın sonu böyle utanç ve hüsrana olursa, en büyük cihad olan nefis tezkiyesi ve kamil insan yolu terk edilirse hüsrana ve azab ne kadar büyük olur? Düşünelim...

Bu hüsrana ve azab hem dünyada, hem ahirette meydana gelir. Zira hadisi şerifte:

"Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz. Nasıl ölürseniz, öyle diriltirsiniz" buyuruluyor.

Ahirette mahşer günü, herkesin hesaba çekileceği bir gündür.. Her şahıs yaptıklarından sorulacaktır. Geçirilen her dakikanın hesabını Allah'a mutlaka vereceğiz...

Ayeti kerimede:

"O günde ki nice yüzler bembeyaz (nurlu) olacak, niceleri de kara yüzlü olacak... Kara yüzlü olanlara gelince, onlara "imanınızdan sonra küfrettiniz ha? İşte o küfretmenize mukabil, tadın azabı" denilecek.. Yüzleri bembeyaz (nurlu) olanlar ise Allah'ın rahmeti içindedirler. Onlar orada ebedi kalıcıdır, " buyurulmuştur. (Ali İmran, 3:106-107.)

Keza o gün mücrimler hakkında;

"Günahkarlar simalarıyla tanınacak da alınlarından ve ayaklarından yakalanacak (sürüklenecekler)," duyurulmuştur. (Rahman, 51:41.)

İnsanın en şerefli yeri nasiyesi (alını) dır. Oradan yakalanmanın ve ayaklarından sürüklenmenin ne kadar mühim olduğunu düşünmek lazımdır. Kıyamette, en büyük korku günü, herkes çok telaşlı ve korkulu olacaktır. Öyle ki:

"Eğer siz küfrederseniz, çocukları ak saçlı ihtiyarlara çevirecek olan bir günden kendinizi nasıl koruyabileceksiniz?" (Müzzemmil, 73:17) O gün çocukların saçları (korkudan bir anda) ağaracaktır.

Keza:

"Ey insanlar! Rabbinizin azabından sakının! Çünkü o kıyamet saatinin zelzelesi büyük bir şeydir. Onu göreceğiniz gün her kadın kendi başının derdiyle emzirdiği çocuğu unutup geçer, her hamile çocuğunu düşürür. İnsanları sarhoş olarak görürsün, halbuki onlar sarhoş değildirler; fakat Allah'ın azabı pek şiddetlidir," buyuruluyor.

O gün, sarhoşluk verecek bir şey içtiler de mi sarhoş oldular? Hayır, Allah'ın azabının şiddetinden korktular da, kendilerinden geçtiler, sarhoş gibi oldular.

Durum böyle olunca. Cenabı Hakk Rahman ve Rahim olarak, dünyada kullarını kurtarmak üzere: "Gafillerden olma!" buyuruyor. (A'raf, 7:205.) Keza bütün insanlara:

"Hem kendileri Allah'ı unutmuş, hem de Allah'ın kendilerini kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayın; onlar fasıkların ta kendileridir." (Haşr, 59:19.)

Ve sonra: "Ateş yareni ile, cennet yareni bir olmaz. Cennet yareni, ancak onlar kurtuluşa erenlerdir." (Haşr, 59:20.)

Ve Kur'anı Azimüşşan'ın tefsirini beyanla devam:

"Eğer biz bu Kur'an'ı bir dağ başına indirsek idik, muhakkak ki onu Allah korkusundan baş eğmiş parça parça olmuş görürdün. İşte biz bu misalleri insanlar tefekkür etsinler diye veriyoruz", buyuruyor. (Haşr, 59:21.)

Cenabı Hakk, eşrefi mahlukat (yaratıkların en şerefli) olarak yarattığı insanlara hitaben:

"Sizi abes olarak mı yarattık zannediyorsunuz?" (Mü'minun, 23:11.)

Ve: "İnsan başı boş bırakılacağını mı zannediyor?" buyurmuştur. (Kiyame, 75:36.)

Kainatta hiç bir şey abes yaratılmamıştır. Her varlığın ve zerrenin bir hizmeti, bir hikmeti vardır.

Hele insan, asla başı boş bırakılmayacaktır. Bazı çiftçilerin, ihtiyarlamış, zayıflamış öküzünü artık bir iş göremez diye kırlara "Hoo!" diyerek salması gibi, sizler de öyle bırakıldınız mı sanırsınız? Öyle değil Vallahi!

Kendi durumunu idrak eden akıl sahibi insanın iliklerine işleyen bu ilahi sualler, aynı zamanda -büyük bir açıklıkla- cevabını da ihtiva etmektedirler:

— Elbette abes yaratılmadınız.

— Muhakkak başı boş bırakılmıyacaksınız, diye ilahi ihtar ile ikazları bildiriyor.

Ve insanlığın ve İslam'ın icaplarının yapılmasını kesinlikle emrediyor.

Bu icapların başında nefis tezkiyesi (terbiyesi) geliyor... Bunun için de mümin ve müslim olarak:

- İman
- İlim
- Salih amel
- Güzel ahlak ehli bulunarak; şer'i, fikri ve ahlaki bilgilerimizi artırmakla beraber, uymamız gereken beş

esas vardır.

Birinci Esas: Helal Gıda Almak, az Yemek, oruçtan faydalanmak

Midneyi tıka basa doldurmamak, biraz boş bulundurmak, maddi bünyede uzuvların yorulmaması, manevi melekelerin gelişmesi için zorunludur,

Seyrü sülükte, meşhur deyişte söylendiği gibi;

- Az yemek,
- Az konuşmak,
- Az uyumak,
- Uzlet etmek (tenhaya çekilmek), rahat ve huzur için şarttır.

"Devaların başı az yemektir" buyurulmuştur. Keza hadisi şeriflerde:

"Bir insan Allah için az yerse; kalbi nur ile dolar." (Kenzül irfan.)

"Çok yiyip içmeyi alışkanlık haline getiren kimsenin kalbi kasvetli olur katılaşıır, Zikrullah yapamaz", buyurulmuştur. (Kenzül irfan.)

Orucun (açlığın) veya az yemenin on güzel hassası:

1. Açlıkta kalb sefası, hafıza kuvveti; toklukta ahmaklık, unutkanlık olur.
2. Açlıkta kalb rikkati olur. Dua ve ibadetle feyz bulunur.

Toklukta kalb katı olur, ibadetten zevk alınamaz.

3. Açlıkta kalpte açılma, kırıklık ve tevazu olur. Toklukta isyan, böbürlenme ve kibir olur.

4. Açlıkta fakir ve açlar düşünülür. Toklukta unutulur, düşünülmez olur.

5. Açlıkta şehvi, nefsani istekleri kırılır. Toklukta nefsi emmare kuvvet bulur.

6. Açlıkta vücutta uyanıklık ve zindelik olur. Toklukta uyku ve gaflet olur.

7. Açlıkta ibadet ve taate devam kolay olur. Toklukta, tembellik ve gevşeklik olur.

8. Açlıkta beden sıhhatli olur. Hastalık def olur. Toklukta vücut yıpranır, hasta olur.

9- Açlıkta, bedende hafiflik, ferahlık olur. Toklukta, ağırlık, atalet olur.

10. Açlıkta sadaka vermeğe, cömertlik ve infaka şevk gelir. Kıyamet günü sadakanın gölgesinde oturur.

Oruç tutmak tertibini ehlullah şöyle yaparlar:

- Kameri aylarda evvela on günde bir oruç tutarlar. Bir ayda üç oruç olur. Bu bir kaç ay devam ettikten sonra vücut bunun feyzine, rahatına alışır. Sonra:

- Eyyamı Biyz'de (Kameri ayın 13, 14, 15. günlerinde) peşpeşe 3 gün oruç tutulur. Ve bir kaç ay sonra da bu haller tekamül edince,

- Haftada iki gün (Pazartesi, Perşembe günleri) ihtiyari olarak oruç tutulur.

Bu oruçlardan manen ve maddeten yararlanılması ve feyz alınması için, evvela Allah'ın rızasını gözetmek lazımdır.

Bu istifadeye göre manevi dersin de yükselmesi gerekir. Bunu derse nezaret eden Zat görür ve icab edeni tavsiye eder.

Bütün mesele ihlasla, Hak rızası için, vücudu yıpratmadan oruçla (az yemekle) vücuttaki letaifi, melekeleri çalıştırmak; böylece nefis tezkiyesinde başarılı olmaktır.

İzinsiz olarak kendi kendine riyazet yaparak vücudu büsbütün takatten düşürmek, acaip hayallere maruz kalmak da doğru değildir. Her durumda itidal üzere bulunmak, gelişme için şarttır.

Haddinden fazla gıda, vücuda yüküdür. Maddi ve manevi mahzuru büyüktür. Haddinden noksan gıda da zayıflık, hastalık yapar. Bu işe dikkat gerektir.

Meşhurdur:

Hekimlere, devanın en şifalıdır nedir diye sormuşlar:

— Az yemektir, diye cevap vermişler.

Hikmet ehline, ibadete en fazla şevk veren nedir? diye sormuşlar:

— Az yemektir, buyurmuşlar.

Zahidlere, Hakk'a bağlılığı en çok takviye eden nedir? diye sormuşlar:

— Az yemektir, buyurmuşlar.

Alimlere, ilim kazanmada en faydalı şey nedir? diye sormuşlar:

— Az yemektir, demişler.

Amirlere, en lezzetli ve gıdalı taam nedir? diye sormuşlar:

— Az yemektir, diye cevap vermişler... Peygamberlerden sonra en faziletli insan olan Hazreti Ebu Bekir'e, (Allah Ondan Razı Olsun) Hazreti Ali (Allah Ondan Razı Olsun) sormuş:

— Her zaman bize tekaddüm ediyorsun (hayır işlerinde bizden önde geliyorsun), bu üstün fazileti kazanmana sebep nedir?

Ebü Bekir Sıddık (Allah Ondan Razı Olsun):

— Allah bilir ya, beş şeyi yapmayı kendime prensip edinmişim:

1. İnsanları iki kısım gördüm.. Bir kısmı dünyayı ister, bir kısım ahireti. Ben Mevla'yı istedim.

2. İslama girdiğim günden beri doyasıya yemek yemedim. Marifetullah (Allah'ı bilmek ve düşünmek) zevki ve lezzeti, bana dünya taamından daha lezzetli geldi.

3. İslama girdiğim günden beri kanasıya su ve şerbetlerden içmedim. Muhabbetullah zevki, bana dünya şerbetinden daha lezzetli geldi.

(Dikkat: Bu yememek ve içmemek yirmi, otuz gün değil, bir ömür devam etmiştir. O iklimde, o sıcak günlerde bunu yapmak nefis terbiyesine ne kadar itina etmektir. Bu ne sabır... Hele tasaddukta, yani sadaka verirken, yiyeceğinin birini yiyor, ikisini veriyordu.)

4. İslama dahil olduğumdan beri, karşılaştığım iki amelden, yani dünya ve ahiret amellerinden, ahiret amelini tercih ettim.

5. Resulullah'a (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) sımsıkı bağlandım. Ondan bir saat bile ayrılmamağa gayret ettim. Hicreti seniyyede, Sevr mağarasında onunla beraber bulundum.

İkinci Esas: Kur'anı Kerim'i, Manasını Bilerek Okumak ve O'na Uymak; Namazı Huşu ile Kılmak

Cenabı Hak diyor ki:

"Elif lam mim. İşte bu kitab, kendinde hiç şüphe olmayan (Kur'an) dır. Allah'a ittika edenlere (ona tam uyan ve tam korunmayı dileyenlere) hidayettir (yol gösterir, irşad eder). Onlar ki gaybe iman ederler (Allah'a, meleklerle, kader ve kazaya, takdire inanırlar) ve namazı dürüst kılarlar. Ve kendilerine ihsan eylediğimiz rızıklardan infak ederler, muhtacına verirler. (Ve ey Resulüm) onlar ki, hem sana indirilene (Kur'an) iman ederler, hem senden evvel indirilen (bildirdiğimiz vahiyler)'e ve ahirete (kıyamete, haşre (derleniş) ve gelecek ebedi

hayata) yakinen iman ederler, işte yalnız bunlar, Rab'lerinden bir hidayet üzerindedirler. Ancak bunlar, felaha (huzur ve muradlarına) erenlerdir." (Bakara, 2:1-5.) Dikkat:

Felaha ermek, en yüksek amaç, son mertebedir. Bunun rükünleri şu esas sıra ile beyan edilmiştir:

- Kur'an'ın muhakkak ve ancak muttakilere hidayet vereceğini bilmek. O muttakiler

ise:

- Gaybe iman edenler,
- Namazı dosdoğru kılanlar,
- Allah'ın verdiklerinden infak edenler (bölüştürüp başkalarına verenler),
- Peygamberimize indirilen ve ondan önceki peygamberlere indirilen vahiylerle iman edenler,
- Ahirete yakinen inananlar,

Ancak bunlar felaha (muradlarına) erenlerdir.

Ayeti kerime'de buyuruluyor ki:

"Elif lam ra. Bunlar o mübin (açık ve doğru) kitabın ayetleridir. Şüphesiz ki biz, onu manasına akıl erdiresiniz diye Arapça bir Kur'an olarak indirdik." (Yusuf, 12;1-2.)

"Bundan anlaşılır ki Allah'ın arzusu, Kur'anı Kerim'in manasının iyi anlaşılması ve onun anlam ve tafsilatına göre düşünülüp tedbir alınmasıdır. Bu yüzden Arapça bilmeyenler için, mümkün olduğu kadar kendi dilleri ile beyan olması şarttır. Böylelikle ayeti kerimelerin manasına vakıf olarak, gereğini yerine getirmek lazımdır." (Elmalılı Tefsiri, Cild: 4, sahife: 2844.)

"Kur'an, insanlığın mutluluğunun esas temeli ve özlemi çekilen medeniyetin (uygarlığın) ruhunun ruhu durumundadır. Kur'an'ın ilkelerine ve tefrik etmeyi sağlayıcı ulu hükümlerinin özüne vakıf olup ona uyanların, ilerlemenin ana caddesinde hedefe ve amaçlarına ulaşacakları tabiidir." (Muhammed Esad (Allah Sırrını Kutsasın). Mektubat, Birinci Mektup.)

Huşu ile Namaz Kılmak:

Ayeti kerime; "Namazlarında huşu sahibi olan (Allah'tan korkarak huzurda olduğunu bilen) müminler muhakkak felah bulurlar (Huzur ve muradlarına ererler)" buyuruyor, (Mü'minun, 23:1-2.)

Bunun tersi, namazlarında huşu sahibi olmayanlar, felah bulamazlar demektir.

Dikkat:

Namaz, ibadetlerin başında gelir. Hadisi şerifte: "Namaz dinin direğidir", buyurulmuştur.

İnsanın maddi, manevi hayatını tanzim eden, Allah'ın azametini her rükün başında Allahu Ekber diyerek zikrettiren, temizlik ve arınma, bireysel ve toplumsal düzen sağlayan, dini ve ilmi gelişme ile ruhi yükselmeye yol açan bir ibadettir.

Ayeti kerime: "Ben, cinleri ve insanları muhakkak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 51:56.)

Böylece bu ibadetler, Allah'ın izniyle bizim kurtuluşumuzu, dünya ve ahiret saadetini, selametini sağlıyor.. Huşu ile eda edilirse mutlaka Şanlı Yaradan, mahlukatının kurtuluşunu temin buyuruyor. Elhamdülillah.

Üçüncü Esas: Zikrullah'a Devam Etmek

Ayeti kerimede:

"Ey iman edenler! Allah'ı çok çok zikr edin." (Bakara, Ahzab (33:41), Cuma surelerinde defalarca.

"Zatı uluhiyetime yemin ederim ki, Allah'ın Resulünde sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü arzulayanlar için ve Allah'ı çok zikr edenler için, güzel bir örnek vardır." (Ahzab, 33:21.)

Yani Resulullah'ta (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) istifade edilecek, uyulması gereken güzel ahlaklar vardır ki, o güzel hasletlerden faydalanmak, ancak Cenabı Allah'dan korkan ve ondan sevap ümid eden ve Allah'ı çok zikreden kimselere mahsustur. Çünkü ahiret gününe imanı olmayan, Cenabı Allah'ı arzulamayan ve O'nu çok zikretmeyi hatırına getirmeyen kimseler, Resulullah'a (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) uymuş sayılamayacağından, onun güzel ahlakından da istifade edemeyeceklerdir.

Ayeti kerimede:

"Sabah ve akşam Rabbinin ismini zikret, Gecenin bir kısmında Rabbine secde et (namaz kıl). Ve gecenin uzun bir kısmında da O'nu teşbih eyle" (İnsan, 76:25-26.) buyuruluyor.

Yukarıdaki ayetlerde Allah'ın çok çok zikredilmesi emrolunuyor.

Hak ehlinin ve tefsircilerin tefsirlerinde beyanlarına göre, ulu "çok zikir" emri, kemalin (olgunluğun) elde edilmesi için sarfedilmiştir ve ona yöneliktir. Bu da yükümlü insanın daimi zikir'e mazhar olmasıdır.

Ömür boyu "Kün maallah" (Allah ile ol) emrine uyarak, her anında Allah ile olmak şuuruna ermek için, çok zikir yaparak zikri daimiye ulaşmak şarttır. Bu da hiç bir anını veya nefesini Hak'tan gafil olarak geçirmemektir.

— Bu, nasıl mümkün olur?

— Bir kamil mürşidin irşadiyle, şariat ve tarikat esaslarına göre talim, terbiye ve seyrü sülûk gören mürid, nefis terbiyesi ile birlikte kalb tasfiyesini halis olarak talebeder; güçlü bir azim ve sürekli bir tefekkür ile, rabıta ve teslimiyet göstererek, mürşidinin nezaretinde hafi olarak (yani içinden) zikri kalbi'ye başlar. Veledi kalb zuhur eder. Allah zikrinin seyri yetenekli gönüllerin letaifi aşere'sinde (Letaifi Hamse (Beş incelik); Kalb, Ruh, Sır, Hafi, Ahfa. Letaifi Seba (Yedi Letaif): Kalb, Ruh, Sır, Hafi, Ahfa. Nefs('i Natıka), (Akıllı Küll. Letaifi Aşere (On Letaif): Nefs, Kalb. Ruh, Sır, Hafi, Ahfa. Nefsi Natıka, Akıllı Küll, Kürs, Arş.) tekamül eder gider... Allah'ın yardımıyla, bu halin devamı ve korunması ile daimi zikir, elde edilmiş olur.

İş görürken de, uyurken de bu devam eder. Artık "El karda, gönül yarda" ve "Dışın halk ile, için Hak ile" (Muhammed Parisa (Allah Sırrını Kutsasın) ve Muhammed Bahaeddin Nakşibend (Allah Sırrını Kutsasın)'e ait sözler.) olur.

Geminin kaptanı ile makinisti, insan vücudundaki akıl ile kalbe benzetilir. Kaptan, dimağ gibi, dış işlerini, seyrü seferi idare eder. Makinist, kalp gibi iç işlerini, hareket gücünü düzenler. Birinin işi diğerine engel değildir, yardımcıdır.

Ayeti kerime:

“ Yedi sema ve arz ve bunların içinde bulunanlar, Allah'ı tesbih ederler. Hiç bir şey yoktur ki onu hamd ile tesbih etmesin. Fakat siz onların tesbihini anlamazsınız. O hakikaten, Halim'dir, Gafur'dur.” (İsra 17:44.)

Muhyiddin Arabi Hz. beyanına göre:

Bütün varlıklar hal dili ile Allah'ı zikir ve tesbih ederler. Yalnız, bunların uyanıklık dereceleri farklıdır. Şöyleki:

1. Cemadat (Cansızlar):

Hakk'ı zikir ve teşbih etmekte en uyanık olanlardır. Hiç bir geçim ve dünya düşüncesi olmadan Hakk'a uyan, hükmüne ram olan, emre itaatli ve kayıtlı bulunan varlıklardır. Taş, toprak, su ve madenler ve saire gibi.

2. Nebatat (Bitkiler):

Bunlar, Hakk'ı zikir ve teşbih etmekte cemadattan bir derece noksandırlar. Zira, yetişip büyümek veya hayatını sürdürmek, meyvesini (tohumunu) yetiştirmek için, suya, toprağa, güneşe, havaya... ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçları temin sırasında gaflete düşebilirler.

3. Hayvanlar:

Bunların Cenabı Hakk'ı zikir ve teşbih etmekte dereceleri, bitkilerden aşağıdır. Çünkü büyümeleri, doğum ve çoğalmaları, hastalıkları, hareketleri, geçim çabaları, uyumsuzlukları ve çeşitli ihtiyaçları, bunları daha çok gaflete uğrattırıyor.

4. İnsanlar:

Bitkiler ve hayvanlarda olan bütün ihtiyaçların yanı sıra, akılları itibarıyla da, benlik, hayaller, hatıralar, hafıza, şüphe ve vesveseleri ve dünyevi hırsları, hareket ve uyuşmazlıkları, onları devamlı gaflete düşürür. Cenabı Hak insanları irşad kastiyle Vahiy inzal buyurmuş, nebi ve resul göndermiş, hakkı bildirmiş, hidayet yolunu göstermiştir. Varlıkların içinde en çok gaflete maruz olanlar, insanlardır.

Ayeti kerimede:

"O salim akıl sahipleri, öyle insanlardır ki, ayakta iken, otururken, yanları üstünde (yatar) iken, Allah'ı hatırlayıp zikrederler. Göklerin ve yerin yaradılışı hakkında inceden inceye düşünürler ve 'Ey Rabbimiz, Sen bunları boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz, bizi ateşin azabından koru.'" derler" (Ali İmran, 3:191.) buyuruluyor.

Keza ayeti kerimede:

"Öyle rical vardır ki, onları Allah'ın zikrinden ne ticaret alıkoyar, ne de alışveriş" buyuruluyor. (Nur. 24:37.)

Muhammed Bahaeddin Nakşibend Hazretleri'nin yanında yetişen Muhammed Parisa Hazretleri (Muhammed Parisa, Hicri 8 inci asırda Buhara'da yaşamış. Medinei Münevvere'de Cennetül Baki'de gömülü, Risalei Kudsiye ve Faslül Hitab kitaplarının yazarıdır, İnsanı Kamil'dir Sözləri hüccettir. (Allah Sırrını Kutsasın)) Buhara'dan Hicaz'a giderken, yolda bir şehirde sarraf dükkanına rastlamış; dükkan sahibi gencin, bir çok müşteriyle altın alış verişini yaptığını görmüş..

Üç cihetten dünyevi durumunu müşahede eden Muhammed Parisa, dükkan sahibi gencin kalbine teveccüh etmiş. Keşfen, kalbinin Hak zikri ile meşgul olduğunu hayretle anlamış.

— Maşallah! El karda, gönül yarda (kalb Allah'da), buyurmuş.

Sonra Hicaz'a vardığında, Beytullah'ı tavaf esnasında bir ak sakallı piri faninin, Kabe'nin örtüsüne sarılıp ağlayarak dua ettiğini, göz yaşlarının orayı ıslattığını görmüş. Gıpta etmiş:

— Keşke ben de böyle iltica etsem, ağlayabilsem demiş. Bir de piri faninin kalbine teveccüh etmiş: Keşfen, onun içinden dünyalık istediğine vakıf olmuş, üzölmüş.

Buhari ve Müslim'deki hadisi şerifte:

"İçinde Allah zikredilen beyt (ev) ile Allah zikredilmeyen evin misali ölü ve dirinin misali gibidir." buyurulmuştur.

Burada Beyt, iki manaya gelmektedir, biri bildiğimiz "Ev"dir (insan evi), diğeri "Kalb"dir. Kalp, mecazi anlamda Allah'ın evidir.

Yani, "Allah'ın çok zikir emrine uyarak ibadet, taat ve güzel ahlak ile zikri daimi'ye mazhar olmuş insan (kalbi) ile, bunlardan mahrum insan (kalbi) arasındaki fark, cesed dirisi ile cesed ölüsü arasındaki fark gibidir." Görünüşte diri gibi, fakat kalbi manen ölüdür.

Sekizinci Hicri asırda yaşayan büyük velilerden Necmeddin Isfahani Hazretleri, sevdiklerinden ve ehlullahdan birinin vefatında, mezarı başında murakabe halinde dururken,

o esnada imam efendinin ölüye telkin verdiğini görür. Necmeddin Hazretleri'nin güleceği gelir. Her zaman vakur ve ciddi olan hazretin, hiç mutadî olmayan bu gülüşüne orada bulunanlar hayret ederler... Ve sorarlar:

— Efendi Hazretleri, böyle bir yerde neden güldünüz?

Necmeddin Isfahani, keşf hali olduğu için, söylemekten çekinir. Fakat ısrar ederler, mecbur kalır. Buyurur ki:

— Telkini, diri ölüye yapar. Bu mezardaki zatın kalbi manen diridir. O, hayret etti ve manen dedi ki: "Elhamdülillah, benim kalbim diridir. Bana telkin veren imamın kalbi ölüdür. Ölü'nün diriye telkinine hayret ettim" demesi üzerine, gayri ihtiyari güldüm. (Ruhül Beyan.) Ayeti kerime:

"Gerçek müminler, Allah'ın zikri ile kalbleri itminana (tam inanmaya) kavuşarak iman edenlerdir. Uyanık olun (iyi bilin ki) kalbler, ancak Allah'ı zikretmekle mutmain olur (tam inanır, yatıştır, huzur bulur)" buyuruluyor. (Ra'd, 13:28.) Hadisi şeriflerde ise:

"Allah'ı sevmenin alameti, Allah'ı zikretmeyi sevmektir." "Kim bir şeyi severse, onu çok zikreder."

Ayeti kerime:

"Yazıklar olsun o kimselere ki, Allah'ı az zikretmekten dolayı, kalbleri kasvete düşmüştür," buyuruluyor. (Zümer, 39:22.) Keza ayeti kerime:

"Allah'ı zikretmek elbette en büyük ibadettir" buyuruluyor. (Ankebut, 29:25.) Muhakkak ki zikrullahın hassası, en büyüktür.

Allahu Teala'nın, zikrin büyüklüğünü ve devamlılığını hükmetmesi, zikrin Allah indinde en faydalı amel olduğunu gerektirir.

"Bir kötülük ve inkar işlemek üzere iken Allah'ı hatırlamanın, O'nun bunları yasakladığını ve vaadini düşünmenin, önleme ve men hususunda tesiri herşeyden büyüktür. " (Medarik ve Ebus Suud Tefsirleri)

İbn Abbas, bu ayete şöyle mana vermiştir;

"Allah'ın sizi anması, sizin O'nu anmanızdan daha büyüktür." (Hazin Tefsiri.) Ayeti kerime:

"Öyle ise siz beni zikredin, ben de sizi zikredeyim. Bir de bana zikr ile şükredin, bana küfranı nimet (nankörlük) etmeyin" buyuruluyor. (Bakara, 2:152.) Tefsirlerin beyanına göre:

Ey Kullarım: Siz beni kusurunuzla zikredin. Ben sizi mağfiretimle zikredeyim.

Ey Kullarım: Siz beni dünyada zikredin. Ben sizi ahirette zikredeyim. Ey Kullarım: Siz beni tövbe ile zikredin. Ben sizi affımla zikredeyim.

Ey Kullarım; Siz beni, itaatle zikredin. Ben sizi rahmetle zikredeyim, demektir.

Ayeti kerime:

"İman edenlere daha vakit gelmedi mi ki, zikrullah ile ve indirilen Kur'an ile kalbleri huşu (korku, yakınlık ve huzur) bulsun?"

Veya;

"İman edenlerin zikrullah ile ve Hak'tan nazil olan Kur'an ile kalblerinin huşu bulacağı, titreyeceği zaman daha gelmedi mi?" (Hadid, 57:16.) hitabı da var.

Hadisi şerifte buyrulduğuna göre:

"Cennet ehli, Allah'ın zikrinden gafil olarak geçirdikleri vakitlerden başka hiç bir şeye hasret ve pişmanlık duymayacaklardır." Yani cennet ehli, ancak zikrullahdan gafil olarak geçirdikleri dünya zamanına hasret ve pişmanlık duyacaklardır.

Dikkat:

İnsanın, insanı Kamil olabilmesi için Hakk'ın emirlerini tutarak sürekli fikir ve sürekli zikirde bulunması gerekir. Bunda hiç bir mazeret olamaz.

Hadisi şerifte:

"Hesap günü :

— Neden zikirden gafil bulundun diye sorulunca:

— Dünya işlerini çevirmek beni meşgul etti, diyene:

— İşin, Süleyman Aleyhisselam kulumunkinden daha mı çoktu? O hem dünya hükümdarı, hem de peygamber idi. Bir an Hak'tan gafil olmadı.

Keza bir başkası:

— Hastalığım engel oldu, deyince:

— Eyyub Aleyhisselam kulumdan da mı daha hasta idin? Vücudunun her tarafını hastalık sarmıştı. Bir an Hakk'ın zikrinden uzak kalmadı.

Bir diğeri:

— Sıkıntıda, darda idim, diyecek, cevaben:

— Yunus Aleyhisselam kulumdan da mı daha darda idin? O, balığın karnında bile, yine Hakk'ın tesbihine devam etti.

Keza bir başkası:

— Kuyulara, zindanlara düştüm de zikredemedim, deyince:

— Yusuf Aleyhisselam kulumdan da mı daha zor durumda idin? O, oralarda bir an Hakk'ın zikrini, fikrini, hikmetini unutmadı, denilecektir."

Böylece itiraz edenler hep susturulacaklar; mahcup ve pişman olacaklardır.

Dünyada halis insanı Allah'ın zikrinden alıkoyacak bir engel yoktur. Engel olan, nefsin azıtması ve şeytanın ayartmasıdır.

En büyük günahlardan biri de, hakkani düşünce ve işleri bırakıp hırsla dünyaya sarılmaktır. Bundan Allah'a sığınmalıdır.

Müslümanlar daima Allah'ın emirlerine uymalı, O'na dayanmalıdır. Ve kalbi daima ferah olmalıdır.

İç genişliğine ait ayetler:

"Allah Teala kimi hidayete erdirmeyi murad ederse, İslam'a karşı onun sadrına bir inşirah (genişlik) verir." (En'am, 6;125.)

"Allah'ın İslamiyet için sadrına inşirah verdiği bir kimse, Rabbinden bir nur üzerindedir. (Kalbi mühürlü kişi gibi midir?)" (Zümer, 39:22.)

"Ey Rabbim! Benim sadrıma genişlik ver " (Taha, 20:25.)

"Ey Habibim! Senin sadrını (göğsünü, senin faydan için açıp da) genişletmedik mi?" (inşirah, 94:1.)

Dördüncü Esas:

- Gece Az Uyumak
- Namaz kılmak,
- Tövbe etmek.
- Allah'ı zikretmek,
- Hakk'ı tesbih etmek.

Ayeti kerimelerde buyuruluyor:

"Sabah ve akşam Rabbinin ismini zikret. Gecenin bir kısmında Rabbine secde et. (Namaz kıl) ve gecenin uzun bir kısmında da O'nu tesbih et." (insan, 76:21-26.)

"(Gerçekten takva sahibi olanlar) gecenin az bir kısmında uyurlar. Seher vakitlerinde hep istiğfar ederler."" (Zariyat, 51:17-18.)

"(O müttaki kimseler, geceleri namaz kılmak ve istiğfar etmek için) yanlarını (tatlı) yataklardan kaldırırlar; Rablerine, azabından korkarak ve rahmetini umarak dua ederler (muradlarını isterler, yalvarırlar). Kendilerine verdiğimiz rızıklardan da hayır yollarına infak ederler (verirler)" (Secde, 32:16.)

Dikkat:

Cenabı Hak kullarına aşırı merhametinden dolayı, müttaki kulların böyle olduklarını hikaye yollu anlatıyor. Emir şeklinde değil de, "Halis kullarım böyle yaparlar" diye, beyan buyuruyor... Arife bu işaret, kafidir.

Ayeti kerimede:

"Gecenin bir kısmında da uyanıp kendin için nafile (fazla bir ibadet) olmak üzere, namaz kıl" (İsra. 17:79.) buyuruluyor.

Dikkat:

Bu ayeti kerimenin beyanından anlaşılıyor ki, gece kalkmak, teheccüd namazını kılmak, Peygamber Efendimize (Allah Ondan Razı Olsun) vaciptir. Bizlere de müekked (devamlı yapılacak) sünnettir. (2, 4, 6... rekat).

Beşinci Esas; Salihlerle Oturmak, Sadıklarla Beraber Olmak

Ayeti kerimede;

"Ey iman edenler: Allah'dan korkun (emirlerine uyun, korunun) da sadıklarla (imanında ve sözünde doğru olanlarla) beraber olun" buyuruluyor. (Tevbe, 9:119.)

Salihlerle oturmak, iyi niyetli insanlarla sohbet etmek, insanın yetişmesi için elzemdir. İslam dini, sohbetle gelişmiştir. Aşab sohbetle yetişmiştir. Yolumuz, sohbet yoludur.

Meşru olarak en lüzumlu şey ne ise, sohbetin de konusu odur. Sohbet:

- zikir,
- fikir,
- şükür,
- ilim,
- edeb,
- hizmet,
- himmet ve yardım vardır.

Dikkat:

Sohbeti bırakan bunları bırakmış olur.

Sakınmak emri:

"Zalimlerden olan kavim ile (maslahatı, işi) görüştükten sonra, daha oturmayın (hemen ayrılın)" (En'am, 6:68.)

Kalbden kalbe yansımalar olur. Karşındakinin kasvet hali, sana geçer. Sirke küpünden sirke sızar; bal kupünden bal sızar.

Sohbet, meşveret, iş; sadık ve salih kişilerle olmalıdır. Sadık ve salih olmayanlar nefislerine zulmetmişlerdir. Onlarda hayra bir eğilim görülmediği takdirde, zarurî olan görüşmeyi yapıp, oturmadan derhal uzaklaşmalıdır.

1922 yılında İstanbul'da Ayasofya Camii'nde mevlid okunuyor. Cami mahfelierine kadar dolu. Alimler ve talebeler hep birlikte camide bulunuyorlar. O zamanki müslüman cemaatin ilim ehli olarak, çeşitli durumları, topluluğa başka bir heybet veriyor. Zamanın güzide hafızları Kur'anı Kerim ve mevlidi şerif okumağa başlıyorlar.

Beylerbey'li Adil Bey isminde, manevi hal sahibi, keşfi açık bir zat da kürsüye yakın bir yerde oturmuş, dinliyor.

Biraz sonra, Adil Bey'e bir bunalma hali gelir... Sıkılır, bunalır, daralır. Halbuki Ayasofya gibi bir camide, cemaati müslimin içinde, Kur'an ve mevlid okunurken, böyle kabz (daralma) ve sıkılma hali olmaması gerekir.

Merakla sebebini araştırır. Bir de ne görsün? Karşısında, kusvete müptela bir adam var... Göğsü göğsüne karşı gelmiş: Oradan yansıma alarak sıkıldığı anlar. Ve yerini değiştirir. Biraz ferahlar. Fakat onun tesirini bir hafta kadar üzerinden atamaz.

Böyle haller bir çok müminlerin de başlarından geçmektedir. Onun için insanın, yanında veya karşısında oturanların salih, sadık ve kalbi saf kimseler olmalarına dikkat etmesi lazımdır.

Mecelle kaidelerindendir:

1. Fesadın defedilmesi, menfaatin sağlanmasından daha önemlidir.
 2. Engel ile ihtiyaç bir araya geldiğinde, engelin kaldırılması öne alınır.
- Yolu kapatan engel kaldırılır, sonra yoldan geçilir.
- Yaranın önce mikrobi temizlenir, sonra merhem sürülür,

Netice

Mükemmel insanın yetişmesi için gerekli bu beş esasa halisane itaat ederek ve neticede “sadıklarla beraber olmak” ilahi emrine uyularak, insan Allah'ın izniyle insanı kamil olur.

Evvelki hallere; talim-terbiye; sonrakine, seyrü sülûk tabir olunur.

Seyrü sülûkün sırası şöyledir:

Peygamber varisi olan, şariat, tarikat, marifet ve hakikat ehli bulunan bir Kamil Mürşid'e intisab edilir, vereceği vird'ler (evrad), zikirler (ezkar) ve niyazlara ihlasla devam olunur. Sohbet ve hizmetine devamla, bütün öğütlerine harfiyyen uyulur.

Özellikle zikrullah telkinine dikkat ve gayret ile, merhale katedilir.

Şöyle ki:

Yumuşak huylu ve teslimiyetli olanlara, vacib olan istiharenin ardından, zikrullah tekini yapılır:

Allah zikrinin Kaib'de yer etmesi, Veledi Kalb zuhur etmesi lazımdır.

Sonra Ruh'a, oradan Sırr'a, oradan da Hafi'ye, oradan Ahfa'ya, oradan Nefsi Natika'ya, oradan da vücudun Zikri Küli'e yani Zikri Sultani'ye intikali gerekir.

Böylece bütün sadrı (göğsü) ve vücudu, hücrelerine kadar zikrullahın feyzi sarmalıdır. Bu, aynı zamanda sadrın inşirahıdır.

Bunlardan sonra;

“Nefy (red) ü isbat” dersleri gelir.

Bu, kelime-i tevhîd ile nefes almadan usulüne göre yapılır.

Sonra sıra ile;

- Murakabei ahadiyet (Bir'lik murakabesi):

Kul hu vallaha ahad, Allahus Samed, lemyelid, velem yuled, velem yekun lehu, küfüven ahad (İhlas Suresi)

- Murakabei maiyyet (Beraberlik murakabesi):

Ve hüve maaküm, eyne maküntüm. ("Nerede olsanız O, sizinle beraberdir." Hadid, 57:4.)

- Murakabei akrabiyet (Yakınlık murakabesi):

Ve nahnü akrebil Şeyhim nün habisi verid. ("Biz ona sah damarından daha yakınız." Kaf, 50:16.)

- Murakabei muhabbet (Sevgi marakabesi):

Yuhibbuhüm ve yuhibbunehu. ("O onları sever, onlar da O'nu severler." Maide, 5:54.)
ayetlerinin manaları derin düşünce, tefekkür, kabul ve murakabe ile yapılır.

Dikkat:

1- Bu dersler, olgun ihlas ve tam bir teslimiyet üzere bulunan yetenekli muridlere, bizzat üstadının talimi ile olur.

Her dersin bir müddet devam etmesi ve gereken işaret, yansıma ve halin üzerinde görülmesiyle, diğer derse geçilir.

Kendi kendine, nazari bilgilerle bunları yapmak mahzurludur.

2- Bu dersler salikte yükseldikçe, ahlak güzelliğinin de beraber yükselmesi şarttır. Sabır, gönül huzuru, istikamet, dostluk, hikmet, cömertlik, yumuşaklık gibi bütün güzel ahlak ile ahlaklanmış olmalıdır.

Allah'ın yardımıyla insanı kamil mertebesine, felah'a ermelidir.

İlahi davet:

"Allah (insanı) selam evine (huzur ve felaha, cennete) davet eder. Ve dilediğini ve dileyeni sıratı müstakime (doğru yola) hidayet eder (iletir)"

(Yunus, 10:25.)

İlahi müjde:

"Bizim uğrumuzda cihad (Cihadı Asgar (küçük savaş): Kafirle muharebe. Cihadı Ekber (en büyük savaş): Nefs tezkiyesi. Burada her ikisi de kastedilmektedir.) edenlere bütün yollarımızı gösteririz. Muhakkak Allah (bu cihadı) en güzel yapanlarla beraberdir." (Ankebut. 29:69.)

Bu anlatılan esaslara kamil ihlas, teslimiyet ve gayretle devam eden ve Allah'ın yardımıyla muvaffak olan müminde, mükemmel insan olarak şu vasıfların bulunması lazımdır:

Mükemmel insan, Allah'a inanır, Kur'an'a sarılır, emirlerini tutar, ya-saklarından kaçır; Hakkın rızasını kazanmağa çalışır.

Mükemmel insan, Peygamber'e tabi olur. Hadislere bağlanır. Gereklerine uyar. Onun işlediğini işler, işlemediğini işlemez; sünnetini tutmaya, sevgisini kazanmağa halisane çalışır.

Mükemmel insan, İslami bilgisini arttırır, hakkı batıldan ayırdetme melekesini kuvvetlendirir, Zekası, irfanı daima doğruyu ve hayrı seçer. Hak yolunda yürür, hataya düşmez, kendi fitratını (yaratılış özelliklerini) anlar, tabii kanunların gereklerine uyar, hakikatleri idrak eder. Durumlara, özlerini kavrayarak vakıf olur.

Yaradan'ına ibadet ve itaati ön plana alır ve sadıkane devam eder. Melekelerini ve diğer bütün kabiliyetlerini yerli yerince kullanır.

Gözlerini, gerçeği görmek için, kulaklarını doğruyu işitmek için, aklını doğruyu bulmak için kullanır.

Mükemmel insan, Hak yoluna bütün kalbiyle, kalıbiyle, ruhuyle bağlanır. Hak ehlidir. O, artık hakkı bilir, doğruyu görür. Rabbine, Halik'ına can ve gönülden teslim olur,

Mükemmel insan, değer bilir, vazifesini tam yapar, dürüsttür. Bütün güzel ahlak, yani Kur'an ahlakı, onun huyu olmuştur.

Bu halleriyle o, iyiyi kötüden, hayrı şerden, nuru zulmetten (aydınlığı karanlıktan), helali haramdan, daha önemliyi önemliden ayırdeder. Müsbet yolda gider. Felaha erer.

O, ilmini hizmetini, takvasını artırdıkça, Allah'ın izniyle yükselecektir:

Allahü Zilcelal'i bütün esma ve sıfatlarıyla bilir. Tecellilerinin manasını anlar, hükmüne ram olur. Olayların sonuçlarını sabırla gözetir, işin önünü, sonunu düşünür. Hayat yolculuğunun nereye varacağını bilir.

Kainatın sırları hakkında derin bir görüşe sahiptir. Tabiatın esrarına, yeteneği ölçüsünde vakıftır, ilahi ilhamlara mazhardır.

Her attığı adımı, her tuttuğu işi bilir, hayırlı neticesine erer.

İlim sahasında tabii kanunların icaplarına uyar. İnsana müsahhar kılınan eşyayı meşru yollardan hizmetlerde kullanır. Yerde, gökte mevcut olan her şeyi insanlığın hayrına, menfaatine kullanmak için gayret sarfeder.

İlmi, eşyayı, imkanı hep hayra alet eder. Şerre alet etmez. Fenni, sanatı, hizmeti daima iyiye, faydaya, düzene, sefaya hasreder.

Bitmez, tükenmez kudret, kuvvet ve imkan sahibi olan Allah'a dayanır, güvenir; O'nunla olur. Olayların esbabına tevessülde (Esbaba tevessül (Sebeplere başvurma): Sonuçları side etmek için, herşeyi Allah'tan beklemeksizin, bu dünyada o sonuçları doyuracak sebepleri, çalışıp, gayret edip oluşturmağa çalışmak.) meşru yollardan teşebbüste bulunur; başarılı olur. Ve daima huzur içindedir.

Bu dünyanın bir geçit, bir tarla olduğunu bilir. Burada ne ekerse, ahirette o biçilir düşüncesiyle en iyiyi ekmeğe, yapmağa çalışır.

İnsanlığa hizmet duygusu, onda en tabii bir haldir. Kendisi için arzu ettiği hayrı, herkes için de arzu eder.

İlahi tebliğler, sünnetler ve islam ahlakı, onun rehberidir.

Allah bu iman ve imkanı ona verdiği için daima Yaradan'ına minnettar ve her vesile ile, hamd ve şükrünü artırmakta uyanıktır. Her azasının hakkı-nı, şükrünü fiilleriyle yerine getirir.

Marifetullah ve manevi ilimlerini ilerletmekle beraber, mesleğine ve meşrebine göre faydalı ilimlerin her şubesinde en yüksek rütbeyi elde etme-ğe çalışır: Her faydalı bilgiyi öğrenmek ona farzdır. Onu insanlığın hayrına kullanmayı prensip edinir. Geçmişin bütün iyilik ve kötülüklerinden ibret alır, faydalanır. Daima insanlığın barış ve huzuru için dua ve hizmet eder.

Siyasette, ilerleme, adalet, danışma ve fazilete dayalı düzenleri takdir ve teşvik eder. Devletin, insana bir Allah emaneti olduğunu bilir ve her işi ehillerine tevdi eder. Böylece insanları iyi idarede hakkı, hukuku gözeterek, toplumda huzur ve refahı sağlar.

Ahlak bakımından mükemmel insan, daima ihlas ve takva, samimiyet ve hakikat aşkı ile “Allah'ın has kulu” olarak vazife görür ve onun emirlerine uyar, rızasını gözetir.

Kendisine verilen bu mükemmellik ve takva halinin. İzzet Sahibi tarafından bir ihsan, Sübhani bir bağış olduğunu daima düşünerek ve şükrederek, bundan yoksun olan birçok insanlara da dua ve telkinde bulunarak, onların da bu oluşa ermelerini ister ve bunun için hikmetle, ikna edici hikmetli sözlerle, güzel konular ve hikayelerle ve en güzel tarzda tartışmalarla Hak'ka davet eder.

Fıkıh (islam hukuku) bilgisini artırır.Gereklerine daima uyar.

Allahu Teala'nın emirlerine uygun yaşamının, mutlaka insanların da menfaatine uygun olacağını idrak ile hayatını sürdürür. Ve diğer insanları da bu yola teşvike çalışır, yani cihad eyler...

Mükemmel insan, bütün hayatının hesabını bir gün Allah'a vereceğini hiç aklından çıkarmaz. Ve büyük hesaba çekilmeden, kendi nefsinin hesaba çeker.

Sorumluluk hissi ve ümitle korku arasında olmak duygusu, daima fikrini sarar. Bir an bile gaflete düşmemeğe, nefse ve şeytana uymamağa gayret eder.

Sağlığının kıymetini bilir; itidal üzere gıdasını alır, vücudunu korur. Boş zamanlarını daima değerlendirir.

Bu vaziyette yaşayan, artık mükemmellik ve takva merhalelerinde durmadan ilerlemekte ve beka sırlarına vakıf olarak, Ahadiyet deryasında yüzmektedir.

Onun ahlakındaki mükemmellik, hayatındaki düzen, diğer insanlara örnek olacaktır.

Doğru inanç, salih amel, hayırlı iş, onun genel vasfıdır.

Müslümanları sevmek, gayrı müslimlere acımak, bütün yaratık ve varlıkların boşa yaratılmadığını bilmek ve ona göre davranmak, mükemmel insan'ın ölçüsüdür.

İyilikte, ihsanda ve yardımda, güzel ve faydalı şeyi duyurmakta büyük gayret sahibidir. Bu hususta fedakarlığı hiç elden bırakmaz.

Ona kötü fikirler gelmez, kimseye fenalığı dokunmaz. O, hırs ve sapık bilmez ve asla yalan söylemez, hiç bir fikri, şahsı ve eşyayı istismar etmez.

İnsanlar arasında ırk, renk, bölge, cins, kabile, zümre, sınıf farkı gözetmez.

İlim, fazilet, takva, çalışma ehillerine layık oldukları alakayı, hürmeti ve takdiri gösterir.

Fakir, zengin, miskin ve yardıma muhtaç olanların hallerine göre gereken yardımı ve hizmeti yapar. Daima cömertlik ehli olduğunu ispatlar.

Yaptıklarını hep Allah için yapar; karşılık gözetmez. Ve her yaptığını Kur'an'a, hadise ve ehlullah adetine ve meşru nizamaya uygun olarak, tam yapar.

Fikrin ve işin kötüsünü, batılını, tefrika (ayrılık) ve fitne doğuranını asla kabul etmez; icabeden uyarmada bulunur.

Açık olarak. Hak'ka, Kur'an'a, Şanlı Peygamber'e ve mükemmel insana karşı gelenleri, gereken biçimde uyarır.

Dinsizlik, ahlaksızlık ve fesad erbabının ve zulüm ehillerinin baskılarına, sataşmalarına, yaygaralarına meydan vermez. Şayet kötülüklerin tazyiki şiddetlenir, artarsa, Allah'a ve Allah'ın tabii kanun ve emirlerine dayanarak mukabelede bulunur, mücahede eder, ölümü de göze alarak hakkı, hukuku savunur.

Onu bu dünyada hiç bir kötü baskı ve tesir, bu islam yolundan çeviremez. Zira kıyamete kadar bakî olan Hak dinin emaneti, mükemmel insanın sırtındadır. Baskı gördükçe tazelenir.

Mükemmel insan, en şerefli ve en muhterem insandır. Dünyada hiç kimse ondan üstün olamaz. Onu Allahü Zülcelal, Kur'an'ında övmüştür. O, Kadiri Mutlak'tan başkasına boyun eğmez, el açmaz, o kendini varlığını hizmetine vermiştir. Fena fir Resul olmuştur.

Mükemmel insan, en kudretlidir, en nüfuzludur.

Dünyada hiç kimse ondan daha kuvvetli ve nüfuzlu olamaz. O, Allahü Zülcelal'e dayanmıştır, güvenmiştir. Allah ki, tükenmez kudret ve kuvvetlerin mutlak sahibidir. Mükemmel insan da O'nun yeryüzünde vekilidir.

Mükemmel insan, zühd, takva ve kanaat ehli olmasıyla da en müref-fehdir, en zengindir.

Dünyada hiç bir insan ondan daha refah içinde ve zengin olamaz. Çünkü o makul bir zuhd ve takva içinde hizmet ve kanaat ehlidir. Hakimi Mutlak'ın kuludur, yani Abdül-Hakim dir. Aynı zamanda Abdül-Hakim'dir de (yani Hikmet Sahibi'nin kuludur).

Onun her hüküm ve hikmetine uyma şuuruna sahiptir. Ve her olayda bir hikmet olduğunu bilir, hüznün ve kedere düşmez. Refah içindedir.

Mükemmel insan, en muhteremdir. En sevilen kimsedir.

Dünyada hiç kimse ondan daha merhamete layık ve sevgili olamaz. Çünkü hep hayır ve hasenat içinde hayat sürmektedir. Toplumda her ferde yardım ve hizmet için kendini vakfetmiştir. Bu işi sırf Allah rızası için halisane yaptığından dolayı ve herkese faydası olmasına binaen, onu sevmemek, ona hürmet etmemek, bir sapıklıktır ve gaflettir.

Mükemmel insan, en itimad edilen, en hayırlı insandır. Dünyada ondan emin, ondan hayırlı bir insan olamaz. Zira Allah'a imanı ve Allah'ın emirlerine uyması itibariyle, daima doğru ve sadıkane hareket eder ve bundan elbette ki, emniyet ve hayır doğar. O her an Allahü Zülcelal'in hazır ve nazır olduğunun ve her niyet ve işimize vakıf ve gözetici bulunduğunun idrakı içindedir. Onun rızasını kazanmak yolunda tenhada ve kalabalıkta hep salih amellerle meşguldür.

Bu itibarla insan olarak, mükemmel insan yeryüzünün yüz akıdır. Mahlukun en şerefliisidir. İslamın temsilcisidir. Rahmete memurdur. Her insanın, her şeyin iyiliğini düşünür. O, kötülöklere ve kötölüğünden dolayı derde düşmüşlere de duacıdır. Alemin hayrını isteyen bir tıynete sahiptir.

Bu sıfatla o, dünyada da en huzurlu yaşama hakkına sahiptir. Hiç bir insan ondan daha huzurlu yaşama hakkına sahip değildir.

Gayri müslimlerin geçici, muvakkat, hırslı ve nefsanî yaşamlarının sonu hep hüsrandır. Mükemmel insanın bekaya kanat açan huzurlu yaşaması ile diğerleri, kıyas bile olunamaz.

Bu kadar süslü ve güzel vasıfların sahibi olan mükemmel insan, bu durumlardan dolayı asla kibir ve böbürlenmeye düşmez. Bu güzel hallerin sırf ilahî ihşan olduğunu idrak ederek, tevazu ve hatta mahviyet (aşırı alçak gönüllölük) ehli olarak hayat sürer.

Gayri müslimlere, sapıklara, gafil ve cahillere karşı Allah'a hamdederek iftihar, durum icabı zorunlu bir beyandır. İslam şerefine belirlilmesidir. Şahsî ve nefsî değildir. Bu, gerçek müslümamın sıfatıdır.

Bir de mükemmel insan, dünyevî her ne meslekte, meşrepte ve vazifede bulunursa bulunsun, bu mübarek vasfa erdikten sonra da o vazifesini daha dürüst, daha zevkli yapması mümkün olacaktır. Erdiği maddî ve manevî hal, onu asla böbürlenmeğe, başkalarından kendini üstün görmeğe şevketmez.

O, ilmi, eşyayı, alet ve teknik imkanları hep hayra kullanan ve bu hayırda bütün insanlığı, hatta bütün varlığı düşünen bir ölkü ve kişilik sahibidir.

Mükemmel insan. Cenabı Hak'kın alemlere rahmet olarak gönderdiği, Resullerin Seyyidi (Önderi) ve Peygamberlerin sonuncusu (Mührü) olan Haz-reti Muhammed Mustafa'nın (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) bu zamandaki vekilidir.

Bir insan mükemmellik mertebesine eriştikten sonra dünyada hürmete şayan, şerefli bir hayat sürerek, yüz aklıyla hakka kavuşmasını, ahiret aleminde de rahmete mazhur olmasını, Allah'ın izniyle sağlayacaktır. O, beka aleminde, Yaradan'ın tükenmez nimetlerine gark olmuş olarak, en büyük nimet olan Allah'ın cemalini görmeğe nail olacak, ebediyetlere intikal edecek ve daima huzur, neşe ve saadet, felah içinde bulunacaktır.

İşte fitrat (yaratılış) dini olan İslam'ın insanoğluna gösterdiği yol, ereceği hakikat budur. Elhamdülillah.

Mevla cümlemize nasip buyursun. Amin!

ALLAH HU DİYEN

1. Tende canım, canda cananımdır Allah Hu diyen Dilde
sırrım, serde sübhanımdır Allah Hu diyen
2. Desti kudretle yazılmış yüzline ayatı Hak
Gönlümün tahtında sultanımdır Allah Hu diyen
3. Cümle azadan gelir zikri “Enel Hak” naresi
Cism içinde zarı efganımdır Allah Hu diyen
4. Gîceler ta subh olunca inletir bu dert beni Derdimin içinde
dermanındır Allah Hu diyen
5. Yere göğe sığmayan, bir müminin kalbindedir Katremin
içinde ummanımdır Allah Hu diyen
6. Kisvei tenden muarra seyreder bu gökleri Çark uran abdalı
uryanımdır Allah Hu diyen
7. Her kişiye kendinden akreb olan dost zatıdır
Ey Niyazi dilde mihmanımdır Allah Hu diyen.

Niyazi Mısri

1. Canan: Sevgili. Dil: Gönül. Ser: Baş.
2. Dest: El. Ayat: Ayetler.
3. Cümle: Bütün, Aza: Uzuvar. Enel Hak: Hallacı Mansur'u astıran "Ben Hak'kım" sözü. Nare: Nara. Zarı efgan: Ağlayış.
4. Gîce: Gece. Subh: Sabah. Olunca: Oluncaya kadar.
5. "Yere ve göklere sığmam, ancak mümin kulunum kalbine sığarım." Kudsî Hadis. Katre: Damla. Umman: Deniz.
6. Kisve: Kıyafet. Mualra: Soyunmuş. Çark urmak; Dönmek. Abdal: Derviş, ermiş. Üryan: Çıplak.
7. Akreb: Yakın. Mihman: Misafir.

İLÂHÎ

Şol benim Şeyhimi görmeğe kim gelir
Zevk ile sefalar sürmeğe kim gelir ya Hu.

Şeyhimin illeri, uzaktır yolları,
Açılmış gülleri, görmeğe kim gelir ya Hu.

Şeyhimin özünü, severim gözünü,
Mübarek yüzünü, görmeğe kim gelir ya Hu.

Şeyhimin ilini, sorarım evini,
Ol sevgili elini, öpmeğe kim gelir ya Hu.

Şeyhimin ilinde, asası elinde,
Ol mübarek elinden, öpmeğe kim gelir ya Hu.

Şeyhimin evinde, bir kadeh elinde,
Susamış aşıklar, içmeye kim gelir ya Hu.

Ahd ile vefalar, zevk ile safalar
Bu yolda cefalar, çekmeğe kim gelir ya Hu.

Şeyhimin mumuna, bu canım pervane
Sela aşıklara, yanmaya kim gelir ya Hu.

Şehidin yamanı, yumazlar kanını
Dost için canını, vermeye kim gelir ya Hu.

Hak için malını, vermeğe varını
Aşk için arını, dökmeğe kim gelir ya Hu.

Ah ile gözyaşı, Yunus'un haldaşı
Zehirle pişen aşı, yemeye kim gelir ya Hu.

DOKSAN DOKUZ ESMAÜL HÜSNA

*Esmâül Hüsna, Allah'ın "güzel isimleri" olup, bunlar 99 tanedir.
Hepsinin başı, lafzayı celal, yani "Allah" adıdır.
Aşağıda Esmâül Hüsna ve bunların faydalı etkileri açıklanmıştır.*

1 - Ya Allahü

(Allah adı.)

Bütün sıfatları nefsinde toplamıştır.

Sahih-i Buhari'de Ebu Hureyre Radiyallahu Anh'tan rivayet olunur ki, Fahr-i Alem (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) efendimiz:

"Allahu Teala'nın doksandokuz ismi vardır. Bu isimleri sayan ve söyleyenler, gerçekten cennete girerler," buyurmuşlardır.

2 - Ya Rahmanü

(Ey dünyada ve ahirette, Rahmet edici.)

3 - Ya Rahimü

(Ey ahirette Rahmet edici.)

Dünya rahmeti, mümine ve kafire şamildir. Ahiret rahmeti ise, yalnız müminlere mahsustur. Bu ism-i şerifi, her farz namazdan sonra 100 kere okuyan kimseler, gaflet ve unutkanlıktan ve gönül peklüğinden emin olurlar. Her kim Rahim ismini sabah namazından sonra 100 kere okusa, bütün yaratılanlar o kimse üzerine rahim ve dost olurlar.

4 - Ya Melikü

(Ey padişah.)

Bu ism-i şerifin hassası çoktur. Buna devam edenler dünya ve ahiret reisliğinden emin olur, halk nazarında hürmetli ve heybetli görünür.

Hızır Aleyhisselam'dan nakledilmiştir ki, hastanın hatırını sormaya giden bir kimse, şifa niyetine yüz kere:

Allahümme entel Melikül Hakkullezi la ilahe illa ente ya Allahü ya Selamü ya Kafi dese ve üç kere de:

Ya Şifael Kulub ilave etse, o hastanın hastalığı geçer ve Allahu Teala'nın inayetiyle sıhhatine kavuşur.

5 - Ya Kuddusü

(Ey her türlü ayıptan ve noksanlıklardan pak ve uzak olan.)

Bir kimse, bu ism-i şerifi her gün 100 kere okusa, o kimsenin gönlü bütün kederlerden saf ve pak olur.

6 - Ya Selamü

(Ey her türlü afetlerden ve noksanlıklardan salim olan.)

Her kim bu ism-i şerifi 160 kere bir hastanın üzerine okusa, o hasta sıhhat bulur.

7 - Ya Müminü

(Ey kullarını zulümden emin edici olan.)

Hak Sübhanehu ve Teala'nın kullarına muamelesi, ya iyiliği veya adaleti ile olur.

Her kim bu ism-i şerife devam ederse, Hak Sübhanehu ve Teala o kimseyi düşman şerrinden emin eder.

8 - Ya Müheyminü

(Ey gözleyici ve koruyucu.)

Her kim yazıp üzerinde bulundursa, bütün malı ve erzakı Hak Teala'nın koruması altında olur.

9 - Ya Azizü

(Ey her şey üzerine galip ve aziz olan.)

Her kim bu ism-i şerifi 40 gün sabah namazlarından sonra 40 kere okursa, Hak Celle ve Ala hazretleri onu hiç kimseye muhtaç etmez.

10 - Ya Cebbarü

(Ey halkı dilediği her şeye zorlayan veya halkın halini ıslah eden.)

11 - Ya Mütekebbirü

(Ey her türlü ihtiyaçlardan ve noksanlıklardan münezzeh ve yüce olan.)

Her kim, bu ism-i şerifi helaline yakınlık etmeden önce on kere okursa, Hak Teala hazretleri o kimseye salih bir evlat ihsan buyurur.

12 - Ya Haliku

(Ey bütün eşyayı hikmeti gereğince takdir edici.)

Her kim bu ism-i şerifi gece okursa, Hak Sübhanehu ve Teala bir melek yaratır. O melek kıyamet gününe kadar taat eder ve sevabı o kimsenin üzerine olur.

13 - Ya Bariu

(Ey eşyayı yaratıcı.)

14 - Ya Musavvirü

(Ey eşyanın suret ve keyfiyetini yaratıcı.)

Bu üç ism-i şerifin hassası şudur: Doğurmayan bir kadın çocuğu olmasını isterse, yedi gün oruç tutmalı, iftar vaktinde bu üç ism-i şerifi su üzerine 21 kere okuyup üfledikten sonra bu su ile orucunu bozmalıdır. Hak Sübhanehu ve Teala bu isimler berekatı ile o kadına bir çocuk ihsan buyurur.

15 - Ya Gaffaru

(Ey gayet yarlıgayıcı.)

Her kim bu ism-i şerife devam ederse, Hak Teala onun günahlarını yarlıgar.

16 - Ya Kahharu

(Ey her şeye ve her şey üzerine galip.)

Salik bu ism-i şerife devam ederse, nefsinin hevası kırılır, gönlünden dünya muhabbeti çıkar ve batın safasına erişir. *Ya Kahhar* ism-i şerifini okumak, zulmün def'i sebebidir.

17 - Ya Vehhabu

(Ey zahir nimetlerini ve her türlü hediyeleri mübalağa ile bağışlayıcı.)

Bu ism-i şerifin birçok hassaları vardır, bereketleri büyüktür ve duaların çabuk kabul olunmasına sebeptir. Büyükler demişlerdir ki, her kim dua ettiği zaman, yedi kere *Ya Vehhab* derse, o kimsenin duasını, Hak Sübhanehu ve Teala mutlaka kabul buyurur. Bir kimse bir şey isterse veya düşman elinde bağlı kalsa, yahut rızıkında darlık olsa, salike sülukunda bir fetih zahir olmasa, bu gibi kimseler, üç ve yedi gece, gece yarısından sonra abdest alarak 2 rekat namaz kıldıktan sonra, yüz kere *Ya Vehhab* derse ve ondan sonra Allahu Teala'ya hacetini arz ederse, Hak Sübhanehu ve Teala onun ihtiyacını ihsan buyurur.

18 - Ya Rezzaku

(Ey kullarına bol bol rızık verici.)

Her kim bu ism-i şerife devam ederse, ona rızık kapıları açılır.

19 - Ya Fettahu

(Ey son derece Fatih.)

Bu ism-i şerife sürekli olarak devam edenlere Fetih ve fetihler müyesser olur.

20 - Ya Alimü

(Ey son derece bilici.)

Her kim bu ism-i şerife devam ederse onun gönlü parlak olur ve batınında türlü ışıklar belirir.

21 - Ya Kabıdu

(Ey hikmeti gereği, dilediği kimse üzerine rızık ve her şeyi dar eyleyici.)

Her kim bu ism-i şerifi 40 gün 40 lokma üzerine okuyup yese, o kimse açlık mihnetinden emin olur.

22 - Ya Basıtu

(Ey hikmeti gereği, dilediği kimse üzerine rızkı ve her şeyi açık edici.)

Her kim bu ism-i şerifi seher vaktinde ellerini yukarıya kaldırarak 10 kere okuduktan sonra ellerini yüzüne sürerse, o kimse hiç kimseye muhtaç olmaz.

23 - Ya Hafıdu

(Ey alçak eyleyici.)

Her kim bu ism-i şerifi üç gün oruç tuttuktan sonra dördüncü günü bir mecliste yetmişbin kere okursa, Hak Sübhanehu ve Teala o kimseyi düşman şerrinden korur.

24 - Ya Rafıu

(Ey yüce eyleyici.)

Her kim bu ism-i şerifi gece ve gündüz 100 kere okursa, Hak Sübhanehu ve Teala o kimseyi diğer insanlardan şeref, fazilet ve zenginlik bakımından üstün eder.

25 - Ya Muizzü

(Ey Aziz eyleyici.)

Bu ismin hassası da şudur:

Her kim bu ism-i şerifi Pazartesi gecesi veya Cuma gecesi yatsı namazından sonra 140 kere okursa, Hak Sübhanehu ve Teala o kimseyi halkın gözünde heybetli eder ve o kimse Allahu Teala'dan gayrı hiç kimseden korkmaz.

26 - Ya Müzillü

(Ey hor ve hakir eyleyici.)

Her kim bir zalimden veya kıskançtan korkarsa, bu ism-i şerifi 75 kere okuyup sonra secde etmeli ve secdede: "İlahi, beni filan kimsenin şerrinden emin eyle," demelidir.

27 - Ya Semiu

(Ey gayet iyi işitici.)

Bir kimse Perşembe günü Duha namazı kıldıktan sonra, kimseyle konuşmadan bu ism-i şerifi 100 kere okursa ve okuduktan sonra da hacetlerini Hak Teala'ya arzederse, Allahu Teala onun ihtiyaçlarını giderir.

28 - Ya Basiru

(Ey gayet iyi görücü.)

Bir kimse Cuma namazının farzı ile sünneti arasında bu ism-i şerifi 100 kere okursa, Allah Celle Celaluhu o kimseyi makbul kılar.

29 - Ya Hakemü

(Hakim veya hakem odur ki, hüküm ona bırakılır ve hükmüne razı olunur.)

Bir kimse bu ism-i şerifi gece yarısı o kadar okusa ki, uyku bastırıp elinde olmaksızın uykuya dalsa, Hak Sübhanehu ve Teala o kimsenin batınını kendi sırlarına mahrem eder.

30 - Ya Adlû

(Ey Adil.)

Her kim Cuma gecesi bu ism-i şerifi bir lokma ekmek üzerine yazarak yese, Allahu Teala insanları ona muti kılar.

31 - Ya Latifü

(Ey kullarına lütuf ve dostluk edici.)

Bir kimsenin hali değişse, fakir, garip veya kimsesiz kalsa, abdest alarak iki rekat namaz kıldıktan sonra, bu ism-i şerifi 100 kere okuyarak hacetini bildirse, ihtiyacı giderilir.

32 - Ya Habiru

(Ey her şeyden haberdar olan.)

Bu ismin hassası şudur: Bir kimse kendi kötü huylarından zahmet çekse, bu ism-i şerifi çok okursa kurtulur.

33 - Ya Halimü

(Ey hilim sahibi.)

Hilmin manası, asileri cezalandırmakta acele etmeyerek geciktirmesidir. Zira, kulun tövbe etmesini bekler. Her kim bu ism-i şerifi bir parça kağıda yazarak ekinin bulunduğu yere bıraksa, Allahu Teala'nın inayetiyle o ekine zarar ve afet erişmez.

34 - Ya Alimü

(Ey celal ve azamet sahibi.)

Bu ism-i şerifi çok zikreden, halk arasında aziz olur.

35 - Ya Gafurü

(Ey çok yarlıgayıcı.)

Hummaya veya başağrısına uğrayanlar, gam ve keder içerisinde bulunanlar bu ism-i şerifi üç parça kağıda yazarak yeseler (yutsalar) şifa bulurlar.

36 - Ya Şekürü

(Ey az amele çok karşılık veren.)

Geçimlerinde darlık veya gönüllerinde bir keder, gözlerinde bir karanlık olanlar, bu ism-i şerifi su üzerine 41 kere okuyarak üfürdükten sonra, o su ile yüzlerini yıkasalar, Hak Teala muratlarını ihsan buyurur.

37 - Ya Aliyyü

(Ey uluhiyet sıfat ve mahiyetinde kendisine ortak edinmekten münezze ve yüce olan.)

Her kim bu ism-i şerifi okumaya devam etse veya yazarak üzerinde taşısa, kaderi alçak ise yücelir, kısmetinde darlık varsa açılır, garip ise Hak Teala onu selametle vatanına eriştirir.

38 - Ya Kebirü

(Ey tam kudret ile her şey üzerine üstün ve şanı yüce olan.)

Her kim bu ism-i şerifi günde 100 kere okursa, halk arasında izzetli olur.

39 - Ya Hafizü

(Ey halkı mekruhlardan saklayıcı.)

Bu ismin hassası da şudur:

Her kim günde 16 kere okursa, bütün afetlerden korunur.

40 - Ya Mukitü

(Ey Kadir.)

Kötü huylu evladı bulunan bir kimse, bir boş kaba bu ism-i şerifi yedi kere okusa, sonra bu kabı su ile doldurarak çocuğuna içirse, Allahu Teala'nın izniyle o çocuğun huyu güzelleşir.

41 - Ya Hasibü

(Ey misafir ve zaiife kifayet edici.)

Hırsızdan, göz değmesinden, komşusundan yahut düşmanından korkan bir kimse, Perşembe günü gecesinden başlayarak yedi gün müddetle gece ve gündüz 70 kere *Hasbiyallahül Hasib* dese Hak Teala onların şerlerinden emin eyler.

42 - Ya Celilü

(Ey kudret, celal ve azamet sahibi ki, her şey ona nisbetle hakirdir.)

Her kim bu ism-i şerifi misk ve safran ile yazdıktan sonra yıkayıp içerse, halk arasında muhterem olur.

43 - Ya Kerimü

(Ey kudret ve azametiyle hayrı ve yararı çok olan.)

Her kim bu ism-i şerife devam ederse, umulur ki, dünya ve ahirette aziz olur.

44 - Ya Rakibü

(Rakib, o koruyana derler ki, ondan hiçbir şey kaybolmaz.)

Her kim bu ism-i şerifi kendisinin, evlat ve ehlinin veya malının üzerine 7 kere okursa, Hak Teala'nın amanında olurlar.

45 - Ya Mucibü

(Ey duaya icabet edici.)

Bu ism-i şerife devam eden kimselerin duaları müstecap (kabul) olur.

46 - Ya Vasiü

(Ey rızık ve rahmeti bütün halka ve herkese eriştirici.)

Rızık eksik olan kimse, bu ism-i şerifi devamlı okursa, ona rızık kapıları açılır.

47 - Ya Hakimü

(Ey ilim ve hikmet sahibi.)

Bir kimse işinde yeterli olmasa veya işleri istediğı gibi yürümese, bu ism-i şerife devam ederse, her işi dilediğı gibi olur.

48 - Ya Vedudü

(Ey itaat eden kullarını sevici.)

Her ne zaman iki kişi arasında muhalefet olsa, bir yemek üzerine bu ism-i şerifi bin kere okumalı ve ilk muhalefet eden kimseye yedirmelidir. Aralarındaki anlaşmazlık derhal kalkar.

49 - Ya Mecidü

(Ey kudret ve azamet sahibi.)

Bir kimse bu ism-i şerife devam etse, ululukta daim olur.

Bir kimsenin kendi akrabası arasında kadri ve izzeti olmasa, bu ism-i şerifi sabah namazından sonra 99 kere okuyarak kendi üzerine üflerse, akrabası arasında aziz ve muhterem olur.

50 - Ya Baisü

(Ey ölüleri kabirlerinden koparıcı, kıyamet gününde ölülere hayat verici veya peygamberler gönderici.)

Her kim bu ism-i şerife devam ederse, umulur ki, Hak Teala korkusu o kimseye galip gelir.

51 - Ya Şehidü

(Ey hiçbir şey kendisinden kaybolmayan ve her yerde hazır bulunan.)

Bu ism-i şerife devam edenlerin isyanlardan kaçınacağı umulur.

Bir kimsenin oğlu kendisine itaat etmese, şehadet parmağını onun eli üzerine koyarak *Ya Şehid* dese, Allahu Teala'nın izniyle söz dinler hale gelir.

52 - Ya Hakku

(Ey vücudu tahakkuk eden ve sabit olan.)

Bir şeyini kaybeden kimse, bir kağıt üzerine *Ya Hak* lafzını yazmalı ve gece olunca o kağıdı eli üzerine koyarak gökyüzüne doğru bakmalıdır. Kaybettiği şeyi, Allahu Teala'nın inayeti ile bulur.

53 - Ya Vekilü

(Kulların işlerine kıyam gösterici ve rızıklarına kefil olan.)

Sudan, ateşten veya herhangi bir şeyden korkan bir kimse bu ism-i şerifi çok okursa, Hak Teala'nın amanında olur.

54 - Ya Kaviyyü

(Ey kendisine acz erişmeyen tam kudret sahibi.)

Bir kimsenin def'ine kadir olamadığı kuvvetli bir düşmanı varsa şöyle yapmalıdır:

Bir miktar unu hamur haline getirmeli, o hamuru nohut büyüklüğünde bin parçaya ayırmalı, o parçaları birer birer kuşlara atmalı ve her atışta düşmanının def'i niyetiyle *Ya Kavi* demelidir ki, Hak Teala düşmanının şerrinden kendisine kifayet eder.

55 - Ya Metinü

(Ey Kuvvetli.)

Bir kimse bu ism-i şerifi okumaya devam ederse umulur ki, bütün çetin işler kendisine kolaylaşır. Bu ism-i şerifi bir yemek üzerine yazarak, sütü az olan kadına yedirseler, sütü fazlalaşır.

56 - Ya Veliyyü

(Ey Müminleri seven ve onlara dost olan.)

Bir kimse bu ism-i şerife devam etse, umulur ki o kimse veliyullahtan olur. Kötü huylu bir kadının kocası, karısıyla konuşurken bu ismi hatırına getirse, kadının huyu düzelir.

57 - Ya Hamidü

(Ey övülen ve övülmeye kendisinden gayrı hakkı olan bulunmayan.)

Her kim bu ism-i şerifi okumaya devam ederse, umulur ki, halk arasında sevilen ve övülen bir kimse olur.

Eğer bir kimse dilini tutamayarak kötü sözler söylemeye alışmışsa, bu ism-i şerifi su içtiği kabın içine yazmalı ve o kaseden su içmelidir.

58 - Ya Muhsi

(Ey ilminden hiçbir şey kaybolmaksızın bütün eşyayı zapteyleyici.)

Her kim bu ism-i şerife devam ederse, umulur ki kendisine eşyadan hazırlanan bir nasip gelir.

Kıyamet hesabından korkan bir kimse, Cuma günü bu ism-i şerifi 1000 kere okursa, kıyamette hesap vermesi kolaylaşır.

59 - Ya Mübdiü

(Ey eşyayı yoktan peyda edici.)

Gebe bir kadının çocuğunu düşürmesinden korkulduğu zaman, o kadının kocası şehadet parmağını gebe kadının karnına sürerek bu ism-i şerifi 99 kere okursa, Hak Sübhanehu ve Teala çocuk düşmesinden ve diğer gebelik tehlikelerinden o kadını korur.

60 - Ya Muidü

(Ey mahlukatı hayattan ölüme geri döndürücü.)

Ev halkından birisi yolda olsa ve kendisinden haber alınamasa, içlerinden birisi herkes yatıp uyuduktan sonra evinin dört duvarı üzerine bu ism-i şerifi 70 kere okuyarak, *“Ya Muid, filan kimseyi salimen geri döndür veya bize haberini ulaştır,”* diye dua etse, umulur ki, yakın zamanda ya kendisi ya da haberi gelir.

61 - Ya Muhyi

(Ey hayat verici.)

Her kim bu ism-i şerifi vird edinse ve her seher vakti bin kere okusa, umulur ki, Hak Sübhanehu ve Teala onun gönlünü diri eder.

62 - Ya Mümitü

(Ey öldürücü.)

Bu ism-i şerifi düşmanın helakı için devamlı okuyanın, umulur ki, maksadı hasıl olur.

63 - Ya Hayyu

(Ey her zaman diri olan.)

Bu ism-i şerife devam eden kimsenin, uzun ömürlü olması umulur.

64 - Ya Kayyumü

(Ey her zaman halkın korunup kullanılmasına kıyam gösterici.)

Bir kimse, bu ism-i şerifi seherde çok çok okursa, gönüllere mutasarrıf olur. Aleyhissalatu Vesselam Efendimiz, Şeyh Ebubekir'e rüyada buyurmuştur ki: "Bir kimse hergün 41 kere *Ya Hayyü ya Kayyümü ya Allahü la ilahe illa ente* derse, bütün gönüller gaflette iken, o kimsenin gönlü gaflette olmaz, Allah korur, saklar."

65 - Ya Vacidü

(Ey istediğini istediği vakit bulan ve kimseye muhtaç olmayan.)

Bu ism-i şerifi çok okuyan kimsenin kalp zenginliğine mazhar olacağı umulur.

66 - Ya Macidü

(Ey kadri ve şanı büyük, kerem ve cömertliği bol olan.)

Bu ism-i şerifi çok okuyan kimsenin gönlünde nurlar hasıl olur.

67 - Ya Vahidü

(Ey uluhiyet sıfatlarında tek olan, ortağı ve benzeri bulunmayan.)

Bu ism-i şerifi her kim çok okursa, temiz ahlak bakımından diğer insanlardan üstün olur. Bu ism-i şerifi tenhada çok okuyanın gönlünden korku ve vehim gider.

68 - Ya Ahadü

(Ey zatında tek olan.)

Vahid ile Ahad'ın farkı şudur: Vahid, sıfatta ortağı olmayan, Ahad ise zatında ortağı olmayandır. Her kim tenhada oturup bu ism-i şerifi 1000 kere okursa, gayba ve batın hallerine dair bazı hususlar ona açılır.

69 - Ya Samedü

(Samed ona derler ki, insanlar her ihtiyaçlarında ve işlerinde ona muhtaçtırlar.)

Hak Sübhanehu ve Teala bu ism-i şerifi çok okuyan kimsenin bütün ihtiyaçlarını karşılar, herkes ona muhtaç olur. Her kim seherde secde ederek bu ism-i şerifi 115 kere okursa, düşmanları üzerine galip gelir.

70 - Ya Kadirü

(Ey her şey üzerine kuvvet ve kudret kaynağı olan.)

Her kim bu ism-i şerife devam ederse, umulur ki, onun bütün istekleri Hak Sübhanehu ve Teala tarafından kabul buyrulur. Abdest aldığı zaman her uzvu üzerine bu ism-i şerifi okursa, bütün düşmanlarına galip gelir.

71 - Ya Muktedirü

(Kadir manasındır. Fakat, Muktedir'de mübalağa vardır.)

Kadir isminin hassalarına yakındır. Her kim bu ism-i şerifi çok okursa, gaflet uykusundan uyanır.

72 - Ya Mukaddimü

(Hikmeti gereği, dilediği şeyi öne alıcı.)

Her kim savaş meydanında veya korkulacak başka bir yerde bulunsa ve bu ism-i şerifi çok okusa, kendisine zarar erişmez.

73 - Ya Muahhirü

(Hikmeti gereği, dilediği şeyi geri bırakıcı.)

Her kim düşmanını altetmek üzere çok okursa, umulur ki, muradı hasıl olur. Her kim bu ism-i şerifi bir günde 100 kere okursa, Hak Sübhanehu ve Teala Hazretleri'nin muhabbetinden gayrı onun gönlünde hiçbir şey karar tutmaz.

74 - Ya Evvelü

(Kendisinden gayrı her şeyden önce.)

Her kim evladı olmasını istese, seferde kaybolanı olsa veya bir haceti bulunsa, bu ismi şerifi 40 Cuma günü bin kere okursa, umulur ki muradı hasıl olur.

75 - Ya Ahirü

(Ey kendinden gayrı her şey fena bulduktan sonra da baki kalan.)

Her kim bu ism-i şerifi düşmanını defetmek niyetiyle okursa, muradı hasıl olur. Çok okursa akıbeti hayır olur.

76 - Ya Zahirü

(Ey vücudu zahir.)

Her kim bu ism-i şerifi çok okursa, düşmanları üzerine galip olur.

Her kim Cuma namazlarından sonra 15 kere okursa, batını nurlanır.

77 - Ya Batınü

(Ey zâtının hakikati akıldan ve duygularından örtülü olan.)

Her kim bu ism-i şerifi günde 3 kere okusa, eşyanın hakikatlerine alim ve Hak Celle ve Ala'nın sırlarına layık olur.

78 - Ya Vali

(Ey mülkünde hakim ve mutasarrıf olan padişah.)

Her kim bu ism-i şerife devam ederse umulur ki, ona eşyada tasarruf nasip olur.

Sahip olduğu yapıya zarar erişmemesini isteyen bir kimse, bu ism-i şerifi bir kaba yazmalı ve içerisine su doldurup bu suyu yapının dört duvarına serpmelidir.

79 - Ya Müteali

(Ey her şeye tam kudreti ile üstün, veya mahlukat sıfatlarından yüce ve münezzehten olan)

Her kim bu ism-i şerife devam etse, akran ve emsali arasında üstün olur.

80 - Ya Berrü

(Ey kullarına ihsan edici.)

Bu ism-i şerifi her kim çok okursa, umulur ki, Hak Sübhanehu ve Teala'nın ihsanlarına mazhar olur.

Bir kimse, çocuğu üzerine okusa, belalardan emin bulunur.

81 - Ya Tevvabü

(Ey tövbeleri kabul edici.)

Günahkar olanlar, bu ism-i şerifi çok okursa umulur ki, Hak Teala kendilerine tövbe nasip eder.

82 - Ya Müntekimü

(Günahkarlardan dilediklerine cezasını veren.)

Her kim bu ism-i şerifi çok okursa, günde bin defaya kadar çıkar ve *Kahhar* ismini de ilave ederse, düşmanlarının helak olması hususundaki muradı hasıl olur.

83 - Ya Afüvvü

(Ey günahkarları affedici.)

Her kim bu ism-i şerifi okumaya devam ederse, Hak Sübhanehu ve Teala onun günahlarını affeder.

Sevgili Peygamberimiz (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun)'in Hazreti Aişe (Radiyallahu Anha) validemize tavsiye ettiği dua:

“Allahım, sen affedicisin, affetmeyi seversin. Beni de affet.” *(Allahümme inneke afüvvün tuhibbül afve fa’fu anni.)*

84 - Ya Raufü

(Ey çok rahmet ve şefkat edici.)

Bu ism-i şerife çok devam eden, çok nimet sahibi olur.

Bu kimse, bir mazlumu bir zalimin elinden kurtarmak isterse ve bu ismi okuyarak şefaata ederse kabul buyrulur.

85 - Ya Malikel Mülki

(Ey mülkün ebedi maliki.)

Bir kimse bu ism-i şerifi çok okursa, halk arasında aziz olur.

86 - Ya Zül Celali vel İkrâm

(Ey mutlak istigna ve fazlı kerem sahibi.)

Bu ism-i şerife devam eden kimse zengin olur.

87 - Ya Muksitü

(Ey adil şekilde paylaştırıcı.)

Bu ism-i şerifi devamlı okuyan kimse şeytanın şerrinden emin olur.

88 - Ya Camiü

(Ey kıyamet günü halkı toplayıcı.)

Bir kimsenin bir şeyi kaybolduğunda o kimse, *“Ya Camian nasi li yevmin la reybe fiyhi icma aleyye dalletiy”* dese, kaybolan eşya Allahu Teala’nın izniyle bulunur. Bu husus meşayih (Allah ruhlarını kutsasın) tarafından da denenmiştir.

89 - Ya Ganiyyü

(Ey hiçbir vakit hiçbir kimseye ihtiyacı olmayan.)

Her kim bu ism-i şerife devam ederse göz tokluğu ile sıfatlanır.

90 - Ya Mugni

(Ey zengin edici.)

Her kim bu ism-i şerifi her defasında 10 kere olmak üzere 10 Cuma okursa, Hak Teala kendisini halka muhtaç olmaktan korur.

Bir illete müptela olan da bu ism-i şerifi elinin üzerine okuyarak, o illetin bulunduğu yere sürerse, Allahu Teala'nın izni ile kurtulur.

91 - Ya Maniu

(Ey dilediği kimseyi, dilediği şeyden men edici.)

Eşi ile arasında düzenlik ve anlaşma olmayan kimse, bu ism-i şerife devam ederse, dirlik içinde yaşar.

92 - Ya Darrü

(Ey hikmeti gereği halktan dilediği kimseye zarar eriştirici.)

Aşağı bir mertebeye düşen kimse, Cuma gecesi veya Kameri ayların 13, 14, 15. geceleri bu ism-i şerifi 100 kere okursa, yüksek mertebelere erişir.

93 - Ya Nafiu

(Ey yararlandırıcı.)

Her kim bu ism-i şerifi dört gün müddetle, her gün gücü yettiği kadar okursa, kendisine hiç bir zarar ve elem erişmez.

94 - Ya Nuru

(Ey iman ve marifetle yeryüzünü, gökyüzünü, güneşi, ayı aydınlatıcı.)

Her kim önce Nur Suresi'ni ve daha sonra da 1000 kere bu ism-i şerifi okursa,

batını (içi) nurlanır.

95 - Ya Hadi

(Ey doğru yolu gösterici.)

Her kim gökyüzüne bakarak, bu ism-i şerifi okur ve eline üfleyerek yüzüne sürerse, o kimse marifet bulur.

96 - Ya Bediu

(Mübdi manasındır. Yani, ey her şeyi yaratıcı, misli görülmemiş şeyleri meydana getirici.)

Bir müşkül işi olan, bu ism-i şerifi *Ya Bediüs semavati vel ard* şeklinde 70 kere okursa, Hak Celle ve Ala Hazretleri onun müşkül işini kolaylaştırır.

97 - Ya Baki

(Ey fena kabul etmeyen daimi vücud.)

Her kim güneş doğmadan önce, 100 kere bu ism-i şerifi okursa, ömrü boyunca felaket görmez ve ahirette de Hak Teala onu yarlıgar.

98 - Ya Varisü

(Ey dünya ehlinin fenasından sonra, yerleri ve gökleri mirası ile tutucu.)

Her kim bu ism-i şerifi çok okursa, umulur ki ömrü uzun olur.

99 - Ya Reşidü

(Ey her türlü işlerinde halka yol göstererek irşad eyleyici.)

Bir kimsenin mühim ve karanlık bir işi olsa ve ne yapacağını bilmeseydi, akşam namazı ile yatsı namazı arasında bu ism-i şerifi 1000 kere okursa, o işinin tedbiri kendisine kolaylaşır ve batını parlak olur.

100 - Ya Saburü

(Ey asilerin cezalandırılmasında acele etmeyen, onların tövbe etmelerini bekleyen, cezasını geciktiren ve dilediği zaman azap eden.)

Bir kimse bir derde veya bir karışık işe düşse, bu ism-i şerifi 3000 kere okursa, kurtulur. Yukarıda verilen Esmâül Hüsnâ dışında, Allah'ın birçok başka ismi de vardır. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir. Esmâül Hüsnâ'dan sayılmamakla birlikte, Allah'ın diğer bütün isimleri de güzeldir.

101 - Ya Rabbi

(Ey Rabbimiz.)

Bu ism-i şerife devam eden kimsenin, Allah'ın lütuflarına mazhar olacağı umulur. Bir kimsenin, başka bir kimsenin elinde bulunsa, bulundukları evin çevresine bir hat çekerek, bu ism-i şerifi 100 kere okursa, kurtulurlar.

102 - Ya Münimü

(Ey nimet verici.)

Her kim bu ism-i şerifi çok okursa, Hak Sübhanehu ve Teala Hazretlerinin nimetlerine mazhar olur.

103 - Ya Sadıku

(Ey haber verdiği her şeyde doğru söyleyici.)

Yalancılığı adet edinmiş bir kimse, bu ism-i şerife devam etmek suretiyle bu kötü huyundan kurtulur.

104 - Ya Settärü

(Ey asilerin günahlarını örtücü.)

Bu ism-i şerifi çok okuyan, başkalarının şerrinden ve kendi günahlarından emin olur.

105 - Ya Mütiy

(Ey hediye verici.)

Duası kabul olunmayanlar, bu ism-i şerife devam etseler, duaları kabul olur.

ARİFLERİN MAKSADI

1. Maksadı ariflerin, hikmeti Yazdan olur
Matlabı dervişlerin, mesleki iman olur
2. Gönül evin bekleyen, mürşidini Hak'layan Nefsini pak eyleyen zahidi Gilan olur.
3. Sırrına salık olan, kalbine malik olan,
Şehveti Halik olan, aleme sultan olur.
4. Marifete ar eden, gülşenini har eden
Mürşidi inkar eden, tabii Mervan olur
5. Şehvete mail olan, hikmete cahil olan,
Hizmete kahil olan, mazharı hızlan olur.
6. Fani vücuttan geçen, vahdet iline göçen,
Marifet abın içen daima sekran olur,
7. Adem'i bil Adem'i, nefhayı Hak'tır demi
Bulmayan Adem demi, matlaı şeytan olur.
8. Mesnedi canı gören. Ali Aba'ya eren,
Zevki tevella süren Kamber ti Selman olur.
9. Nuru hakikat eğer Haşim'e etse eser,
Kafire kılsa nazar, mazharı iman olur.

Haşim

1. Yazdan: Tanrı. Matlab: Özlem.
2. Zalidi Gılan: Geylan'lı Zahid (Abdülkadir Geylanî Hz.)
3. Salık: Yolcu. Halik: Yaratıcı. Şehvet: Şiddetli özlem.
4. Ar: Utanmak. Gülşen: Gül bahçesi. Har: Ateş, Tabi: Uyan.

Mervan: Davranışlarıyla III. Halife Hz. Osman'ın şehid edilmesine sebep olan hain Medine valisi.

5. Mail: Meyilli, Kahil: Tembel. Hızlan: Yalnızlık, sefalet.

6. Fani: ölümlü. Vahdet: Birlik. Ab: Su. Sekran: Sarhoş.

7. Nefha: Soluk. Dem: Ruh. Matla: Doğum yeri.

8. Meşhed: Şehitlik, ölüm. Ali Aba: Peygamber Efendimizin ev halkı; bir defasında abası altında topladığı Hz. Fatma, Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz, Hüseyin. Tevtlla: Dostluk- Kamber:

Hz. Ali'nin azad ettiği köle. Selman:

Selmanı Farisi, (ayrıca) derviş.

FETHİYE EVRADI

Bismillahirrahmanirrahim.

La ilahe illallah ve La Havle ve La Kuvvete İlla Billah.

(Allahu Teala Hazretleri'nin tevfiği olmaksızın isyandan yüz çevirmek, ibadet ve taatte sebat ve karar etmek yoktur.) La havle ve la kuvvete illa billah, 99 derde devadır.

Bir hadisi şerifte, Resûlullah (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) Efendimiz Hazretleri, Ebu Musa Eş'ari Radıyallahu Anh'a hitaben:

— La havle ve la kuvvete illa billah'ı sık sık tekrar et. O, cennet hazinelerinden bir hazinedir, buyurmuşlardır.

Bir diğer hadisi şerifte de:

— La havle ve la kuvvete illa billah, cennet kapılarından bir kapıdır, buyrulmuştur.

Yine buyurulmuştur ki, o cennet fidanıdır. Unutmamalıdır ki bu kelime i Şerifin, güç işlerin kolaylaşmasında, ağır işlerin çabuklaşmasında ve hafifleşmesinde, fakrû zarurette büyük tesiri vardır.

Allahu Teala arştan sonra, arşı götüren melekleri yarattı. O melekler:

— Bizi niçin yarattın? diye sordular. Cenabı Bari buyurdu ki, —

Arşı götürmeniz için. Melekler tekrar sordular:

— Ya Rab! Arşı götürmeğe kimin kuvveti yeter? Halbuki, senin azamet ve Celalin, arşın üzerindedir.

Hazreti Bari buyurdu ki:

— La havle ve la kuvvete illa billah deyiniz, kaldırırsınız.

Melekler: La havle ve la kuvvete illa billah dediler ve arşı kaldırdılar.

Bir hadisi şerifte de:

— Her kim, günde 100 kerre La havle ve la kuvvete illa billah derse, O kimseye fakirlik erişmez, buyrulmuştur.

La ilahe illallahu ve la na'budü illa iyyahu

(Mabudu bil hak yoktur, yani başka gerçek ilah yoktur. Allahu Teala dan gayriye ibadet etmeyiz, illa Allahu Tealaya ibadet ederiz.)

La ilahe illallahu hakkan hakka

(Doğru ve haklı bildiğim için La ilahe illallah derim).

La ilahe illallahu iymanen ve sıdkan

(La ilahe illallah kelimesini iman ve tasdik ettiğim ve sadık olduğum için söylerim.)

La ilahe illallahu taabbüden ve rikkan

(La ilahe illallah kelimesini ibadet ve kulluk olduğu için söylerim.)

La ilahe illallah talattufen ve rifkan

(La ilahe illallah kelimesini, Hak Sübhanehu ve Teala bana dostluk ve iyilik ettiği için söylerim.)

İmamı Caferi Sadık Radiyallahu Anh hazretleri buyurmuşlardır ki:

"İlahi! Lütfettin ve dostluk gösterdin müminlere ki, dostlarındır. Düşmanların olan kafirlere de dostluk gösterseydin inkar edemezlerdi, senin birliğini kabul ederlerdi."

La ilahe illallahu kable külli şeyin

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ve her şeyden öncedir. Ondan başka evvel yoktur.)

La ilahe illallahu bade külli şeyin

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır. Ondan sonra hiç bir şey yoktur, her şeyin sonu O'dur. Bütün eşya fani olduktan sonra, O bakidir.)

La ilahe illallahu yebka rabbüna ve yefna ve yemütü külli şeyin

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır. Bizim Rabbimiz, her şey fani olup gittikten sonra yine de bakidir.)

La ilahe illallahül melikül hakkül mübiyn

(Mabudu bil Hak yoktur, illa Allahu Sübhanehu ve Teala vardır ki, padişaktır, padişahlığa layıktır, istihkakı padişahlığı ile zahirdir.)

La ilahe illallahül melikul hakkül yakiyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, padişahlığa layıktır, padişahlığı hakkel yakiyn zahir olmuştur).

La ilahe illallahül Aliyyül Aziym

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır, ulflhiyyette ortağı ve benzeri yoktur. Öylesine yüce ve uludur ki, ona nisbetle her şey hakîrdir).

La ilahe illallahül Hakimül Kerim

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, hikmet ve cömertlik sahibidir.)

La ilahe illallahü rabbüs semavatis sebi ve rabbül arşil azim

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, yedi kat göklerin O, büyük arşin sahibi ve malikidir.)

La ilahe illallahü ekremül ekremiyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, kerim olanların hepsinden daha kerimdir. Kerem bakımından hepsinden üstündür.)

La ilahe illallahü Erhamer Rahimiyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, O'nun rahmeti, rahmet edicilerin rahmetinden ziyadedir.)

Sahihi Müstedrik'te belirtildiğine göre, Peygamber Efendimiz (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) buyurmuştur ki:

- Allahü Teala, bir meleğini Ya Erhamer Rahimin diyen kullarına vekil tayin buyurmuştur. Bir kimse ne zaman Ya Erhamer Rahimiyn derse, o melek

kendisine hemen cevap verir:

“Erhamer Rahimiyn sana yüz tuttu. Şimdi isteyeceğini iste” der.

La ilahe illallahü habibüt tevvabin

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, tövbe edenleri sevicidir.)

Nitekim, Kur'an'ı Kerim'de: "Allahu Teala, tövbe edenleri sever" buyurulmuştur.

(Bakara, 222)

Bir hadisi kudside denmiştir ki:

— Benim zikir ehlim, meclisimde bulunanlardır. Benim taat ehlim, keramet ehlimdir.

Ben günah ehlimi de umutsuz ve üzgün bırakmam. Tövbe ederlerse, onların da sevgilisiyim.

Eğer tövbe etmezlerse, onların tabibi olurum.

Onları belalar ile müptela ederim ve ayıplarından pak eylerim.

La ilahe illallahü Rahimül mesakiyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, miskinlere rahmet edicidir.)

Hak Teala'nın Rahmeti, nimet ve ikramından ibarettir. Haberde varid olmuştur ki, hayatlarını fakirlikle geçirenler kıyamet günü Hak Sübhanehu ve Teala Hazretleri'ne kavuşurlar. Bir kimsenin, herhangi bir dostunun haklarına riayette kusur ettiği zaman özür dilemesi gibi Hak Celle ve Ala Hazretleri de bu kullarına nimet ve lütufla söyle buyurur:

Sizler, dünyaya layık değildiniz. Dünya, sizler için hakir bir şey ve az bir mal gibi idi. Bugün, size derecenizin yüksekliğini açıklayacağım. Size ikram ve nimetim şu olacaktır: Arafat meydanına bir bakınız. Dünyada iken, sizlere bir lokma ekmek verenleri, size bağışladım.

Onun elinden tutup cennete götürünüz.

Laillahe illallahü Hadiyül mudilliyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, azgınlara yol göstericidir.)

La ilahe illallahü Delilül Hairiyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, hayret sahiplerine yol göstericidir.)

La ilahe illalahü emanül haifiyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, korkanları, korkularından emin kılıcıdır.)

La ilahe illallahü gıyasül müstagisiyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, medet isteyenlerin imdadına erişicidir.)

La ilahe illallahü hayrül vasiriyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, yardım edenlerin en değerlisidir.)

La ilahe illallahü hayrül hafiziyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, koruyucuların en değerlisidir.)

Allahu Teala'nın hıfzı altında bulunan, bütün afetlerden korunmuş olur. Ona ilişmeye kimsenin mecali kalmaz. Bu sebebledir ki, "Bunların hıfzı, O'na ağırlık ve meşakkat vermez." (Bakara, 255)

La ilahe illallahü hayrül varisiyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, varislerin en değerlisidir.)

Hak Teala Hazretleri'ne şu sebeble varis derler ki, varis bir ölüden kendisine mal kalan kimseye derler. Bütün mal ve mülk sahipleri fani olduğundan, malları ve mülkleri Allahu Teala'ya kalsa gerektir. Nitekim Kur'anı Kerim'de:

"Göklerin ve yerin mirası, Allahu Teala'nındır." (Ali İmran, 180) "Göklerde ve yerde ne varsa, hepsi Allahu Teala'nındır." (Ali imran, 129)

La ilahe illallahü hayrül hakimiyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, hakimlerin en değerlisidir, hayırlısıdır.)

Şu bakımdan ki, onun hükümlerinde hata ve yanlışlık bulunmaz. Hak Sübhanehu ve Teala, ahiret gününde iki kimse arasında hükmeder. Onlardan hangisi zalim ise, zulmünü kendisine açıklar. Bununla beraber, mazluma cennette o kadar dereceler verir ki, onu razı eder ve zalimi de kurtarır.

La ilahe illallahü hayrül razıkıyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, bütün rızık verenlerin hayırlısı ve değerlisidir.)

Ondan gayrı herkes, zahiren rızık verendir. Allahu Teala, hakiki rızık vericidir. Hak'tan gayrı rızık verenlerin hepsi, Allahu Teala'nın malından verir. Allahu Zülcelal öyle bir rızık vericidir ki, kafirlerden, fasıklardan bile rızıkını esirgemez.

La ilahe illallahü hayrül fatihiyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, fatihlerin hayırlısı ve değerlisidir.)

Kur'anı Azimiişşan'da:

"Ya Rab! bizimle kavmimiz arasında sen hakla hükmet ki, hükmedicilerin hayırlısısın" ayeti kerimesinde Fatih'i iki şekilde tefsir etmişlerdir. Birisi: Fatih, Fettah'tan gelir ki, fatih demek hakim demek olur. ikincisi ise, fatih fetihten gelir ki, müşküllerin fethi manasınadır. Bu taktirde fatih, beyan ve temyiz edici anlamına gelir. Bir de fatih, açmak manasına gelir ki, en uygunu da budur. Nitekim:

"Ya Fettah! Kalbimizin kapısını aç," derler. Kur'anı Kerim'de de Fetih, bu manaya gelmiştir.

"Biz de gök kapılarını açtık" (Kamer 11). Bu manaya göre, Allahu Teala Hayrül fatihiyn olarak, saliklere melekut yolunu, ceberut kapısını ve tahlil kapısını açar ve Hak Teala Hazretleri'nden başka hiçbir fatihin fethi, bu mertebeye kadar yükselemez. Hiç kimse de, Allahu Teala'nın fethini değiştiremez. Fetihte, Hak Subhanehu ve Teala kimseye muhtaç değildir amma, herkes fetihte Allah'a muhtaçtır,

La ilahe illallahü hayrül gafiriyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, yarlıgayıcıların en hayırlısıdır.)

Günahları yargılamak yalnız Allahu Teala'ya mahsustur. Nitekim, Kur'anı Azimüşşan'da:

"Allahu Teala'dan gayrı günahları mağfiret eden kim var?" (Ali imran, 135) Bu ayeti celiledeki soru, hiç kimse günahları yarlıgayamaz, ancak Allahu Teala yarlıgar manasınadır. Nitekim, dualarımızda da:

Fağfirli zünubi feinnehu la yağfirüz zünube illa ente. (Beni yarlığa, senden gayrı kimse günahları yarlıgayamaz) denilmektedir.

Bilindiği gibi, günahlar iki kısımdır:

Birincisi: Kul ile Allahu Teala arasında olur.

İkincisi: Kul ile kul arasında olur.

Mağfiret, birinci kısım günahlara mahsustur, ikinci kısım günahların mağfiretini Allahu Sübhanehu ve Teala, sahibine bırakmıştır. Ona izin vermiş ve kendisini serbest bırakmıştır. Dilerse zalimi bağışlar. Nitekim:

"Düşmanın eza ve cefasına sabreden ve onun günahlarından vazgeçip, intikam almaktan geçen kimsenin bu sabrı ve vazgeçmesi, azmedilecek işlerdendir" (Şura, 43) buyrulmuştur.

La ilahe illalahü hayrül rahimiyn

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, rahmet edenlerin en hayırlısıdır.

Hakk'ın Rahmeti, ihsan ve nimetten ibarettir.

Hak Sübhanehu ve Teala Hazretleri'nin bağışları ve nimetleri, sayılamayacak kadar çoktur.

Nitekim, Kur'anı Kerim'de:

"Allahu Teala'nın nimetlerini sayayım dersanız, sayamazsınız", buyurulmuştur (Nahi,

18).

La ilahe illallahu vahdehu

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, tektir.)

Ve sadaka vaadehu

(Vaadinde sadıktır.)

Ve nasare abdehu

(Kullarına yardım etti.)

Ve Eazze cünde hu

(Kendi askerlerini galip eyledi.)

Ve hezemel ahzabe vahdehu

(Kafirlerin cemaatlerine bozgunluk ve kırıgınlık verdi.)

Ahzab, hizbin çoğuludur. Burada kafirler kasededilmiştir. Bilindiği gibi, Kureyş ve Gatfan kabileleriyle bazı Yahudiler ve Nasraniler, Fahri Alem (Allahın Selamı Üzerine Olsun) Efendimiz ile muharebe için Medinei Münevvere'ye yöneldiler. Aleyhissalatu Vesselam Efendimiz, Ashabı Kiram ile müşavere ederek, Medinei Münevvere'nin etrafına hendek kazdılar. Muhasara bir ay kadar sürdü. Habibi Ekrem (Allahın Selamı Üzerine Olsun) Efendimiz, bunlar hakkında şöyle dua ettiler:

"Ey Kitab'ı indiren, hesabı çabuk olan, kafir taifelerini hezimete uğratan Allah'ım! Bu kafirleri de bozguna uğrat ve darmadağın et, Allah'ım!"

Bir gece, Hak Sübhanehu ve Teala, kafirlerin üzerine soğuk bir rüzgar dalgası gönderdi. Çadırları yıkıldı, ateşleri söndü, bütün malzemeleri harap oldu. Mümin saflarından melekler tekbir ettiler. Kafirlerin kalplerine korku düştü, çarpışmadan bozguna uğradılar.

Kur'anı Azimüşşan'da:

"Ey iman edenler! Allahu Tealanın üzerinizdeki nimetini anın... Kureyş, Gatfan, Kurayza ordularının askerleri, size hücum ettiği zaman, üzerlerine kuvvetli bir rüzgar ve meleklerden görmediğiniz askerler göndermiştik" buyrulmaktadır (Ahzab, 9).

Ve la şeye badehu

O'ndan sonra hiç bir şey yoktur. Bütün mahlukatın fenasından sonra, baki kalan ancak O'dur.)

La ilahe illallahu ehlün nimeti

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki, bütün nimetlerin sahibidir.)

Ve lehül fadlû

(Fadl dahi O'nun içindir.)

Burada fadlın manası şudur:

Kullarının bazılarına, dünyada ve ahirette fadl yolu ile muamele eder, adl ile muamele etmez. Ehli sünnet vel cemaatin mezhebi de budur.

Allahu Teala'nın, müminlere taatleri karşılığında sevap vermesi, fadlındandır. Kulun ona istihkakı yoktur. Allahu Teala üzerine vacip yoktur, günahlara karşılık ceza verirse, adl yolu iledir.

Ve lehüs senaül hasenü

(En güzel senaya, ancak Allahu Teala müstahaktır. Başkaları değildir.)

Övülen kimsenin övülmesi faziletindendir ki, o fazilet de o kula Allahu Teala tarafından ihsan buyurulmuştur. O halde senaya yalnız Allahu Teala müstahak olur, başkaları olamaz.

La ilahe illallahü adede halkihi

(*La ilahe illallah* kelimesini, Allahu Teala'nın mahlukatı adedince söylerim.)

Ve zinete arşihî

(O'nun arşının süsü ve ağırlığı miktarınca.)

Ve ridæ nefsihi

(*La ilahe illallah* kelimesini, Allahu Teala razı oluncaya kadar söylerim.) Yani, onun rızası kadar söylerim ki, rızası Rahmeti gibi sonsuzdur.

Ve midade kelimatihî

(*La ilahe illallah* kelimesini, Allahu Teala'nın malumatı miktarınca söylerim.) İbni

Melek, *Meşarik*: şerhinde:

"Midat'tan murat, denizlerin damlalarıdır" buyurmuştur. Nitekim, Kur'anı Kerim'de:

"De ki: Rabbim Celle Şane'nin ilim ve hikmetine ait sözlerini yazmak için, denizlerin suyu mürekkep olsa, yardımcı olarak bir misli de ona ilave edilse, her halde Rabbimin sözleri tükenmeden, denizler tükenirdi " (Kehf, 109).

La ilahe illallahü sahibül vahdaniyyetil ferdaniyyeti

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır ki. Vahdaniyet ve Ferdaniyet sahibidir.)

Bu iki lafız, aynı manaya gelmektedir. Burada tekrarı desteklemek içindir. Tekrardan sakınılırsa biri zat ve biri sıfat itibarıyla olabilir.

El kadimiyyetil ezeliyyeti

(Kıdem, öncelik ve ezeliyet sahibidir. Burada da, biri zat ve biri sıfat itibarıyla olunabilir).

El Ebediyyeti

(Ebediyet sahibidir. Zatı ve sıfatı ebedidir.)

Kadim ve ezeli O'dur. O'nun vücuduna başlangıç yoktur. Ebedi O'dur, O'nun vücuduna son yoktur.

Ellezi leyse lehu siddün

(O Allahu Teala ki, O'nun için uluhiyet emrinde karşı gelecek zıd yoktur.)

Ve la niddün

(O'nun işlerine ve isteklerine muhalefet edebilecek benzeri ve eşiti yoktur.)

Ve la şibhün

(O'nun benzeri yoktur. Hiç bir şey sıfatında O'na benzetilemez, zira Hak Sübhanehu ve Teala Hazretleri'nin ilim ve kudreti ve diğer sıfatları, kemali ecel ve aladır. Bizim ilmimiz ise, kıttır ve kısırdır.

Ve la şerikün

(Uluhiyette ortağı yoktur.)

Yuhyi ve yümiytü

(O Allahu Teala diriltir ve öldürür.)

Ve hüve hayyün la yemutü

(O Allahu Teala daima diridir, O'na ölüm arız olmaz.)

Biyedihil hayrū

(Bütün hayırlar onun kudret elindedir.)

Ve Hüve ala külli şeyin Kadir

(O Allahu Teala her şey üzerine kadirdir.)

Ve ileyhil masiyr

(Ölümünden sonra herkes ona dönecektir.)

Huvel Evvelü

(O Allahu Teala bütün mevcudat üzerinde evveldir ve sabıktır.)

Vel Ahirü

(Mahlukatın fenasından sonra da ahirdir, bakidir.)

Vez Zahirü

(Onun vücudu zahirdir ve aşıkardır. Zira, her zerre onun vücuduna en kuvvetli şahit ve en parlak delildir.)

Vel Batınü

(Mahiyeti, gizlenmiş ve örtülmüştür. Zira, zatının hakikati, Kibriya perdesi ile perdelenmiştir.)

Ve hüve bikülli şeyin aliyim

(O Allahu Teala aza veya çoğa, olana olmayana, bütün eşyaya alimdir.)

Leyse kemislihi şeyün

(Hiç bir şey, Allahu Teala'nın misli değildir.)

Ve hüves semiul basiyr

(O Allahu Teala bütün işitilenleri işitici ve bütün görünenleri görücüdür.)

Hasbinallahü

(O Allahu Teala bütün işlerimizde bize kafidir.)

Ve nimel vekil

(Allahu Teala, en iyi vekildir.)

Nimel Mevla

(Allahu Teala, en iyi Mevla'dır. Burada mevla, seyyid manasınadır.)

Ve Nimen nasiyr

(Allahu Teala, en iyi yardım edicidir.)

Hasbinallahü ve nimel vekil nimel mevla ve nimen nasiyr

Bu kelimeleri üç kere söylemenin sırrı şudur: Tecrübe ile bilinmiştir ki, bütün güç işlerin kolaylaşmasında bu kelimelerin tekrarlanması büyük tesiri vardır.

Rivayet olunur ki, Hazreti İbrahim Salavatullahi Alanebiyyina ve Aleyh, Nemrut ateşe attığı zaman: Hasbinallahü ve nimel vekil kelimesini söylemiş, Hak Teala, ona ateşi gül bahçesi eylemiştir. Süneni Ebu Davud'da belirtildiğine göre, Aleyhissalatu Vesselam Efendimiz Hazretleri:

"Her ne zaman sana bir şey üstün gelirse, Hasbinallah venimel vekil de" buyurmuşlardır.

Gufraneke Rabbena

(Ey Kudret ve azamet sahibi Rabbimiz! Senin mağfiretini isteriz.)

Ve ileykel masiyr

(Ölümünden sonra dönüşümüz sanadır.)

Allahümme la mania lima ateyte

(Allahım! Senin verdiğin şeye hiç bir mani yoktur. Yani, senin ezelde takdir ederek verdiklerine engel olunamaz.)

Ve la mutiye lima menate

(Senin menettiğin ve vermediğini de verecek yoktur.)

Ve la radde lima kadayle

(Senin kaza ettiğin şeyi reddedebilecek de yoktur.)

Ve la yenfau zel ceddı minkel ceddü

Muhtarı Sihha'da belirtildiğine göre, bu hadisi şerifteki Ced, zenginlik manasınadır. O halde demek olur ki: "Allahım! Varlık şahitlinin varlığı, senin katında hiç fayda vermez.

Faydalı olan salih amellerdir."

Sübhane Rabbiyel aliyyil alel Vehhab

(Rabbimi tenzih ederim. O yücelerden yüce ve şeriki olmaktan münezzehtir, çok bağışlayıcıdır.) iki kere okunur. Üçüncü seferinde şöyle okunur:

Subhane Rabbiyel aliyyil alel Kerimil Vehhab sübhaneke ma abednake hakka ibadetike

(Seni tenzih ederiz, sana layık hakiki ibadet ile ibadet edemedik.)

Subhaneke ma arefnake hakka marifetike

(Seni tenzih ederiz, seni layık olduğun şekilde bilemedik.)

Subhaneke ma zekernake hakka zikrike

(Seni tenzih ederiz, seni layık olduğun şekilde zikredemedik.)

Subhaneke ma şekernake hakka şükrike

(Seni tenzih ederiz, sana layık olduğun şekilde şükredemedik.)

Subhanallahil ebediyyil ebed

(Allahu Teala Hazretleri'ni tenzih ederim, ebedi O'dur.)

Subhanallahil Vahidil Ahad

(Allahu Teala Hazretleri'ni tenzih ederim, sıfatında birdir, mahiyette ve hakikatte birdir.

Yani, sıfatında ve hakikatte ortağı, benzeri yoktur).

Subhanallahil ferdis samed

(Allahu Teala Hazretleri'ni tenzih ederim, birdir ve uludur, bütün hacetlerde ona kasdolunur.)

Subhanallahil Rafiis semavati bigayri amed

(Allahu Teala Hazretleri'ni tenzih ederim, gökleri yükselten, direksiz ve dayanaksız tutan odur.)

Subhanallahil Basitil aradeyne bila sened

(Allahu Teala Hazretleri'ni tenzih ederim, yerleri dayanaksız döşeyen de odur.)

Subhanallahillezi lem yettahiz sahibeten ve la veled

(Allahu Teala Hazretleri'ni tenzih ederim, O eş ve çocuk edinmemiştir.)

Subhanallahillezi lem yelid ve lem yüled ve lem yekün lehu küfüven ahad.

(Allahu Teala Hazretleri'ni tenzih ederim, hiç kimse ondan doğmamıştır, kendisi de kimseden doğmamıştır. Doğmaktan ve doğurmaktan münezzehtir. Hiç kimse ona eşit olamamıştır.)

Subhanel melikil kuddüs

(Allahu Teala Hazretleri'ni tenzih ederim, öylesine bir padişahdır ki, her türlü ayıplardan pakdır.)

Subhanezil mülki vel melekut

(Allahu Teala Hazretleri'ni tenzih ederim, mülk ve melekut sahibidir.) Alemler iki cinstir: 1- Zahirî alem, 2- Batınî alem.

Zahirî alemin üç adı vardır: Zahirî alem. Mülk alemi, Şahadet alemi. Batınî alemin de üç adı vardır: Batın alemi, Melekut alemi ve Gaib alemi.

Batın alemi 2 kısımdır: Birinci kısmına Allah Celle Celalühü, idrakine delil göstermemiştir.

"Gaibin anahtarları onun yanındadır. Onları, ondan gayrı kimse bilmez" (En'am, 59).
ikinci kısım ise, idrakine delil gösterilmiştir. Kıyamet, cennet, cehennem ve bunlarda olacak haller ki, Kur'an ayetleriyle delilendirilmişlerdir. Allahu Teala, takva sahiplerine yol göstericidir. Onlar, gaibi tasdik ederler.

Subhanezil izzeti

(Allahu Teala Hazretleri'ni tenzih ederim, o izzet sahibidir.)

Vel azameti, Vel kudreti, Vel heybeti

(Azamet, kudret ve heybet sahibidir.)

Vel Celali vel Cemali

(Celal ve Cemal sahibidir.)

Lugatta Celal, ululuk, Cemal ise güzellik manasına gelir. Tasavvufta Celal, kahır sıfatlarından, Cemal ise lütuf sıfatlarından ibarettir. **Vel Kemali vel Bekai vessenai vezziyai** (Kemal, beka, sena ve ziya sahibidir).

Vel Alai ven nuamai

(Nimet sahibidir. Burada ala, ila'nın çoğuludur. Nimet manasınadır.)

Vel Kibriyai vel ceberut

(Zatında ve sıfatında ululuk sahibidir.)

Subhanel melikil mabud

(Tenzih ederim o padişahı ki, mabudumdur.)

Sübhanel melikil vücud

(Tenzih ederim o padişahı ki, mevcuttur.)

Subhanel melikil halık

(Tenzih ederim o padişahı ki, bütün alemlerin yaratıcısıdır.)

El Hayyillezi la yenamü vela yemut

(O öyle bir padişaktır ki, daima diridir, uyumaz ve ölmez.)

Subbuhün Kuddüsün

(Her türlü noksanlıklardan ve ayıplardan pakdır, münezzehtir ve uzaktır.)

Rabbüna ve Rabbül melaiketi verruh

(Celal ve azamet sahibi Rabbimizdir. Bütün meleklerin ve ruhların da Rabbidir.)

Subhanallahi velhamdülillahi

(Allahu Teala Hazretleri'ni her türlü ayıplardan ve noksanlıklardan tenzih ederim.
Hamd, ancak Allahu Teala'ya mahsustur.)

Ve la ilahe illallahü

(Mabudu bil hak yoktur, illa Allahu Teala vardır.)

Vallahü Ekber

(Allahu Teala en büyüktür ve çok uludur.)

Ve la havle ve la kuvvete illa billahil aliyyil azim

(Yüce ve azim olan Allahu Teala Hazretleri'nin yardımı olmaksızın isyandan yüz çevirmek, ibadet ve taatte sebat ve karar etmek yoktur.)

Allahümme entel melikül Hakkullezi la ilahe illa ente

(Allahım! Sen padişahsın, padişahlığa layıksın. Senden gayrı mabudu bil hak yoktur, illa sen varsın.)

TEVHİD ÜZERİNE

"La ilahe illallah, Muhammedün resulallah." Peygamber

Efendimiz buyuruyorlar ki:

"La ilahe illallah diyen cennete girer."

"İnsanlarla La ilahe illallah deyinceye kadar savaşmakla emrolundum."

Bu hadisi şerifler sahihtir. Ve Allah Resulü şüphesiz ki doğru söylemiştir. Sorun, kişinin, "La ilahe illallah, Muhammedün resulallah" tevhidini nasıl söylediğidir. "La ilahe illallah" dediği zaman şu anlayış içinde olmalıdır: Beni, anamı, babamı, bütün insanlığı, kainatı, zerreden küreye bütün arzı, semayı Allah yarattı. Bana organlar verdi. Akıl verdi. Rızık ve nimetlere boğdu. Yeryüzünün idaresini kendi adına bana emanet etti. Bu emanetin korunmasında, Resuller ve ilahi kitaplarla beni aydınlattı. Kendinden başka Rab, Resulü'nden başka önder ve lider, Kur'anı Mübin'den başka rehber hüküm kabul etmememi emretti. Onun hükmüne göre davranınca, melekleriyle doğrulayacağını bildirdi.

Nahl suresinin 36. ayetinde şöyle buyuruluyor: "And olsun ki, biz, her millet içinde Allah'a kulluk edin, şeytana tapmaktan kaçının diye bir elçi gönderdik. Onlardan kimine Allah hidayet etti. Kimine de sapıklık hak oldu. İşte, yeryüzünde gezin de görün. Yalanlayanların sonu nasıl olmuş," Öyleyse Tevhid, insanın temel düşüncelerinden (akide) başlayarak, günlük hayatındaki her tavrına kadar Allah'ın belirlediği sınırlara uyması, o sınırların korunması için mücadele etmesi ve Allah'ın koyduğu ölçü ve onun uygulamadaki şekli olan Sünnet'in yaşanmasıdır. Tevhid'in Özü, onun söylenmesinden çok, verdiği mesajın anlaşılmasıdır. Yani Tevhid'in bize yüklediği sorumlulukları anlayarak, Tevhidi bir dünya görüşüne teslim olmaktır.

Bir müslümanın kişi ya da toplum olarak Tevhid'i hayatta yaşaması gerekir. Bu, vazgeçilecek ya da ertelenecek bir durum değildir. Tevbe suresi 24. ayette şöyle buyuruluyor: "De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, hısım ve akrabalarınız, kazandığınız mallar, düşmesinden korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız meskenler, size Allah'tan ve Resulünden daha sevgili ise, o halde Allah emrini getirinceye kadar gözetleyin.

Başınıza gelecekleri göreceksiniz. Allah, yoldan çıkmış toplumu doğru yola iletmez."

Bu ayetle, kitap ve sünnetin yolundan, Tevhid'in yolundan ayrılmanın sonucu açıkça bildirilmektedir.

Tevhid: Birlik, beraberlik, dayanışma, diyalog yani Vahdet demektir. La ilahe illallah tevhidi, Esmâ-i Hüsnâ sayısınca tevhid çeşidini kapsar. Çünkü Allah sözü bütün esmayı kendinde toplayan, uluhüyetin has sancağı olan bir unvandır. Bunun için Tevhid'le, "Allah'tan başka tanrı yoktur, Allah'tan başka yaratıcı yoktur. Allah'tan başka rızık veren yoktur, Allah'tan başka hayat veren yoktur, Allah'tan başka maksut yoktur, Allah'tan başka sevmeye değer yoktur" denmektedir. Tevhid, daha çok ilim, daha çok çalışma, daha çok sevgi ve birbirimize rahmet nazarıyla bakmak demektir,

İslam dini Tevhid dinidir denilmektedir. Rabbimiz, Kur'an'ın iniş döneminde Tevhid'den bahsedildiğinde, müşriklerin durumlarını şu ayetlerle bildiriyor: Zümer Suresi, 45. ayette: "Allah bir olarak anıldığında ahirete inanmayanların kalbi öfke ile kabarır." İsra Suresi, 46. ayette:

"Sen Kur'an'da Rabbini bir olarak andığın zaman nefretle, kaçır vaziyette gerisin geriye giderler". Araf Suresi, 70. ayette ise; " Dediler ki, sen bize yalnızca Allah'a kulluk etmemiz ve atalarımızın tapmakta olduklarını bırakmamız için mi geldin" denilmektedir. Özetle, Allah'ın birlenmesini temel edinen inanç birliğinin adı olan tevhid, Allah inancını kalplere yerleştirmek, İslam'ı kitap ve sünnet ölçüsünde yaşamaktır. Tevhid, varlığımızın hiç bir parçasının Allah'ın rızasının, hükmünün dışına çıkamayacağı biçimde düzenlenmesidir.

Allah, Ahir'dir, yani bütün rabitaların yöneldiği ve durduğu sondur. Herşey bir başka şeye, o da bir üçüncüye muhtaçtır. Bu zincir uzayıp gider ve nihai son olan Allah'a ulaşır. Allah, sonlar zincirinin sonudur. Bu da Allah'ın tekliğinde ortaya çıkar. Sevgili Peygamberimiz'in (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) gerçekleştirmeye çalıştığı da budur: İnsanları tek bir Allah'a inandırmak, Tevhid inancını pekiştirmek. Çünkü Tevhid, zulme karşı direniş gücünün kaynağıdır. Doğum ile ölüm arasında bulunan bir nizamdır. Dünya görüşü olarak Tevhid incelendiğinde, kültürün, tarihin, medeniyetin bütünlüğünde, hakikate, dünyaya, mekana ve zamana, insanlık tarihine ve kadere yönelik genel bir bakış açısı olduğu görülür.

Tevhid'de gerçeklik, iki gruba ayrılır. Birinci inançta Allah Subhaneke ve Teala vardır. Yalnız O tanrıdır. Ölümsüzdür. Yaraticıdır ve yücedir. O ebediyyen mutlak tek olarak, yardımcıdan ve ortakdan münezze olarak kalacaktır. İkincisi ise, zaman ve mekanın, deneyimin ve yaratıkların nizamıdır. Bütün yaratıkları, eşyalar dünyasını, bitkileri ve hayvanları, insanları, cinleri, melekleri, gökleri, yer yüzünü, cenneti, cehennemi ve var olduktan sonra bütün bunların var oluşlarını içerir. Yaraticının ve yaratığın ikili yapısı, mutlak olarak farklıdır. Ne Yaraticı, yaratığa dönüşebilir, ne de yaratık, Yaraticı'ya dönüşebilir, işte Tevhid inancı da burada başlar. Allah'ın varlığı, birliği, doğmadığı, doğurulmadığı, zaman ve mekandan münezze olduğu, yaratılan her şeyin onun emri ile olduğu, her şeyin bir amaç için yaratıldığı, insanın Allah'ın halifesi olarak sorumluluk duygusu ile yaratıldığı fikrinin, inancının hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde kabul edilmesidir. Allah'a itaat etmek, yani emirlerini yerine getirmek, felaha ya da başarıya, mutluluğa ya da huzura ermek demektir.

Tevhid'in özünü ve İslam'ın esasını, farz olan emirler oluşturur. Bu emirler tüm semavi Vahyin de özüdür. Bütün peygamberler bu ilkeleri öğretmiş ve bütün hareketlerini de bunların üstüne bina etmişlerdir. Zaten İslam medeniyetinin özü de İslam'dır. İslamın özü Tevhid'dir. Tevhid de, Allah'ın Birliğini, tek, mutlak, yüce yaratıcı ve herşeyin sahibi ve yöneticisi olduğunu kabul etmektir. İslam medeniyetine kişiliğini veren, bütün unsurlarını bir araya getirerek onları bir bütün haline getiren, Tevhid'dir. Allahu Teala şöyle buyurmuştur: "Ben cinleri de, insanları

da, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım, Andolsun ki biz her ümmete, Allah'a kulluk edin, putlardan kaçının diye tebliğ yapması için bir peygamber göndermişizdir". "Rabbin, kendinden başkasına kulluk etmeyin diye hükmetti. Allah'a ibadet edin. O'na hiçbir şeyi eş tutmayın. Gelin, üzerinize Rabbinizin neleri haram kıldığını söyleyeyim; Yani, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın."

Kur'anı Kerim'den alınan bu ayetler, insanın yaratılış amacının sırf Allah'a hizmet etmek olduğunu açıkça bildirir. Bu, Hz. Muhammed'in (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) Allah kelamıyla bize bildirdiği tüm mesajın özüdür. Demek ki, islam'da hiçbir emir, Tevhid olmadan sabit, kalıcı olamaz.

Dinin tamamı, insanın Allah'a hizmet etme, emirlerini yerine getirme ve yasaklara uyma zorunluluğu, Tevhid'den sapıldığı an hükmünü yitirir. Çünkü Tevhid'den sapmak, Allah'ın bir ve tek olduğundan şüphe etmektir, Tevhid olmadan İslam da olmaz. Tevhid olmasaydı Hz. Peygamberimiz'in (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) sünneti de şüpheyile karşılanır, buyrukları sarsılır, peygamberlik kurumları da değerini kaybederdi. Onun için Tevhid ilkesine sarılmak, bütün takva, dindarlık ve faziletin aslıdır. Cenabı Allah ve Sevgili Peygamberimiz (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) bu yüzden Tevhidin yerine getirilmesini yüceltmişler ve bunu en büyük mükafatın nedeni saymışlardır.

Cenabı Allah, Kur'anı Kerim'de şöyle buyuruyor; "İman edenler, bununla beraber imanlarını haksızlığa bulaştırmayanlar, işte onlardır ki emin olmak hakkı kendilerindir. Onlar, doğru yolu bulmuş kimselerdir." Bunun gibi Übeyde ibn el Samitten rivayetle sevgili Peygamberimiz (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) buyuruyorlar: "Kim, teke ortaksız olan Allah'tan başka tanrı olmadığına, Muhammed'in onun elçisi ve kulu olduğuna, Allah'ın Hz. Meryem'in ve Hz. İsa'nın Rabbi olduğuna, cennetin ve cehennemnin gerçek olduğuna şahitlik ederse, Allah onu cennetine koyar." Böylece müslüman, şehadeti ikrar ederek, Tevhid'e bağlılığı, Mutlak Bir'i ve Allah'ın yüceliğini, bütün yaradılışın, bütün varlıkların, hayatın ve bütün dinlerin en büyük prensibi olarak kabul ve tarif etmiş olur.

Kur'an, Allah hakkında şöyle der: "O, göklerin ve yerin yaratıcısıdır. O bir şeye hükmetti mi ona ancak ol der, o da oluverir. O bir tek Tanrıdır, yücedir. Kendinden başka hiçbir Tanrı yoktur, diridir, zatıyla, kemaliyle kaimdir. O'nun zatı ise vasfedilenlerden çok uzaktır. O'na gözler erişemez." Demek ki Tevhid, müslümanın kendisini tarihin mihveri olarak görmesine imkan verir. Çünkü, o, Tanrı'nın isteğini tarihte yerine getirebilecek tek halifedir. İslam'ın imanı, aklına verilen hakikattir.

Cenabı Zülcelal İslam'ın haklılığını Kur'an'da şöyle açıklar: "Bu vahiyle hak geldi, batıl zail oldu. Muhakkak ki batıl daima zail olucudur, iman ile küfür apaçık meydana çıkmıştır." Bu da bizi, bilginin ilkesi açısından Tevhid'in (Allah'ın gerçek *(El Hak)* ve tek olduğunun)

bilinmesine götürür. insanın bu gerçeğe ulaşabilecek şekilde yaratıldığıda ayetlerle, hadislerle bildirilmektedir.

Yaratılan herşeyin sebebi, amacı, Tevhid ilmiyle kavranır, İslam, hurafeyi, büyücülüğü, batılı, ruhçuluğu, Tevhid'le yok eder. Gerçek, Tevhid kapısından girerek elde edilir. Bu kapıdan giren, kendisinin Allah tarafından tayin edilen iyi bir kiracı gibi, yaratıcının mülkünü korumak zorunda olduğunu anlar. Yaradılışın gözcüsü sıfatındaki insan, ölümünde Allah'ın kendisine olan güvenini, aldığı zamana göre daha iyi bir durumda teslim etmek zorundadır. Yaratılan her şey, insana göredir. Güneşler, aylar, yıldızlar, gökkubbesi, denizler, içindeki tüm varlıklarıyla insanın araştırması, incelemesi kullanması, faydalanması, haz duyması, rahat etmesi ve tefekkür etmesi için insana verilmiştir. Yaratılış insan içindir. Ama bu kadar armağan, aynı zamanda insanın sorumluluğu içindedir. Bu sorumluluğun, ahlaki ve dini sınırlarını da Tevhid çizer. Çünkü Kur'an'a göre Allah, insanı göklerin ve yerin yüklenmeye yeterli olmayıp şiddetle kaçındığı emanetine memur kılmıştır. Allah, insanın halifelik görevini yerine getirebilmesi için, onu duylar, akıl ve anlayışla donatmış, gerçekte ona kendi nefesinden üfleyip kusursuz biçimde yaratmıştır. Bunun için, insanın görevi evrenseldir. Bu görev hüküm gününde sona erecektir.

Tevhid, Allah'ın kulları üzerindeki hakkıdır. Onun sınırlarını belirlemek de yalnız Allah'a aittir. Maide Suresi, 50. ayette buyuruluyor ki: "Onlar hala cahiliyenin hükmünü mü arıyorlar? Halbuki sağlam bir imana sahip olan bir topluluk için hükmü Allah'tan daha güzel kim olabilir?" Yine, Bakara Suresi 163. ayette şöyle buyuruluyor: "Hepinizin ilahı tek bir ilahtır. Ondan başka hiç bir ilah yoktur. Hem Rahman, hem de Rahimdir". Bu ayetlerin ışığında Tevhid, Allah'ı zatında, sıfatlarında, fiillerinde eşsiz, ortaksız, bir bilmektir. Allah'ın birliği, hakimiyetin birliği, uluhiyetin birliği, hüküm ve yetki kaynağının birliği, hayat nizamının birliği, insanların bağlandıkları dinin birliğidir.

Tevhid, akılcılıktır. Madde ve mana aleminin Kur'an ve sünnet çerçevesinde değerlendirilmesidir. Tevhid ilkesi bilimin gereğidir. Tevhid ahlaktır, hukuktur, sosyal adalettir, iman, inanç ve eylemdir, selim olmaktır, İslami yaşamaktır. Güçleştirmemek, kolaylaştırmaktır. Sevmektir, hoşgörüdür, Allah'ın nimetlerinden meşru yoldan yararlanmaktır, şükrü eda etmektir, zamanı değerlendirmektir. Aile bütünlüğüdür, insanların eşit olmasıdır, içinde yaşadığımız dünyanın korunmasıdır. Vicdan hürriyetidir.

Allah'ın halif'esi olarak yaratılmış olan insan, bu görevleri yerine getirebilecek yetenekte ve özellikte yaratılmıştır. Kainatın yaratıcısı olan Cenabı Zülcelal kendi sırrını ilk insan ve ilk peygamber Hz. Adem'e Tevhid akidesiyle bildirmiş, bu bildirimi peygamberler yoluyla zaman zaman yenilemiştir. Her seferinde daha da kemale erdirmiştir. Yüce Allah Kur'anı Kerim'inde Tevhid'i öylesine işlemiştir ki, her inceleyeni derin bir hayranlık kaplamıştır.

Tevhid tüm insanları kapsar, tüm hayatı kapsar, tüm kainatı kapsar. Ali İmran Suresi 2. ayette şöyle buyuruluyor: "Allah; başka ilah yok. Ancak O, Hayy ve Kayyum'dur."

Bütün bu nedenlerle, Tevhid'i anlamak için Kur'anı Kerim'i, Kur'an'ı anlamak için de Resulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'i anlamak, onun sünneti seniyelerini yaşamak gerekir. Tevhid şeriatın, ya da kanunun, kültürün ve medeniyetin özüdür. Müslümanlar buna, Allah'ın, hakikatin ve hayatın üç birliği demişlerdir. Gerçekten, Tevhid'i bu üç birlik kapsamında anlamak gerekir. Tevhid, insanların kapasitesine göre tasnif edilemez. Kur'an'ın bahsettiği bütün konularda ve olaylarda, beraberlik, ortaklık ve benzerlik olması zarureti vardır. Yani İslam'ı sınıflara ayırmak, derecelendirmek mümkün değildir. Aralarındaki fark ise, kişinin aklı, takvası, inancı, imanı ve Tevhidi bir yaşam biçimine uyması yönündendir. Kimse Cenabı Allah'ı, Allah'ın istediginden fazla razı edemez. Allah cümlemizi, ihlasla ibadet eden, şirkin her çeşidinden sakınan, tek sığınağı Kur'an ve sünnet olan müslümanlardan eylesin.

Ey insanlar, ey Ademoğulları; Uyanalım. Zaman geçiyor, dönüşümüz Allah'adır. Allah'tan geldik, gene Allah'a döneceğiz.

Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi dünyadaki tüm müslümanların üzerine olsun.

Amin.

PADİŞAH MİHMAN OLMAZ

1. Vasil olmaz kimse Hak'ka cümleden dur olmadan
Kenz açılmaz bir gönülde, ta ki pür nur olmadan
2. Sur çıkar ağyarı dilden ta tecelli ede Hak
Padişah konmaz saraya, hane mamur olmadan
3. Mestolan mestane gelmiş ta ezelden ta ebed
İçtiler aşkın şarabın abı engür olmadan
4. "Ölmeden evvel ölünüz" sırrına mazhar olan
Haşrı neşri gördü burda, nefhayı sur olmadan
5. Hak cemali Kabesin kıldılar aşıklar tavaf
Yerde Kabe, gökyüzünde Beyti Mamur olmadan
6. Arif olanın kelamı gayriden gelmez amma
Pes "Enel Hak" nice desün kişi Mansur olmadan
7. Bir muhal sevdaya düşmüş gün, gece Şem'i daim Hak'ka vasil olmak ister halka
menfur olmadan.

Şem'i

1. Cümleden dur: Herşeyden uzak. Kenz; Hazine. Pür nur: Salt ışık.
2. Ağyar: Yabancılar.
3. Abı engür: Üzüm suyu.
5. Beyti Mamur: Kabe'nin, yedinci kat gökteki prototipi. Kabe, bu Beyt'in (ev) yeryüzündeki izdüşümü olarak düşünülür.
6. Kelam: Söz. Pes: İmdi. Enel Hak: Ben Hak'kım. Mansur: Hallacı Mansur.

7. Muhal: Olmayacak, imkansız. Menfur: Nefret edilen.

İDRİS KELİMESİNDEKİ KUDDUSİ HİKMET

Yüceliğin *ulüvv+ iki nisbeti vardır: mekan yüceliği *ulüvv-i mekan] ve mekanda olmaklık yüceliği *ulüvv-i mekanet+... Mekan yüceliğine, “Onu yüce mekana yükselttik” *Meryem Suresi, 19/57+ sözüyle işaret edilmiştir ve mekanların en yücesi, üzerinde felekler aleminin bir değirmen gibi devr-i daim ettiği mekandır, yani Güneş Feleği’dir ve İdris’in ruhani makamı işte buradadır.

Güneş Feleği’nin altında ve üzerinde yedi felek vardır ve kendisi onbeşinci felektir. Üzerindekiler şunlardır: Ahmer Feleği yani Merih (gezegeninin bulunduğu felek), Müşteri (Jüpiter) Feleği, Zühal (Satürn) Feleği, Menazil Feleği (Yıldızsız Felek, yani Felek-i Atlas), Burçlar Feleği, Kürsi Feleği ve Arş Feleği... Ve altındaki felekler ise şunlardır: Zühre (Venüs) Feleği, Utarid (Merkür) Feleği, Kamer (Ay) Feleği, Esir Küresi, Hava Küresi, Su Küresi ve Toprak Küresi... Ve Güneş Feleği, feleklerin kutbu olması itibarıyla en yüce mekandır.

Mekanda olmaklık yüceliğine *ulüvv-i mekanet] gelince; bu, bizim için, yani Muhammedi olanlar içindir. Allahu Teala şöyle buyurdu: “Sizler yüce olanlarsınız ve Allah (bu yücelikte) sizinle birlikte dir..” *Muhammed Suresi, 47/35+ Çünkü O, mekandan aşkın olsa da, mekanda-olmaklık’tan *mekanet+ değildir. Böyle olmasından dolayı, aramızdaki amel-edici nefisler korkunca, Hak Teala, birlikteliği şu sözlerle sürdürdü: “..Ve O hiçbir amelinizi boşa çıkarmaz” *Muhammed Suresi, 47/35+. Amel mekanı, ilim ise mekanda olmaklığı *mekanet+ talep eder. Ve Allah, bizim için bu iki yüceliği; yani, amelden dolayı mekan yüceliğiyle, ilimden dolayı mekanda-olmaklık yüceliğini, ayrımsızlaştırdı *cem+. Ve bundan sonra –bu birliktelikten herhangi bir biçimde ortaklaşalık (şirk) anlaşılmasın diye– Kendini ortaklaşalıktan tenzih ederek, “Yüce Rabbinin adını tesbih et” *A’la Suresi, 87/1+ buyurdu.

İnsan’ın, yani İnsan-ı Kamil’in varlıkların en yücesi olması şaşılası şeylerdendir. Ama ona yüceliğin nisbet olunması, ancak tabi olduğu mekan ve mekanda olmaklık dolayısıyladır. Yani o, zatından dolayı bir yüceliğe sahip değildir. Onun yüceliği, içerisinde bulunduğu mekanın veya mekanda-olmaklığın yüceliğinden dolayıdır. Dolayısıyla yücelik, mekan ve mekanda-olmaklık için sözkonusudur.

Mekan yüceliği şunun gibidir: “Rahman Arş’a oturdu” *Taha Suresi, 20/5+ — ve bu (Arş), mekanların en yücesidir. Mekanda olmaklık yüceliği de şudur: “O’nun vechi dışında herşey helak olucudur” *Kasas Suresi, 28/88+, “Her şey O’na dönücüdür” *Hud Suresi, 11/123] ve “Allah’ın yanısıra bir ilah var mıdır?” *Neml Suresi, 27/63+. Ve Allah (İdris hakkında), “Onu yüce bir mekana yükselttik” dediğinde, “yüce” kelimesini, mekanı niteleyen övücü bir vasıf olarak dile getirdi. “Ve Rabbin meleklere, ‘yeryüzünde bir Halife yaratacağım’ dediğinde..” *Bakara Suresi, 19/57+ — işte bu da mekanda-olmaklık yüceliğidir.

Ve melekler hakkında (İblis’e hitaben) söylediği, “İki Elimle yarattığıma secde etmekten seni alıkoyan nedir? Gururlandın mı, yoksa yüce olanlardan mısın?” *Sad Suresi,

38/75+ sözleriyle de, yüceliği meleklerle özgü kıldı. Eğer bu yücelik yakıştırmaları kendilerine melek olmalarından dolayı yapılmış olsaydı, bütün melekler bu yüceliğe dahil olurdu. Ama, bu yücelik yakıştırmalarının bütün melekleri içine alacak şekilde genelleştirilmemiş olmasından anlıyoruz ki, burada sözü edilen yücelik, Allah indinde mekanda olmaklık yüceliğidir. Ve, insanlar arasındaki Halifeler için de durum böyledir. Halife olmakla elde ettikleri yücelik, zatlarından dolayı bir yücelik olsaydı, diğer bütün insanların aynı şekilde yüce olması gerekirdi. Ama bu yücelik genel olmadığı için, anlıyoruz ki bu, mekanda olmaklık yüceliğidir.

“Yüce” *Ali+ İsmi, O’nun Güzel İsimleri’ndendir. O’nunla birlikte O’ndan başkası olmadığından, neye itibarla Yüce’dir? Demek ki, O gerçekte Kendi Zatı itibarıyla Yüce’dir. Ya da hangi şeyden Yüce’dir? Ancak O var olduğundan, O’nun bu yüceliği Kendiliğindedir. Ve O, varlık itibarıyla, bütün varlıkların ayn’ı olduğundan, “sonradan olma” diye adlandırılan şeyler, kendi zatı itibarıyla Yüce’dir. Dolayısıyla Hak, Kendinden başkası olmadığından, izafi yücelik olmaksızın Yüce’dir. Ve bu aynlara gelince, onlar için yokluk *adem+ sözkonusudur ve onlar yoklukta yerleşiktirler *sabit+ ve varlığın kokusunu koklamamışlardır. Varlıklardaki çok sayıdaki suretleriyle birlikte, bu aynlar hep kendi hallerinde kalırlar. Öte yandan, ayrılaşmamışlıkta *cem’iyet+ ayrımsız *cem+ olan herşeyin ayn’ı Bir’dir ve çokluğun *kesret+ varlığı İsimler’dedir. Ve isimler nisbetlerden ibarettir. Ve nisbetler, var olmayan şeylerdir [umur-u ademiyye+; ve ayn’dan, yani Zat’tan başkası yoktur. Ve O, izafet yoluyla değil, kendi Nefsiyle Yüce’dir. Bundan dolayı, alemde izafi yücelik yoktur; ne var ki, varlığın vecihleri arasında üstünlük farklılığı vardır. İzafi yücelik ancak kendi çoğul vecihleriyle Bir-olan-ayn’da [ayn-ı vahid+ vardır. Bu nedenle, bu konuda hakikat itibarıyla “O’dur” ve meydana geliş itibarıyla “O-değildir,” meydana geliş itibarıyla “sensin” ve hakikat itibarıyla “sen-değilsin” denmiştir.

El-Harraz –ve o Hakk’ın yüzlerinden bir yüz ve kendi nefsinden konuşan, diller arasında bir dildir– ancak O’nun üzerine kendileriyle hükmedilen zıtların (yani, zıt isimlerin) birlenmesiyle Allah’ın bilinebileceğini söylemiştir. O Evvel’dir ve Ahir’dir ve Zahir’dir ve Batın’dır. O, zahir olanın ta kendisidir ve batın olanın ta kendisidir. Ve zuhurunu, Kendinden başka görebilecek olan olmadığı gibi, Kendisinden gizlenebilecek *batın+ olan da yoktur. O Kendisiyle zahirdir ve Kendisinden gizlenmiştir. Ve O, Ebu Said el-Harraz ve benzeri diğerlerinin sonradan olma isimleridir.

Zahir “Ben” dediğinde, Batın “Hayır” der ve Batın “Ben” dediğinde Zahir “Hayır” der. Bu, her zıt olan için böyledir (yani, zıtların herbiri kendi zatının gereğini olumlar ve kendisine aykırı gelen zıttın gereğini olumsuzlar). Ama (bunların her ikisini) söyleyen birdir ve (bunların her ikisini) işiten de söyleyenin ta kendisidir. (Bu duruma bir örnek vermek gerekirse:) Nebi, sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle demiştir: “Allah, söz ve eylemle ortaya çıkmadıkça,

ümmetimden olanların içlerinden geçenleri (nefslerinde olup bitenleri) bağışladı.” Ve nefis, kendi içinden geçirdiklerini kendisi oluşturur; içinden geçenleri işittiği gibi, bunların ne sebeble oluştuğunu da bilir. Hükümler birbirinden farklı olsa da, ayn bir’dir; ve durumun böyle olduğunun bilinmemesi sözkonusu değildir, çünkü Hakk’ın sureti olan insan, kendi nefsinden durumun böyle olduğunu (yani, söyleyen ve işitenin bir olduğunu) bilir.

Böylece, (bir-olan-ayn’ın taayyün yoluyla çoklaşması ve mertebelerle farklılaşmasıyla) şeyler birbirinden farklı oldu. Ve sayılar, bilinen basamaklar (10, 100, ...) doğrultusunda “bir”den *vahid+ türedi. Böylece nasıl ki “bir” sayıları varettilse, sayılar da “bir”e açılım kazandırdı. Öte yandan, sayının *aded+ hükmü de ancak sayılan *ma’dûd+ ile oluştu. Ve sayıya gelen şeylerin kimisi yok *ma’dum+ ve kimisi de vardır. Bir şey, his itibarıyla var olmadığı halde, akıl itibarıyla var olabilir. İmdi bir şeyin ya sayı ya da sayılan olması kaçınılmazdır. Böyle olunca “bir”in üzerine inşa olunarak bir ortaya çıkış kaçınılmaz olur. (Şu halde) “bir” (sayısı) kendi kendisini ortaya çıkarır. Ve sayıların herbiri –örneğin “dokuz,” “on” gibi sayılar ve bunların aşağısında olanlar ve bunların üzerinde sonsuz büyüğe kadar gidenler– tek başlarına birer gerçeklik *hakikat-ı vahid+ iseler de, hiçbir bütünlüğü kendinde toplamaz. Ve hiçbir “birlerin toplamı” adıyla anılmaktan kurtulamaz. Çünkü (birlerin toplamından oluşan) “iki” tek başına bir gerçekliktir; (ve yine birlerin toplamından oluşan) “üç” de tek başına bir gerçekliktir ve sonraki sayılar için de durum böyledir. Ve bu sayıların hepsi, (birlerin toplamından oluşmaları bakımından) bir ise de, hiçbir sayının “bir”in kendisini barındırması, diğerininkiyle aynı değildir. Böyle olunca toplam *cem+, (sayıların ve sayı basamaklarının) hepsini tutar. Şu halde, toplam, sayılarda sayıların kendileriyle söz sahibidir. Ve onlara, onların kendileriyle hükmeder. Ve bu şekilde, yirmi basamak zahir oldu (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 1000). Dolayısıyla bu basamaklar (birlerin toplamlarından oluşmaları bakımından) bileşimseldir. Böyle olunca, senin indinde zatından dolayı menfi olan şeyin (yani, vahidin sayı olmamaklığının) ta kendisini müsbet kılmaktan (yani, sayıların sayı olmayan birlerin toplamından oluştuğunu doğrulamaktan) kendini kurtaramazsın.

Ve her kim, sayılar hakkında vardığımız sonucu, yani bir’in sayı olmaklığının değillenmesinin, bir’in sayı olmaklığının kesinlenmesiyle aynı olduğunu anlasa; gerçekte bilir ki, aşkın *münezzeh+ olan Hak, halkta benzeş *müşebbeh+ olandır ve halk, Halik’ten ayrışık olsa da, bu böyledir. İmdi iş odur ki, Halik mahluktur. Ve yine iş odur ki, mahluk Halik’tir. Her ikisi de bir-olan-ayn’dandır. Belki de, tersine (hakikat itibarıyla) bir ayn’dır ve (taayyün ve zuhur itibarıyla) çoğul aynlardır. Neyi görüyor olduğuna bak!

(İsmail, babasına dedi ki:) “Ey babacığım, sana emredileni yap!” *Saffat Suresi, 37/102+. Oğul babasının ta kendisidir. Ve İbrahim, (rüyasında) nefsinden başkasını boğazlıyor olduğunu görmedi. Ve O, İbrahim’e fidye olarak büyük kurbanı verdi; ve (rüyada) insan suretinde görünmüş olan bu kurban, (his aleminde) koç suretinde göründü. Oğul

suretinde görünmüştü; hayır, belki de oğul hükmünde görünmüştü — ve oğul, babasının aynısı olan kişidir. “Ve O, ondan eşini halk etti” *Nisa Suresi, 4/1+. Bu demektir ki, Adem’in nikahı, kendi nefsinden başkasıyla olmuş değildir; eşi ve oğlu kendi nefsindendir. Ve varlık, sayısal çoklukta bir’dır.

Tabiat kimdir ve ondan zahir olan (meydana gelen, görünen) kimdir? (Muhyiddin-i Arabi burada akıllıya işaret ederek tabiat kimdir diye sormuş, tabiat nedir? diye sormamıştır). Tabiatın, kendisinden meydana gelen şeyle eksildiğini; ve meydana gelen şeyin yokluğuyla da arttığını görmedik. Tabiat’tan meydana gelen, tabiat’ın kendisinden başkası değildir.

Suretlerin birbirinden farklı olmasından dolayı, şu, soğuk ve kurudur; şu diğeri de sıcak ve kurudur diye hüküm verilse de, meydana gelen şey tabiat’ın aynı değildir. Dolayısıyla, tabiat alemi, bir aynadaki suretlerdir. Ya da, tersine, birbirinden farklı aynalardaki bir surettir. Şu halde, bakış açılarının farklı olmasından dolayı, ancak hayret vardır.

Ve bizim söylediklerimizi anlayan kimse, hayrete düşmez. Ve böylesi bir kimse ilimde ilerlemiş biri olsa bile, bu ilim ancak mahallin hükmündedir. Ve mahal, değişmez ayn’ın *ayn-ı sabite+ ta kendisidir. Ve Hak, değişmez ayn’la tecelli mahallerinde çeşitlenir. Böyle olunca da, Kendisi üzerine hükümler çeşitlenir. Ve O, her hükmü kabul eder. Ve Kendisi üzerine, ancak tecelli ettiği ayn hükmeder. Böyle olunca da, (ayn’ın hükmetmekliği dışında Hak üzerine hükmeden) başkaca hiçbir şey yoktur.

*Hak, bu yönüyle halktır, düşün öyleyse
Halk değildir diğer yönüyle de; an, zikret öyleyse... Kim ki
anladı dediklerimi, zayıflamaz basireti (kalp gözü) Ve
ancak basireti olan anlar bu söylediklerimi...*

*İster ayrımları kaldır, ister ayrımlar koy — Bir’dır ayn.
Ve baki değildir, kalmaz bir şey çokluktan...*

Kendiliğinde yüce olan varlık, kendisinde bütün varlık ve yokluk nispetlerini içine alan kemalin sahibi olandır. Ve bu kemal, O’nun bu vasıflardan hiçbirini yitirmemesi ve O’nun bu vasıflardan başkası olmaması sayesinde. Ve bu vasıfların ilmi, akli ve şer’i olarak övülesi veya yerilesi vasıflar olması bir şey değiştirmez. Ve böylesi bir kemal, ancak “Allah” ismiyle adlandırılana özgüdür.

Ama “Allah” ismiyle adlandırılandan başkası olanlar, ya O’nun için (duyumsal varlıkta) birer tecelli mahallidirler, ya da O’nda (yani, Hakk’ın varlık aynasında, ilahi ilimde) birer

surettirler. Eğer O'nun tecelli mahalleri ise, böyle olduğundan dolayı kaçınılmaz olarak bir tecelli mahalliyle diğeri arasında (İlahi İsimleri kapsayıcılık yönünden) üstünlük farklılığı ortaya çıkar. Ve eğer bu (Allah'tan başka olan), O'nda (yani, Hakk'ın varlık aynasında, akıl mertebesinde zahir olan) bir suret (yani, İlahi İlim'de ortaya çıkan ayan-ı sabiteden biri) olursa, böylesi bir suret için zati kemal sözkonusudur; çünkü bu suret, kendisinde zahir olan şeyin ta kendisidir. Ve, "Allah" olarak adlandırılan için sözkonusu olan, bu suret için de sözkonusudur. Ve bu suretin O olduğu söylenemeyeceği gibi, O'ndan başka olduğu da söylenemez.

Gerçekte, Ebu Kasım ibn Kasiyy, Hal'un-Naleyn adlı kitabında, buna, herbir İlahi İsm'in, bütün İlahi İsimler'le isimlendiğini ve onlarla vasıflandığını söyleyerek işaret etti. Bunun açıklaması şudur ki, herbir İsim Zat'a ve kendisi için sözkonusu edilen ve kendisi tarafından talep edilen manaya delalet eder. Ve bu İsim, Zat'a delalet etmesinden dolayı, İlahi İsimler'in hepsini kendinde toplar. Ve tekilleştirdiği *infırad+ anlama delalet etmesiyle de, Rab ve Halik ve Musavvir ve benzeri diğerleri gibi, diğerlerinden ayrılır. Ve İsim, Zat'tan dolayı, adlandırılanın ta kendisidir. Ve İsim, kendisi için sözkonusu edilen kendine özgü anlamından dolayı, adlandırılandan başkadır.

Eğer sözünü etmiş olduklarımızdan (Zati) yüceliğin ne olduğunu anladıysan; bunun, mekan veya mekanda-olmaklık yüceliği olmadığını da anlamış olmalısın. Çünkü, mekandaolmaklık yüceliği sultan ve hakimler ve vezirler ve kadılar ve –bu mevki için yeterliliği bulunsun bulunmasın– amir olan herbir mevki sahibine özgüdür. Ama sıfat yoluyla yücelik böyle değildir. Çünkü bir kimse, insanların en alimi olsa da, bu kimseye; insanların en cahili de olsa, hükmetme mevkiinde bulunan bir kimse tarafından hükmedilebilir. Böyle olunca, amirin yüceliği, mekanda-olmaklık'tan dolayı yüceliktir. Onun yüceliği, kendisine tabi olanlara hükmetmesi bakımındandır ve böyle olunca da o, kendinden bir yüceliğe sahip değildir. Dolayısıyla, bulunduğu mevkiden alındığında, yüksekte bulunmaklığı ortadan kalkar. Ama, alim için durum böyle değildir.

MUHYİDDİN ARABİ, Füsüsül Hikem'den

ZİKRİN HAKİKATTEKİ TEFSİRİ

Gavsül Azam Abdülkadir Geylani (Allah Sırrını Kutsasın), Allah zikrine dair aşağıdaki ayeti, şu şekilde tefsir etmişlerdir:

“Beni hatırlayınız ki, ben de sizi hatırlayayım” (fezkuruniy ezkürküm:

Bakara, 2:152).

Risaletül Gavsıyye'nin yüce yazarı Abdülkadir Geylani Hz.'nin bu ayeti kerimeyi yalnız şeriat mertebesinde tefsir buyurmuş olması, elbette bir hikmete dayanır.

Bu hikmet şudur ki. Yüce Gavs daha ziyade hitab ettiği zatın mertebesinde Kur'anı Kerim ayetlerini tefsir buyurmayı tercih etmişlerdir. Böylelikle iki cihan serveri Resulü Kibriya Sallallahu Aleyhi Vesellem'in, şu iyi bilinen hadisi şerhine uymuşlardır: "insanlara, akılları miktarınca hitab ediniz" (Keliminna ala kadrin ukulihim).

Zikrullah, Cenabı Hakk'a vuslat (kavuşmak) için en kısa yoldur. Nitekim: "Fezkuruni ezkürküm" ayeti kerimesiyle ilgili olarak, Resulü Kibriya Sallallahu Aleyhi Vesellem'in kudret diliyle buyurdıkları kudsi hadisi şerifleri şöyledir:

"Ey kullarım: Beni ihlasla ve halis bir dille zikredin ki; ben de kudret dilimle sizi zikrederek, sizde tecelli etmiş olayım."

Bir manada, hadisi şerifte şu ledünni esrar da dile getirilmektedir:

"Ben, Azimüşşan (şanı büyük olan) Allah, kulumun bana olan zannı katındayım. Yani bana her ne ki zannederse, onu halkederim. Kulumla, beni zikrettiği vakit beraberim. Eğer bir kulum beni gizli zikr ederse, ben de onu gizli zikr ederim. Eğer beni aleni zikr ederse, ben de onu insanlardan hayırlı olan Melaiki Mukarrebîn (Yakîn melekleri) içinde zikr ederim. Eğer kulum bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir arşın yaklaşıyorum. Eğer bir kulum bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak varırım. (Yani bana zikirle yaklaşmak isteyenlerden daha fazla, aradan perde imkanını kaldırarak onlara yaklaşır ve nurlarım+ arz ederek tecelli ederim.)"

Zikrin vakitle bağlı olmaması ve her an ve zaman eda edilmesini emir buyuran şu ayeti celile, bu hakikati en açık şekilde ifade buyurmaktadır:

"Fezkurullaha kıyamen ve kuuda" (Onlar ki, ayakta da, otururken de Allah'ı zikr ederler.)

Yine: "Ya eyyühellezine amenu ezkurullaha zikren kesira" (Ey iman edenler! Allah'ı çok zikr ediniz) ayeti kerimesi de bu ledün sırrına işaret etmektedir. Bu konudaki güzel sözlerden, imam Mücahid Hazretleri'nin şu kelimelerini alabiliriz:

"Zikri kesirden (çok zikirden) murat, Hak Celle Celalühu'yu hiç unutmamaktır." Nitekim, Cenabı Resulullah Efendimiz bu konuda şöyle buyurmuşlardır:

"Zikrullahı o kadar çok söyleyiniz ki, sizi görenler mecnun sansınlar."

Şu halde iman ehline gereken, bütün ahval ve zamanında Allah'ı çok zikr ederek, gaflet çirkefinden feyiz deryasına dalmak ve zikr ile kendini temizlemektir. Ancak şu nokta, hiç unutulmamalıdır: Zikir iki türdür.

1. Zahir alimlerinin ve avamı nas (halk) ile beraber seyrü sülûk erbabı olmayanların, bildiğimiz zikridir.

2. Bir de evliyaullahın son mertebelerinde bulunan hassın (seçkinlerin) zikri vardır ki, burada zikren masivadan (dünya sevgisi, Allah'tan gayrısı) tamamen ayrıldığından, artık onun zikri lisanla olmaz. Nitekim Kur'am Kerim'de mealen: "Masivallahı unuttuğunuz zaman, zikr edin ki, hakiki zikr ile mütehakkik olasınız," ayeti celilesinin manası budur. Bunun sebebi şudur ki, o makamda o yitice velinin dili kesilmiştir. Yani zikri, kalp diliyledir. Kendisi Hak'kın vücudunda kendisinden geçmiş olduğundan, kalbi Hak Celle Celalühu'nun tecelli yeri olmuştur. Bu sebeptendir ki, yüce velilerden İmamı Vasıti (Allah Sırrını Kutsasın) şöyle buyurmuştur:

"Zikri Yazdan ehli, zikri Huda'yı unutanlardan fazla gafil ve sağlam bilişten yoksundur."

Yukarıdaki cümle, hem anlam, hem de üslub bakımından derinliğine ve zevkine inilmesi güç olmakla beraber, biraz açıklama yapmakta fayda görmekteyiz.

Manası şudur:

Öyle bir mertebeye gelinir ki, orada dil ile Cenabı Hakk'ı zikr edenler, O'nu hiç zikr etmeyenlerden daha gafil duruma düşerler. Bunun ancak Nefsi Safiye erbabının zikri olduğunu söylemeğe bilmem lüzum var mıdır?

Zikrin dahi masiva sayılabilmesi için, o velinin bila nefis (nefissiz) olması şarttır. Yani Ferdaniyet'e gark olmuştur. Tek olan Cenabı Hakk'ın varlığında erimiş, bitmiştir. Bu durumu hiç bir şiir, aşağıdaki beyit kadar güzel dile getiremez:

Tevhid ehli eylemez illa ki şirk ehli söyler

Vahdeti Hakk'ı duyanın dili lal (sessiz)dir, akli mat

Burada asla bir hulul ve ittihadın söz konusu olmadığını söylemeğe gerek var mıdır? Ehliullah indinde hulul ve ittihad, reddedilmiştir. Yani Hak Celle Celaluhu ile birleşme bahse konu değildir. Şu sebeple ki, birleşme, yani ittihadın olabilmesi için, iki varlık mevcut olabilmelidir. Halbuki hakiki varlık olarak Allahü Zülcelal'in varlığından başka bir şey yoktur ki, birleşme bahse konu olabilsin.

Gavsül Azam Abdülkadir Geylani Hz.'nin bazı sözleri, şariat mertebesinde söylenilmiştir.

Öncelikle şuna işaret edelim ki, Gavsül Azam Abdülkadir Geylani, (Allah Sırrını Kutsasın) evliyaullahın büyüklerindendir. Onun kendisine ve yüce kelimalarına mesnet yapacağı ayeti kerimeler ve hadisi şerifler, hakikat mertebesine dayanak olan temellerdir. Yazımızın başında da söylediğimiz gibi, bunları açıklamaması, muhatabın seviyesine uymak arzusunandır.

Bu ayeti kerimelerin bazılarına işaret edelim:

1. "Felen taktülühüm velakinallahe katelehüm ve maremeyte izremeyfe velakin allahe rema" (Onları siz katletmediniz, ancak Allah katletti ve attığın vakit de sen atmadın, Allah attı: Enfal, 8:17).

Resulü Kibriya (Allah'ın Rahmeti üzerine Olsun), Bedir Muharebesinde kafirlerin üzerine bir avuç toprak atmış, bu hadiseyle ilgili olarak Cenabı Hak Celle Celaluhu, bu ayeti kerimeyi inzal etmiştir (indirmiştir).

2. "İnnelleziyne yubaiyuneke innema yubaiyunallahe yedullahe fevka eydihim" (Habibim, sana biat edenler, Allah'a biat ederler. Allah'ın eli onların elleri üzerindedir: Fetih, 48:10).

Bu ayeti kerime, Gavsül Azam'ın Risaletül Gavsıyye'sinde sık sık dayandıkları ayeti kerimelerdendir.

Şimdi yukandaki ayetin iniş sebebini açıklayalım: Bu ayeti kerime, Hudeybiye'de bir ağaç altında Resulü Kibriya Sallallahu Aleyhi Vesellem'e biat eden 1400 ashab hakkında varit olmuştur.

Mutasavvıfını Kiram ve ehlullahın en büyüklerinden olan Gavsül Azam, bu ayeti kerimeyi şöyle tefsir buyurmuşlardır:

"Cenabı Hak Celle Celaluhu, Resulü Kibriya'nın elini kendisine nispet ediyor. Zira Peygamber Efendimiz, kendi nefsinde fani ve Rabbiyle bakidir. Cenabı Allah'ın vekili ve İsmi Azam'ın mazharıdır."

Bu tarzda bir beyanla ledünni hakikati açıklayan Gavsül Azam'ın, bu esrarı ifşadan vazgeçerek şeriat mertebesinde tefsirle yetineceğini düşünmek, hayal bile edilemez.

3. Üçüncü ayeti kerime, ki bütün ehlullah, bu ayeti kerimeden de tasavuf esrarını çıkarmaktadır:

"Küllü şeyin halıku illa vecheh" (Her şey fena bulur, yalnız O'nun yüzü bakidir: Kasas, 28:88).

4. "Velillahil maşrikıl vel mağrıp feeyne matüvellu fesemme vechullah, innallahe vasiun aliym" (O, doğuların ve batıların Allah'ıdır. Her ne tarafa dönseniz, Allah'ın yüzü oradadır. Allah Vasi'dir, Alim'dir. Bakara, 2:115).

Zahir bilginleri bu ayet için, kıblenin bulunmadığı vakitlerde insanların herhangi bir tarafa yönelerek namaz kılabileceklerini söylerlerse de, başta Abdülkadir Geylani Hz. olmak üzere mutasavvıfını kirama göre bundan murat, ilahi Zat'tır. insan her yerde, mekandan münezzeh olan Allahü Teala'ya teveccüh edebilir. Çünkü geçici gölge (aklı zail) olan herşey helak edilecek, ancak Allahü Zülcelal baki kalacaktır.

5. "Venahnu akrebü ileyhi min hablil verid" (O, yani Hüda, size şah damarınızdan yakındır. Kaf, 50:16).

6. "Ve hüve maaküm eynema küntüm" (Siz nerede olsanız, O sizin yanınızdadır. Hadid, 57:4).

Yukarıdaki ayeti kerimelerle sanırız ki, Gavsül Azam'ın bütün eserlerinde kendisine mesnet yaptığı ayeti kerimleri özetlemiş oluyoruz. Mevlana Celaleddini Rumi'nin dediği gibi, "Benim sırrım, feryadımdan aşıkardır. Yeter ki onu işetecek kulak, görececek göz olsun."

Şimdi tekrar Bakara Suresinin 152. ayetine dönerek, bu bahsi bitirmek isteriz. Bu konuda cidden çok arif bir veli, zikrin fayda ve feyizlerinden bahsederken şu emsalsiz şiiri irad eylemiştir:

Bulmuyorsan da ey dil huzur

Dil: Gönül.

Zikri Mevla'dan sakın olma dur

Dur: Uzak.

Zikri Hak'tan gafil olmak bir zaman

Zikri Hak'ta gaflet etmekten yaman

Çün Huda gafletle zikrinden sana

İntibah üzre eder zikrin ata

İntibah: Uyanıklık. Ata: Hediye.

Zikri Mevla'da huzuru kalb ile

Masivaül mezkurü kalbden siler Masivaül mezkur; Zikredilenin gayrisi.

İş bu ihsanı ilahi iş bu hal

Olmadı Allah için asla muhal

Muhal: Olmayacak şey.

GAVSİYYE (KUTSAL BAĞIŞ)

Bismillahirrahmanirrahim.

Allah bana buyurdu ki:

Ey Gavs, (Kutup, dalgıç, yardımcı)

Biz mekanın mekanıyız. Bize mekan (uzay) yoktur. ("Bir yerde hiçbir yerde, hiçbir yerde her yerde.") Ve biz insanın sırrıyız, insan da bizim sırrımızdır. İnsan yoktur, biz varız ve biz, insanın gayrı değiliz.

İnsanda belirlediğimiz gibi, hiç bir şeyde belirmedik. İnsan bizim bineğimizdir. Diğer yaratıklar ve tüm evren de insanın bineğidir.

Biz ne güzel isteyeniz, insan ne güzel istenendir. ("Allah dilediğini kendine seçer." (Cura, 42:13)) İnsan ne güzel binicidir, bütün kainat ona ne güzel binektir,

İnsan bizim sırrımızdır, biz de insanın sırrıyız. Eğer insan öldükten sonra (Ölmeden önce ölünüz. (Kutsal Hadis.)) durumunun ne olacağını bilseydi, dünyada asla dünya yaşamını istemez, her an, "Ya Rabbi, beni öldür, beni öldür" diye yakarırdı.

Mülk, bir ve belirişleri sona erdirici olanın, yani Rabbindir. Eğer insan bizim indimizde olan mertebesini bilseydi, her nefeste "bugün mülk yalnız benimdir" sözünü söylerdi.

"Yaratıkların hepsi, yaradılış özelliklerine göre eylem (amel) ve davranışlarda bulunurlar. (İsra, 17:84.) Yaradılış özellikleri (fitrat), ortaya çıkacak belirişlerin (tecellilerin) tohumudur. Bu tohum yaradılışından itibaren, kendine en uygun belirişlerle beslenir, büyür, yeşerir, ta ki yaradılışındaki amaca uygun hizmeti gerçekleştirene dek. "Kuşku yok ki biz, her şeyi kaderle yarattık. (Kamer, 54:49.)

İnsanın cismi, nefsi, kalbi, ruhu, kulağı, gözü, dili, ayağı, eli ve buna benzer nesi varsa hepsini kendi nefsimiz için kendi nefsimize, yani kendi zatımız (özümüz) ile kendi zatımıza biz belirgin kıldık (izhar ettik). İnsanın yemesi, içmesi, bir iş işlemesi, bir şeye yönelmesi ve bir şeyden uzaklaşması gibi bütün durumlarında biz gizliyiz, onu eyleme iten ve yatıştıran biziz. İnsanda ne belirirse bizim nefsimizdir, bizden ayrı ve gayrı değildir. Ve biz de onun gayrı değiliz.

İnsanı kendi belirişimizin ışığında (nurundan) yarattık. Melekleri de insanın ışığından yarattık.

Uzaklık sahibi nasıl uzaklıktan yakınırsa, yakınlık sahibi de bize yakınlıktan şikayet eder. Sıradan insanları yarattık, cemalimizin (güzelliğimizin) ışığına dayanamadılar. Bizimle aralarına karanlık perdesini koyduk. Seçkin insanları da yarattık, yakınlığımıza dayanamadılar. Onlarla da aramıza ışıktan bir perde koyduk.

Değerli veya değersiz ayırımı, deyişleri yaratılanlar arasında ve onlara göredir. Yaradanın indindeyse sadece yarattıkları vardır, insanlar nefislerine hoş gelen şeyler için iyi, güzel; gelmeyen şeyler için de kötü veya çirkin deyimlerini kullanırlar. Gerçeği bilen kişi içinse yaradılmışlar arasında kesinlikle ayırım yoktur; her yaratılan değerlidir.

İyilik ve kötülük, yaradılanın indindedir. Yaradanın indinde ise hepsi birdir. İnsan, indini; yani bana göre, bence, bana kalırsa gibi başlıklar altında kişisel görüş ve düşüncelerini terkedip, aslına yönelişi ve kendini Rab indinde eritişi ölçüsünde ilerler.

Bu nedenlerden ötürüdür ki, gerçekleri algılamada (idrakte) olgunluk düzeyine erişmiş kişi, yaratıklarda kusur ya da hata görmez.

Herkes düşünebildiği, kavrayıp algılayabildiği ölçüde eylemlerde bulunur ve sonucunda da, hak ettiği ile karşılaşır.

Her durum ve koşulda, mutlaka, verenden olmağa çalış. Eğer yaratıklarımıza rahmet edip acırsan ve onların hatalarını affedip bağışlarsan, ne mutlu sana.

Sıcak bir günde susuz bir kimse gelip senden su istese ve sende de soğuk su olup, kendini feda etmek pahasına o suyu ona vermezden, cimrilerin en cimrisinden olursun.

("Kıskançlarla cimriler cennete giremez." (Hadis.))

Böyle olunca biz, rahmetimizi kullarımızdan nasıl esirgeriz? Oysa biz, kendi nefsimize tanıklık ettik: "Erhamerrahimin " (acıyanların en acıyanı, bağışlayanların en bağışlayıcısı) niteliği ile nitelenmiş olduğumuzu, kendi nefsimize tescil ve kaydettik.

Bize "Rabbül Kerim", ya da "Ya Rabber Rahim" diye hitab et. Çünkü biz, her kerimden (soylu, cömert) daha kerimiz ve her rahimden (merhametli, acıyan) daha rahimiz. Bizden kerim ve bizden rahim hiç kimse yoktur; kerem ve rahmet yalnız bizimdir.

Taat (ibadet ve hayırlı iş) sahipleri nimetimizi anarlar, günah sahipleri de rahmetimizi anarlar. Taat sahipleri bereketimize alçalıp zikirde bulunurlar, günah sahipleri de acımamıza alçalıp zikirde bulunurlar. Cennetlik kişiler cennetle, cehennemlik kişiler de cehennemle ve bizimle meşguldürler. Ancak, biz cennette belirdikten sonra cennetliklere dostluk ve nimet yoktur, biz cehennemde belirdikten sonra da cehennem halkına yanma, korku ve yalnızlık yoktur. Bizim belirlediğimiz yerde ne cennet kalır, ne cehennem; ne esma yani isimlerimiz, ne sıfatlar, yani niteliklerimiz kalır.

Bizi aracısız olarak, doğrudan doğruya görmek istersen, ne cennete ve cennette olan şeylere bak, ne de cehenneme ve oradaki şeylere. Yalnız bizimle meşgul ol. Çünkü bir kimse bizden başkasıyla meşgul olursa, kıyamet gününde arkadaşı ateş olur.

Bizim cennetlik bazı kullarımız vardır ki, cehennem halkının cehennemden bize sığındıkları gibi, cennet nimetlerinden geçip bize sığınır.

Cennet cennet dedikleri

Birkaç köşkle birkaç huri

İsteyene ver sen onu

Bana seni gerek, seni. (**Yunus Emre**)

Günahkarlar günahları ile, taat sahipleri de taatleri ile perdelidir. Fakat bunların ötesinde bizim diğer bir topluluğumuz vardır ki, onlar ne günaha kastederler, ne de taate güvenirler. Çünkü biz isyancı kulumuza, o günahlardan geçtikten sonra yakınız, bize bağlı kulumuza da, o taallerden geçtikten sonra yakınız. Ve çünkü hiç bir kimse günahlarla bizden uzak olmadığı gibi, hiç bir kimse de vaadlerle (alakalarla) bize yakın değildir.

Bizim nebi (peygamber) ve resullerden (habercilerden) başka bir takım kullarımız vardır ki, onların durumundan ne dünya halkı, ne ahiret halkı, ne cennet ehli, ne cehennem ehlinden bir kimse ve ne de bir melek haberli değildir. Onları cennet, cehennem, sevap, günah, huriler,

köşkler, gılman, ve köleler için de yaratmadık. Her ne kadar tanıyıp bilmese de, onların dünyada varlığına inananlara ne mutlu.

Bizim nazar ve iltifat ettiğimiz gönüle asla yalnızlık gelmez ve ateşte yanıp acı çekmez.

Bize aşık ol, bizim için aşık ol; o aşk biziz. ("Ben bir gizli hazine idim, bilinmek istedim. Kendimden kendime muhabbet ederek, sevgiyle evreni yarattım." (Kutsal Hadis.)) Kalbini ve bütün durumlarını bizden başkasından uzak kıl.

Aşkın dışını bulup bildiğin zaman, aşktan fani (yok) olmalısın; çünkü aşk, aşık (seven) ve maşuk (sevgili) arasında bir perdedir. Aşık, aşktan fena bulduğu (yok olduğu) zaman sevgiliye kavuşur. Gayrından da fani olmalısın. Çünkü aşkın gayrı da seven ve sevilen arasında bir perdedir.

Birlik (vahdet), dille ve sözcüklerle anlatılamayan bir durumdur. Bizi gören kişinin soruya gereksinmesi kalmaz. Bizi görmeyen kişi için de soruların yararı yoktur. Çünkü o, sözde kalmış, sözle perdelenmiştir. Bizi bilmek, görmektir. Bir kimse bizi bildikten sonra görmeyi isterse, gerçekte görmemiş demektir; perdelidir. Görmeyi bilmekten farklı sanan kimse, Rabbi görmekten gururdadır.

Buna karşılık, bize kavuşmak isteyen kimse bizim yolumuzda cehdetmeli, yani çaba göstermeli, savaşmalıdır. "Bizim uğrumuzda mücahede edeni, yollarımızda ilerletip gerçeğe erdiririz. (Ankebut, 28:69.) "Kendini arıtan kişi mutlaka umduğuna ermiş, kurtuluşa ve mutluluğa kavuşmuştur." (Şems 91:9.)

Savaş ve çaba (mücahede), gözlem ve algı (müşahede) denizlerinden bir denizdir. Balıkları da vakıflar, yani esrar sahipleridir. Algı denizine girmek isteyen kimseye çaba gereklidir. Çünkü savaş ve çaba, müşahedenin tohumudur. Yani ekip de çaba sahibi olan, algı ve gözlemimize ulaşır.

Bir kimse bizim için çaba sarfederse, ona gözlemimiz vardır; istese de, istemese de. Mücahededenden yoksun olan için, müşahedeye yol yoktur. Bizi isteyenlere çaba (cehd) gereklidir.

Kalbi cehde eğilimli olan kula ne mutlu, kalbi şehvetlere eğilimli olan kulun da, vay haline.

Cehdin, yani çabanın amacı, fakirlik ve yoksulluktur. Fakirlik ve yoksulluğu insanın bineği kıldık. O fakirlik ve yoksulluğa binen kimse, eğri yol, ıssız dere ve çöller yürüyüp yorulmadan amacına ulaşır.

Bizim yanımızda fakir, hiç bir şeyi olmayan değil, her şeyde buyruğu olandır. Bir şeyi dileyip olmasını istediği zaman, hemen olur. Fakir, elinde parası, malı ve mülkü olmayan değil, dediği olandır.

Hazreti Muhammed (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun.) buyurmuştur ki: "Fakirlik övüncümdür, ıftiharımdır. Ben onunla diğer nebi ve resullere karşı övünürüm."

Bize kavuşmak isteyenler fakrı, yani boşluğu, yokluğu ve hiçliği arzulasınlar; tüm isteklerinden geçsinler. Hatta bu yolda, istememeyi iştirmek bile bir istektir. Ve bu bile istenemez. Böylece fakrın fakrına, ondan sonra da fakrın fakrından fakra ersinler. Bu şekilde fakr tamam olunca artık onlar yok, ancak biz varız. O zaman, "sen bundan gaflette (habersiz) idin. İşte senden perdeni kaldırdık" (Kaf, 50:22.) denir. Çünkü, fakirlik (hiçlik, belirmemişlik) tamam olunca, o, Allah'tır. Bizim yememiz fakirlerin yemesidir, içtiğimiz de fakirlerin içmesidir.

Fakirlik ateşle yanan ve şiddetli yoksulluktan kıvranan kırık kalpli birisini gördüğünde, hemen ona yakınlaş. Çünkü bizimle onun arasında hiç bir perde yoktur. Sana bağlananlara söyle, fakirlerin duasını ganimet bilsinler; çünkü onlar bizim indimizdedir, biz de onların indindeyiz. Biz fakirlerleyiz, fakirler de bizimledir. Biz fakirlerin sığınağı, meskeni ve nazargahıyız. Hem de dönüşleri bizedir (bizimle olur).

Onların dünyadaki görünüşleri, bedenleri, az yemekten, az içmekten; nefsleri, şehvetlerin engelinden; kalpleri kuruntulardan ve ruhları kötülüklerden yanmıştır. Kalplerinde arzu ve isteklerden birşey kalmamış, kötü düşünceler tamamen kaybolmuştur.

Bunlar, bizim yüzümüzün ışığıyla (lika nuruyla) yanmış, beka (kalıcılık) sahipleridir.

Bize yaratıkların en sevgilisi, sağır, dilsiz, kör, ("... onun gözü, kulağı, dili, ayağı ben olurum." (Kutsal Hadis)) şaşkın ve ağlayandır. Bize bakmak istediğinde, bizim gayrimızdan uzak olan hüznü bir kalp ara.

Kim bize kavuşmak, vasıl olmak isterse, bizim gayrimız olan herşeyden çıkıp sıyrılmalıdır.

Dünya yokuşundan çık ki, ahiret yokuşuna kavuşasın. Ahiret yokuşundan da çık ki, bize kavuşasın.

Biz, dindarlar yolunu nefis içinde, arifler yolunu kalp içinde, vakıflar (sırları bilenler) yolunu da ruh içinde kıldık. Nefsi de özgürler beldesi kıldık. Bu yüzden "özgürlerin yürekleri, sırların mezarlarıdır" demişlerdir. (Bilen demez, deyen bilmez; Hakikate erenler deniz gibi susarlar, birşeyden haberi olmayanlarsa dalga gibi gürlerler.)

Kişi gelenlere sabrettiği zaman kulluk düzeyine, arzularını terkettiği zaman da emrin alemine yükselir. Çünkü Emir aleminde ne yemek, ne içmek, ne uyumak; kısacası istekle ve madde ile ilgili olan hiç bir şey yoktur.

Önce cisimlerden, sonra nefslerden, sonra kalplerden ve ruhlardan; sonra da hüküm ve emirden sıyrılmak ki, bize erişsin.

Dıştaki beş duyuyu algılanan fiziksel dünya, (Alemi Mülk, Alemi Nasut) ile, içteki beş duyu ile algılanan ruhsal dünya (Alemi Meleket) arasında olan her tavır, şeriat tavrıdır. Tanrı niteliklerinden (sıfatlarından) oluşan ruhsal dünya ile, ululuk dünyası (Alemi Ceberut) arasında

olan her tavır, tarikat tavrıdır. Ululuk dünyası ile birlik dünyası (Vahdet, Alemi Lahut) arasında olan her tavır da hakikat tavrıdır.

Bizim haremimize girmek istediğinde, ne Mülk'e, ne Melekut'a ve ne de Ceberut'a iltifat etme. Çünkü Mülk, alimin; Melekul, arifin; Ceberut da vakfın (esrar sahibinin) şeytanıdır. Bir kimse bunların birisiyle yetinse, bizim indimizde o kovulmuşlardandır.

İlim sahibi için bizim indimizde yol, ancak ilmini terkettikten sonradır. İlmin ilmi, ilimden cehildir.

Deyişler:

"Unut bildiklerini kamu; dönüştür ilmini cehle!"

"Bilmek, bilmemektir; bilmemek bilmektir." Upanişad'lar (Kena) "Nice yol gidersen, onca azalır bildiklerin." Lao Tse.

"Bu bilgisiz bilgiyi kim biliyor?" Çuang Tse.

"Ey özüne (zatına) ait bilginin doruğu, bilememek olan Allah" Hz. Ebubekir.

Eğer ilmini (güvenir de) terketmezse, o, şeytanın mertebesindedir.

Bizce kullarımızın en erdemlisi ve en sevgilisi, ana-babası ve evladı olup da, kalbi onlardan geçmiş olan, yalnız bize bağlı bulunandır. Eğer ana-babası ölse, onların ölümüne üzülmez, evladı ölse onların ölümüyle de kederlenmez. Böylece o kulumuz bu düzeye vardığında bizim indimizde o, Lem yelid ve lemyuled (O, doğmadı, doğurmadı. İhlas 112:3) "Anasız, babasız ve evladsız" makamında olur.

Bizim sevgimiz, muhabbetimiz yüzünden ana-babasının ve evladının yokluğunu algılamamış kimse, birlik ve teklik (vahdaniyet ve ferdaniyet) lezzetini bulamaz.

Ancak bizim yanımızda ye, iç ve uyu; hazır (uyanık) bir yürek ve nazır (gören) bir gözle.

Bizim yanımızda, sıradan kişilerin uykusu gibi uyuma, bizi görürsün. Cismin lezzetlerden, nefsin şehvetlerden ve gönlün kuruntulardan, ruhun kötülüklerden (gönüle ve ruha ansızın inen ters fikirler ve kuruntulardan) uzak olup, zatın (özün) bizim zatımızda (özümüzde) yok olmak suretiyle uyu.

Dizim indimizde erdemli (faziletli) olan eylem, cennet ve cehennem gibi bizim gayrımız olan hiç bir şeyin arzulanmadığı ve yapanın da ondan kaybolduğu (uzak bulunduğu) eylemdir.

Bizim yanımızda daha üstün olan masumluk, tövbe edicilerin masumludur.

Bizim indimizde erdemli (efdal) olan tövbe, günah işlemediği halde daima istiğfarda bulunan masumların tövbesidir.

Bizim indimizde erdemli olan gülme, tövbe edici ağlayanların gülmesidir.

Tövbe etmek istediğin zaman, önce nefsinden günaha kasti çıkarmalısın. Sonra da kalbinden günah düşüncelerini çıkarmalısın. O zaman tövbe ettiğinde bize kavuşursun; yoksa alaycılardan olursun.

Bize yakın kişi, günahını bilen kişidir. En büyük günah ise, bireyselliktir. Günahını bilen kişiler, güçsüz ve pişmanlık sahibi kimselerdir; işlerine pişman ve acizdirler. Acz (beceriksizliğinin, güçsüzlüğünün bilincinde olmak) ışık kaynağıdır. Kibir de karanlıklar, kederler ve günahlar kaynağıdır. Pişman olan kullarımıza iyilik ve cömertliğimizi müjdele; kibirli olan kullarımıza da adalet ve intikamımızı bildir.

Bize yakın olan oruç, kendisinde bizden başkasının bulunmadığı ve oruçlunun da ondan kaybolduğu (uzak olduğu) oruçtur.

Bize yakın olan namaz, kendisinde bizden başkasının olmadığı ve kılanın da ondan kaybolduğu, uzak olduğu namazdır.

Bizim indimizde, miracı olmayanın namazı yoktur. Ve o, namazdan yoksundur. Zira namazdan yoksun olan, bizim indimizde miracdan yoksun olandır. (Bu konudaki hadisler: “Namaz müminin miracıdır.” “İnsan namaza başlayınca Allah ile kul arasındaki perde kalkar.” “İnsanın yüce Allah’a en yakın olması namazdadır.”

Miraç, bizim gayrımız olan herşeyden yükselmektir ve miracın kemali, doruğu da, *mazagalbasarü ve matega*: “O’nun (Hz. Peygamber’in) gözü sapmadı, kaymadı.”(Necm, 53:57.)’nın dikkatini bizden başka hiç bir şey üzerine yoğunlaştırmamanın sırrıdır.

Abdülkadir Geylani Hazretleri, *Risaletül Gavsıyye (İlahi İhsan)*’ından.

ZİKRULLAH - I

Aşıkı Yezdan der Allah Allah, Talibi
irfan, der Allah Allah.

İnsan, cin daim kullukta kaim,
Dört ayaklı, hayvan der Allah Allah.

Karıncalar, kuşlar zikr eder her dem, Sözlü
ve sözsüz, der Allah Allah.

Yerler felekler, cümle melekler, Suda
balıklar der Allah Allah.

Canlılar, cansızlar eyler ibadet,
Cümle mahlukat der Allah Allah.

Allah de ey yar, her zaman, her bar Cemali
özleyen der Allah Allah.

Her derde derman zikri Hak ey can, İsteyen
Rıdvan der Allah Allah.

Et hemen tekrar bu ismi her bar Saliki
Cebbar, der Allah Allah.

Zikr eyle aşık, ol vasla layık
Talibi sadık, der Allah Allah.

Gel yan bu nare, git Girdügare Arayan
çare, der Allah Allah.

Olma Kuddusi bu isme nasi (unutkan)
Hak aşınası, der Allah Allah

Kuddusi Baba

TASAVVUF VE BASAMAKLARI

(Maddi ve manevi Cenabı Allah'a. Allah'ın Habibi Fahri Kainat Efendimiz'e vasıl olmak isteyenler için. Nefsi Emmare'den, Nefsi Raziye'ye kadar, birinci basamaktan, Şeriat, Tarikat, Tasavvuf, ilmi ledünne kadar burada izah edilmiştir. Hidayet Cenabı Allah'dan. çalışmak inanan ve iman edenlerdendir. Çok dikkat ile okumanız rica olunur.)

Din, Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmaktır. Noksansızlığa ermektir. Bu yüzden din, ilahi hükümler bütünüdür. Bu ilahi hükümler, dört esasa yöneliktir. Birincisi, kişinin ahlakına yönelik hükümlerdir, ikincisi, kişinin oluşumuna ait hükümlerdir. Üçüncüsü, nefsin gerçeğini bilmeye

yarayan ilahi hükümlerdir. Dördüncüsü de, zatını (Kendini, asıl özünü, cevherini) bildiren ilahi hükümlerdir. Dördüncü hüküm sadece Ümmeti Muhammed'e, yani Hz. Muhammed Sallallahu Aleyhi Vesellem'in ümmetine gelmiş hükümlerdir. Bu lütufa ulaşan kişiler, Hz. Muhammed'in ümmetidir. Diğer hükümler öbür peygamberlerde var olan olgunluktur.

İman ise, Allah'ı, Peygamber'i ve Peygamber'in getirdiği bütün hükümleri kabul etmek, o hükümlere ait emirleri tutmak, yerine getirmektir. Sadece kabul ettim demenin yeterli olmadığını din uluları ve Geylani Hazretleri açıklamakta, "Yerine gelmeyen hükümler insanı günah yoluna (dalalet) götürür" diyerek, sapmış insanın iman ehli sayılamayacağını bildirmektedirler. İslamın hükümleri yerine gelmiyorsa, o zaman iman da yoktur.

İman üç mertebedir:

1. Herkesin, her çeşit insanın imanı (avamın imanı) ki, bu en aşağı seviyedeki imandır. Dil ile ikrar, kalp ile tasdiktir. Peygamber Efendimiz, "İman, Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, öldükten sonra dirileceğine, cennete ve cehenneme, hayır ve şerrin Allah'ın takdiri olduğuna gönülden inanmak, dil ile de söylemektir" buyurmuşlardır. İnanmak, yerine getirmektir. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki, "Kalbinde zerre kadar imanı olan, ateşten çıkarılır."

2. İkinci derecedeki iman ise, imanı has'tır. Bu iman sahipleri avamın imanına sahip olduktan başka, amel'de, fiil'de ve ibadet'te Allahu Teala kendilerini görüyormuşçasına davranır, Cenabı Zülcelal'in kendilerini gördüğünü bilir, bütün davranışlarını ona göre ayarlar ve öylesine ibadet ederler. Cenabı Zülcelal'in her yerde, her an hazır ve nazır olduğuna, noksansız bir imanla huzurunda hazır olmak gerektiğine inanırlar. Bu imana imanı ihsan da denir. Peygamber Efendimiz, "En büyük ihsan, Allahu Teala'yı görür gibi ibadet etmendir. Sen O'nu görmesen bile, o seni görür" buyurmuşlardır.

3. Üçüncü mertebedeki imana, Hassül Has denir. Bu mertebeye ulaşanların imanları ihlaslı, gönülleri her şeyden arınmış ve basiret gözleri açıktır. Cenabı Zülcelal o kişilerin ruhlarında, sıfatlarından biri ile tecelli eder. Bu tecelliyi kalp gözü ile görür, iman ederler. Hassül Has imanı sınırsızdır. Allahu Teala Kur'anı Kerim'in Kehf Suresi, 110. ayetinde buyuruyor ki, "Kim Rabbine kavuşmayı dilerse, O'nun rızasını isteyerek salih bir amel işlesin ve Rabbinin ibadetine kimseyi ortak etmesin." Demek ki salih ameller, Allah'ın cemalini görmeye sebeptir.

Kalbi, zahiri (görünür) ve batını (gizli) ibadetlerle yüceltmek ve Nefsi Emmare'likten, Mutmain'liğe yüceltmek gerekmektedir. Zahiri amelle bütün farzlar, sünnetler, şer'i emirler imanla, edeple, noksansız olarak yerine getirilmelidir. Batını amelle de, nefsi fesattan kurtarıp, iyiliğe götürmek için gerekenleri yapmalıdır. Böylece nefis, Emmare'likten Mutmain'liğe yücelerek, Allah'ın rızasını kazanır ve veliliğe ulaşma yolları açılmış olur. Fecr Suresi 27. ve 28. ayetlerinde haber verildiği gibi, Allah'a dönülür: "Ey emin ve mutmain olan nefis, O'ndan razı

olarak ve rızasını kazanmış bulunarak Rabbine dön.” Nefis, bütün kirlerinden arınarak Rabbinin bilme şerefine ulaşır.

Allahü Teala hikmetiyle, kendine ait sırları, insan aklının ulaşamayacağı semalardan bütün varlıkların düzen ve kurallarına saçmıştır, isim ve sıfatlarındaki özellikleri göstermek için, sırları damlaların sedeflerinde gizleyince, ruhlar nefsin karanlık perdelerinin gerisinde kalmışlar, sahibi oldukları yüksek değerleri unutarak, en aşağı mertebelere düşmüşlerdir. İlk geldikleri ve son gidecekleri asıl ülkelerini unutmuşlar ve özlərini terk etmişlerdir. Zamanla Cenabı Allah, peygamberler, elçiler göndermiş, insanların dış dünyalarını ıslah ederken, iç dünyalarında da birçok tecelliler oluşmaya başlamıştır. Yani Allah'ın güç ve sırları, kişilerde ve eşyalarda görünmüştür. Böylece insanların içinde bulunduğu karanlıklar, yanlışlıklar, sapıklıklar kendilerine gösterilmiştir. Ve insanın en üstün manevi değerlere ulaşabileceği de kendisine bildirilmiştir.

Haşr Suresi, 18. ayette, "Ey insanlar, Allah'dan korkun. Herkes kıyamet günü için önceden ne göndermiş olduğuna baksın. Allah'dan korkun, Çünkü Allah, ne yaparsanız hakkıyla bilendir" buyurulmaktadır. İnsanın, hem karanlık, hem de nur perdelerinin açılmasına çaba harcaması ve o ilk geldiği ülkeye en kamil şekilde dönmesi, dönmeye hazırlanması arzusunun uyandırılmasına çalışılmıştır, insana uzanan bu lütuf elleri, insanı öyle büyük bir cazibeyle çekmiş ve huzura getirmiştir ki, insan her şeyi unutup, iman ve ihlasla Mevla'ya ulaşmıştır. Bu imandaki ulular, kendi sıfatlarını Allah'ın sıfatında yok ederek, kulluğun en üstün derecesine ermişlerdir, ilahi huzuru bulan bu ulular ne dünya, ne ahiret nimetlerine değer vermeyerek, kemal sıfatına ulaşmışlardır.

Nefsin Basamakları

İlahi tecellinin şekillerine gelince, Allah'ın kullarına ikram ettiği ilahi tecelliler iki türdür. Dünyada yaşanan ilahi tecelliler, nefsin Emmare'likten kurtulmasıyla mümkündür. Emmare, emreden demektir. Bu basamakta insan şehvani arzularına uyar, onun hükmünün dışına çıkamaz. En alt basamak budur. Nefsi Levvame'de ise, insan kendisinin Allah'ın kulu olduğunu, bu dünyaya geliş sebebinin Allah'a kulluk etmek için olduğunu bilir. Kulluk görevini hakkıyla yapamamaktan ötürü pişmanlık duyar, sürekli olarak kendini tenkit ederek, noksanlıklardan kurtulmaya çalışır. Bu hallerden geçerek daha ileri bir noktaya gelir. Belli çalışmalar yapar, gerçeği anlama noktasına ulaşır. Böylece Nefsi Levvame'nin son perdesini aşarak, Nefsi Mülhime'ye ulaşır. Bu basamaktaki kişi belli ilhamlar alır. Kendi varlığının Allah'ın varlığı ile mümkün olduğunu kavrar. Benliğinin, ilahi isimlerin bileşimi olduğunu anlar. Hak'kın var olduğunu, “Ben” diye birşey olmadığını idrak eder. Nefsi Mülhime'nin son basamağından Nefsi Mutmaine'ye ulaşır.

Bu basamaktaki insan, nefsin emrinden çıkmıştır. Gerçek kulluk makamına ulaşmıştır. Nefsten ileri gelen acıları tükenmiştir. Dünyaya olan ilgisi yok olmuştur.

En büyük zenginlik olan kulluk makamına oturmuştur. Onun velisi Allah'dır. Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmaya başlamıştır. Bu hallerin sonucunda, Nefsi Radiye'ye ulaşır. Bu makamda bulunan insan, bütün makamları gözden çıkarmış, bütün isteklerden arınmış ve "ölmeden önce ölünüz." emrinin özüne ulaşmış, fani olmuştur. Rahmaniyet yönünden kendini tanımıştır. Böylece Merdiye makamına gelmiş, Allah yanında sevgili olan insan'ların yanında sevgili olmuştur. Ve artık bütün kemal sıfatları ile donanarak insanları da kemale erdirmekle emrolunmuş, halka dönmüştür. Bu hale de sıfatı kamile denir. Bu mertebe zat mertebesidir. Bunun açıklanması, tarifi mümkün değildir.

Velayet (velilik), Allah'ı tanıma işidir. Allah'ı tanımanın tek yolu da, Vahdet (Birlik) sırrına ermektir. Çünkü, rıza, fakr (yoksulluk), aşk, vahdet sırrına ulaşmak için geçilecek basamaklardır. Vahdet oluşunca, velilik kapısı açılır. Bu sırra ulaşmayan, veli olmaz. Tasavvuf, bütünü ile vahdet sırrına erme işidir. Kişilikten, benlikten, kendini birey olarak kabullenme halinden kurtulup, vahdet deryasına gark olmadan Allah bilinmez. Allah böylece bilinmeyince de, velilik oluşmaz.

Ruhun Basamakları

Ruh Cenabı Allah'a ait bir varlıktır. Onun üstün makamlara yükselerek kendi gerçeğini bilmesi, o gerçekten Allah'a ulaşabilmesi ve sevgi, bağlılık, dostluk ve ilahi huzuru bulabilmesi için, yapılacak işler ve gidilecek yollar vardır. Bu yolun yolcuları arasında belli mesafeler, basamaklar bulunur. Bu yola girenler başarılı oldukça, bu basamakları ard arda aşar. Birinden ötekine geçer. Basamaklar tükenir ama, ilahi tecelliler tükenmez. Çünkü ilahi tecellilerin sonu yoktur.

Bu yola koyulan kişiye bir mürşit, yol gösterici, aydınlatıcı gerekir. Bu yolun incelikleri, çilesi, sabrı, mürşitle ve onun yardımı ile geçilir. Bu yoldaki kişiye takva (din emirlerine uyma, Allah korkusu) lazımdır ki, azığı budur. Binek lazımdır, bu da himmettir (ermiş kişinin etkisi). Aynı yola baş koymuş arkadaşlar lazımdır. Onlar, onun gönül yoldaşlarıdır. Silah lazımdır. O da Allah'ı zikretmektir. Böylece nefsin ve şeytanın tehlikelerinden korunmuş olur. Şunlara sahip olan insan, Allah dostları arasında bilinen makamları aşar, gider. Ve insan bulunduğu basamakların, makamların tecellilerini yaşar. Bir sonraki makam ve tecellileri onun meçhulüdür. En üstün makam, Allah'ın isim ve sıfatlarının makamıdır. Bütün Allah dostları, yakınları, "Allah, varlık alemine pak zatıyla tecelli etmez. Ancak isimlerinin perdesinin gerisinde tecelli eder..." hikmetine ulaşmışlardır. Bir hadiste, "Allah'la kul arasında aydınlık ve karanlık yetmiş perde vardır ki, eğer o perdeleri açsa, yüzünün aydınlığının şiddeti şüphesiz yaratıklarından O'na ulaşan gözleri yakardı" buyurulmuştur.

Kul ile Allah arasındaki perdeler, tümüyle kul tarafına aittir. Allah'ı hiç bir şey perdeleyemez. Perde gerisinde kalan, kulun kendisidir. Perdeden amaç, ilişki uzaklığıdır. Yoksa duysal bir olay ya da zaman ve yer uzaklığına ait bir perde söz konusu değildir. Çünkü Allah, uzaklık/yakınlık hissinden, zaman, mekan, yön keyfiyetinden arınmıştır. İrfan yolu, yedi makamı ve her makamda bulunan onar perdeyi aşarak yetmiş perdenin üstüne çıkar. Nefsi Natika (doğruyu, yanlış idrak edici nefis). Nefsi Kemaliye'ye ulaşır. Kulun Allah'ına en uzak kaldığı makam, ilk makam olan Nefsi Emmare'dir. Bu basamağın perdeleri karanlık perdelerdir. Bu makamın dışındaki perdeler ise, aydınlık perdelerdir.

Marifet yoluna giren kişi, La ilahe illallah kelimeyi tevhidini, gece, gündüz, gizlice, otururken kalkarken, her durumda tekrarlarsa, Allah bu tevhidin bereketi ile kişinin iç aleminde ruhani bir kandil yakar ki, bu aydınlık içinde işlediği bütün suçları gönül gözü ile görür, onlardan tiksindir, yitirdiği zamana üzüldüğü pişman olur. O kandil Rahmani bir cezbedir. Nefse direnmeyi, kemal derecelerine ulaşarak emaneti yüklenme kuvvetini; kazandırır. Fakirlik ve fanilik devletiyle ilahi tecellilere ulaşır. Kemal, gönül ve ruhu arındırmak, iyi ve güzel değerlerle donanmaktır. Hakk'ın yoluna girmekten amaç, kötü ve çirkin huylardan kurtulup, üstün ve güzel ahlak ile sıfatlanmaktır. İncancını düzeltip, ehli sünnet mezhebinin gereklerini yerine getirmektir.

Peygamber Efendimiz buyuruyorlar ki, "İnsanların hepsi helaktadır, ancak ilmiyle amel olanlar hariç, ilmiyle amel olanlar da helaktadır, ancak halis olanlar hariç. Halis olanlar da pek büyük tehlike içindedir. Zira onlar da halkın kendilerinin muhlis (inancı, davranışı katıksız olan) olduğunu bilmesini isterler. Bu da gizli riya (ikiyüzlülük, gösteriş) demektir" sözleriyle, tasavvuf ehlinin ne ince, zor ve dikkatli bir yoldan geçtiğini bildirmişlerdir.

Cenabı Zülcelal, "Ben yer yüzünde bir halife yaratacağım" ilahi ifadesiyle, insanoğlunu yer yüzünde kendisine halife yapmıştır, insan böylece yaratılanların en şerefli durumuna getirilmiştir. Demek ki Allah'ın halife olarak yarattığı insan, şu noktalara da dikkat etmek zorundadır: Allahu Teala herşeye kadirdir. Cenabı Hak herşeyi bilir. Cenabı Zülcelal herşeyi bilir, herkese çok acıyıcı ve bağışlayıcıdır. Rabbimizin bütün yaptıkları iyiliktendir. Bu ilkeleri tereddütsüz kabul eden insan, her şeyden ve herkesten emin olur. Gönül gözü nur alemine açılır.

Şu dört önemli şeyi de gözden ırak tutmamak lazımdır: Cenabı Hak, rızasını ibadetlerin içinde, kabulünü duaların içinde, hiddetini günahların içinde, velilerini kullarının içinde gizlemiştir, Bize düşen, Necm suresi 39. ayetinin sırrına ulaşmaya çalışmaktır: "İnsan için, kendi çalışmasından başka bir şey yoktur."

İnsanlar, ancak ilahi dinler ile kurtuluşa erer. Allah yanında ilahi din ise İslam'dır. Allah'ın emirlerini yerine getirmek de, İslam'ın şartlarını yerine getirmektir. Beraatımız La ilahe illallah'tır. Rad Suresi 28. ayetinde, "Onlar ki iman etmişlerdir, kalpleri Allahü Teala'nın zikriyle

sükun bulur" buyurulmaktadır. Peygamber Efendimiz de, "Herşeyin bir cilalayıcısı vardır. Kalplerin cilalayıcısı da La ilahe illallah, Muhammedün Resulallah'dır" buyurmuşlardır.

İbadetlerimizi Allah'ın rızasına ermek için yaparsak, *İlahi Ente Maksudi ve Rızaike Matlubi* (Allah'ım, maksudum sensin, ve matlubum senin rızandır.) aşkına ulaşırız. Gayret ehli sünnetten, hidayet Allah'tandır.

Allah'ım, her türlü haramdan, şirkten, fesattan sana sığınırız, kalplerimizi, cisimlerimizi, ruhlarımızı sonsuz rahmetine sunuyoruz.

ZİKRULLAH-2

Zakir sefaya erişir
Envarı zikrullah ile,
Aşık Hüda'ya erişir,
İksarı zikrullah ile.

Zakir; Zikreden.
Envar: Nurlar, ışıklar.
İksar: Çoğaltmak.

Zikri mükerrer edegör,

Mükerrer: Tekrarlamak.

Bir hacı ekber edegör,

Ekber: En büyük.

Kalbin muattar edegör,

Muattar: Kokulu.

Attarı zikrullah ile,	Attar: Koku satan (parfümcü),
Aşık olan cananına,	Canan: Sevgili.
Girmiş fena meydanına,	Fena: Ölüm, yokluk
Ermış Hakkın ihsanına,	
İsarı zikrullah ile.	İsar: ikram, cömertçe verme.
Tasdik ile ummana er,	
Tahkik ile irfana er,	Tahkik: Gerçekleştirme.
Bir bahri bipayana er,	Bahri bipayan: Sınırsız deniz.
Enharı zikrullah ile.	Enhar: Nehirler
Açan hüviyetten kapu,	Hüviyet: O'luk.
Zevk ile olmuş hande rü,	Hande rü: Güler yüzlü.
Zahir olur izmarı Hu,	Zahir olur: Belirir. İzmar: İçyüzü,
İzharı zikrullah ile.	İzhar: Beliriş, ortaya çıkma.
Kesrette vahdet bul beyim,	Kesret; Çokluk. Vahdet: Birlik.
Baki saadet bul beyim,	Baki: Kalıcı.
Sırrı hakikat bul beyim,	
Tekrarı zikrullah ile.	
Bel bağlayanlar hizmete,	
Talib olanlar vuslata,	Vuslat: Kavuşma.
Ermış Hüdayi vahdete	
Esrarı zikrullah ile.	

Aziz Mahmud Hüdayi

VARİDAT

Ehlullah'ın Keşif Sırrı

Önce, “gayb” dediğimiz göze görünmeyen diye bir şey yoktur. Kur'anı Kerim ayetlerinde geçen gayb kelimesi, bize nisbetledir. Yoksa Cenabı Hakk'a gizli ve görünmez diye bir şey yoktur.

Keşfin üç mertebesi vardır:

1. Mertebe: Feraset keşfi olup bu, keşfin aşağı mertebesidir. bunun en belirgin misali, müminin ferasetidir. Hazreti Resul (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) şerefli hadislerinde:

“Müminin ferasetinden sakının, zira o Allah'ın nuriyle bakar” buyurmuştur. Bu feraset vicdani ve zevkidir.

2. Mertebe: Misali keşif olanıdır, keşfin orta mertebesidir. Bu keşif ya latif, veya kesafetle görünmesinden ibaret olup, aynı Hz. Cibril'in erkek kıyafetinde görünmesi gibidir. Berzah hallerini keşif de bu misali keşif ile olanıdır. Bu keşifte Tanrı görünmesi halk görünmesine, halk görünmesi de Tanrı görünmesine engel teşkil etmez. .

3. Mertebe: Ayani keşiftir ki, en ala ve en üstün olanıdır, gözle görerek keşifte bulunmaktır. Bu keşfin en belirgin misali, Hazreti Ömer'in (Allah Ondan Razi olsun) halifelliği sırasında Medine'de minberde hutbe okurken aniden hutbesini keserek, “Ya Sariye, dağa, dağa bak” diye seslenmesiyle ayani bir keşifte bulunmasıdır. Hazreti Ömer (Allah Ondan Razi olsun) Medine'den, İran'da Nehavend ovasında yapılan mücadeleyi görmüş ve kumandan Sariye'yi uyarmıştır.

Küntü kenzen mahfiyyen ile başlayan kudsi hadisin açıklaması:

Kudsi hadis: “*Küntü kenzen mahfiyyen feahbebtü en urefe fehalaktel halka liuref*”. Cenabı Hak: “Ben gizli hazineydim, yani her çeşit suretten arı salt bir varlık idim, görünmeğe sevgim, yani zati meylim olduğu için bütün yaratıklarla bileşip gerçekleşerek, bilinmekliğim için zuhura geldim, (halkı yarattım)” buyurmuştur.

Allah'ın zatına gelince; Orada ne batınlar (nesiller), ne zuhur (görünme) vardır. Allah, “Ben gizli hazineydim” buyuruyor. Görünen gerçekler, ilmi tecelli itibariyledir. Bu hususu; *Kanallahü velem yekün maahu şeyin* (Allah vardır, Allah ile birlikte başka hiç bir şey yoktur; keza *Ve hüvel an a1a ma aleyhi kan*, (Şimdi de öyledir, Allah vardır, başka bir şey yoktur) şerefli hadisleri teyid eder. Kudsi hadiste geçen *Feahbetü en urefe fehalaktel halka liurefe* (Bilinmeğe muhabbet ettiğim için halkı yarattım) sözleri çok önemlidir. Burada Tanrısal sevgi, görünenler içinde yalnız sevenlerde, yani aşık olanlarda meydana gelen sevgidir. Aşkın sevgilisine aşık olması da, işte bu sevgi iledir. Bu aşk, görüntüler aracından biri olan insanda vaki, iradi teveccühünden meydana gelen hararettir.

Muhabbet, yani sevgi dediğimiz Allah'ın sevgisi de, bu hararetin adıdır. İşte bu sevgiyedir ki, işlenilen, işlenmiş ve icad olunan, icad olunmuştur; bunların adı halktır.

Kudsi hadisin devamında: *Liurefe* (bilinmek) sözü, sevgiden beklenen sonuçtur. Ne zaman sevgi, marifetin, yani bilmenin yerine başkasına kullanılacak olursa, sevgiden beklenen amaç ve sonuca ulaşılmamış olunur. Tüm amaç, Allah'ı bilmektir.

Şeyh Bedreddin'in Varidat'ını şerh eden Seyyid Muhammed Nurül Arabi Hazretleri, daima dualarında "Allah'ım, bizleri bu gerçek sevgi ile rızıklandır" demişlerdir.

Allah'tan Başka Yoktur

Arif hakikatte Allah'tan başka değildir, çünkü gayr için vücut yoktur. Yalnız Hakk'ın vücudu hakikatler suretiyle suretlenerek zahir olur, yani görünür ve bu tecelliden ilmi gerçeklerin suretleri olan şahıslar, Hakk'ın vücuduyla zuhura gelirler, görünürler. Burada ne hulul (girme) ve ne de ittihad (birleşme) vardır. Çünkü girme ve birleşme iki mevcud arasında olur. Mesela, yağın süte, suyun bitkilere girip karışması gibi. Cenabı Hak'ta ise Vahdet'ten başka yoktur: Allah, ahadiyetinde de her şeyden münezzehtir, alemlerden ganidir, hüviyetiyle vasıflanır.

Tecelli Yeri Gönül

Muhammed Nur Hazretleri,

"Alevli yanan bir yağ kandili fitilinin nuru bana sefa verirse, ya bin meşale ile donatılan nurlanmış kalbin nuru acaba nasıl bir nurdur?" der. Açıklamalarında, "sefa" kelimesi kederin yokluğunu, "fitil" in misbah, yani ışık veren, meşale, nuru veren kandilin yağına bulanmış fitil "sine", yani gönülün de tecelli yeri ve hafa, yani gizli sır anlamına geldiğine işaret etmişlerdir. Turu Sina'ya, sine yani gönül denilmesi de Musa Aleyhisselam'a bu dağda, hafa'nın (gizli sır) vaki olmasından dolayıdır. Ancak burada, Cenabı Hakk'ın Kur'anı Kerim'deki Nur Suresi'nin 35. ayetine işaret edilmiştir. "*Allahü nurussemavati velardi meselü nurihi kemişkatın fihamisbah...*" (Allah göklerin ve yerin nurudur. O'nun nuru, içinde çırağ bulunan bir kandil gibidir. Bu billur kandil, sanki parlak bir yıldızdır...)

Ayette geçen *Mişkat* kelimesinden murad edilen cisimler, *Zücade*'den murad ruhlar, Zeyd'den murad isimler ve sıfatlar, *Şecere*'den murad Allah'ın ilmi, *Misbah*'dan murad edilen Allah'ın vücududur demişlerdir. Yukarıda adları bildirilen cisimler, ruhlar, isimler ve sıfatlar, ilahi ilim ve Allah'ın vücuduna, *Hazeratı hamsei İlahiye*, yani Beş Tanrısal Hazret denilir.

İnsana Verilen Allah'ın Emanetleri

Cenabı Hak Kur'anı Kerim'in Ahzab Suresi'nin 72. ayetinde şöyle buyurur:

“Biz emaneti göklere, yerlere ve dağlara gösterdik. Bunlar emanetimizi taşımaktan çekindiler, şefkat isteğinde bulundular, sonra bu emaneti insan acımasız ve bilgisiz olarak yüklenip taşıdı.”

Bedreddin Hazretleri: “Hakikat ehli, bu Tanrı emaneti marifetten, yani Allah’ı bilmekten ibarettir dediler. Fakat biz, bu Tanrı emanetinin Hak suretinden ibaret olması muhtemeldir deriz, çünkü Adem Hak sureti üzere yaratılmıştır, yani Hakk’ın sureti Adem’in suretidir, o da insandadır, başka yaratıkta değildir. Göklerde ve yeryüzünde bu emanete layık yaratık aramaya hacet yoktur. Esasen onlarda emaneti yüklenmek diye bir şey yoktur. Maddesi itibariyle insan bu emaneti yüklenen olmuştur. Esasen insanın acımasız ve bilgisiz olması da, maddesi itibariyledir. Ancak bu emaneti yüklendikten sonra, insan ‘Rahman’ suretiyle bilgili ve adil olmuştur” demişlerdir.

Cenabı Hakk’ın ayette Biz demesi, Cemiyeti Hakkiyye ve Cemiyeti Halkiyye’imizle demektir. Emanet’ten murad edilen de, insana verilen Hilafet sırrı’dır. Hilafet sırrı da bütün Tanrısallıkların insanda görünmesinden ibarettir. Bakara Suresi’nin 31. ayeti: “Allah Adem’e eşyanın bütün isimlerini öğretti,” bu gerçeği bildirir.

Ahzab Suresi’nin 72. ayetindeki Gökler’den murad edilen yüksek yüce alemler, Ard (Dünya)’dan murad da süfli alemlerdir. Hayal’den murad, yüce ve süfli alemlerdeki tüm yaratıklardır. Bunların hepsi, istidatların bulunmaması dolayısıyla, İlâhi Emanet’i yüklenmekten kaçındılar, kendileri için şefkat isteğinde bulundular, yani emanetin tamamını taşıyamayız, fakat içinden bazısını taşıyabiliriz demek istediler. Ne zaman ki, Cenabı Hak, Tanrısallıkların tüm isimlerinin sırrı olan Hilafet sırrını insana arz etti, insan, tüm isimleri kendinde toplayan anlamına gelen Cami ismini yükledi. İnsan bu itibarla en yüksek derecenin sahibi oldu.

Ayetin sonunda gelen insanın zalim ve cehul, yani acımasız ve bilgisiz olmasına gelince:

Nasıl gece bütün eşyayı saklar ve örterse, insan da öylece kendine verilen bu Tanrısallıkların sırrını saklar ve örter. Bu bir Hilafet Sırrı’dır. Bütün isimlerin kendinde tecellisi anlamına taşır. Hilafet sırrının görünmemesi de şuna benzer: Dağlar, uzaktan birer karaltı ve karanlıktan ibaret görülürler. Karanlıkta, kesret denilen çoklukta, bir şey görmek imkanı yoktur, zira her yanı karanlık ve karaltı (kesret) kaplamıştır. Ne zaman insan uzaktan bunlara yaklaşırsa, o zaman onları görmeğe başlar.

Yapılan güzel işlere ait ruhların, melekler olarak şekil ve surete girmeleri vakidir. Nitekim Cenabı Hak için yapılan tesbihlerle, Hazreti Resulü Ekrem Muhammed Mustafa (Allah’ın Selamı Üzerine Olsun) Efendimiz’e getirilecek salat ve selamların harfleri kadar

melekler yaratılıp, bu gibilerin o dua ve anmalara devam ederek, sevabını namaz kılan ve ananlara armağan edecekleri, bir şerefli hadiste bildirilmiştir. Yapılan dualarla, okunacak evradı şerifenin ruhlarından zuhura gelen bir takım Havas da vardır ki, bu Havasın ruhları misali suretlerle göründükleri zaman, onlara melekler ve Hüddamül vird, yani vird hadimleri (hademeleri) denilir.

Bir önemli husus şudur ki, imamlık ve hatiplik ile görevli kişilerin maksudları Hak'tan, yani Allah'tan başka olmamalıdır. Aksi olduğu takdirde bunlardan uzaklaşmak ve yalnız, Hak ehli olanlarla sohbet etmek icabeder.

Kur'anı Kerim'de mealen: "Gönlünü zikrimizden gafil kıldığımız kimseye sakın tabi olma, o hevasına uymuş ve işi sarpa sarmış kimsedir." Ve yine Kur'anı Kerim'de mealen: "Yalnız dünya hayatını murad ederek zikrimizden yüz çeviren kimseden uzak dur" denilmektedir. Hazreti Resulü Zîşan (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) Efendimiz de bu gibiler hakkında: "Kıblesi Hak olmayan kimsenin namazı yoktur" buyurmuştur.

Allah'ın Sıfatlarının Görünmesi

Hazreti Resul Muhammed Mustafa (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) Efendimiz şerefli hadislerinde: "*Men reanî fekad reyel Hak*" (Beni gören muhakkak Hakkı görmüş gibidir) buyurmuşlardır.

Cenabı Hak, A'raf Suresi'nin 143. ayetinde Hazreti Musa'ya hitaben sözlerine devam ederek: "Ya Musa, dağa baktığım zaman (göründüğüm zaman) dağ yerinden kalkacak olursa, beni yakınında görürsün" buyurdu. Fani, yani yok olmayacak olursa, o zaman beni senin senliğinle görürsün, yani sen bu makama kendi senliğinle ulaşırsın demektir. Halbuki, o yüce makama bu suretle ulaşmak imkansızdır.

Cenabı Hak aynı ayete devamla:

"Rabbin dağa tecelli eyledi" sözleriyle dağa, yani Hakikati Muhammediye suretlerinden biri olan Musa Aleyhisseelam'a göründü ki, o suret için gerçekte vücut yoktur.

Yine Cenabı Hak, "Dağı (Musa'yı) parça parça kıldı" (Yani Musa'lık diye bir şey kalmadı, yok oldu) ve "Musa bayıldı, ne ismi, ne de resmi kaldı" buyurdu. Böylece Hazreti Musa'dan, kendisinin sandığı her şey, tamamiyle kayboldu. ·

Hazreti Musa'nın Kur'anı Kerim'in ayetinin devamında: "Ayıldı, kendine geldi" mübarek sözleriyle kendisine gelmesiyle, başına gelen baygınlıktan kurtuldu ve kendi aslı olan Nuru Muhammedi ile tahakkuk etti. Hazreti Musa, ulaştığı bu en mükemmel makama,

ancak Nuru Muhammedi ile ulaşabileceğini ve elde olunabileceğini, gerek suret gözü (basar), gerekse gönül gözü (basiret)le gördü. İşte Hazreti Musa o zaman, Kur'anı Kerim'in aynı ayetinde: "Seni tesbih ederim (anarım) Tanrım. Bu Hakikati Muhammediye'ye kendi bencilliğim ile ulaşmayı istemekten tövbe ettim, pişman oldum ve kendi zamanımda bu yüce makama yaklaşma suretiyle onu isteyen müminlerden oldum" demiştir.

Mutlak Vücutta İki İtibar

Mutlak Vücut (Salt vücut) Allahü Teala Hazretleri'dir. Mertebelerin her birinde Tanrı, iki itibardan uzak değildir.

Bunlar : *Tesir* (etki) ve *fiil* (iş) dir. Diğeri; *Teessür*(etkilenme) ve *İnfial*'dir.(işin etkisi altında bulunma)

Birinci itibar ile Cenabı Hakka *İlah ve Allah* denir.

İkinci itibar ile de *Adem ve halk ve hadis*, yani zuhur eden, meydana gelen, ortaya çıkıp görünendir, denir.

Böylece, Tanrısal isimlerin bu itibar edilen işlerden olduğu Hakkın vücudu ile sabit olup belirince, bunlarla Cenabı Hakkın yaratıcılığında tasarruf eylediği, lakin isimler için kalıcı olmadığı anlaşılmaktadır.

Allah'ı gerçek yönleriyle bilen arifler için, iki halin varlığı bahis konusudur : Bunlardan birinci hal, Tevhid'in toplam makamı olan Cemî'dir. Cem makamında arif, Hakk'ın aynı olur, lisanı, Hakk'ın lisanı olur, söz de Hakk'ındır.

İkinci hal "Fark" halidir. Bu makamda arif,*Halkiyyet* denilen yaratıklık lisanıyla söz söyler. Burada Cem, Hakk'ın Hüviyeti (O'luğu), Fark da Hakk'ın Eniyeti (Ben'liği)dir. Şu halde Hüviyet (Tanrının gerçek olan aslı) Hakk'ın batını, Eniyyet (Tanrının dışta görünmesi) de Hakk'ın zahiridir. Bu hususu teşbih (benzetme) ve tenzih (benzerliği reddetme) ile ifade edecek olursak, Hakk'ın batını tenzih, Hakk'ın zahiri de teşbihtir.

Allah'ı anan bir kimseye lazım olan, lisanıyla, kalbiyle, sırrıyla *Allah* dediği zaman,tenzih ile teşbihi bir araya cem etmesi, yani her ikisini bir arada düşünerek söylemesidir. Allah'ı anarken his ile teşbih, kalbi ile tenzih eylemelidir ki, bu manevi izdivaç kendisinde daima zahir olsun, yani görünsün.

Allah'ı Görme

Çalabım bir şar yaratmış iki cihan aresinde,

*Bakıcak'Didar görünür, ol şarın kenaresinde.
Nagihan ol şara vardım, ol şarı yapılır gördüm,
Ben bile yapıldım taşu toprak aresinde.*

Hacı Bayram Veli

Türkçe sözlükte Çalap, *Allah* demektir. Şardan murad Cemül cem şehri, yani Hakikat şehridir. Yaratmış demek izhar eyledi, yani gösterdi demektir. Zira yaratmak, manevi vücuddan, görülen suret vücuduna intikal eylemektir. Zahir ehlinin ademden, yoktan var eyledi dedikleri gibi değildir. Hüviyet cihanı cemi batın, yani sıfattır. Eniyet cihanı cemi zahir, yani suretlerdir. Hakikat şehri, bu iki cihanı kendinde topladığından, ona Cemül Cem adı verildi.

Bize nisbetle batın (gizli ve görünmeyen) Zat olmasaydı ve O'nun eserleriyle görünmesi olmasaydı, halktan olanlar da olmazdı.

Çünkü halk denilen yaratıklar yukarıda açıklaması yapıldığı üzere *Hüviyet* ile *Eniyet*'in manevi izdivacından, yani birbirine kaynaşmasından meydana gelmiştir.

Ey insanlar! Bizler gerçekte eniyetimizle, secde ederiz. İbadet ederiz. İbadet eden Hakkın eniyetidir, ismine "Halk" (Yaratık, yaratılmış) denilir. İbadet edilen Mabud da Allah'ın Zatı'dır, Zatı Mutlak'tır. İbadet eden olduğu cihetle suretle kayıtlanmıştır, İbadet edilen (Mabud) olduğu cihetle de mutlakdır (salttır). Onun için suretle kayıtlanmış olana secde etmek ve ibadet etmek, küfürdür. Ancak Allah'ın emri ile kible ittihaz edilmiş (Kabe) olursa, o zaman yapılan secde Allah'a mahsus olur.

Hazreti Adem'in ilk yaradılışında Allah'ın emriyle meleklerin Adem'e secde etmesi ve bizim de Kabe'ye doğru yönelip secdemiz, işte bu sebeptendir.

Sakin, insan ve ondan başka suretlerle Allah'ın Zatı'ndan mahcub olma, yani gizlendiği örtüyü kaldırmış olarak görmeğe bak. Çünkü Cenabı Hak, bütün bu suretlerle görünmüştür ve görünmektedir. Güzelliğine aşık olduğumuz Hazreti Allah'ın ne perdesi, ne de yüzünde nikabı vardır. Yalnız senin bilgisizliğin bu hususta sana perde olduğundan dolayı, gözlerin göremez olmuştur.

Şibli hazretleri: "Ben Leyla'nın yüzünde duvağı, peçesi olduğunu ve bunları onun güzelliğini görmeğe birer engel tasavvur eylerdim. Halbuki, ne zaman Leyla bana göründü, Allah'a yemin ederim ki, onun peçesi ve örtüsü yoktu. Anladım ki, noksanlık kendi gözlerimde imiş. Onun güzelliğini gözlerimdeki körlük sebebiyle göremiyormuşum" demiştir.

Allah'ın isbat eden sıfatları olan *Kudret* (güç), *İrade*(isteme, dileme), *İlim* (bilgi), *Hayat* (yaşam), *Semi* (duyma, ;şitme), *Basar* (görme), *Kelam* (söyleme) nitelikleri sende

zahirdir, görünmektedir. Fakat sen, ey insan; bunların Allah'ın olduğunu bilmezsin. Sen bunları kendi cüzi sıfatların sanır ve bu sıfatlarda kendinin Hak ile müşterek olduğuna inanırsın. Halbuki Cenabı Hak sana bu sıfatları kendisini tanıman için, birer delil olarak emaneten ihsan etmiştir.

Allah'ı ispat eden sıfatlarındaki müşterek olma keyfiyetini ayıran, mesela *Halik* (Yaratıcı) şerefli isimidir ki, her var olanda görülür. İşte yüce Allah'ın bu ismini insan hiçbir suretle kendisine nisbet etmeğe muktedir olamaz. Ben kadirim, ben irade ederim, ben bilginim, ben görürüm, ben iştirim, ben söylerim dersin de, *ben halıkım* (ben yaratıcıyım) diyemezsin. İşte Allah'ın bu ismi, Hak ile halk (Tanrı ile yaradılan) arasındaki ayırıcı bir özelliktir.

İnsanı diğer yaratıklardan ayıran bir özellik de, onun sahip olduğu Kelam (söyleme) sıfatıdır. Bu yalnız insana bahşedilmiştir. Başka hiç bir yaratık söz söyleyemez, yani konuşamaz. Ne zaman insan bu açık delillerle Tanrı'yı müşahade edecek olursa, sıfatlardan, fiillerden, eserlerden insan için geriye bir şey kalmaz. Hepsinin Allah'a ait olduğunu anlayarak kendinden tamamıyla fani, yani yok olacak olursan, o zaman Allah ile var olduğunu anlayarak Allah'a aşık olursun.

Aşıklar sultanı İbni Fariz Hazretleri bu hali terennüm eden beyitlerinde, anlam olarak şöyle sesleniyor:

Ey insan, Bende (Allah'ta) tamamıyla yok olmadıkça bana aşık olamazsın.

Ben (Allah) sende zahir olup tecelli etmedikçe sen bende fani olmuş sayılmazsın.

Tanrı'nın *Halik* isminin seninle zuhurunu dikkat nazarına alarak, senin sen değil, Hak (Hakkın bir mazharı) olduğunu bil. Çünkü gerçekte isim, isimlenenin aynıdır.

Ve yine sen Tanrı için O'nun bir eseri olduğun itibariyle de *halk* olduğunu unutma ki, Allah'a olan ilerleyişinde Allah ile Rahman, zamanın *Kutub'u* olasın.

Kutub, *Rahman* isminin mazharıdır.

Kevn denilen evren, Allah'ın vücudundan hali değildir; nasıl hali, yani sahipsiz olabilir ki, evren Allah ile kaimdir. Halka rahat ol, "Reyhan ol" denildi, yani bütün alemlerin genişlemesi senden ve seninle olsun. O zaman hiç kimseye karşı senden, nefsinden gelen herhangi bir itiraz zahir olmaz. ·

Yakın

Bir insan, Hakk'ın varlığından başka yapan ve müessir (etkileyen) olmadığını hiçbir şüpheye yer bırakmayan bir inançla bilirse, o insanın bu bilgisine *İlme Yakın* denir. Bunu

bizzat görürse, ona *Aynel Yakın* denir. Kendisinin Hak varlığında ve tüm varlığın Hak'tan ibaret bulunduğu bilincine varırsa, bu biliş de Allah'ı *Hakkel Yakın* ilmi ile bilmedir.

Zikir, Zakir, Mezkur

Tasavvuf ehlinin “Zikir, Zakir, Mezkur (Anma, Anan, Anılan) hepsi birdir” sözü de, Hakk'ın varlığından başka bir varlık bulunmadığını ve bu üç şeyin, gerçekte tek şeyden ibaret olduğunu bildirir. Varlığın hakikat noktasından “Zikir, Zakir ve Mezkur” kelimeleri bir olunca, *İlmel Yakın* hasıl olur. Salikin bunu keşif ve müşahade ile bilişi *Aynel Yakın* olup, *Hakkel Yakın* ise, salikin o mana ile tahakkuk etmesinden, yani kendisinin o mananın aynı olduğunu gerçekten bilmesinden ibarettir.

Kanımıza göre dilden çıkan *Zahiri Zikir* (Görünür zikir), *Hakiki Zikr*'in, yani gerçek Allah'ı anmanın suretidir. Hakiki zikir, gönlün Allah'ı anmasıyla hallenmesidir. Bundan dolayı gönüle hakiki zikir niteliği verilmiştir. Gönül ise Hak'dan ibaret olduğundan, Zikir, Zakir ve Mezkur, hepsi birdir.

Mesela, rüzgar esince denizin suları şekil alarak dalgalar meydana gelir, halbuki dalgaların denizden başka bir şey olmadıkları bilinmektedir. İşte gönül de böyledir. Gönül zikir (Allah'ı anma) kaplayınca, zakir O olur. Bu şekilde gönül anmakla hallendiği için bu, *Hakiki Zikir* namını alır, dildeki zikre de zikrin sureti denir.

Her ne kadar *Hakiki Zikir* (Gerçek Allah'ı anma) şekilden münezzeh ise de, maksadı anlatmak için tamamiyle gönül kaplamasından dolayı şekil ile tabir edilir.

Şu açıklamamızdan anlaşılacağı üzere, iki hatıranın gönülde aynı anda toplanamayacağı bilinir. Çünkü herhangi bir hatıra gönüle gelecek olsa, o anda gönül tamamiyle ondan, ibaret olur, onunla dolar, meşgul olur. Bu hal devam ettiği sürece, diğer bir hatıranın ona girmesi imkansızdır. Rüzgarın esmesiyle dalgalanan bir denizin ondan önceki hali ile dalgalı olan hali başka şekillerde olduğu gibi, gönül deryası da böyle cereyan eder.

(*Varidat*'ın Seyyid Muhamemed Nur Hazretleri tarafından yapılan şerh kısmı buraya kadardır. Bundan aşağısı *Varidat*'ın tercüme kısmıdır.) **Müşahade (Gönül Görünümleri)**

Birinci müşahade:

Bazan kendimi göze görünmeyecek derecede latif halde güzelleşmiş görür veya görünürüm. Bu görünüşümün beden suretiyle vaki olduğuna dikkat etmekteyim. Şu görünen beden halindeki suretimin, ruhun latif sureti olduğuna şüphe yoktur, çünkü latif olan ruh ile bedenim olan suretim arasında asla bir benzerlik yoktur. Zira latif, göze görünemeyen durumum, yoğunlaşmadıkça hissen müşahade olunamaz. Mesela buhar da yoğunlaşmadan önce, latif halde olduğundan görünemezdi. Ne zaman ki yoğunlaştı, önce bulut haline girince

görüldü. Şu halde bulutların görünen dış sureti, görünmeyen iç suretine karşıt değil, belki onun aynıdır. Aralarındaki fark ise güzellik ve yoğunlaşma yönündendir. Gerçekte buhardan başka bir şey bulut olmuş değildir.

İşte bu misalde olduğu gibi, insanın görünen sureti, görünmeyen, latif haldeki güzel ruhunun suretidir. Latif halde ruh yoğunlaşarak suretle görünür. Yalnız şunu hemen belirtelim ki, yukarıdaki misaldeki bulut ve denizin dalgaları gibi benzerlik yoktur.

(Cenabı Peygamber Hazreti Muhammed Mustafa (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) Efendimiz kudsi hadislerinde: “Ervahüküm eşbahüküm, eşbahüküm ervahüküm” (Ruhlarınız, bedenleriniz (gölgeleriniz), bedenleriniz de ruhlarınızdır) buyurmuştur. (Bu hususta değerli mutasavvıf Hasan Lütü Şuşud Bey: “Organik hayatımız doğumla başlar ve bu hayat yıllarca sürer. Son nefesimizde bizden giden mezarda dağılıp gidendir. *Ervahuna ve eşbâhunâ* sözleri, beşer olarak söylenen sözlerin en büyüğüdür. Bizim bedenimizdeki gizli hazineleri açmak için, doğru bir anahtarla, kendi anahtar ve kilidimizle kapısını açarak kendimize kavuşmamız lâzımdır. Bu ise gerçek bir Mürşid ile olur. İşte bu gerçek Mürşid sana Hak'kı bildirir” diyerek, bizleri uyarmışlardır.)

İkinci müşahede:

Bazen de okumaya veya ibadete kendimi verdiğim sırada, birdenbire bazı kimselerin suretleri gönlüme düşer ve bütün gönlümü kaplar. Onları gönlümden çıkarmağa çalışırsam da, bir türlü gücüm yetmez. Ertesi günü gördüğüm suretin sahibi beni ziyarete çıkagelir ve bana kendisini his ile de gösterir.

Resulallah (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) Efendimiz şerefli hadislerinde:

“Nübüvvetten (Peygamberlikten) yalnız mübeşşirat (müjde verme) kalır” buyurmuşlardır.

Bu şerefli hadisleriyle Cenabı Peygamber mübeşşiratın nübüvvetten olduğuna, yani Allah'ın kullarına olan ilhamının (Varidat) olduğuna, işaret eylemiştir. Esasen nübüvvet de rüya ile başlamıştır.

Salih Rüya (Ehlullahın gördükleri rüyalar)

Salih rüya, sahibini ışıklandıran Allah'ın nurlarından bir nurdur. Rüya esasen peygamberlikten de bir parçadır. Rüyalardan, gizli bazı şeyler anlaşılabileceğinden, ne anlama geldiklerine Hak yolunda olanların önem vermesi bilhassa yararlıdır.

Yine bir gece ibadetle meşgul iken parlaklığı ile gözleri kamaştıran bir nur çevremi kapladı, kendimi kaybettim. Anladım ki bu nurla sınırlı bulunuyorum. Bana bir takım Tanrısal sırlar, gözlere görünmeyen şeyler, ızdırıp ve lezzetler hasıl oldu ve bunlardan tad duydum. Ben bu manevi zevkte iken şu beyitleri söyledim:

“Ey nefsim, sonsuz olarak Allah'ı zikreyle,

Ey nefsim, Benim ölümüm, zamanla eskiyen bir elbisenin rengine arız olan değişikliğe benzer.

Beni, yücelik ve Samedaniyetle sıfatlanan Allah'dan başka hiç kimse kavrayıp idrak edemez”.

Bu beyitleri söylediğim gece, yanımda Fıkıhçılardan bir topluluk da vardı. Onlar benim bu halimden etkilenmişler, hatta çekmekte olduğum şiddetli ızdırap ve hayretimin çokluğundan korkmuşlar. Bunların arasında Mısır'daki Berkukiye medresesi müderrisi Mevlana Seyfeddin de vardı. Kendime geldiğimde onu farkettim, fakat onu kendi suretinde değil de, başka bir müderris olarak gördüm. Buradan anlaşılır ki, bir kişinin bazan başka bir şahıs suretinde görünmesi hali, o iki kişi arasında ilgi ve uyarlığın bulunduğunu gösterdiği gibi, aynı zamanda bu durum Tevhid'e (Vahdeti Vücut) delalet eder.

Olgun İnsan (İnsanı Kamil)

Cenabı Hak Kur'anı Kerim'in Bakara Suresi'nin 31. ayetinde:

“Allah bütün eşyanın isimlerini Adem'e öğretti, meleklerle o isimleri sordu,” buyurmuştur. (19. yüzyılda yaşamış Hintli Rama Krişna adındaki zat, bu konuda der ki: “Allah'ı mı arıyorsunuz, pekâlâ, O'nu insanda arayınız. Ulûhiyet, yani Tanrı'lık, her şeyden çok insanda mütecellidir. Gerçekte Allah, her şeydedir ve O'nun kudreti de hemen her şeyde az veya çok görünür. İnsanda tecelli eden Allah, en mükemmel surette görünen Allah'tır. İnsan, Allah'ın mükemmel bir mazharıdır.”)

İnsana öğretilen ve onlarla sıfatlanmasını istediği isimler, Allah'ın isimleridir. Bu Tanrısal isimlere tam mazhar olan, olgun insanın (İnsanı Kamil) kendisidir, melekler değildir. Onun için isimlerin hepsi İnsanı Kamil denilen Olgun İnsan'a öğretili. Allah olgun insanı bu isimler ile ahlaklanmış ve mütehakkik yarattı, melekleri değil. İşte insanın asıl şerefi bu isimlerle tahalluktur (ahlaklanmadır), yoksa isimler denilince ağaçlar ve taşlar gibi harflerin ve kelimelerin bilinmesi değildir.

Bu gibi isimleri bilmek kolaydır ve bunlarda şereflenme ve övünme olamaz. İşte isimler, harfler ve adlandırılanlar ile Tanrısal isimler arasındaki fark, aynı Adem ile Melekler arasındaki farka benzer.

Melekler, Şeytanlar

Göklere, yere, unsurlar (molekül ve atomlara) ve benzerlerine vekil olan Melekler'den murad edilen, bunlarda bulunan tabii kuvvetlerdir. Göklerden yerden, unsurlardan Allah'ın ezeli olan kuvvetleri, bunlarla çıkmaktadır. Bütün tabii kuvvetler onlardan daima eserleriyle zuhur etmektedir. Meleklerin Allah'a ibadet etmekten bir an geri

kalmamaları, ezeli ve sonsuz olarak tesbihleri (anmaları) de, eserlerin kendilerinden sürekli olarak çıkması ve meydana gelmesinden ibarettir. Buna delil olarak Cenabı Hak, Kur'anı Kerim'in İsra Suresi'nin 44. ayetinde: "Hiç bir şey yoktur ki, Allah'ı şükür ile anmasın. Fakat siz onların anmalarını anlamazsınız" buyurmuştur. (Tasavvuf bilginlerinden Şemsi

Sivâsî Hazretleri: "Ayetteki bu söz, kâfiredir. Cümlelerin işitip anlamamasından, bazılarının anlamaması lâzım gelmez ve biz anlarız" demiştir. Gerçekte maddenin hepsi Allah'ı her haliyle anmakla, çekirdek enerjisini bahşetmektedirler.

Hazreti Ali Kaddesallahu Vecheh: "En ufak bir zerreyi (atomu) sonuna kadar parçalarsanız, sonunda o zerrenin ortasında güneşi bulursunuz" demiştir. Bu ise, atom enerjisinden başka birşey değildir.)

Yukandaki ayeti celilede görüldüğü üzere, bilgisi noksan olanlar, Allah'ın Kitabı Mübin'inde beyan buyurduğu hususların gerçek anlamlarına vakıf olamazlar. Onlar Allah'ın lisanını anlayamadıkları gibi, peygamberlerin ve velilerin sözlerini de kesin olarak kavrayamazlar.

Ey bilgisi noksan olanlar! Onların sözleri, sizin sandığınız gibi değildir. Aklınızın azlığı ve içinizdeki bulanıklık ve ahiretten gafletiniz ile, dünyaya karşı fazla sevgi ve düşkünlüğünüz, onların sözlerinden birşey anlamamanıza yol açmaktadır. Sizin anladığınız şeylerin hiçbirisi vukua gelmemiş ve haddi zatında, uygun da değildir. Sizler bu yolda dalalettesiniz. İstidadınızın bu gerçekleri kavramağa kabiliyeti yoktur. Sizler gerçeklerden uzaksınız.

Eğer insan, içini, yani gönlünü pak edecek olursa, o-zaman Allah'ın peygamberlerinin ve (peygamberlerin ilmine varis olan) velilerin sözlerini anlar ve gerçekleri güneş gibi bilir. Bu yönde istekli olana lazım-olan şey, yaptığı hayırlarını ve olgunluğunu daima küçük ve keza, yaptığı günah ve kusurlarını (küçük de olsa), daima büyük görmesidir.

Hazreti Resul (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) Efendimiz şerefli hadislerinde:

"Şeytan insanların içinden akan kan damarlarında gezer" buyurmuştur. Bu şerefli hadiste insanın içindeki kan damarlarında dolaşan şeytanlardan murad, onun hayvansal nefsi, şehvete düşkünlüğü, şariat ve gerçeklere karşı kendisinde bulunan kuvvetlerinden ibarettir. İşte Hazreti Resul, içimizdeki bu şeytanları bize bildiriyor.

Allah'ı bilmeye istekli olana gerekli olan bir husus, Kur'anı Kerim'e bakarak, dünyaya ait ayetlerle ahirete ait ayetleri karşılaştırarak, aralarındaki nisbeti bilmektir. Buna göre yaşam süresinin dünyaya ait zamanları ile, ahirete ait bilgi, ibadet ve görevlerini bilerek, güç ve kuvvet kazanmaktır. Kur'an'ın otuz cüzünden bir cüzü dünyaya ait, geriye kalan yirmidokuz cüzün tümü ahirete aittir. İşte Kur'anı Kerim'i bu nisbet üzere incelemek ve bilhassa, ayetlerin inişi hakkındaki sebepleri de dikkate almak gereklidir.

Kur'anı Kerim'in nüzulü (inişi) hakkındaki bu düşünce ve mütala dahi Hakkın Varidat'ından bize bir varide (Allah'tan gelmiş bir veri) olup, gerçekleri hakkıyla bilen, ancak yüce Allah'tır.

(Şeyh Bedreddin, Varidat ve onun şerhinden)

ZİKRULLAH – 3

Handan olur mani gülü,	Handan: Gülen.
Asarı zikrullah ile,	Asar: Eserler.
Şevke gelir can bülbülü,	
Gülzarı zikrullah ile.	Gülzar: Gül bahçesi
Kün zakirer Rabbin Rahim,	Kün: ol, Zakirer: Zikredici.
Haza sıratun müstakim,	Haza; Budur, Sıratun Müstakim: Doğru yol
Zakir bulur baki naim,	Baki: Kahci. Naim: Nimet,

İksarı zikrullah ile.	İksar:Çoğaltmak
Tuba likavmin zakirin,	Tuba likavmin zakirin: Zikredici kavmin Tuba ağacı
Büşra bienvaril yakın,	Büşra bienvaril yakın: Kesin bilgi nurlarının müjdesi
Kuvvet bulur ashabı din,	Ashab: Sahibler.
Ensarı zikrullah ile.	Ensar: Yardımlar, yardımcılar
Ser vasılı canan olur,	Ser: Baş. Vasil: Kavuşmak. Canan: Sevgili
Can mektebi irfan olur,	
Kalbin baharistan olur,	Baharistan: Bahar bahçesi.
Ezharı zikrullah ile.	Ezhar: Çiçekler.
Tevhid ile ağyarı sür,	Tevhid: Birleme. Ağyar: Yabancılar.
Vahdet diyarında otur,	Vahdet: Birlik.
Hısnı dili hıfz edegör,	Hısnı dil: Gönül kalesi. Hıfz: Korumak.
Dizdarı zikrullah ile.	Dizdar: Kale muhafızı.
Kılma sivaya iltifat,	Siva: Gayrı.
Ta kim tecelli ede zat,	
Dil teşneler bulur hayat,	Dil teşnele: Gönülden istekli.
Enharı zikrullah ile.	Enhâr: Irmaklar.
Çün mevce geldi bahri cud Buldu bu alemler vucud,	Çün: Madem. Mevc: Dalga. Bahri cud: Cömertlik denizi

Hakkı, *Hüdayi* kıl şühud,
Envarı zikrullah ile.

Şühud: Tanık olmak.
Envar: Nurlar, ışıklar

Aziz Mahmud Hüdayi

TEFEKKÜR (Özet Bilgi)

Dikkatin Bir Noktaya Toplanması

Kainattaki her varlık kendine has bir dille Allah'ı tesbih eder. Varlıklar kendi üzerlerindeki Allah'ın isimlerini, Allah'ın varlığını ve birliğini duyururlar. Yaratılanların en şerefli insandır. Çünkü bütün yaratılanlar ancak kendi dilini anlayabildiği halde, insan bütün yaratılanların dile getirdikleri Allah'ın isimlerinin (Esmâ-i Hüsnâ'nın) delillerini anlar. Öyleyse herşeyin değeri kendisine göre bir parçadır. İnsanın değeri ise bütündür. O, anlamada, çözmede, anlatmada, ilmin ruhundan hareketle bütünlüğe ulaşır. Allah, insanı sınırsız yeteneklerle donatmıştır. Bu yüzden insan Allah'ın isimlerinin sonsuz hazinelerini keşfedebilir.

İnsan varlıkları tanıdıkça, onların üzerindeki Allah'ın isimlerini de tanır. Allah'ı tanımanın, onun isimlerinin varlıklardaki tecellilerini tanımakla olacağı açıktır. Rabbin tanıyıp ona ibadet etmek üzere yaratılan insan için, ilim, iman ile marifetullahın (Allah'ı bilmek) bir şartı olarak karşımıza çıkar. Bu ilim cehaletin kılık değiştirmiş şekli değildir. İnsanı inat ve kibire sevk eden ilim, imanı zedeleyen boş bir bilgi yığınının başka bir şey değildir. Oysa gerçek ilim, onu hayata eriştiren bir ruh gibidir. Bilgileri bütün olarak yorumlayabilmek ve gerekli sonuçları çıkarabilmek de yalnız tefekkürle (düşünmekle, zihin yormakla) mümkündür.

Tefekkürü Kur'an-ı Kerim, Allah'a noksansız bir imanla bağlanan kimselerin özelliği olarak belirtmektedir. Onlar yaratılan herşeyin boşa yaratılmadığını anlar ve bunun için şükrederler. Her hallerinde Allah'ı anacak kadar olgunlaşmış kişilerin, bunu tefekküre borçlu oldukları kaydedilmektedir. Tefekkür, insanı Allah'a yaklaştıran çok önemli bir olaydır. Resulullah Efendimiz, "Bir saat tefekkür bir yıllık nafil ibadete denktir," demekle bunun değerini açıklamıştır. Tefekkürsüz insan zamanla, olaylar, varlıklar ve güzellikler karşısında hayreti unuttur, takdir duygusu kaybolur, kainatın kitabını okuyamaz, akıl düşünceden, ruh da duygudan mahrum kalır. Yaratılanların en üstünü olan insan da cansız bir cisim durumuna düşer.

"Kalbleri vardır, onunla anlamazlar; gözleri vardır, onunla görmezler; kulakları vardır, onunla duymazlar; onlar hayvan gibi, belki daha da aşağıdırlar. Onlar gafillerin ta kendileridir," mealindeki ayet-i kerimenin tehdidi, bu tefekkürsüz insanlar için olsa gerekir.

İnsanın sınırlı akli, noksan ilmi, kainattaki olayların pek çoğuna akıl erdiremez. Kendi istekleriyle bağdaştıramaz. Hikmetleri takdir edemez ve tenkide başlar. İşte bu noktada, dostluk ve tefekküre ihtiyaç vardır. O zaman tenkit hakka değil, maddi sebeplere yönelir. Resulullah Efendimiz'in de işaret buyurdıkları gibi, "Kainat hadiselerinden insanın heva ve hevesine muhalif olan kısmı, uygun olan kısımdan daha çoktur." Öyleyse aşinalık ilimle karıştırıldığı an, tehlike de başlar.

Kişi olayları basit bir gözle görür, tefekküre gerek duymaz. Mesela, dünyanın çekim gücünü kuran ve çok hassas bir ölçüyle programlayan Allah'ın harikulade eserini, basit bir ad takarak sıradan bir olaymış gibi görür. Ama aynı olayda Yaratan'ın sınırsız gücünü görebilen kişi, bu olayı basitleştirmez. Allah'ın sanatı karşısında hayranlık duyarak, onun varlığına ve birliğine sayısız deliller bulur. Maneviyat büyüğü Daranî Hazretleri, "Allah adına kainata bakan adam her ne müşahede etse ilimdir. Eğer maddi sebepler adına bakarsa, ilim sandığı şey cehalet olur," buyurmuşlardır. Öyleyse kainattaki her şeyi ibretle ve tefekkürle inceleyebilen insan, gerçek ilme ulaşmış demektir. Bunun için de zihnî tembelliği yenmek, kazanılan her bilginin derinine inerek ilişkiler kurmak, sualler sorarak cevaplarını bulmak, insan ve iman hakkında doğru bilgiler veren kitaplardan yararlanarak, müsbet ilimlerden yararlanarak çıkış noktalarını bulmak gerekir.

Tefekkürün Çeşitleri

İman ve Allah'ı tanımak için insanın;

1. Kendi iç alemine eğilmesi,
2. Bir de kendi dışındaki tüm varlıklar üzerinde düşünmesi gerekir. Bu iki çeşit tefekkür birbirini tamamlar. İnsan, kendi varlığı üzerindeki tefekkürü ile, vücudu üzerindeki manevi duygu ve yeteneklerle ilahi sanatları anlamayı başarır. Bu varlıklarını yerinde kullanmayı öğrenir. Kendini yönlendirme gücünü kazanır. Varlıkların tefekküründe ise, Allah'ın isimlerini, özelliklerini tanır.

Kainattaki bütün varlıkların üzerinde, Allah'ın isimlerinden bir kısmı tecelli etmiştir. Genel olarak cansız varlıklarda Allah'ın kudret tecellilerinden birini aramalı, canlılarda ise önce rahmet tecellilerine bakmalıdır. Tefekkür, yalnız insanın başarabileceği bir olgudur. Allah akılla donattığı insana, böyle eşsiz yetenekler bahşetmiştir. Kainattaki en küçük varlıkta öylesine eşsiz programlama ve güzellikler vardır ki, bunu görebilmek, anlayabilmek ancak tefekkürle olur. Hiçbir şeyin yaradılışı sebepsiz değildir. Düşünen insan için, dünyadaki bütün canlıların düzenli bir şekilde nasıl beslenebildiklerini araştırmak, nasıl bir dengenin

kurulduğunu kavramak, büyük bir düzen içinde çoğalıp, öldüklerini izlemek ve bu olaylardan ibretlenmek hiç de zor olmasa gerekir. Yediğimiz her lokma, içtiğimiz su, aldığımız her nefes içindeki hava, bizim için takdir edilerek hazırlanmış ve üzerine kader kalemiyle adımız yazılarak adresimize gönderilmiştir. Parmak izlerimiz ve hücrelerimizdeki genetik kodlarımız nasıl bize aitse, rızık olarak payımıza düşen her şey de takdir ve ihsan edilmiş nimettir. Özetle, Allah'ı tanımada imanla ve ilimle tefekkür ederek şükretmeyi bilmeliyiz.

Bir Örnek

“Her bir ilim dalı Allah'ın bir ismine dayanır. Geometri ilminin dayandığı hakikat de Allah'ın *Adl* ve *Mukaddir* isimleridir.”

Her şeyin gerçeği, Hakk'ın isimlerine dayanır. Kainattaki herşeyde Allah'ın bir çok güzel isimleri tecelli etmiştir. Her ilim, bir isme dayanır ve onda son bulur. Fazilet sahibi kişiler, fennin her dalını Esmâ-i Hüsnâ'ya bağlarlar. İnsanlık tarihinin üstün insanları, keşifler, icat sahipleri, her türlü buluşun Allah'ın bir ismine dayandığını bilirler. Geometri bilminde bunu açıkça görmek mümkündür.

Geometri bir fen dalıdır. Allah'ın *Mukaddir* adına dayanan ilginç bir bilim dalıdır. Ulaşacağı son nokta, kendi kanunları içinde Allah'ın *Adl* ismine ulaşmaktır. Kainatın matematik diliyle ve geometri yazısıyla yazılmış bir kitap olduğunu söyleyen Galile, büyük bir gerçeğe parmak basmıştır. Tefekkür edersek, gerçekten kainatta noksansız bir geometrik düzen vardır. Gezegenler küre şeklinde yaratılmış, etraflarındaki uydular elips bir yörüngede dönmektedir. Galaksiler spiral veya eliptik yaratılmıştır. Kelebek kanadındaki eşsiz desenler, bal arısının peteğinden, kar tanelerinin şekline kadar her varlıkta, ilahi geometrinin sayısız delilleri vardır. Allah varlıkları yaratırken hepsinin genel planlarını yapmış, *Adl* ismini tecelli ettirmiştir. Varlıkların genel hatlarındaki intizamda *Mukaddir*, yaratılıştaki canlılık ve dengede *Adl* isimleri tecelli etmiştir. Bu harikuladeliikleri görmek, anlamak ise, ancak ilmî bir tefekkürle gerçekleşir. Mesela; tefekkür edersek, insanlar hem Allah'a iman edecek ve imanın neticesini alabilecek durumda yaratılmıştır, hem de isyan ve inançsızlığın karanlığına gömülmüşlerdir. Eğer insan yalnız iyilikle gelişebilecek şekilde yaratılsaydı, şeytana uyup da kötülüğe sapma kabiliyetinden mahrum olsaydı, bu hikmet ortadan kalkardı. Halbuki Allah'ın sayısız melekleri zaten bu vazifeyi yapmaktadır. Şeytana uymazlar, vazifelerini noksansız yaparlar, isyan etmezler. Böyle olunca da melekler için manevi gelişme bahis konusu olmaz. Hangi makam ve mertebede ise orada kalırlar. Halbuki insan bir tohum gibi büyüyüp gelişecek, güçlenecek, yeşerecek ve meyve verecektir. Yüz insanın içinden yetişen on hayırlı

insan, doksasını kurtarabilir. Yapacağı hayırlı işler ve imanı sayesinde karanlığı aydınlatabilir, örnek olabilir, küfürden imana sürükleyebilir. Allah'ın rahmet, hikmet adları ile inançsızlığı yenebilir ve mertebeler alabilirler.

Tefekkür edenin gözünde, kainat bir mescittir. Öyle ise kainat mescidindeki herşeyi, bütün varlıkları görür, anlar, onların kelimelerini, zikirlerini ta can evinde işitir. İnançsızlığın karanlığından kurtulur. Aklın gösterdiği iman, ibadet ve tefekkür yolunda, güvenlik, huzur ve iki cihan saadeti vardır. Bu da sonuçta, kişiyi şükre götürür. Şükreden insan ise Allah'ın övücü rahmetini kazanır. Tükenmez rızıklar, ezeli lezzetler ve sonsuz güzelliklere ulaşır.

Tefekkürle Allah kelamının derin anlamlarını, güzelliklerini, ilmini, ışığını görür, anlar, yaşar ve insan olarak yaratıldığımıza dua ederiz. Böylece Allah'ın zulmü yasaklayan *Adl* ismi ile, yalanı yasaklayan *Hak* isminin tecellisine kavuşuruz. Bu da bizi Sıddık makamına ulaştırır.

Allah'ı razı eden insan, en büyük hedefe ulaşmış insandır. Böylece insanın, fani insanlarca verilecek hiçbir ödüle ihtiyacı yoktur. Allah hepimizi, onun rızasına ulaşan kişiler arasına koysun.

(İlahiyat serisinden özetlenmiştir.)

ZİKRULLAH - 4

Dil hanesi pürnur olur,

Dil: gönül. Pürnur: salt ışık.

Envar-ı zikrullah ile,

Envar: ışıklar.

İklim-i dil mâmur olur,

Mimar-ı zikrullah ile.

Her müşkül iş asan olur,

Asan: kolay.

Derd-i dile derman olur,

Canın içinde can olur,

Esrar-ı zikrullah ile.

Zikr eyle Hakk'ı her nefes,

Allah bes baki heves,

Bes: yetişir. Baki: kalıcı.

Pes gayriden ümidi kes,

Pes: öyleyse.

Tekrar-ı zikrullah ile.

Gör ehl-i halin fırkasın,

Çak etti ceyb-i hırkasın,

Çak etmek: yırtmak. Ceyb: ön, açıklık.

Devr eyle zikrin halkasın,

Pergar-ı zikrullah ile.

Pergar: pergel.

Ahmed seni ikrar eder,

İkrar: tasdik.

Hem zikrini tekrar eder,

İhlasını işar eder,

İşar: haber verme.

Eşar-ı zikrullah ile.

Eşar: şiirler.

Padişah 1. Sultan Ahmed

ARİFLERDEN MENKİBELER

Peygamberler (selam üzerlerine olsun), hep birbirlerinin tarif edeni idiler. Hz. İsa, Yahudi'ye, "Sen, Hz. Musa'yı adamakıllı tanımadın. Hz. Musa'yı anlamak için gel beni gör," dedi. Hz. Muhammed de (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) bir Hristiyan ve bir Yahudi'ye, "Siz Hz. Musa ve Hz. İsa'yı iyi tanımadınız, onları tanıyabilmek için gelip beni görünüz," dedi.

Peygamberler birbirlerinin tarif edenleridirler ve onların sözleri, birbirinin sözlerinin açıklayıcısı ve şerhedicisidir. Ashab, Peygamber'e, "Ey Allah'ın Elçisi, her peygamber, kendinden önce gelen peygamberin tarif edicisi idi. Sen peygamberlerin sonuncusun, senin tarif edenin kim olacak?" diye sordular. O da, "Nefsini bilen Rabbini de bilir, yani nefsimi bilen, Rabbimi de bilmiş sayılır," diye cevap verdi. Yani Hz. Muhammed'e (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) mensup olanlar, her bakımdan Hz. Muhammed'in (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) Hal ve Kal'ini tarif edenlerdir. Bir kimse ne kadar fazılsa, o kadar maksattan uzaktır. Onun fikri ne kadar ince olsa, o kadar uzak olur.

Şiir:

*Onun kapısının toprağına, kalbinin başını koymak Suretiyle
secde et, bu kalb işidir, alın işi değildir.*

Allah'ım, seni tenzih ederim, bu ne sırdır? Her şey insanoğluna feda, insanoğlu da kendi nefsine feda olmuştur. Allah, hiç bir zamanda, "Ben gökleri ve Arş'ı tekrim etmedim," buyurmamıştır. Eğer Arş'a çıksan hiç faydası olmaz. Gönül kapısının açık olması lazımdır.

Peygamberlerin, velilerin, sofilerin çalışıp canlarını çıkarmaları, hep bunun içindi ve hep bunu aradılar. Bunların hepsi insandır. Kendini bilince, her şeyi de bilir. Niyaz da, kahr sıfatı da sendedir. “Ya Rabbi, sen benim kavmimi hidayete ulaştır, çünkü onlar bilmiyorlar,” (İsra, 17:

72) ayetindeki kavimden maksat, benim kavmimi, yani cüzlerimi hidayete ulaştır demektir. Cüzler, bu kafirlerdi, fakat onun cüzleri idiler.

Şiir:

İyi kötü herkes, dervişin cüzüdür.

Eğer böyle olmazsa, derviş olmaz.

Eğer cüz olmasalardı, o ayrı, müstakil kalırdı. Küll nasıl olurdu?

Allah “Külliyeti bilir, fakat cüz’iyeti değil,” sözünde madem ki külliyet demiştir, o halde hangi cüz, küllün dışında kalabilir? Allah, gerçeği herkesten daha iyi bilir.

Peygamber, bir gün buyurdular ki: “Çoğunluğa uyun” (yani, olgun ve bilgin olan şeyhin hürmeti için) ve “köylerden uzak bulunun” (yani, noksanlarla sohbet etmemek için).

Şiir:

Ey arkadaş, toprağa bulanacaksan

Yüksek bir tepenin toprağına bulan.

“Kim, mağfirete mazhar olmuş bir kimse ile yemek yerse o da mağfirete mazhar olur,” sözündeki yemekten maksat, ekmek yemek veya başka bir yemek yemek değildir. Bu yemek, haklarında “Ferah ve fahur Allah’ın rızkıyla rızklanırlar” (Al-i İmran, 3:163-164) ayetiyle buyurulan, boğazları kesilmiş şehitler için hazırlanmış olan öteki dünyanın gıdasını yemektir.

Nefs-i Emmare kahredildiği vakit, o da bu dünyada şehit ve gazi olmuş sayılır. Kim bu mağfirete mazhar olanla birlikte bu gıdadan yerse, o da mağfirete mazhar olur, yoksa binlerce münafık ve Yahudi de Mustafa ile yemek yediler, fakat onların, Peygamber’in mağfirete mazhar olduğuna dair itikatları yoktu. Peygamber’in mağfirete mazhar olduğuna tam itikat etmek, ancak gıdayı onunla aynı kaptan yemekle olur. İşte itikadın mükafatı ve doğru itikadın alameti, budur. Müslümanlık, heva ve hevese muhalefet, kafirlik de heva ve hevese uymaktır. Birisi “iman getirdi” denildiği vakit, bunun manası, o adam, “Ben heva ve hevese muhalefet edeceğime ahdettim,” dedi demektir. Şu ötekisi ise, “Ben bunu yapamam, haraç veririm ve öyle yaşarım,” dediği vakit, Peygamber buna razı olup kabul etmiş ve “Kim bir haraç veren kafire (zımmiye) eziyet ederse, bana ve ahdi içinde bulunan ahit sahibine eziyet etmiş gibidir,” diye ona berat vermiştir. Fakat bir başkası, heva ve hevesten bizar olmadığı halde, “Ben heva ve hevesten bizar oldum,” kara olduğu halde “beyazım,” karga

olduğu halde “doğanım,” der. Mümine, kafir olmadığı için; kfire de, münafık olmadığı için şükretmek vaciptir. Münafık, kafirlerden beterdir. “Münafıklar Cehennem’in en alt tabakasındadırlar.” (Nisa, 4: 144)

Şöyle garip bir rivayet vardır: Cehennem ve Cehennem’in tabakaları, cehennemliklerden boşaldığında, bir temaşa için gelirler. Cehennem’in tabakalarına yaklaştıkları vakit, bu tabakalarda bulunan kapıların biribirine vurduğunu ve harap, boş bir evin kapısı gibi açılıp kapandığını görür ve münafıkların seslerini işitirler. “Siz kimlersiniz? Cehennem, cehennemliklerden boşaldığı halde, siz hala burada bulunuyorsunuz?” diye sorarlar. Onlar da “Biz münafık tayfasıyız. Bizim için buradan kurtuluş yoktur,” derler. Bu sözün manasını kim anlarsa, bundan kendisine bir hisse çıkarır. Şimdi, nifak nedir? Gizli ve açık nifak bizden ve dostlarımızdan irak olsun. Yüce Allah’ın yardımı ile gizli nifakın insan mizacından gitmesi için cehd etmek lazımdır.

Bir topluluk, alemin ezeli (kadim)’liğinden bahsediyordu. Şems, “Alemin ezeliğinden sana ne?” buyurdu. “Sen kendi ezeliğini açıkla, sen ezeli misin, sonradan olma mı (hadis)? Sende olan şu kadcıkcık ömrü, alemin ezeli olup olmadığına değıl, kendi halini incelemeye harca.” Alemden maksat, iyi işlerin olmasıdır. Her iyi iş, can huzurunun (cemiyet) sebebidir. Can huzuru (cemiyeti) ise, Yüce Allah’a muhtaç olmaya ve itikada sebeptir. Sende yüzbin fenli ilim olsa da işler olmadıkça, Yüce Allah’a ihtiyaç duymadıktan, ahirete itikat etmedikten sonra, bunların hiç kıymeti yoktur. Eğer sende iyi amel olup da hiç bir ilim olmazsa, ister Arap ol, ister Türk, bu iyi amel dünya ve ahirette şeref ve izzete sebep olur. Herkes ilim ve fayda arar. Sen, dosttan iyi amel elde etmek için, kendin iyi amelin peşinden koş. Zira öz budur. Kabuk da ilimdir.

“Allah Arş’a tasarruf etti” (Taha, 20: 4; Furkan, 25: 60) ayeti niçin söylenmiştir? Tefsirde ne denilmiştir? “Bundan başkasına açıktır” demişler. Şairin şu şiirinde olduğu gibi tasarruf eder:

Bişr, kılıcsız ve kan dökmeksizin Irak’a tasarruf etti.

Biz, ondan başka dedikleri, “tasarruf etti” sözünün niteliğini araştırmadan, nasıl olur demeden, iman ve dikkatle araştırmaksızın itikat ettik.

Bu sözden ne anlaşılır ve bu “Taha” için tefsirde ne demişlerdir? Tefsirde zahir ehlinin söylediğinden başka bir şey yoktur. Onlara göre Taha, Muhammed’in (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) ismidir. Başka birinin sözüne göre ise onun manası, “Ey adam” demektir. Başka bir söze göre ise “Taha,” ayağını yere koy demektir. Zira Allah’ın Elçisi, yatsı ve teheccüd namazında bir ayak üstünde durmuştu. “Gecedden bir kısmını, sana nafîle olmak

üzere teheccüd eyle...” (İsra, 17: 79) ayeti vahyedilince, Peygamber (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) bir ayak üstünde o kadar durdu ki, ayakları kabardı.

Şiir:

Peygamberin ayağı, gece ayakta durmaktan kabardı.

Nihayet onun bu geceyi uykusuz geçirmesinden Kuba

halkı kabalarını yırttılar.

Sonra Allah tarafından, “Ey Muhammed, *Teh* yani diğer ayağını yere koy, bir ayak üstünde durma, çünkü biz teheccüd namazını seni incitmek için buyurmadık,” diye bir emir geldi. Müfessirlerin demiş oldukları diğer zahiri sözleri sormuyorum. Bundan başka onların ne söylediklerini sen de söylemiyorsun. O halde bunun tefsirini, *Levh-i Mahfuz*’dan okumak lazım geldiği anlaşılıyor. O levhin hududu akla sığmaz.

Padişah, “Hizmet etme, çünkü Ben senden utanıyorum” dedi. O da, “Bunu bana söyleme, çünkü beni bundan men edersen Sen ve Sana olan sevgim gönlümde soğursunuz,” diye cevap verdi. Bunun üzerine Allah (Padişah), “Madem ki böyle oluyor, o halde söylemem” dedi. Yine bir defasında, “Başın ve canın hakkı için Benim buna hiç ihtiyacım yoktur, bunu yapma” der.

“Biz sana parlak bir fetih verdik” (Fetih, 148: 1).

Şiir:

Bu geçmiş ve gelecekteki günahın bağışlanmış olduğu için değildir.

Bu, korku ve ümitten değil, aşkın coşmasındandır, dedi.

Fakat O, “Senin başın ve canın hakkı için ki, yapacağım” diyor. Nihayet o kadar ayakta duruyor ki, ayağı şişiyor, bunun üzerine Padişah kızarak, “Yeter artık, bu bana lazım değildir. *Tahi* - ayağını yere koy,” veya “Ey Muhammed, Biz sana Kur’an’ı zahmet çekesin diye indirmedik,” (Ta-Ha, 20: 1) (Seni yanıma oturtup konuşacağım. Bunun için senin zahmete girmeni istemiyorum. Allah’dan korkana vazetmek için indirdik,) “Yeri ve gökleri yaratan tarafından indirilmiştir,” (Ta-Ha, 20: 3-4) buyurdu. Bunun şerhi, avamın anlayışına yakındır. Arz, Muhammed’in (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) vücududur. Gökler ise, O’nun düşüncesi, tasavvuru ve parlak muhayyilesidir. “Allah tahta kuruldu,” (Ta-Ha, 20: 4).

Şiir:

Gönül tahtı, heva ve hevesten temiz olarak bayındır oldu.

Bunun için “Rahman olan Allah tahta kuruldu,” ayeti indi.

Yine sen, “Ben Allah’a ulaşmışım, Muhammed’den (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) müstağniyim,” diyorsun. Fakat Allah, Muhammed’den (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) müstağni değildir. Nasıl olur ki, onu huzuruna götürmüştür. Ve senin “Eğer biz isteseydik her köye bir Peygamber gönderirdik” (Furkan, 25: 51) dediğin şeyi, hiç yapıp diledi mi? “İsteseydik” sözünü ancak o Muhammed (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) söylüyor ve “Eğer ben istersem,” diyor. Allah, Muhammed (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) için “Eğer sen olmasaydın felekleri yaratmazdım,” dedi. Muhammed (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) de “Gözü, gördüğünden meyletmedi,” (Enfal, 8: 17) ayetiyle buyrulduğu gibi hareket etti ve “Sen herkesin arasından beni seçtin. Ben de Sen’den başkasını istemiyorum,” dedi. Muhammed’in (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) uyuması, O’nun miraca gitmesidir. Sen de O’nun arkasından gidersin. Yalnız gönlünde, karar kılınacak bir yer elde etmeye çalış. Böylece dille değil, sebeplere başvurmakla dünya talibi, taate sarılmakla din talibi, Allah erlerine hizmetle de Hak talibi olursun.

Şiir:

Kadrini ve mertebeni arttırmak için sana,

Senden daha iyi bir arkadaş gerektir.

Gönlü kırık kimse müslümandır.

Seleflerimiz kırık vücudlu olmuş, gönle ulaşmış ve “Ben gerçekten Muhammedi’yim” sözünü tamamiyle bırakmışlardır. Gönlü kırık olan bir kavim, “Rabbim çok yüksektir,” dedi. Bununla da kanaat etmediler. Hastaya Ayetü’l Kürsi okuyan bir kavim de olur. Bir kavim de vardır ki, Ayetü’l Kürsi’dir. Davette hem kahr hem de lütuf vardır. Halvette ise sadece lütuf vardır. Allah daha iyi bilir.

Kim bir dalı tuttu ise, dal kırıldı, yere düştü. Kim ağacı tuttu ise, bütün dallar onun oldu. Nasıl olur da akıl sahipleri herkesin malik olduğu bu aklı (yani Allah’a dönmek aklını) istemezler? Filozofun biri, “Ben makul söylüyorum” diyor. Fakat onun aklında bu ilahi akıldan bir koku bile yoktur.

Yine bir aziz, ölümünden oniki sene sonra Peygamberi, (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) rüyada gördü ve “Ey Allah’ın Elçisi, her Cuma akşamı kendini bana gösterdin. Bu oniki yıl müddet içinde beni susuz balık gibi bıraktın,” dedi. Peygamber (Allah’ın Selamı Üzerine olsun), “Taziyetle meşguldüm,” dedi. Bunun üzerine aziz, “Ne taziyetiyle?” dedi. Peygamber (Allah’ın Selamı Üzerine olsun), “Bu oniki yıl içinde bana, yüzü Kible’de olan yalnız yedi kişi geldi. Onlardan başka hiç kimsenin yüzü, Kible’de değildi,” dedi. Şimdi bu bir manadır ve “Onun tevilini ancak Allah ve ilimde sağlam olanlar bilir,” (Al-i İmran, 3: 7) ayeti, onun şerhidir.

Hoşluk, dostlar toplantısındadır. Birbirlerinin yanlarına sokulur, birbirlerine naz eder ve yüz gösterirler. Birbirlerinden ayrılınca, birbirlerine karşı olan meyilleri içine heva ve heves karıştır. Onların o nuru gider. Bir şeyi balın içine korsan, taze ve hoş olur. Çünkü hava onun içine giremez.

Sam böbürleniyordu, fakat Musa (Selam onun üzerine olsun), o celaletiyle Hızır Hazretleri'nin sohbetinde bulunmak ve bu lütuf sıfatının olgunlaşmasını istiyordu. Başka bir letafet elde etmek için o, tövbeler ediyordu. Dervişin bütün ömründe bir defa tövbe etmesi ve hem de, "Benim yoluma bu neden geldi?" diye pişman olması lazımdır. Peygamber (Selam onun üzerine olsun), bütün nazeninliğine rağmen fakirlerin selamını uğur sayardı ve onlarla birlikte toprak üzerine oturur, onların sözlerini dinlerdi.

Şiir:

*Sen Mustafa'nın, miskinlerinden dua talebinde Bulunduğuna
inanmıyorsun.*

Kendini ele geçirdiğin zaman, başka birini bulursan, onun boğazına sarılırsın, yoksa sen ele geçirilirsin. Deve karıncaya yol arkadaşı oldu, bir suya ulaştılar. Karınca ayağını suya sokmadı. Deve, "Ne oldu? Gel, kolaydır. Su dize kadar çıkıyor," dedi. Karınca, "Evet su senin dizine ancak çıkıyor, fakat benim üzerimden altı kez aşacak," dedi.

Eğer şeyhsiz kalsaydım, yaşamazdım. Kim bana bir kulaç yaklaşıp? Kulaçtan kulaca, karıştan karışa, denizden denize fark vardır. Muhammed'in (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) adımına ulaşmak için iki adım atmak lazımdır. Sende Firavun başgösterdi. Musa geldi onu kovdu. Tekrar Firavun geldi, Musa gitti. Bu, değişmenin ne zamana kadar olduğuna delalet eder. Musa'ya öyle sarıl ki, Firavun bir daha gelmesin.

Bu değişme hesaba gelmez. "Rabbimiz Allah'dır" diyen ve sonra doğruluk gösterenlere melekler inerler (Fussilet, 41: 30; Ahkaf, 46: 12). Bu devrede, Uc bin Anak'ın önünde, "Dizden dize fark vardır" sözü söylenecek duruma düşer. Çünkü o da Tufan'da boğulmamış ve sular ancak dizine kadar yükselmişti, fakat Musa onu öldürdü. Bu Uc bin Anak; yalnız Adem'in su ve kilden olan oğulları huzurunda değil, belki bir adımı da Allah'da olan ve hakkında "iki adımda kavuştu" sözü söylenen Muhammed'in (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) yanında da "dizden dize fark vardır" sözüyle anlatılan vaziyete düşer. Biz ise, dizden dize yüz adım atsak, sofanın yanına gelemeyiz. "Allah, kullarına lütuf ve ihsan edicidir" (Şura, 42: 18) ayetini yalnız, nerede temiz kulları varsa onlar için söyledi.

Bir gün Ömer (Allah ondan razı olsun), vurup şeytanın bir gözünü kör etti. Bu, onların bildiği bir mana ve sırdır. O mana her şekilde gözükür ve her şekli bağlar, yoksa bu şeytan mücessem bir şey değildir. "Şeytan insanoğlunda, kanın damarlarda dolaştığı gibi dolaşır."

Şeytan, bir gün gelip Ömer’e, “Ey Ömer, gel de sana acaip bir şey göstereyim,” dedi ve mescidin yarığından, mescitte bir adamın uyuduğunu, birinin de namazda olduğunu gösterip, “Aşk ateşinin korkusundan o uyuyan şahsın sinesine giremiyorum. Bu korku olmasaydı girer bir şey yapardım. Fakat o namaz kılanı harap ederdim,” dedi. Bu şeytanı, Allah erlerinin aşk ateşinden başka bir şey yakmaz. Allah erinin yaptığı bütün riyazetler şeytana fayda etmez, belki bunlarla daha fazla kuvvetlenir. Çünkü onu şehvet ateşinden yaratmışlar. Ateşi nur söndürür. Nitekim “Senin nurun benim ateşimi söndürür” denilmiştir. Eğer o Ledün’den filozof ve bilgin olmasaydı, bunların işi nasıl olurdu? Onların işi kırk bin yılda düzelmezdi. Yirmi ömrü birbirine bağlasaydın, yine düzelmezdi.

Diğer peygamberlerin bin yılda elde ettiklerine, Ledün’den hakim ve bilgin olan Peygamber (Selam O’nun üzerine olsun) kısa bir sürede ulaştı ve onları geçti.

Dışarı çıkalım ve bu bıyıkları aşağı sarkıtalım. Biz, kafirler bıyığımızdan korksunlar diye gazaya gitmeyeceğiz. Bıyığımızın her bir teli mızrak olsa, yine de kendi içimizdeki kafir onlardan korkmaz. Bunun içindeki kafirin işi ise tamamlanmalı hayli oldu. “Bizim yolumuzda cihad edenlere doğru yolu gösteririz” (Nur, 24: 69) ayetinde, önce geleni sonra okursan, “bizim için cihad ettiler” dersin, asıl maksat anlaşılır. Yoksa “Onlar bizim hidayetimiz olmaksızın herhangi bir yolda cihad ettiler, biz de onlara yol gösterdik,” demek olur veya “Bizim hidayetimizle cihad ettiler,” dersin o halde, “Biz onlara hidayet ederiz,” sözünü tekrar etmenin manası ne? Aksi takdirde, bu sözler Allah’ın Elçisi Muhammed’in (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) ağzından çıkmış olabilir. Buna göre “Bizim için, yani bizim zahiri hizmetimiz ve bizim zahiri cismimiz için cihad edenlere biz doğru yolumuzu, yani ruhlarımızın ve hakikatlerimizin doğru yolunu gösteririz,” demek olur.

Sıra gözetmeksizin, Perşembe ve Pazartesi günleri oruç tut. Birdenbire nefsin canı üzerine oturup oruç tutacağım de ki, bu, nefsinin zoruna gitsin. Böylece birdenbire onun Müslüman olması umulur. Zira onun Müslüman olması çok uzaktır.

Herkesin kendine layık bir günahı vardır. Birinin günahı, rindlik fık ü fücuru olur ve bunlar da onun haline yaraşır. Birinin de günahı, Allah kapısında bulunmamak olur. Ne mutlu ona ki, gözü uyur, kalbi uyumaz. Vay o kimseye ki, gözü uyumaz, kalbi uyur. Allah daha iyi bilir.

Gizli sadakadan sordular. Şems buyurdu ki, “İhlas ve ihlası korumak düşüncesine daldığın için, verilen sadakanın lezzetinden haberin olmaz; yani bundan daha iyi olsaydı diye eseflenmekle meşgul olmandan dolayı lezzetini bilmezsin.”

Bayezid-i Bestami Hz., Hacc’a ekseriya yaya giderdi. Yetmiş defa Hac etmişti. Bir gün Hac yolunda halkın sudan ötürü çok aciz bir durumda bulunduklarını ve susuzluktan helak olduklarını gördü. Hacıların başında toplandıkları ve sıkıştıkları bir su kuyusunun yanında bir köpek gördü. Köpek Bayezid’e baktı. Kendisine, “Bu köpek için su bul,” diye ilham geldi.

Onlara, “Arı duru ve makbul bir haccı, kim bir içim suya satın alır?” diye bağırdı. Kimse buna yanaşmadı. Bunun üzerine, “Beş defa yaya olarak makbul haccı, altı haccı, nihayet yetmiş haccı bir içim suya kim satın alır?” diye arttırma yaptı. Biri, “Bayezid’in hatırı için ben veririm,” diye bağırdı. Bunun üzerine Bayezid, “Aferin bana. Bir köpek için yetmiş yaya haccı bir içim suya sattım” dedi. Suyu kaba doldurup köpeğin önüne koyunca, köpek yüzünü çevirdi, suyu içmedi. Bunun üzerine Bayezid yüzükoyun yere kapanıp tövbe etti ve kendine, “Sen Allah için şunu yaptım, bunu yaptım diyorsun. Halbuki senin yaptığını köpeğin bile kabul etmediğini görüyorsun,” diye bir nida geldi. Bayezid, “Tövbe ettim, artık böyle düşünmem,” diye bir feryat kopardı. Bunun üzerine köpek hemen başını suya sokup içmeğe başladı.

Şiir:

*Sen, yüz şefaât dilemek, yüz defa ağlayıp sızlanmak pahasına
Ayağını öpeceğim bir kişinin, fakat sen bırakmazsın.*

Hülasa, yüzünü bir taşa veya nakışlı bir duvara çevirip, taşa tapanı kötülüyorsun. Halbuki sen de yüzünü bir duvara çeviriyorsun. O halde bu, Muhammed’in (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) söylediği bir remizdir. Fakat sen anlamıyorsun.

Kabe, dünyanın ortasındadır. Onun etrafında halka olan dünyanın hepsi, yüzünü ona çevirir. Bu Kabe’yi ortadan kaldırıncı onlar, birbirinin kalblerine secde ederler. Onun secdesi bunun, bunun secdesi de onun gönlüne karşıdır. “Bir an düşünmek, altmış sene ibadet etmekten daha hayırlıdır. Bu düşünmekten maksat, sadık dervişin huzurudur. Çünkü o ibadette hiç bir riya yoktur. Şüphesiz o, huzursuz yapılan zahiri ibadetten daha iyidir. Namazın kazası vardır, huzurun kazası yoktur. Bazı fakirler, zahiri terkettiler ve “Kalb huzuru ve Fatiha olmadan namaz olamaz,” dediler. Onların yanında, Kitab’ın Fatiha’sı o huzurdur. Öyle bir huzur ki, Cebrail bile gelse tokat yer. Cebrail daha Peygamber Sallallahu Aleyhi Vesellem’in yanına ulaşmamıştı. Peygamber (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) ona, “Gel,” dedi. Fakat O, “Bir parmak daha yaklaşırsam yanacağım,” dedi.

Bir şeyhe, “Allah seni Cehennem’e götürsün,” dedim. O da, “Keşke götürseydi de, nurumun Cehennem’den ve Cehennem’in de mü’minin nurundan nasıl olacağını görseydin,” dedi. Öküzü gördüler, fakat öküzün içinde olan şehzadeyi göremediler. Eğer şehzadeyi görselerdi, öküzü nasıl öldürürlerdi?

Sen nazar ve temyiz şahidi ol. Çünkü yol, bir çok kollara ayrılır. Biri, bu yoldan çıkar, diğeri ötekinden. Sen sağ kaldığına dikkat et. Konya'ya bir ulaştın mı, artık temyiz ve düşünmeye ihtiyaç kalmaz. Orada öyle adil bir sultan vardır ki, kimse kimseye zulmetmez.

Hadis-i kudside “Allah’dan başka tanrı yoktur, sözü benim kalemdir. Kim benim kaleme sığınırsa azabımdan kurtulur,” deniyor. Bu kaleye giren, kalenin adını söylesin denmiyor. “Allah’dan başka Allah yoktur,” kalesine girin deniyor.

Kalenin adını söylemek kolaydır. Sen dille, “ben kaleye gittim” veya “Şam’a gittim” dersin. Eğer dille gidilebilseydi, bir anda göğ ve yere giderdim. Arş ve Kürsi’ye giderdim. Kim can ve yürekten “Allah’dan başka Allah yoktur” derse Cennet’e girer. O kimdir, sen kimsin? Sen bir ol, yoksa onun birliğinden sana ne? Sen yüz bin zerresin, her bir zerren seni bir ihtirasa, bir hayale götürmüş. O, niyetle halis ve diliyle de muhlis olarak Cennet’e girdi... Madem ki o böyle hareket etmiştir, o halde “Cennet’e girer” vaadine hacet yoktur. Madem ki öyle hareket etmiştir, o halde o, Cennet’in ta içindedir. Allah daha iyi bilir.

Bir gün Şemseddin Hazretleri bir mecliste çenk dinlemekle meşguldü. Biri, “Derviş ve çenk sesi,” dedi. Şemseddin, “Görmezsin ve işitmezsin,” buyurdu. Bunun üzerine bu adam elini boynuna koydu, kör ve sağır oldu. Ne kadar yalvardılsa da imkanı olmadı. Sonra, “Bu bizim yanıımızda bir zarafet, başkalarının yanında ise, keramet ve mucizedir,” dedi.

Biri, “Akla yakın olan mucizeyi kabul ederim,” dedi. O da, “O, mucize olmaz, mucize, aklın idrakinden aciz kaldığı şeydir,” buyurdu.

Yine eski arkadaşlardan nakledilmiştir ki: Sivasşehrinde Ahi Muhammed Divane’nin şeyhi ve üstadı olan Esededdin Mütekellim (Allah her ikisine rahmet etsin), bir gün, Mevlana Şemseddin’in (Allah onun sırrını kutsasın) huzurunda, “Siz nerede olursanız olunuz, O sizinle beraberdir,” (Hadid, 57: 4) ayetini tefsir ediyordu. Mevlana Şemseddin buyurdu ki:

- Bütün faziletine rağmen, halkın önünde ondan bir şey sorduğum vakit kızardı. Bir defa ondan, “Sen, Allah sizinle beraberdir diyorsun, bu nasıl olur?” diye sordum. O, “Tebriz’li, senin bu sorudan maksadın nedir?” dedi. Fakat O ne kadar hilim gösteriyorduysa, o kadar da kızıyor ve “öf, pöf” ediyordu. Ben, “Burada gezerim, ne manası var? Bu soruda bir gazez varit değildir. Sen diliyle bağlanmış bir köpeksin ve eziyet etmeyi kendine huy etmişsin. Nasıl ‘Allah sizinle beraberdir’ diyorsun? Allah kulla nasıl beraber olur?” dedim. O, “Evet, Allah ilmiyle kulla beraberdir,” dedi. Ben de, “İlim zattan ayrı değildir. Hiçbir sıfat da zattan ayrı değildir,” dedim. Bunun üzerine o; aciz kaldı. Kalktı, baş koyup tazimle meşgul oldu.

Halk, “İşte kelamcı budur,” derler ve çokları ona itikat ederler.

Yine bir gün buyurdu ki:

- Şam'da o köpekler, Şehabeddin Maktul'a açıkça kafir diyorlardı. Ben şöyle dedim:

"Haşa, O Şehab, nasıl kafir olur? Çünkü nura aittir. Evet güneşin (Şems'in) yanında yıldız (Şehab), kafir (örtülen, kaybolan) olur. Şehab içeri girip tam bir doğrulukla Şems'e (güneşe) hizmet ederse, dolunay haline gelir, olgun olur. Ben doğrulukla niyazda bulunanlara karşı çok alçakgönüllü, başkalarına karşı ise çok kibirli ve gururlu olurum. Şehabeddin'in ilmi, aklına galipti. Halbuki aklının ilme galip ve hakim olması lazımdır.

Aklın yeri olan dimağ zayıflamıştı. Bir tayfa, ruh aleminde zevk buldu, oraya konup yerleşti ve ilahi aleminden bahsetmeye başladı. Halbuki onlar orasını, ruh alemi olduğu halde, ilahi bir alem sanıyorlar. Fakat ilahi fazilet, cezbelerden herhangi bir cezbe veyahut da bir Allah eri ile gelir, bunları koltuğuna alır, ruh aleminde ilahi aleme sürükler ve ona, "Uyruğa gir, burada başka bir latife vardır, oraya ne konmuş kalmışsın," der. Mansur'a ruh tamamiyle yüzünü göstermemişti. Yoksa o, nasıl "Ben Allah'ım" derdi? Allah nerede; şu 'ene' (ben) nerede? Bu 'ene' (ben) nedir? Bu harf nedir? Eğer ruh alemine gömülseydi, oraya harf nasıl sığardı? Elif nasıl sığardı?

Yine buyurdu ki:

Ben bu şeyhlere, "Benim, Allah ile öyle vakitlerim vardır ki..." sözündeki 'vakit' süreklilik ifade eder mi? diye soruyorum. Bu budala şeyhler, "Bu, süreklilik ifade etmez," diyorlar. Nihayet ben, "Biri, Muhammed'in (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) ümmetinden bir dervişe, 'Allah sana huzur versin,' diye dua ediyordu. Fakat derviş ona, 'Haydi, böyle dua etme'; bana, 'Ya Rabbi, huzuru ondan al, ona huzursuzluk ver,' diye dua et, çünkü ben huzur içinde aciz bir duruma düşmüş ve perişan olmuşum,' dedi," diye anlattım. Biri, "Ayak yolunda Allah'ın adını söylemek ve Kur'an okumak caiz değildir. Yalnız yavaş okunabilir," dedi. Ben, "Başkasını ne yapayım? Ben O'nu kendimden uzaklaştıramıyorum.

Padişah bu attan inmiyor, at ne yapsın? 'Nerede olursanız sizinle beraberdir,' sözü, süreklilik ifade etmez. Aslı bilmeyen füru'a başlarsa elbette aksine ve yanlış söyler," dedim.

Yine şöyle bir hikaye anlattı:

- Bir şahıs, balığı ve onun büyüklüğünü anlatıyordu, "Sus, sen balığın ne olduğunu ne biliyorsun?" dedi. O, "Bilmez olur muyum, denizde bu kadar seyahat etmişim," dedi. Bu sefer o adam, "Eğer biliyorsan, balığın alametinin ne olduğunu söyle," dedi. O, "Balığın alameti, deve gibi iki boynuzunun olmasıdır," dedi. Bunun üzerine o adam, "Ben, senin balıktan hiç haberin olmadığını anladım, fakat bu açıklamandan, senin öküzü deveden ayırıp bilmediğin de malum oldu," dedi. Tabiat sahibi değil, gönül sahibi olmak lazımdır. Tabiat değil, gönlü ara, gönlün yeri nerede? Gönlün yüzü kapalıdır. Onun sahibi Allah'tır. Kıskançlıklarından ona gönül sahibi derler.

Yine bir gün Mevlana'nın medresesinde, Mevlana Hazretleri'nin huzurunda, irticalen gönlünde bulunan ilahi bilgilerden saçıyordu. Devrin büyükleri de orada idiler. Buyurdu ki:

- Fahreddin Razi şöyle söylüyor: Bu devrin mürtedi ve mutlak kafiri olmaz mı? O tövbe edecekse niçin onu incitiyorlar ve kendilerini keskin kılıcın üzerine atıyorlar? Sonra hangi kılıcın? Allah kulu onlara şefkat ediyor, fakat onların kendilerine hiç şefkatleri yoktur. Nitekim Şeyh Muhammed b. Arabi, Şam'da, "Muhammed (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) bizim perdedarımızdır," diyordu. Ben de, "Kendinde gördüğün şeyi niçin Muhammed'de (Allah'ın Selamı Üzerine olsun)de görmüyorsun, herkes kendinin perdedarındır," dedim. Bunun üzerine İbni Arabi, "Hakikat ve marifetin olduğu yerde, davet nasıl olur ve nerede yap, yapma denilir?" dedi. Ben, "Bu fikrin onun olduğunu söyledim. Şu öteki fazilette fazla idi. Bu senin onu inkar ve tasarrufun, davetin ta kendisi değil midir?" dedim. Madem ki sen davet ediyorsun ve "Davet etmemek gerekir," diyorsun, o halde Şeyh Muhammed iyi bir dert ortağı, munis ve derin bir adamdı, fakat o, Peygamber'e uymuyordu. Biri, "O Peygamber

'e (Allah'ın Selamı Üzerine olsun)uymanın ta kendisidir," dedi. Ben, "Hayır, o Peygamber'e (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) uymazdı. Şeyh Muhammed çok defa rüku ve secdede bulunuyor ve 'Şeriat ehli bir kulum,' diyordu, fakat onun Peygamber'e (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) uyduğu yoktur. Bana çok faydası vardı, fakat onun Peygamber'e (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) uyduğu yoktu. Fakat bu fayda, sizden ona, ondan da size olan faydaya hiç benzemez. Çakıl taşı ile inci arasında büyük fark vardır," dedim.

Yani Şeyh Muhammed çok defa, 'Falan hata yaptı, filan hata yaptı', derdi. Onu hata yaparken gördüm. Çok defa hatasını ona gösterirdim. O başını önüne eğer ve şöyle derdi: "Oğlum, bana kuvvetli bir kamçı vuruyorsun, yani beni çok hızlı sürüyorsun. Bu bir dağdır, dağ. Benim bunda hiç bir garazım yoktur." Çileye ve zikre bak, onlarda Muhammed'e (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) uyma hiç var mıdır? Evet, Musa'ya (Selam onun üzerine olsun) çile için işaret vardı. Fakat Musa'nın istemeye cesaret edemediği, Muhammed'e (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) uyma nerede? Bilakis o, "Allah'ım beni O'nun terkisine bindir," ve "Beni Muhammed'in (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) ümmetinden yap," (Araf, 7: 139) derdi.

Yine Musa, "Bana göster," (Araf, 7: 143) dedi, fakat O, bunun Muhammed'e (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) mensup olanlara ait olduğunu anlayınca, "Bana göster" yerine, "Beni O'nun ümmetinden yap," dedi. Şimdi birkaç gün Hızır'ın hizmetine gir; Hızır da, "Ey Allah'ım, Beni Muhammed'in (Allah'ın Selamı Üzerine olsun) ümmetinden yap," diyor. Musa ve Hızır'ı yağma eden, başka bir nurdur.

Ulu arkadaşlardan nakledilmiştir ki:

Bir gün Şeyh Hariri'ye, "Senin müridlerin çok keyiflerine göre hareket ediyor, farzları yerine getirmiyorlar ve sen de onlara bir şey söylemiyorsun," dediler. Bunun üzerine o, "Onlar, Allah'ın ve O'nun Elçisi'nin sözünü bilip itaat etmedikten sonra, bizim sözümüzü mü dinleyip itaat edecekler?" dedi ve gülerek, "Eğer onlar namaz kılsalar, oruç tutsalar ve emri yerine getirseler, zaten o taat onları kurtarır, ve artık onların bana ne ihtiyaçları kalır? Onlar, kendi arzularını yerine getirmek için benim eteğimi tuttular, fakat bunu, o yapamaz. Bu, onun makamı değildir. Ancak Mevlana Hazretleri (Allah onun gölgesini uzatsın) açık söylemiyorsa da, o, semada dönmek ve izaz etmekle, 'Ben, bana uyanlar ne yaparlarsa, onları kurtarabilen velilerdenim' demek istiyor," diye buyurdu.

Şiir:

Güç yolların sonuna gelmiş, kendi ehlime yolu kolaylaştırmışım.

Yine buyurdu ki:

İnsanların çoğu defsiz rakseder. Acaba bunlar defin sesini işitseler ne yaparlar? Ve yine bunun ikinci tevili de şudur: Bir insanda görünen amellerden ve saf takvadan başka, bir de onun cevher gibi güzel olan, gizli amel ve takvası vardır. Zira, "Kulumun benim hakkımda iyi zannı varsa, hakkımda istediğini düşünsün," denilmiştir. Onun bütün kötülükleri bu vasıta ile iyiliklere çevrilir, çünkü nazarı olmayanların nazarı, bu zahiri amelleredir. Halbuki biz, onlara bakmıyoruz. Biz, insanın içine, içindeki sırra bakıyoruz. O, zahirde müfsit ve kusur edici ise de, batında, gizli olan o ihlas cevheri sayesinde sağlamlaştıran ve düzelten bir kişidir.

Şiir:

Bütün ülkelerin batınını gören biz, gönlü görür ve zahire bakmayız.

Yine ulu dostlar (Allah onlardan razı olsun), şöyle rivayet ettiler:

Bir gün Hüdavendigar (Allah onun aziz olan sırrını kutsasın) Hazretleri, marifet içinde mestolmuştu. Buyurdu ki: "Peygamberler ve velilerin saf saf duracağı, ümmetin mü'minlerinin de bölük bölük toplanacağı kıyamet kopmasında, ben ve Şemseddin biribirimizin elini tutup salına salına Cennet'e gideceğiz." Yine Sultan Veled Hazretleri rivayet etti ki:

- Bir gün Mevlana Şemseddin Hazretleri (Allah ondan razı olsun), Allah azizleriyle birlikte halvet etmiş, müphem fikirler söylüyordu. Buyurdu ki: "Eğer bir adam ömründe bizim hakkımız yolunda bir defa vefa etse, sonra ondan bin cefa gelse, biz onun o bir defaki vefasına bakar, cefalarına hiç bakmayız, çünkü asıl, Hak için yapılan vefadır. O vefanın hakkını bilen, cefaya bakmaz."

Yine Sultan Veled buyurdu ki:

- Bir gün Mevlana Şemseddin Tebrizi babama diyordu ki: “Benim Tebriz’de Ebu Bekir adında bir Şeyhim vardı. Bütün velayetleri ondan aldım fakat bende Şeyhimin ve kimsenin görmediği bir şey vardı. O şeyi, şimdi Hüdavendigâr’ım Mevlana (Allah O’nun gölgesini ve bereketini uzatsın) gördü.”

Yine bir gün Şemseddin Hazretleri babama şöyle anlattı:

- Ben çocuktum. Allah’ı ve meleği görüyor, yüksek ve alçak dünyanın gaybılarını müşahade ediyor ve bütün insanların bunları gördüklerini zannediyordum. Fakat sonunda görmedikleri anlaşıldı. Şeyh Ebu Bekir beni, onları söylemekten alıkoyuyordu. Babam buyurdu ki: “Bu, bizim Şemseddin’e taat ve riyazet sebebiyle değil, ezelden beri verilmiştir. Nitekim ‘İsa’ya da beşikte verildi,’ (Meryem, 19: 13) ayetinde buyurulduğu gibi konuştu ve mucize gösterdi ve yine başka bir yerde de, ‘Biz ledünnümüzden ona ilim verdik,’ denilmektedir.”

Yine babam hazretleri sık sık, “Şeyh Selahaddin’in yanında Şemseddin’i ve Çelebi Hüsameddin’in yanında da Şeyh Selahaddin’i anmayınız,” diye tembih eder ve, “her ne kadar onların arasında fark yoksa da, zikretmek doğru olmaz. Nitekim Peygamber’in (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) huzurunda da, Ashab hiçbir peygamberden bahsetmezdi. Peygamberlerden yalnız Peygamber (Allah’ın Selamı Üzerine olsun) bahseder ve herbirinin halini açıklardı,” buyururdu.

Yine arkadaşların imamlarından nakledilmiştir ki, bir gün Sultan Veled Hazretleri şöyle anlattı:

- Babam gençliğinde çok zahid, faziletli ve vera sahibiydi. Semaya hiç gelmemişti. Anne tarafından büyükannem olan Kirayi Buzurg (Büyük Kira), babamı semaya teşvik etti. Babam önceleri semada ellerini salları idi. Mevlana Şemseddin gelince, ona dönmeyi gösterdi. Kirayi Buzurg’un Semerkand’dan olduğunu söylerler. Kocası Hoca Şerafeddin de itibarlı, iyilik sever, ünlü bir kişiydi. Öyle ki Semerkand’da mal, mertebe, haseb ve neseb itibarıyla ondan daha ünlü bir kimse yoktu. Kira Hatun, kocası ölünce bütün mallarını toplayıp, büyük Mevlana’nın yanına geldi ve onun müridi oldu. Bazıları onların beraber olduklarını ve birlikte Rum ülkesine geldiklerini ve Kirayi Buzurg’un öldüğünü söylerler. Annem küçüktü, büyük Mevlana onu babama aldı. Kira Hatun Hazretleri öyle kamil bir veliye idi ki, Baha Veled her zaman, “Benimle O’nun makamı birdir, fakat benim çok ilimler ve sayısız sırlarım vardır,” buyururdu.

Yine Sultan Veled Hazretleri buyurdu ki:

- Bir gün Kira Hatun' u Allah tarafından çağırılmışlar. Ben çocuktum, Şam' da ilim tahsili ile meşguldüm. O, benim ayrılığım dan daima ağlayıp sızlarmış. Kendisinin Allah tarafından çağırıldığını duyunca, "Gele miyeceğim, Bahaeddin için ağlamakla meşgulüm," demiş. İki üç kere onu çağır maya gelmişler. Bunun üzerine o, "Ey vücudcağızım. Ben, Allah' ın huzuruna gidiyorum, senin yanıp yakılman, ve ey göz, senin de ağlaman, ve diğer bütün uzuvlarım ve hislerim, sizin de kendi işinizle meşgul olmanız lazımdır, ve ey iki elim, ben dönünceye kadar işlerden ilginizi kesmemeğe gayret edin," demiş ve herşeyden sıyrılmış bir vaziyette Allah' ın huzuruna gidip döndüğünde, herşeyi bıraktığı gibi bulmuş.

Yine Veled Hazretleri buyurdu ki:

- Bir gün Mevlana Şemseddin birine, "Hakk' a ulaşmak için batılı bırak. Yol budur," dedi. Babam da, "Batıldan kurtulmak için Hakk' ı tut. Burada yola, terke ve azığa ihtiyaç yoktur. Şimdi karar senin elindedir. İstersen Allah' a ulaşmak için batılı terket, istersen batıldan kurtulmak için Hakk' ı tut," dedi.

Yine bir gün Mevlana Şemseddin Hazretleri buyurdu ki:

- Ebül Hasan Harakani (Allah' ın rahmeti onun üzerine olsun), "Bir adımımı Arş' ın üzerine, öteki adımımı da yerin altına koydum, fakat aradığım kapı kapalıydı, hiç açılmadı. Niyaz eşliğine eğilmeden kapı açılmadı. Niyazın üstüne ibadet yoktur," dedi.

Şiir:

Bu hazretin yanında, niyaz, kulluk ve çaresizlikten başka bir şeyin itibarı yoktur.

Yine arkadaşların arifleri, Hüdavendigâr Hazretleri' nden şöyle naklettiler ki: Mevlana Şemseddin Hazretleri, Halep şehrinde medresenin bir hücre sine girip on dört ay riyazet ve mücahede ile o derece meşgul oldu ki, bir gün bile hücre sin den dışarıya çıkmadı.

Hücre nin duvarından, "Şüphesiz, senin nefsinin, senin üzerinde hakkı vardır," diye bir ses geldi. Onun nefsi öyle tecessüm etti ki, maddenin bile bundan fazla sabır ve tahammülü yoktur. Acıyarak gülümsedi ve bir köşeye çekilmeyi bırakıp Şam tarafına hareket etti.

Yine gönülleri Allah' ın kadim evi (Kabe) olan müridler şöyle rivayet ettiler ki: Mevlana Şemseddin Hazretleri, daima medresenin hücre sinin kapısı önünde oturur, Mevlana Hazretleri' ni de hücre ye sokar ve onu soran her arkadaş a, "Mevlana' yı sana göstermem için ne getirmişsin? Şükran e olarak ne vereceksin?" derdi. Bir gün münasebetsizin biri, "Sen ne getirmişsin ki bizden bir şey istiyorsun?" dedi. Şemseddin, "Ben kendimi getirdim, başımı onun yoluna feda ettim," dedi. Buyurdu ğu gibi de yaptı.

Yine nakledilmiştir: Bir gün Mevlana Hazretleri dedi ki:

- Mevlana Şemseddin Hazretleri, “Bundan önce Yüce Allah’a, ‘beni kendi velilerin içine sok ve onlara arkadaş et,’ diye yalvarırdım. Rüyada bana, ‘Seni bir veliye arkadaş edeceğiz,’ dediler. Ben de, ‘Güzel, fakat o veli nerededir?’ dedim. Bu rüyadan sonra üstüste iki gece bana, ‘İstediğin veli Rum ülkesindedir,’ dediler. Bir hayli zaman aradım, fakat onu bulamadım. Sonra bana, ‘Daha bulacağın zaman gelmedi,’ dediler. İşler vakitlerine tabidirler, rehinlidirler,” buyurdu.

Yine Sultan Veled’den en doğru olarak şöyle nakledilmiştir:

Mevlana Şemseddin Hazretleri, halinin başlangıcında, daima Celal sahibi olan Allah’tan, türlü yalvarıp yakarmalarla “Senin gizli velilerinden birini bana göster,” diye ricada bulunurdu.

Nihayet kendisine, “Madem ki ısrar ve arzu ediyorsun, o halde şükran olarak ne vereceksin?” diye ilham geldi. Bunun üzerine o, “Başımı veririm,” dedi. Nihayet o güzel yüze kavuşunca, hoşuna gitti ve inayete mazhar oldu.

Bir gece Mevlana’nın hizmetinde halvette oturmuştu. Bir şahıs dışardan, halvetten çıkması için yavaşça işaret etti. Derhal kalkıp Mevlana Hazretleri’ne, “Beni öldürmeye çağırıyorlar,” dedi. Uzun bir duraklamadan sonra babam, “‘Halk ve emir O’nundur’ (Araf, 7: 53) ayetinde buyurulana uymak en doğru harekettir,” dedi.

Derler ki, yedi kıskanç, hayırsız ve alçak kişi elbirliği etmiş ve dinsizler gibi pusuda durmuşlardır. Fırsat bulur bulmaz Şemseddin’e bir bıçak sapladılar. Bu sırada Mevlana Şemseddin öyle bir nara attı ki, o yedi kişi kendinden geçti. Kendilerine geldikleri vakit birkaç damla kandan başka bir şey görmediler. O gün sabahdan akşama kadar ve o günden de bu güne kadar, o mana sultanından bir iz elde edilemedi.

Şiir:

O oldu, bir daha kimse onu görmedi.

Peri gibi insanın gözünden kaybolup gitti.

*Kendi hısım akrabasının ve halkın gözünden uzaklaşınca, Anka
gibi dünyada meşhur oldu.*

Bu olayın haberini Mevlana Hazretleri’nin mübarek kulağına ulaştırdıkları vakit, “Allah istediğini yapar ve arzu ettiği şeye hükmeder,” (Al-i İmran, 3: 40; Hac, 22: 19 ve Maide, 5: 1) buyurdu.

TEFVİZNAME

Hak şerleri hayr eyler

Zannetme ki gayr eyler

Arif anı seyr eyler

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Sen Hakk'a tevekkül kıl

Teslim olup rahat bul

Her işine razı ol,

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Gönlün Ana berk eyle

Berk: güçlü. Derketmek: anlamak.

Takdirini derk eyle

Tedbirini terk eyle

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Hallak-ı rahim oldur

Hallakı Rahim: acıyan, yaratıcı.

Rezzak-ı kerim oldur

Rezzakı Kerim: cömert rızıklandırıcı.

Faali hakim oldur

Faal-i Hakim: hikmetler işleyen.

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Bil kadiyi hacatı

Kadiyi hacat: herkesin hacetlerini,
ihtiyaçlarını yerine getiren (Allah). Münacat:
yakarış. Muradat: muradlar, istekler.

Kıl Ana münacatı

Terk eyle muradatı

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Bir işi murad etme

Olduysa inad etme

Hak'tandır o, reddetme

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Hakk'ın olıcak işler

Olıcak: olunca.

Boştur gam u teşvişler

Teşviş: kargaşa.

Ol hikmetini işler

Hikmet: irfan, bilgelik, derin anlamlı işler.

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Hep işleri fayıkdır

Faik, fayık: üstün.

Birbirine layıkdır

Neylerse muvafıkdır

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Dilden gamı dur eyle

Dur: uzak.

Rabbınla huzur eyle

Tefvizi umur eyle

Tefviz-i umur: herşeyi Allah’a havale etmek.

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Sen adlı zulüm sanma

Adl: adalet.

Teslim ol oda yanma

Od: ateş.

Sabret sakın usanma

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Deme şu niçin şöyle

Yerindedir o öyle

Bak sonunu seyr eyle

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Hiç kimseye hor bakma

İncitme, gönül yıkma

Sen nefsine yan çıkma

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Mümin işi reng olmaz

Reng: hileli.

Akil huyu ceng olmaz

Cenk: savaş. Akil: akıllı.

Arif dili teng olmaz

Dil: gönül. Teng: sıkıntı.

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Hoş sabrı cemilimdir

Cemil: güzel.

Takdir kefilimdir

Allah vekilimdir

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Her dilde Anın adı

Her canda Anın yadı

Yad: anış.

Her kuladır imdadı

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Naçar kalacak yerde

Naçar: çaresiz.

Nagah açar ol perde

Nagah: ansızın, birden.

Derman eder her derde

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Her kuluna her anda

Geh kahr ü geh ihsanda

Kahr: zorluk. ihsan: bağış.

Her anda o bir şanda

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Geh Muti vü geh Mani

Muti: veren, uyan. Mani: engelleyen.

Geh Darr ü gehi Nafi

Darr: zarar veren. Nafi: yarar veren.

Geh Hafid u geh Rafi

Hafid: alçaltan. Rafi: yükselten. (Hepsi de Esmâül

Mevla görelim neyler

Hüsna'dandır.)

Neylerse güzel eyler.

Geh abdin eder arif

Abd: ibadet eden, kul.

Geh eymen ü geh haif

Eymen: hayırlı. Haif: halim.

Her kalbi odur sarif

Sarif: arıtan, tasarruf eden.

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Geh kalbini boş eyler

Geh hulkunu hoş eyler

Hulk: yaradılış.

Geh aşkına duş eyler

Duş etmek: uğratmak, müptela etmek.

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Geh sade vü geh rengin

Rengin: renkli.

Geh tabın eder sengin

Tabın eder sengin: kalbini taş eder.

Geh hürrem ü geh gamgin

Hürrem: sevinçli. Gamgin: kederli.

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Az ye, az uyu, az iç

Ten mezbelesinden geç

Mezbele: çöplük.

Dil gülşenine gel göç

Dil gülşeni: gönülün gül bahçesi.

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Sen halk ile yorulma

Nefsinle dahi kalma

Kalbinden ırağ olma

İrağ: Uzak

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Geçmişle geri kalma

Müstakbele hem dalma

Müstakbel: gelecek.

Hal ile dahi olma

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Her dem Anı zikr eyle

Zirekliği koy şöyle

Zireklik: kurnazlık.

Hayran-ı Hak ol söyle

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Gel hayrete dal bir yol

Hayret: Şaşkınlık, hayranlık.

Kendini unut Anı bul

Ko gafleti, hazır ol

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Her sözde nasihat var

Her nesnede ziynet var

Ziynet: süs.

Her işte ganimet var

Ganimet: bolluk, yarar, kazanç.

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Hep remz ü işarettir

Remz: sembol, simge.

Hep gamz-ı beşarettir

Gamz: görüntü, işaret. Beşaret: müjde.

Hep ayn-ı inayettir

Ayn-ı inayet: iyilik pınarı (gözü).

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Her söyleyeni dinle

Ol Söyleteni anla

Hem eyle kabul canla

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Bil elsine-i halkı

Elsine-i halk: yaratıkların dilleri.

Aklam-ı Hak ey Hakkı

Aklam: deyişler.

Öğren edeb ü hulkı

Edeb ü hulk: edep ve ahlak.

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Vallahi güzel etmiş

Billahi güzel etmiş

Tallahi güzel etmiş

Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler.

Erzurum'lu İbrahim Hakkı Hazretleri

AYETİ ŞERİF VE HADİSİ ŞERİFLERİN MEALİ VE HİKMETLİ SÖZLER

Bu Türkçe risalenin yazılmasına iki şey sebep oldu:

1. Sofilerin ağızlarında bazı sözler var ki halkın avam kısmı, belki alimlerin bazı noksan olanları, o sözleri işittiklerinde bunları batıl mezhep sahiplerinden sanırlar. Zira ehlullahın ekseriya sözleri muğlaktır, her ne yana çeksen gelir. Ehli olmayan bilmez, onlara sui-zan eder. İşte o kötü zannı def etmek için...

2. Tasavvuf ehli geçinen bazı cahiller, o muğlak sözlere bakıp sapıklığa düşmesinler ve bilsinler ki, tasavvuf ehli her ne kadar yüksek mertebelere yetişseler de onların imanı, şu yeni imana gelen müminin imanından artık olmaz. Onun için *Aleyküm bidinil acayiz* (Sizin için din, acizlerin dinidir) denilmiştir. O halde bu manayı bilip, tasavvuf yolunu şerefli şeriat yolundan başka bir yol zannedip dalalet yoluna düşmesinler ve avam ile havvas arasındaki farkın marifet (Allah'ı tanıma) mertebelerinde olduğunu bilip, taklidi imandan tahkikiye sefer etmeğe talib olsunlar...

Hamd alemlerin Rabbına, salat ve selam da Efendimiz Muhammed, bütün nebiler ve resuller, al ve ashabının hepsi üzerine olsun...

Şimdi, Eğer bize sorarlarsa ki:

- Tasavvufun başlangıcı nedir?

Cevap veririz ki:

- İmanın altı rüknü vardır: Allah'ın varlığını, birliğini, meleklerini, resullerini, kıyamet gününü, hayrın ve şerrin Allah'ın takdiriyle olduğunu dil ile ikrar ve gönül ile tasdiktir.

Eğer sorarlarsa:

- Tasavvufun sonu nedir?

Cevap veririz ki:

- Tasavvufun sonu da bu altı rüknü dil ile ikrar ve gönül ile tasdiktir. Nitekim Cüneydi Bağdadi Hazretleri'nden "Tasavvufun intihası (sonu) nedir?" diye sorulduğunda, "Başlangıcıdır," diye cevap verdiler.

Soru:

- Ya avam ile sofilerin aralarındaki fark nedir? Cevap:

- Avamın bu altı rükne imanları taklidi imandır: Ama sofilerinki tahkikidir. Büyük alimlerin imanı istidlali (dedüksiyona, çıkartıma dayalı) olduğu gibi...

- Taklidi iman nedir?

- Taklidi iman odur ki, bu imanı babasından veya mahallesinin imamından veya alimlerin birinden öğrenmiş ve inanmıştır.

Ama bilmez ki bu altı rükne inanmak niçin asılların aslı oldu? Niçin ebedi azaptan kurtuluş sebebi oldu?.. Sokak arasında gezerken bir cevher bulmuş ki, niceleri dünyada padişah oldular ve dünyayı bir uçtan bir uca zaptettiler, her ne istedilerse buldular, ancak o cevheri bulmadılar... Bir nura erişmiş ki, güneş nuru onun yanında gündüze kalmış bir ay gibi olur. Bir kimyaya erişmiş ki, bin yıllık küfür bakırına çalınsa o saat altın olur. Ama değerini bilmez, onu boncuk sanır. Korkulur ki fazlaca susarsa, bir içim suya değışir.

- Tahkiki iman nedir?

- Tahkiki iman, o altı rüknün her birinin aslını arayıp hakikatine vasıl olmaktır. Tarikat dedikleri de taklid köyü ile tahkik şehri arasında bir yoldur. Niceleri o yolu on yılda aldı, niceleri yirmide, niceleri otuzda ve niceleri kırk yılda katettiler. Niceler o yoldan azıp herbiri bir semte gidip kimi cebri, kimi kaderi, kimi mutezili ve kimi tenasühi oldular. Sözün kısası, yetmiş üç güruh bu yola girdiler; hepsi azıp, yoldan dışarı gidip tahkiki iman şehrine ulaşamadılar. Yetmiş üçüncü güruh ki, ona fırka-i naciye (kurtulmuş kısım) denilir, ancak onlar gelip vasıl oldular. Hazreti Resulullah'ın (Allah'ın Selamı Üzerine olsun.) bütün işlerde kemal derecesinde bağlılık ve uygunlukla hareket etmeleri sebebiyle bunlar, buldukları cevherin değerini bilmişlerdir. İmanları bunlara ıyan (açıkça görünür) olmuştur. mum ile giderken güneşe ermişlerdir. Taklitte iken, tahkike ermişlerdir. Bunların imanı tahkiki imana vasıl olduktan sonra, taklidi imanlarına dönüp tatbik ve mukabele kıldılar, karşılaştırdılar, birbirine asla muhalif bulamadılar. Yani hakikatı şeriata ve şeriati hakikata tatbik edip bunları birbirine uygun buldular ki, can ile beden gibi... Can ile beden hakkında ise Peygamberimiz Efendimiz Hazretleri buyurmuşlar ki: "Azasının bir uzvu eksik olanın bir hissi de eksik olur." Bundan anlaşıldı ki, şeriati eksik olanın tahkiki de eksik olur.

- Bu sofiler inanç ve amellerde ne mezheptendir?

- Sofilerin ekseriya İslam akaidinde (inançlarda) mezhepleri ehl-i sünnet vel cemaat'ten İslam'ın ve müslümanların şeyhi, Şeyh Ebu Mansur Maturidi mezhebindedirler. Arap evladı sofilere, ekseriya Şeyh Hasan el Eş'ari mezhebindedirler. Bu iki imamın mezhepleri ehl-i sünnet vel cemaat mezhebidir, başka değildir.

Ameli işlerde mezhepleri, dört mezhepten birisidir. Bulunduğu diyarın halkına göre... Mesela bu Rum (Anadolu ve Rumeli) vilayetleri, umumen ayrıntılarda Hanefi mezhebindedirler. İmam-ı Azam ve himmet-i muazzam, dinin ve milletin siracı (lambası), bütün ehl-i sünnetin tacı, Kufe'li Ebu Hanife Hazretleri'nin Kur'an-ı Azimüşşan'dan ve Peygamberimizin hadislerinden ictihad eyledikleri meseleleri taklid ve can ile kabul ederler, mezhebine tabi olurlar. Arabistan diyarında, Mısır ve Haleb vilayetlerinin, Haremeyn halkının

ekserisi Şafii mezheplidir. Bunlar, büyük imam, derin ilim sahibi Muhammed bin İdris Şafii Hazretleri'ni taklid ederler. Tunus vilayeti ve bütün Mağrib halkı, umumen Endülüs vilayetlerine varıncaya kadar ve Arabistan vilayetlerinin bazısı, Maliki mezhebindedirler. Bunlar, imamların şeyhi, ehli sünnette daim olan İmam Malik bin Enes Hazretleri'ni taklid ederler.

Bu dört imamın mezheplerine ehl-i sünnet vel cemaat mezhepleri derler. Bunların birbirinden ayrılıkları teferruatın bazı meselelerindendir, hepsinde değildir. Ama itikatta dördü de bir mezheptir ki, Hazreti Peygamber Efendimiz buna fırka-i naciye diye ad verdi.

İşte sofilerin başlangıçta olanlarının ve sona varmışlarının mezhepleri, bu ehl-i sünnet vel cemaat mezhebidir, ondan başkası değildir. Bu sofilerin itikatları da şudur ki, bir kimse ehlullah olsa, her ne kadar keramet sahibi olsa da bu imamların mertebesini bulamaz. Nerede kaldı seçkin Ashab mertebesini veya Peygamber mertebesini bulmak?.. Aynı zamanda şöyle itikat ederler: Veli hiç bir mertebeye varmaz ki bu imamlardan ihtiyacı kesilsin, yani bunlardan birini taklit etmekten kurtulsun ve ihtiyacı olmasın...

- Beyazid-i Bestami Hazretleri'ne "Ne mezheptensin?" dediklerinde "Allah mezhebindenim," demesinin anlamı nedir?

- Şudur ki, bu mezheplerin hepsi Allah Teala Hazretleri'ne giden mezheplerdir. İmam-ı Azam mezhebi ve İmam-ı Şafii mezhebi demek mecazdır. Hakikatte bu yollar, Allah'ın yollarıdır. Beyazid-i Bestami hakikatle cevap vermiştir, yoksa "Ben mezheplerden değilim," demek değildir.

- Bu sofilerin ekseriya kasidelerinde bazı sözler görür ve işitiriz ki o sözlerden, bunların tenasüh mezhebinden oldukları anlaşılır. Mesela derler ki:

"Ben, gah bulut olurum, gah yağmur, gah nebat olurum, gah hayvan ve gah insan olurum." Bunun benzeri nice şeyler derler, işitiriz. Bu sözler nedir ve ne demektir?

- Ey kardeş! Peygamberimiz (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun.) Efendimiz buyurmadı mı ki, "Benim ümmetim ahirette on bölük olarak haşrolur: Kimi maymun, kimi domuz, kimi de başka suretlerde..."

"O gün Sur'a üflenince bölük bölük gelirsiniz" (Nebe, 18) ayet-i kerimesinin tefsirinde Kadı Beydavi beyan etmiştir: "O hayvanlar suretine girmesinin sebebi nedir?" denildiğinde, "Dünyada o hayvanların huyu ile huylanıp sıfatı ile sıfatlandıkları için ahirette o sifata girerler," diye buyurdular. Mesela maymunun sıfatı koğuculuk ve dedikodu, domuzun sıfatı haram yemektir. Şimdi bir kimsenin ekseri sıfatı ve huyu koğuculuk ve dedikodu etmek olsa, o kimsenin her ne kadar sureti insan ise de, siret (ki içerisidir) maymun olmuştur. Fakat

görünmez olduğu zaman kendini o surette bulur ve mahşerde o suretle kalkar. Allah saklasın!.. Meğer ki tövbe edip ölmeden önce o sıfattan kurtulmuş olsun.

Yine iki evrenin sultanı Peygamber Efendimiz Hazretleri buyurdular ki:

“Uyku ölümün kardeşidir.” Yani bir kişi öldüğü zaman ne hal alacaksa, uykuda da kendini o halde görür.

Eğer kendi muhasebe ehli ise, yani “Siz hesaba çekilmeden önce kendi kendinizi hesaba çekiniz,” denilmesi şu muhasebedir ki, her zaman muhasebe olunursun. Eğer vakıanda (rüyada) tilki gördünse kendi sıfatındır. Onu sana Hak Teala’nın göstermesi remzdir ki, hile sıfatından kurtulmaya çare bulasın. Maymun görürsen, koğu ve dedikoduyu terkeyle demektir. Domuz görürsen, haram yemeyi terkeyle demeye remzdir. “Ölmeden önce ölün,” denilmesi de bu muhasebeye remzdir.

O halde bir kimse bir kamil mürşide biat eylese muhasebe ehli olur ve alemde her ne varsa hepsini görür, geçirir; gerek iyi ve gerek kötü... Önce kötü sıfatlarını görmeye başlar ve şeyhin telkin ettiği ismullah o sıfatları mahveder. Ta o dereceye varır ki, ekseriya rüyada gördüğü kamil insanlar olur; nebiler ve veliler gibi... Bu, onun insan siretini bulduğuna işarettir. Bunun gibi bir kimse, yolu tamamladıktan sonra, “Ben, gah bulut olurum, gah hayvan, gah insan ve bunun benzeri alemde her ne varsa ben olurum,” dese olur. Zira en sonunda varlıklar insan mertebesine yetişince, her şeyi cami (kendinde toplayıcı) oldu. Sözün kısası, “Ben her şeyi kendisinde toplayıcı oldum,” demektir.

- Bu tenasüh mezheplerini ve sizin mezheplerinizi güzelce bir beyan eyle...

- Biz deriz ki, bu hal berzahta ve ahirette olur. Onlar derler ki, dünyada olur.

Mesela onlar derler ki: Bir kimse, bu hayvanlardan birinin sıfatı ile sıfatlansa öldüğü gibi ruhu o sıfatta bir hayvana anasının karnında et ve kaniken geri dönüp dünyaya zuhur eder. Bütün bu gezen hayvanların çoğu bunların sıfatında olan insanlardır ki, bu suretle zuhur etmişlerdir. İşte tenasühi olanlar bunlardır. Bunların imandan asla nasipleri yoktur. Bunlar hakkında Seyyid Ömer-i Faruk Hazretleri buyurmuşlardır ki: “Kim tenasüh mezhebinden ise onun layıkı mesh olmaktır.” Yani onun gibi bir kimsenin layıkı odur ki, sureti mesholsun (sureti silinip o çirkin şekle dönüşsün) demektir.

Ey kardeş! Sen ondan irak ol ve ondan yalnızlık köşesine çekil. O yetmiş iki batıl mezhebin içinde bunlardan azgını yoktur. Allah saklasın... Dünyada ve ahirette insan sureti silinip o çirkin hayvan suretine dönüşmekten ve dönüşmüş olanlardan...

- Bunlar, şeriatta haram olan şeylerden bazısının helalliğine kani olmuşlar gibi gelir.

Zira, onları överler. Mesela şarap ve meyhaneyi, kadeh ve kadeh veren mahbubu (sevgiliyi), o sevgilinin saçını, benini, yanağını överler ve yüzünde olan hatları Kur’an’a benzetirler.

Bunlar nedir?

- Bu Sofiyyun (mutasavvıflar) taifesi, taklidi imandan tahkiki imana sefer ettikleri gibi bütün eşyanın zahirinden batınına ve suretinden manasına sefer etmişlerdir. Aynı zamanda eşyanın cevherlerini, olduğu gibi görmüşlerdir ve bilmişlerdir. Onun için ekseri sözleri, mana alemindendir. Mesela şaraptan muradları, marifetullah'dır, neticesi muhabbetullah'dır ve aşktır. Aşk'la muhabbet bir manayadır (aynı anlamdadır).

Meyhaneden murat, kamil mürşidin gönlüdür. Çünkü o, Allah muhabbetinin hazinesidir.

Kadeh'den murat, talibe telkin ettiği ismullah'dır yahut ağızından ilahi maarifle çıkan kelimelerdir ki, salık dinledikçe o sözlerin zevkiyle mest ve sarhoş olur.

Mahbub'dan murat, kamil mürşiddir. Zira mahbubu gördüğünde gönlün muhabbet etmesi, bir aza tenasübünden (uyum) dolayı olup, herbir nakşı yerli yerini bulduğu için gönül muhabbet eder. Böylece salike kamil mürşidin derununda (gönlünde) ilahi maarif (Allah'ı tanıyış) yüz gösterip her bir işi, her batını sıfatı ve ilahi maarifi bilip anladığında, gözüne o mürşid o suri (biçimsel) sevgiliden bin mertebe daha sevgili görünür. Zira o ten mahbubudur, bu ise can mahbubudur.

Zülf'den (saç) murad, mürşidin talibden yana cezbedici sözler söylemesidir.

Ben'den murad, mürşidin istiğna (zenginlik, bağımsızlık) aleminde, zata ulaşma denizinde bazen batması, müstağrak olmasıdır ki, o vakit gönlü irşattan müstağni olur.

Yanak'tan murat, talibe görüldüğü zaman talibin gönlünden iki cihan fikrini silip, belki talibe kendi varlığını dahi kaybettiren hallerdir.

Yüzünde olan hatları Kur'an'a benzetmekten murat şudur ki: "Yüzden murat mürşidi n gönül yüzüdür, Kur'an'dan murat da ilahi ahlaktır ki, "Allah'ın ahlakı ile ahlaklanınız," emriyle onu kazanmışlardır," demek isterler.

- Bunlar, "Biz Allah'ı görürüz," derler. Dünyada bu hazret (yakınlık) Resulullah'dan başkası için mümkün müdür?

- Mümkün değildir. "Biz Allah'ı görürüz" demeleri, "Biz Allah'ı biliriz ve kudretinin eserlerini müşahade ederiz." demektir. Yoksa dünyada Allah'ın zatının künhü görülmekten münezzehtir. "Gözler onu idrak edemez, fakat o, gözleri idrak eder" (En'am: 103). Peygamber Efendimiz Hazretleri buyurdu ki: "Allah'a onu görür gibi ibadet et. Her ne kadar sen O'nu görmesen de, O seni görür." Bu şekilde ibadet ihsan (ziyade iyilik ve ihlas) mertebesidir. Bunların sözleri, "Biz Allah'a kulluğu ihsan mertebesinde ederiz," demektir.

Hazreti Ali (Allah vechini mükerrerem kılsın) buyurdu ki: "Perde kalksaydı yine yakınlık artmazdı." Yani, "Ben Allah'ı öyle bildim ve anladım ki, eğer gözümden perde kalksaydı ve ben onu görseydim, sadece bildiğim gibi görürdüm ve anladığım gibi bulurdum; bildiğimden

ve anladığımdan başkası zuhur etmezdi,” demektir. Bu sözden, dünyada görülmediği anlaşıldı. Bu sözün sahibi ise Hazreti Ali’dir. O böyle deyince başkalarının ne olması lazım gelir?... Fefehüm (düşünün, anlayın)...

- Bu sözler bunlara yalan olmaz mı? Bir şeyin eserlerini görmek kendisini görmek demek olur mu?

- Olur... Bir kimse güneşin ışığını görse ve “Ben güneşi gördüm” dese caizdir (doğru olur). Halbuki görmemiştir. Başka bir örneği: Eline bir ayna alırsın, içinde suretini görürsün. Gördüğünün kendi yüzün olmadığını bilirken “Yüzümü gördüm” dersin. Bu söz de yalan değildir.

- Görmekten maksat, kudret eserlerini görmek olduğuna göre onu herkes görür. Bunlar ise “Biz görürüz” diyerek başkalarından bunu gideriyorlar...

- Şunlar ki gördüler, fakat ne olduğunu bilmediler, görmek bilmek olduğuna göre, onlar bilmedi ve görmediler demektir. Bir kimse her zaman helva yese, fakat yediğinin helva olduğunu bilmeseydi, bir kimseden öğrenmemiş olsa ve kimse de ona söylememiş bulunsa, helvayı el övdükçe yüreğinden bir hasret ateşi, onu helvanın yaktığı gibi daima yakar; “Acaba ben onu nerede bulurum?” diye ister, yürür.

- Bu sofilerden bazıları, “Biz ne cehennemden korkarız ve ne de cennet isteriz,” derler. Halbuki bu söz küfürdür...

- Bu sözün küfür olması cehennemden korkmayıp, cenneti beğenmemek yönünden olursadır. Halbuki bunların muratları o değildir. Belki muratları şudur:

“Ya Rab! Mademki Sen bizi yoktan var edip vücuda getirdin, bu, Kendine ait olan bir fayda için değildir. O halde bize layık olan da Sana kulluğu kendimize ait olan bir sebep için etmeyip belki sadece Senin rızan için etmektir. Bizim Seninle alım-satım işimiz yok ki, cennet için ya da başka bir şey için kulluk edelim. Gerçi Sen, “Hiç şüphesiz Allah, müminlerden canlarını ve mallarını, cennet kendilerinin olmak üzere satın almıştır,” (Tevbe, 111) buyurdun. Bu, Senin has kullarınla bu yüzden bir muamele (muamele yapan bir kişi durumuna) tenezzülündür ki nihayetsiz lütuflarını ve sınırsız rahmetinin kemalini bu yüzden bir gösterme, bir izhardır. Yoksa Sen, haşa, alım-satım yapmaktan münezzehsin. Biz de ibadeti halis muhlis (sırf) Senin için ederiz. Eğer ara yerde cennet ve cehennem olmasa bile, bize yaraşan yine ibadettir. Cennete ve cehenneme koymak ve çıkarmak Sana kalmış bir iştir.

Her nasıl dilersen öyle olur. Cennete koyarsan o Senin fazlıdır, ibadetimizden değildir.

Cehenneme koyarsan adaletindir, haşa zulüm değildir. Zulüm, başkasının mülkünden fuzuli tasarruf ile olur. Mülk ise hep Senindir. Öyleyse dilediğin gibi tasarruf eylemen zulüm olmaz.”

İşte sofilerin o sözden muratları budur, bundan başka bir şey değildir.

- Sen demiştin ki şeriat ile hakikat asla birbirine muhalif değildir; şeriata muhalif itikat edecek bir şey yoktur. Ya bunların arasında bir gizli sözleri var ki onu şeriat ehlinden saklarlar?.. Muhalif olmasaydı saklarlar mıydı?..

- Saklamaları şeriata muhalif olduğundan değildir. Belki dakik (ince) olup sıradan insanların akıllarına muhalif olduğundandır. Herkes anlayamaz. Onun için Hazreti Peygamber (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun.) Efendimiz, "İnsanlara aklının alabileceği kadar söyleyiniz," buyurdu. Zira her sözü herkese söylesek bazısını bazı halk anlayamaz, yanılmaya düşer. Onu saklamaları bu emre yapışmalarından dolayıdır.

- Bir kimse sofilerin bildiği ilmi bilmeseydi, şerefli şeriatın zahiri ile amel etse ve onunla yetinse o kimsenin imanında ve İslam'ında sofilerden eksik olur mu?

- Olmaz... Sofilerden değil, belki enbiyanın (Selam Üzerine Olsun.) imanından ve İslam'ından dahi eksik olmaz. Zira iman ve İslam öyle bir cevherdir ki bölünme ve parçalarına ayrılma kabul etmez; artık ve eksik denilmez. Padişahla fakirin güneşten hisseleri eşit olduğu gibi ve şahla kulun cisimleri uzuvlarda aynı olduğu gibi, imanda da bütün iman ehlinin hisseleri aynıdır, artık ve eksik olmaz.

- Halbuki insanların kimi peygamber, kimi veli, kimi salih ve kimi fasıktır. Ya derecelerdeki bu farklılık nedir?

- Birbirinden farklılık marifettir, yoksa imanın aslında hepsi eşittirler. Ama marifette eşit değildirler. Nitekim şahla dilenci uzuvlarında birbirine eşittirler, ama giyimde, devlette ve makamda eşit değildirler. İnsanın insanlığı ile marifet elbisesi ve devletindedir. Nitekim padişahın padişahlığı da bedeniyle değil, mertebesiyledir ki, o da devleti ve makamıdır.

Niyazi Mısri Hazretleri

SEÇME HADİSLER

· Nefsini dünyalık bir şeye karıştırmadan kim güzelce abdest alır ve iki rekat namaz kılsa, bütün günahlarından kurtulup, anasından yeni doğmuş gibi olur.

· Temizlik imana çağırır.

· Allah temizdir, temiz olanları sever.

· İlim, kadın ve erkek bütün müslümanlar için farzdır.

· Erkenden gidip ilimden bir bölüm öğrenmen, yüz rekat namaz kılmaktan daha hayırlıdır.

· Kim ilim yoluna girer ve ilim isterse, Allah onu Cennet'in yoluna gönderir.

· Bir müslümanın kardeşine, hikmetli bir sözden daha üstün bir hediyesi olamaz.

· İki günü birbirine eşit olan, zarardadır.

· Günahlardan bazılarını, ancak geçim yolunda çalışma örter. Şüphesiz Allah, sanat sahibi mümini sever.

· En hayırlı şey, insanın kendi eliyle kazandığını yemesidir.

· Mümin, kindar değildir.

· İnsanlar arasında Allah'ın en çok sevmediği kimse, kin ve düşmanlığı en çok olan kimsedir.

· Alçak gönüllü olmak insanı yüceltir. Alçak gönüllü olunuz ki Allah sizi yüceltsin. Af insanı şereflendirir. Affediniz ki Allah sizi şereflendirsin. Sadaka malı arttırır. Sadaka veriniz ki Allah sizi esirgesin.

· Bir kimse eşine kin beslemesin. Çünkü onda hoşlanmadığı yönlerle karşılık, memnun olacağı huylar da vardır.

· Malınızın çokluğu ile insanların kalbini kazanamazsınız. Onların gönlünü, güleryüz ve güzel ahlâk ile kazanınız.

TARİKATLAR VE HALVETİLİK

Halvetilik hakkında bilgi vermeden evvel, İslam tasavvufu ile tarikatların doğuşu hakkında ileri sürülen görüşleri yazmadan geçemeyeceğiz.

Müsteşriklerin (doğubilimciler) hemen hepsi, İslam tasavvufunun İslam'ın ruhundan doğduğunu kabuletmemekte fikir birliği yapmış durumdadırlar. Onların yazdıkları eserleri tetkik eden ve onların tesirinde kalarak ayrıca kendileri bu konuda tetkik ve araştırma zahmetine katlanmak istemeyen yazarlarımız da, yazdıkları eserlerde onları takliden tasavvufun, Hind'in, Mısır'ın, İran'ın felsefi mesleklerinden ilham alınarak İslam'a girdiğini iddia etmektedirler.

Ayrıca başlangıçtan beri tasavvufun aleyhinde bulunan ve tasavvuf mensuplarına iyi gözle bakmayan, İslamiyet'i derinliğine tetkik etmemiş, okuduğunu yalnız gözü ile okumuş fakat vicdanı ile okumamış, düşünme kabiliyetinden mahrum, "hocamdan ben böyle işittim, o ne derse o doğrudur" diyen, fakat bununla beraber toplumun idaresinde ve gidişatında söz sahibi olan birtakım hoca, kadı, kazasker, şeyhülislam, fakih ve müctehidin de, maalesef aynı fikirde olduklarını eserlerinden ve zaman zaman uyguladıkları hükümlerden anlamaktayız. (Hallac-ı Mansur, Fazlullah Hurufi, Seyyid Nesimi, Şehabeddin Sühreverdi Maktul, Aynül Kazat Hemedani, İsmail Ma'suki, Hamza Bali ve bunlar gibi bir çok arif ve kamilin katledilmesi için verilen fetvalar.) Fakat bununla beraber, insafı bazı müsteşrikler ise, İslam tasavvufunun Hristiyan ruhbanıyetiyle hiçbir münasebeti olmadığını, İslam tasavvufundaki soyunma ve *fena*'nın, Hind'in Nirvana ve Budizm'i ile şeklen benzerliği olmakla beraber, asla onlardan alınmamış olduğunu ve doğrudan doğruya İslam'ın ruhundan fıskırmış bir hakikat mesleği olduğunukabul etmişlerdir.

Bizim kanaatimize gelince:

İslam tasavvufunun, Hind'in Brahma ve Buda'sı, Mısır'ın Hermes ve Fisagor'u ve Yunan'ın Eflatun'u ile hiç bir münasebet ve alakası yoktur. Her ne kadar lafız ve dış görünüş ve eğitim şekli itibariyle birbirlerine benzer tarafları varsa da, bu, Hz. Mevlana'nın:

Şod Enel-Hak der leb-i Firavn zur Enel Hak: Ben Hakk'ım. Zur: Yalan *Şod*

Enel-Hak der leb-i Mansur nur Leb: Dudak. Nur: Işık, aydınlık

beyti ile ifade ettikleri gibi, Mansur'un Enel-Hak demesiyle, Firavun'un Enel-Hak demesi aynı şey değildir. Firavun'ın ağzından kibir ve gurur eseri olarak bu söz çıktı, Mansur'un ağzından ise, Zat Nuru'nun tecellisiyle çıktı. Her ikisinin ağzından çıkan söz, lafız itibariyle aynıdır, fakat mana itibariyle başkadır. Birini Firavun, diğerini ise Hak söyledi.

İslam tasavvufu, kendisinden evvel gelmiş hiçbir hakim, bir dahi, bir arif, bir veli, bir nebiye, velhasılı hiç bir nazariye ve faraziyeye temas edip dayanmaksızın, doğrudan doğruya ve vasıtasız olarak bizzat Makam-ı Ahadiyet'den Hz. Muhammed'e ihtisasen aktarılan "İlm-i Ledünni"den taşarak, kamil ve arif'lerin gönlüne akmış ve akmakta bulunan ilahi bir ilimdir.

Zamanımız yazarlarının kabul ve iddia ettikleri gibi ne İşrakiye'den, ne Meşşaiye'den ve ne de herhangi bir felsefi meslek ve zahidane soyutlanmadan mülhemdir. Bu ilmi; lafız, mana ve terimlerini (istilahlarını) okuyup ezberleyerek, tasavvuf kitaplarını hatmederek anladıklarını zannedenler bulunabilir, fakat biz bu kanaatta değiliz. Bunu ancak, tevhid sırlarına arif ve vakıf olanlar anlayabilir ki, zaten onlar bunu anlamak istidat ve kabiliyetinde yaratılmışlardır. Nitekim, matematik ve edebiyata istidadı olmayan bir kimse, bu ilimleri öğrenmek ve tam manasıyla kavrayabilmek için ne kadar çalışırsa çalışsın ve ne kadar uğraşırsa uğraşsın, sarfettiği güçle orantılı bir netice elde edemeyeceği gibi, kitaplardan öğrenilen istilahlarla ile bu istilahlardan çıkarılan manalarla, hakiki tasavvuf öğrenilmiş olamaz.

Bu ilmin öyle bir hususiyeti vardır ki, din kitaplarında yazılan ve tarif edilen ibadet usullerine harfiyyen riayet etmek suretiyle yapılan ibadetlerle de bu ilmi elde etmek mümkün değildir. Bu, ancak ve ancak kamil ve mükemmel bir mürşid'in bizzat telkini ile öğrenilebilir. Bu öğreniş de öğrencinin kabiliyet ve istidadı ile orantılıdır.

O kamil mürşid'in talim ve telkin ettiği esaslar, Muhammedi fenerden alınmış olan kudsi sırlar ve Lahuti nurlardır ki, bu Rahmani bir feyz ve Samedani bir lütuftur.

Ariflerin Sultanı olarak bilinen Tayfur Bistami Hazretleri'nin huzuruna bir gün, zühd ve ibadetiyle meşhur bir şahıs gelerek:

— Ben gündüzleri oruç tutar, geceleri uyumaksızın ibadet ve taatle meşgul olurum. Sizin temsil ettiğiniz yolun hususiyetlerine de çok muhabbet ve arzum var. Fakat ömrümde bir kerecik olsun ilahi bir zuhurata nail olamadım, der.

Buna karşılık Sultanül Arifin Hazretleri de:

— Yüz bin sene ömrün olsa ve ömrünü bu şekilde ibadet ve taatle geçersen, yine bu sırlara vakıf olamazsın, böyle davalardan vazgeç. Gel arkana bir torba ceviz al. Bu torba sırtında olduğu halde şehrin en kalabalık sokaklarında dolaş ve sonra torbadaki cevizleri çocuklara dağıt. Dağıttıktan sonra da kendini çocuklara taşlatmak için ne yapmak lazımsa onu yap ve ondan sonra yanıma gel, demesi üzerine, o abid ve zahid olan zat:

— Siz benim gibi zühd ve takva sahibi bir kimseye nasıl böyle bir teklifte bulunuyorsunuz? deyince, Sultanül Arifin Hazretleri pür hiddet:

— Çık buradan, seni müşrik seni, diyerek, bu kuru sofuyu huzurlarından kovmuşlardır.

Demek ki, pek çok ibadet ve haddinden fazla riyazet ile de, bu kudsi yola ait esrar ve bilgileri elde etmenin imkanı yoktur. Bu ilmin nasıl elde edileceğine, Sultanül Arifin Hazretleri, "Siz ilimlerinizi ölümlerden aldınız, biz ise ölümsüz olan hayat sahibinden aldık," arifane kelimeleri ile işaret buyurmuşlardır. Bu da gösteriyor ki bu ilim, yukarıda da ifade

ettiğimiz gibi, doğrudan doğruya Hz. Fahr-i Alem Efendimiz'in Muhammedi ruhaniyetlerinden istifade ve feyz alma suretiyle husule gelen bir ilimdir.

Hz. Muhammed, "Ene mediyyetül ilmi ve Aliyyün babuha" buyurmuşlardır.

Yani, "Ben ilmin şehriyim ve Ali de o ilmin kapısıdır" hadis-i şerifi ile, bu ilmin Hz. Ali vasıtasıyla öğrenilebileceğini bütün sahabe ve ümmetine duyurmuştur.

Hz. Muhammed'den sonra bu ilmin varislerinden biri Hz. Ali olup, istidat gördüğü kimselere bu ilmi telkin ve talim buyurmuşlardır. Hz. Ali bunu *Hutbetül Beyan*'ında şöyle ifade etmektedir:

"Ben, İlahi esrara vakıf kimseyim. Ben gizli ilimlerin hepsini bilen Lahuti bir hazineyim. Suhufu ula'da, ilk nazil olan sahifelerde yazılı Zülkarneyn benim. Ben o hakikatin neticesiyim ki, Davud'un oğlu Süleyman'ın mührü benim yanımdadır. Ben Peygamberlerin hüccetiyim. Ben o kimseyim ki, hizmetçilerin hesabı zamanında onların halleri ile hallenirim. *Levhi Mahfuz* benim. Resulü Ekrem onun için benim hakkımda şöyle buyurdu: "Ya Ali, yol, geçit yeri, senin yolundur. Durak yeri de senin durduğun yerdir." Ben o Adem'im ki, benden evvel geçmiş ve gelecek olanların kitaplarının son bileniyim ve o kitaplar benim yanımdadır.

Ben Nuh'un gemisiyim. Kim ki ona canını teslim etti, yani bindi, o kimse selamet kenarına erişti. Kim ki yüz çevirdi, esfel-i safilene düştü, helak oldu.

Bulutları tahrik eden benim. Şimşeklerden gürültü çıkaran, yıldırımları tarakalandıran benim. Irmakları akıtan benim. Gökleri yükselten, Eyyub'u belaya düşüren ve ona şifasını veren benim. Ben Musa'nın hidayet iktibas ettiği Nur'um. Yunus'un yanında olan ve onu batmaktan kurtaran benim.

Ben Allah'ın yanında mutlaka masumum. Allah'ın vahyi benim. Dünyadaki dillerin hepsini lügatleri ile konuşan benim. Ben Allah'ın gayb hazinelerinin muhafızıyım. Göklerde ve yerlerde bulunanların hepsinin Hüccetullah'ı benim."

İşte Hz. Ali tarafından, Hakikat-i Muhammediye kandilinden iktibas edilen bu İlahi ilim, istidat sahibi gönüllere aktarılarak usül ve adabına riayet etmek suretiyle zamanımıza kadar gelmiş ve kıyamete kadar devam edecektir.

İmam-ı Ali'nin, bu ilmi öğretmek için takip ettiği usül, erkan ve yollara, Hicretin ikinci yüzyılından itibaren tarikat (yollar) ismi verilmiştir.

Daha sonraları büyük sufiler tarafından öğretim metodlarında, salıkların istidatlarına daha kolay hitap edebilmek için, bazı ilaveler yapılmıştır ki, bunları yapan zatlara nispeten, tarıklara de muhtelif isimler verilmiştir. Rufai, Kadiri, Bedevi, Şazeli, Mevlevi, Bayrami ve Nakşi gibi.

Bu tarikler içinde, bizi yalnız Halvetilik ilgilendirdiğinden, diğerlerinden bahsetmeyip, bu tarikat ve piri hakkında toplamış olduğumuz bilgileri aktaracağız.

Halveti Tarikatının Piri ve Hal Tercümesi

Bu tarikatın piri, Ömer bin Ekmelüddinül Halveti'dir. İran'ın Geylan eyaletine bağlı Lahcan şehrinde doğmuş ve Herat'da vefat etmiştir. Doğum tarihi belli değildir. Vefatı Miladi 1397'dir. Babasının yanında bir müddet kaldıktan ve okuyacak çağa geldikten sonra Harizm'de ders ve irşad ile meşgul bulunan amcası Şeyh Ahi Muhammed Nurül Halveti'nin yanına gitti.

Bu zat, halvet zikrini pek çok sevdiği için, zamanının uzun bir kısmını halvette geçirdiğinden kendisine etrafında bulunanlar tarafından "Halveti" lakabı verilmiştir.

Tarikatın piri olan Ömer Halveti, amcasından dini bilgiler alıp tahsilini tamamladıktan sonra tarikata süluk edip, seyrü sülukunu da ikmalinden sonra amcası tarafından kendisine hilafet verilerek irşada memur edilmiştir.

Amcasının vefatından sonra onun irşad makamına oturmuş ve Halveti tarikatının piri olarak kabul edilmiştir. Mısır ve Hicaz'a gitmiş ve yedi defa Hac farızasını ifa etmiştir. Bir gün, تنها bir yerden geçerken içi oyuk gayet büyük bir çınar ağacı görmüş ve içine girerek birbirini ardına kırk erbain çıkarmıştır ki, kurmuş olduğu tarikata "Halvetilik" namının bundan dolayı verildiği rivayet edilmektedir. Bazılarına göre ise, Halvet zikrine fazla devam ve muhabbet gösteren amcası Ahi Muhammed Nurül Halveti'nin halifesi ve vefatından sonra da onun irşad makamına geçmesi sebebiyle, amcasına verilmiş olan Halveti lakabına da varis olmasından dolayı, kurduğu tarikata "Halveti" tarikatı denildiği rivayet edilmektedir.

Halvet

Kalb evini fena itikat ve inançlardan, rezil huylardan ve kötü ahlaktan temizlemek gerekir.

Bir Hadis-i Kudsi'de şöyle denilmiştir: *"Ya Davud ferriğli beyten ekün fiyhi."*

Yani, "Ya Davud, benim için bir ev boşalt ki, Ben orada olayım." Hz.

Mevlana da bunu şu beytiyle ne güzel anlatıyor:

Dil zi ağyar hali kün çu azmi kayi ma dari

Nazar ber gayrı ma mekun çu kasdı ruyi ma dari

Yani, "Mademki bizim köyümüze gelmek istiyorsun, öyleyse, bizden başkasını gönlünden çıkar.

Mademki maksadın bizim yüzümüzü görmektir, öyleyse, bizden başkasının yüzüne bakma.”

Evvela, kalbi fena huylardan temizlemek için, halktan ayrılarak kapalı bir yere girilir. Az yemek yemekle, az içmek ve az uyumakla kanaat ederek, burada daima Allah’ın zikriyle meşgul olunur. Halvetin müddeti, 3, 7, 10 veya 40 gün olarak tayin edildiği gibi, tek başına veya topluca da olabilir. Halvetin, şeyhler tarafından konmuş birçok adabı vardır.

Cemaleddin Uşşaki, *Tuhfetül Müridin* isimli eserinde Halvet’in kurallarını şöyle anlatıyor:

“Eğer meşayih halvete girmek isteseler, üzerlerinde bulunan para ve kıymetli şeyleri çıkarırlar, ailesi ve yakınları ile helalleşip öylece halvete giderler, zira halvet yeri dış görünüş bakımından mezarı temsil eder.”

Halvette su içmekten sakınmalı ve kimse ile konuşmamalı. Yemek getirildiğinde açgözlü gibi yemeğe saldırmayıp, ağır hareket etmeli ve az yemeli.

Akşemseddin Hazretleri’ne, “halvette ne yiyelim?” demişler, o da, “Un aşısı, nur aşısı yiyin” buyurmuş.

Eğer halvet 3 gün 3 gece olursa, toplu olarak tevhid halkasına girip *La ilahe illallah* kelimesini 70 bin defa söyler. Eğer 7 gün, yahut 10 gün veya 40 gün olursa, halkaya girmeyip oturduğu yerde kendi kendine meşgul olur.

Aynı eserin 14. faslında ise, “Halvette su içmekten çok çok sakının. Eğer beşyüz kişi bir yerde halvete girse ve içlerinden bir kişi bir yudum su içse, hepsine birden manevi sıkıntı ve darlık gelir. 3 günden fazla olan halvette 3 gecede bir defa olmak üzere şerbet verilir,” denmektedir.

Yazarı belli olmayan *Mecmuatür Risail* isimli eserin *Risaleyi Şuruti Halvet* isimli risalesinde müellif, halvetin nasıl yapılması lazım geldiğini ve riayet edilecek kuralları şöyle anlatıyor:

“Halvet yapacağın yer, ancak senin sığacağın ve namaz kılacağın kadar bir yer olmalı, yüksekliği, ayakta durduğunda başından ancak yarım karış kadar fazla olmalı, içi göz gözü görmeyecek kadar karanlık olmalı ve asla içeri ışık sızmamalı. Şeyhin izni ile halvete girmeli ve girmeden evvel gusül veya abdest almalı.”

Hücrenin önünde iki rekat namaz kılıp dua eder ve sonra *Kul Rabbi enzilni münzelen mübareken ve ente hayrül münziliyn* (Rabbim, beni mübarek bir menzile kondur, konuklayıcıların hayırlısı sensin) manasına gelen ayeti okuduktan sonra, o mübarek makamın kendisine nasib olmasından dolayı şükür niyetiyle iki rekat daha namaz kılıp, duadan sonra kibleye karşı bağdaş kurup oturur ve Hazreti Peygamber’den ve bütün meşayihden yardım

diler. O halvet yerini mezar ve kendini ölmüş bilir. Çünkü o makam, ölmeden evvel ölenlerin makamıdır. Şeyhinden başkasına söz söylemez ve *La ilahe illallah* zikri ile meşgul olur. Cenab-ı Hakk'ın kendisi ile beraber olduğunu asla aklından çıkarmayıp, gayet edeb ve huzur içinde bulunur.

İki gözünü yumduktan sonra, kalp gözünü şeyhine çevirir ve onun hayalini gönlünde tutmaya çalışır. Çünkü, bu suretle şeyhinin gönlünden ilahi feyz ve esrar, talib'in gönlüne aktarılır.

Cuma ve bayram namazları için camiye gidebilir, fakat namazı kıldıktan sonra hemen halvet ettiği yere döner, cami ve sokakta oyalanmaz.

Halvetten dışarı çıkmak icap ettiğinde başını bir örtü ile örter ve yürürken gözünün önünden başka bir yere bakmaz.

Farz ve sünnet namazlardan başka nafil namaz kılmaz, eliyle tesbih çekmez. Kur'an okumaz ve Kur'an'ın manasını dahi düşünmez.

Halvette zikir ile o kadar meşgul olmalı ki, hikmet çeşmeleri gönlünde akıp diline gelmeli. Marifetullah ab-ı hayatı, beden karanlığından gizlidir ve karanlık içinde örtülüdür. O hazine ancak ve ancak, Kelime-i Tevhid ile açılır. Başka hiçbir şey ile açılmaz.

Halvetten ve riyazetten, ancak insan olunabilir. Niyazi-i Mısri de şu gazelinde, halveti methederek, zevk ve sefanın, fakr ve fenanın, vasl-ı lika'nın ve esrar-ı Hüda'nın halvette tecelli ettiğini anlatıyor:

Bu Halvet'e bakma güzaf, zevk ü sefa Halvet'tedir

Halvet'le kıl içini saf, nur u ziya Halvet'tedir.^[1]

Nefsini sana bildirir, ölmezden evvel öldürür

Yokluk yolunu duydurur, fakr ü fena Halvet'tedir.^[2]

Derya olup durmaz çoşar, dalgalanıp baştan aşar

Kend'özünü bilmez şaşar, aşk u heva Halvet'tedir.^[3]

Güneşle ay ve yıldızlar ateşlere düşmüş yanar

Yer oturup gökler döner, arz u sema Halvet'tedir.

Aç gözünü ibretle bak, birdir kamu yakın uzak

Deprenmez olur dil dudak, vasl-ı lika Halvet'tedir.^[4]

Firkatte vuslat isteyen, mihnette rahat isteyen

Vahdet'te işret isteyen, işşü Beka Halvet'tedir.^[5]

Terket *Niyazi* sen seni, bir eyle gel can u teni Duyam
diyen hak sırrını, sırr-ı Hüda Halvet'tedir.

Yine:

Bilmem ne etsem, neylesem, bu Halvet'in şerbetine Bu
canı teslim eylesem bu Halvet'in şerbetine.

Hep gökleri indirseler, şerbet ile doldursalar

Biricik bizi kandırsalar bu Halvet'in şerbetine.

şerbeti gönderdikte Hak, öğünce gün olsa çerak

Yıldızları etse çanak bu Halvet'in şerbetine.^[6]

Duysa bunu şah-ı cihan, katresine verirdi can

Olmaz baha kevn ü mekan bu Halvet'in şerbetine.^[7]

Bu bir aceb ilden gelir, ancak bunu içen bilir,

Kim tatsa hayrette kalır bu Halvet'in şerbetine.^[8]

Her kime olsa feth-i bab, içer bunu görmez azab

Cism ü canın eyler kebab, bu Halvet'in şerbetine.^[9]

şerbetimiz tükenmedi, içenleri usanmadı

Niyazi asla kanmadı bu Halvet'in şerbetine.

Niyazi, bu beyitleriyle, Halvet'te verilen şerbeti övmekte ve onu içenlerin duyacağı manevi zevki anlatmaya çalışmakta, fakat bunun mümkün olmadığını, zevki ancak şerbeti içenlerin duyabileceğini ifade etmektedir.

Tarikat, insanı kendi hakikatine yönelten manevi bir yol olduğundan, bu yola giren kimsenin (salık'ın) bu hakikate erebilmesi için, bazı kaide, kural ve usüllere mutlaka uyması lazımdır.

Tarikatlar, tatbik edilen bu usül ve kaideler bakımından ikiye ayrılır. Bir kısmında, yola giren kimse, yani yolcu (salık) zikir ve riyazet usül ve kaidelerine devam etmek suretiyle terbiye edilmeye ve yetiştirilmeye çalışılır. Mevlevi ve Melami'lerden gayrı bütün tarikat mensupları bu yolu tutmuşlardır.

Diğer kısmında ise esma ve riyazet yoktur. Saliki "müsemma" yolu ile, nazar ve sohbet ile yetiştirirler.

Bu yola giren salik, şeriatın kurallarına uyduktan sonra, mürşidinin her emrine itirazsız ve can ü gönülden tabi olarak, mürşidine olan muhabbet neticesi aşk ve cezbenin neticesini bekler.

Bunlar zuhur edince, mevhum varlık gözünden kalkar ve yavaş yavaş tam bir “fena”ya erer. Ve “Vahdet”i zevken ve şuhuden tadar. Daha sonra temkin makamına dahil olarak, başladığı noktaya gelir ve böylece sülukunu tamamlamış olur.

Bu yolda esas olan; aşk, cezbe ve ihvan ile sohbettir. Bu yolu temsil edenler, Melamiler ve Hamzavilerdir. Mevleviler de aynı yolu takip etmekle beraber, onlarda ayrıca İsm-i Celal telkini vardır.

Bazı tasavvuf erbabı, bu yollardan birincisine “tarik-i ebrar,” ikincisine “tarik-i şettar” demişlerdir.

Bununla beraber, esma yolu ile sülukü kabul edentarikler arasında, müsemma yolunu da tatbik edenler vardır. Zikir ve ayin gibi rüsum ve kayıtları kabul etmeyen Melamiler’in yolu, aslında bir meslek ve neşeden ibaret olup, tam manasıyla bir tarikat değildir.

Halveti tarikatına giren salik’in (mürid) uyması lazım gelen kaide ve şartlar şunlardır:

Bu tarikata giren müride sırasıyla *La ilahe illallah, Allah, Hu, Hak, Hay, Kayyum, Kahhar* isimlerini telkin ederler. Salik bu isimleri zikrederek nefsin mertebeleri olan emmare, levvame, mülhime, mutmainne, radiyye, merdiyye, safiyye ve zekiyye mertebelerini geçmeye çalışır.

Halvetiler’in bazı kollarında, zikredilmesi lazım gelen yedi isme ilaveten *Cebbar, Malik, Vedud, Kadir ve Hamid* isimleri ilave edilerek, onbir veya oniki isimle terbiye usulü kabul edilmiştir.

Bu zikir şu şekilde yapılır:

Mürid, abdestli olarak Kible’ye karşı diz çökerek oturur ve gözlerini yumar. Evvela yüz istiğfar, sonra yüz salavat-ı şerife okur. Bunlar bittikten sonra başını sağ omuz üzerine çevirip Cenab-ı Hakk’ı düşünerek *Lailahe* ve sonra sol tarafa kalp üzerine eğip *İllallah* der. Bunu en az 33 ve en fazla 165 defa tekrar eder. Salik’in istidadına göre, bu zikre devam müddeti değişir. Bazısı bir ayda, bazısı bir senede bu ismi tamamlar.

Ve nihayet mensup olduğu kola göre, 7, 11, veya 12 ismi tamamladıktan sonra ve şeyhi münasip gördüğü takdirde o müride “hilafet” verilir.

Halveti tekkelerinde, Mevlevihanelerde olduğu gibi, ayin günlerinde “devran” yapılırdı. Devran yalnız bu iki tarikata mahsus değildir. Kadiri, Cerrahi ve Eşrefi gibi bazı tariklerde de devran vardır.

Devran, müridlerin, ayakta elele tutuşarak veya kol kola girerek bir şeyhin idaresinde topluca zikretmeleri suretiyle yapılır.

Kıyami tekkelerinde devran idaresi, o günkü devranda bulunan en kıdemli şeyhe bırakılır, o da bir müddet sonra idareyi kendinden sonra gelen kıdemli şeyhe terkeder ve bu suretle tekkede bulunan şeyhlerden çoğu, kıdem sırasıyla devranı idare etmiş olurlardı.

Devran arasında zakirler tarafından kaside ve ilahiler okunmakta olduğundan, devranı idare eden şeyhin, okunacak kaside ve ilahilerin makam ve usullerini bilmesi icap etmektedir. Musikide bilgisi fazla olan, bilgisi az olana nazaran devranı daha iyi idare ederdi.

Devranın şeriata muhalif olduğu hakkında medrese mensuplarının iddialarına karşı, tekke şeyhleri devranı müdafaa etmişler ve Halvetiye'nin Sünbüliye kolunun kurucusu Şeyh Sünbül Sinan Efendi, devranın şeriata muhalif olmadığına dair *Risaleyi Tahkikiyye* isimli eseri yazmıştır.

[1]

Güzaf: boş söz.

[2]

Fakr ü fena: fakirlik ve yokluk.

[3]

Aşk u heva: aşk ve istek.

[4]

Vasl-ı lika: yüzyüze kavuşma.

[5]

Firkatte vuslat: ayrılıkta kavuşma. Mihnet: zorluk. Vehdette işret: birlikte eğlence. İyşü beka: kalıcı eğlence.

[6]

Öğünce: kararınca. Çerak: Kandil.

[7]

Şah-ı cihan: dünya şahı. Katre: damla. Kevn ü mekan: Kainat ve uzay.

[8]

Aceb: acaib, tuhaf.

[9]

Feth-i bab: kapının açılması

FAKİRLERİN DOSTU

Can ü ten, varlık bekasız bir emanettir sana Sen
seni bilmek bahasız bir saadettir sana.

E1, ayak, dil, göz, kulak kalble alır kalbe verir, Bu
rümuzu ahlamak sınırsız keramettir sana.

Hayyu Kayyum'dur hava içre nefes, ondan kelim Her
nefes tesbihi Mevladır, inayetdir sana.

Dünya devleti nasibinse gelir, olma üzgün Gelmediyse
hale razı ol ki devlettir sana.

Ehli irfana yetiştinse kaçırma fırsatı
Hak Yolu'nda bulduğun fırsat, ganimettir sana.

Red ve istemekten vazgeç, gayretinle hizmet et
Amr u Zeyd'in hizmeti, manada himmettir sana.

Verseler dünyayı göz doymaz, gönül açılmadan Güç
ve mevki çokluğu belki felakettir sana.

Bir kıla sahip misin kendi vücudun sandığın Cümle
vücud azaların bir emanettir sana.

Ömür mahdud, nefes sayılı, devran sebatsız
Bekasız bir mülke meyletmek ihanettir sana.

İzzet ü zillet senin zannınla bulmuştur vücud Belki
izzet sandığın zillet anahtarıdır sana.

Ruhu cisme, cismi bu boş heves tuzagına atma kim Cisim
ruhun kabridir, kalb onda cennettir sana.

Arzusuyla yanıp yakıldığın her şey senin
Aşıkındır, sed çeken ancak cehalettir sana.

Bir t    nce olsa bin düşman, yine korkma kim
Sabır bir yardım anahtarı, sağlam kaledir sana.

  zzet    ikbal ve devlet, saltanat, sipahi atı
Bir avuç topaktır ancak, dersi ibrettir sana.

  ıksa göklere ba ın, bu yerde mağrur olma kim,
Sonunda toprak içinde toprak olmak, tabiattir sana.

Bak neler gelmiş, neler olmuş, ne kalmış iyi ve kötü, Gösteren
faniyi baki, cehalet, gaflettir sana.

Hal bilinmez, geçen meçhul, gelecek gizli
Kalb ve lisanı salim olmak selamettir sana.

Emrine her şey uyar, senin zatına muhtaçtır, Bilmemek
muhtacını, sonra hastalıktır sana.

Köpükler, otlar, ağaçlar her biri bir renk ile,
R  zkını hazır eder kavuşmaya açıktırlar sana.

Güzel suret, temiz ahlak kılar a k mahrumu,
Kadın sevmek, şehvete meyl aynı afettir sana.

Aşktan mahrum olan sonra kalır nurdan mahrum, ihtirasta
kalırsan aydınlık karanlıktır sana.

Düştüğün her bir belanın kaynağı sensin tamam, Ağlayıp
feryad ettiğ n, senden şikayettir sana.

Her ne istersen ara gönlünde, her şey ondadır,
Gayre bakma,. kendini görmek musibettir sana.

İrfansız ilim ile ihlassız amelden çekin,
Her iki alemde kurtarıcı iyi niyettir sana.

Mert ve namert sandığın zan ve şüphendir senin, Yoksa
insanoğlu, bir lazım kardeşliktir sana.

Dünya Ehline bağlanma ondan sakın,
Her iki alemde kurtarıcı iyi niyettir sana.

Rızık nimetin senin gökten yağar, yerden çıkar, Büyüdür
altın, gümüş, aldanma, cezadır sana.

Her neye görsen lüzum, lazımsa mutlak o olur,
Düştüğün hırs ve tamah pişmanlıktır, hasrettir sana.

Yükseğe kalktım deme, fazla düşmendir senin, Fazla
yüksekten düşersen, fazla şiddettir sana.

Sen sana dost olmadıkça umma dostluk kimseden, Dost
alemde ararsan, güzel ahlaktır sana.

İhtirası, aşkı farketmez nefsine esir olan,
Hak'ka meylin ihtiras, aşk, zevk ve nimettir sana.

Aşktır aleinlerin ışığı, ihtiras bir ateştir,
Aşkı arifden dile, aynı rehberliktir sana.

Her ne var alemde aynı sendedir, etme şüphe,
Gönül mahzeninde sinen levhayı hikmettir sana.

Hakkı gör her şeyde, görmezsen, seni Hak'kın gördüğün, Şüphesiz
bil, Hak'kı fikretmek ibadettir sana.

Hak için sev her neyi sevdinse, Hak'sız nesne yok
Hak için halka muhabbet eyle, taattir sana.

Her ne yapsan, her ne bilsen haddini bil daima, Aczini,
noksanını idrak fazilettir sana.

Her ne söylesen, ne yapsan kainat görür duyar, Kendi
kendinden utanmazsan cinayettir sana.

Az uyu, az söyle, az ye, süse püse etme heves, Sadık
ol her işte lazım istikamettir sana.

Her neye azmeylesen dönme vefa kıl sözüne Geveze
olma, sessizliğin bir meziyettir sana.

Hayr u şerrin mahzeni gönlündedir, anahtarı akıl
Şerre vehmin, hayra rehber; yüce gayrettir sana.

İzleme her gördüğün, hem söyleme her duyduğun Her
sözün mesulüsün sonra kınama olur sana.

Kimsenin malın hesab etme, karartır kalbini, Kimsenin
halin sual etme, kasvettir sana.

Pek sakın, aldanma burda her gülen ağlar gider, Gördüğün
şeref ve zillet görüş şeklidir sana.

Dediler, derler, desinler, diyecekler kaydını,
Atmadıkça hep hayat kin ve kederlerdir sana.

Bekleme iyilik fenalık, kimsede yoktur mecal
Derd ü elem nisbetin, düşman, izafettir sana.

Olmasa ruh, işlemez aza, beden toprak kalır, Kendi
ruhun en büyük birlik delilidir sana.

Kopmuyor bir gül emeksiz batıl bir zandır demek, O1 emek yardımdır, kalanı
zahmettir sana.

Huyca cimri olma, Muti ve Mani Allah'ı bil,
Hak yolunda ihsanın başı cömertliktir sana.

Düşme sevdaya, o yol pek korkulu, menzil uzak,
Aşk yoldaş olmazsa son menzil bayağılıktır sana.

Nefse lazım olmayan yoktur, gözünü aç, arif ol, Hak'ka
lazımsa gelir, lutfu himayedir sana.

Çok sakın kötü arkadaştan, verse de alma selam, En
büyük ikramı bil, kötülük ve isyandır sana.

Boş yere etme tamah, canın yakar kıskançlık ateşi iftira
kendi elinle bir düşmanlıktır sana.

Hikmetullah'dır hükümet, deme şu iyi bu fena Hak'kın
fikir birliğine lazım itaattir sana.

Her işte ehlini bul, danışmada bulun daim, Danışma
bir emirdir, lazım riayettir sana.

Derde düştünse deva bil, hasta oldunsa şifa, Sen
hem aldırmayı bırak, rahatlıktır sana.

Murada ermek dilersen muradsız ol daima,
En büyük pay aldığın, en çok tatsızlıktır sana.

İtimad et Hak'ka daim, ondadır feyz ve kurtuluş, İtimat
her dereceye bil nailiyettir sana.

Azm u himmet, itimad, birler neye atsa elin,
Dağ erir, derya kurur, her zorluk kolaylıktır sana.

Kimseyi ayıplama, cahil deme, aslın gözet, Bağlıdır
takdire, iftira ve kötülüktür sana.

İnsan cin toplansa bir şey yapmanın imkanı yok, Artıp
eksilmez ezelden o ki kısmettir sana.

Derseler zamanın alimi, eyleme ilim davası, En
nihayet sandığın, bil ki başlangıçtır sana.

Tükenmez hazineyi bulmak herkesin karı değil, Hazine
cevheri, sabır ve kanaattir sana.

Mustafa'nın hanedanını anıp ağla daim,
Döktüğün göz yaşları yağmur ve rahmettir sana.

Herkese alemde bir sebepten kalır nam
Güzel sözün rahmet, şefaattir vesilesidir sana.

Şair oldunsa *Kemali*, dışını terk eyle kim
Söylerken, söyletmeyen, içinde kudrettir sana.

Erzurum'lu Aşık Kemali,
***Aşk Sızıntıları'*ndan**

BİR FRANSIZ DOKTORUNUN KEŞFİ

Bir Fransız doktorunun, namazın sağlığa faydası hakkında önemli bir keşfi vardır.

Fransız doktorunun keşfi şudur: Günde beş vakit namaz kılan bir kimse verem hastalığına tutulmaz. Çünkü verem mikrobu ciğere yapışır. Ciğerin damarlarının üst kısmındaki kan alt kısma tabü bir şekilde süzülür. Üst kısımda pek az kan kalır. Kanda akyuvarlar vardır. Akyuvarlar vücudu mikroplara karşı savunan bir kuvvettir. Ciğerin üst kısmı kansız kaldığından oraya yapışan mikrop savunmasız kalır ve çoğalarak ciğeri tahrip etmeğe başlar. Kanın fazla bulunduğu kısma geldiği zaman verem mikropları çoğalmış ve büyük bir kuvvet kazanmış olur, artık akyuvarlar verem mikroplarına karşı koyamazlar. Bu kez verem mikropları akyuvarları yok etmeğe başlarlar. Bu suretle insan verem hastalığına tutulmuş olur.

Namaz kılan bir kimse rükua, secdeye giderken, ciğerlerinin alt kısmında olan kan muntazam bir şekilde üst kısma gelir. Ciğere henüz yapışmamış olan ve ufak bir kuvvet bile peydah edememiş bulunan verem mikrobuna akyuvarlar saldırır ve onları yok ederler. Çünkü her bir milimetre küp kanda yedi sekiz bin akyuvar vardır. Şu halde günde beş vakit namaz kılan kimsenin verem hastalığına yakalanmasına imkan yoktur.

Fransız doktorunun namaz hakkında olan bu keşfini bizim doktorlarımız da doğru ve uygun bulmuşlardır.

Bu anlatmış olduğumuz şeyler, namazın maddi ve sağlığa ilişkin faydalarından biridir. Bunun gibi daha bir çok faydaları vardır. Namazın en önemli faydaları manevidir ve Mevla'nın rızasını kazanmaktır. Hazreti Muhammed Sallallahu Aleyhi Vesellem, "Esselatü miracül müminin" (Namaz müminin miracıdır) buyurmuşlardır. Kul, namaz ile Mevla'sına yakın olur. Mevla'nın lütuf ve keremine ve lahuti olan nurlarına ermiş olur. Bir meyve ağacı güneş ışığının içinde dura dura erdiği gibi, bir kul da Mevlâ'sının huzurunda dura dura olgunlaşır.

Namaz, Allahü Teala ile konuşmaktır. Namazın Cenabı Hak ile konuşmak olduğunu apaçık ispat eden, her namazın her rekatında okuduğumuz Fatiha Suresi'nin manasıdır. Fatiha'nın manası pek geniştir. Burada kısaca bir mânasını anlatalım.

Fatiha'nın Manası

Bismillahirrahmanirrahim. Elhamdü lillahi rabbil alemin: Hamdüsena şu kainatı yoktan var eden ve bu günkü varlığını, intizamını koruyan ve bütün alemleri an-be-an terbiye eden Ulu Allah'a Mahsustur. Errahman: Rahman, sıfatıyla yarattıklarının hepsine merhamet edip Rahman sıfatının rahmetini müslüman, hıristiyan, yahudi ve müşriklerden esirgemeyen, umumuna dünya nimetlerini ve dünyada yükselmeye sebep olan fenleri, sanatları, herkesin istidat ve çalışması ve gayreti nisbetinde veren. Errahim: Rahim sıfatıyla yalnız müslümanlara, müminlere merhamet edip onlara hidayet ve iman nuru veren, ahirette de onları ebedi nimete ve saadete mazhar kılacak olan. Maliki yevmiddin: Hamdüsena, kıyamet günü kullarının mükafat ve cezalarının yegane sahibi olan Ulu Allatı'a mahsustur.

Cenabı Hak, Fatiha Suresi'ni buraya kadar okuyan kuluna buyuruyor ki:

"Kulum, doğru söyledin, kainatı yoktan var eden ve bugünkü varlıklarını muhafaza eden, bütün alemleri azar azar büyüten, terbiye edip kemale erdiren bir rahmetimle yarattıklarımın hepsine rahmet eden, .diğer bir rahmetimle yalnız müminlere merhamet eden ve kıyamet gününün, yani mükafat ve cezalar gününün sahibi olan benim, sen benden ne istersin?" diye kuluna manen hitapeder.

Kul, *İyyake nabüdü* der: Yarabbi, sana kulluk etmek isterim. Ulu Mevla kuluna: "Ey kulum, sen bana nasıl kulluk edebilirsin? Sana söylerken söyleten, okumağa, ayakta durmağa, rükua ve secdeye varmaya, oturmaya kuvvet veren benim, ben sana kuvvet vermedikçe kendiliğinden hiç bir şey yapamazsın. Şu halde sen bana karşı ne suretle kulluk edebilirsin" der.

Aciz ve korku içindeki kul, *İyyake nestain* der: Yarabbi, yalnız senden yardım isteriz, her şeyi yalnız senden bekleriz. Çünkü sen herşeyin sahibisin. Senin iznin olmadan ateş yakmaz, su akmaz, toprak varolmaz ve bize hiç bir şey vermez, geceler gündüzler olmaz, alemler olmaz.

Kul, *İhdinas sıratel müstakim sıratellezine enamte aleyhim* der: Yarabbi, bizi doğru yola, kendilerini nimetlere erdirdiğin kulların yoluna eriştir.

Kul, *Gayril mağdubi aleyhim ve leddalin amin* der: Yarabbi, bizi gazabına uğrayanların, doğru yoldan sapmış ve dalalette kalmış olanların yoluna gönderme.

İMAM-I ALİ HAZRETLERİNİN MİSİR VALİSİNE MEKTUBU

Hazreti Ali Efendimizin Mısır'a Vali olarak tayin ettiği Malik bin Eşter'e yazdığı bu mektup, olduğu gibi ayet-i şerif ve hadis-i şerif meallerinden ve tefsirlerinden oluşmaktadır. O zamanın, bu zamanın ve bütün zamanların, sonuna kadar bütün insanlığın anayasası mahiyetindedir.

1. Görevin Esası

Vergisini toplamak, düşmanları ile savaş yapmak, halkına barış ve huzur, ülkeye kalkınma sağlamak için Mâlik bin Hâris el Eşter'i Mısır'a vali olarak atadığı zaman Allah'ın kulu, müminlerin emiri Hz. Ali'nin ona emri şudur:

O'na Allah'tan ittikayı, Allah'a itaat yolunu seçmesini, Kitabı'nda emrettiği farzlarla sünnetlere uymasını emreder. O farz ve sünnetler ki, onlara uyulmadıkça hiç kimse saadet yüzü göremez ve onları benimseyen de asla hüsrana uğramaz. Bir de ona eliyle, diliyle ve kalbi ile Cenab-ı Hak'a hizmette bulunmasını emreder. Çünkü Allahu Zülcelâl Hazretleri kendisine hizmet edene yardıma, kendisini ağırlayanı da izzetlendirmeye kefil olduğunu buyurmaktadır. Sonra ona, şehvetlere saldırdıkça nefsini kırmasını, serkeşlik ettikçe de dizginlerini çekmesini emreder. Zira nefis alabildiğine fenalığı emreder, meğer ki Cenab-ı Hak o kişiyi merhametiyle korumuş olsun.

2. En Kıymetli Azığın

Şimdi bilmiş ol, ey Mâlik, ben seni öyle memleketlere gönderiyorum ki senden evvel birçok hükümetler oralarda adalet sürdü ve zulmetti. Sen vaktiyle nasıl evvelki valilerin icraatını gözden geçirdiysen, halk da şimdi senin icraatını öyle gözecek. O zaman senin onlar hakkında söylediklerini, halk da şimdi senin hakkında söyleyecek. Kimlerin salih olup olmadığı, ancak, Allah'ın kendi kullarının dilinden söylediği sözlerle anlaşılır. Onun için biriktireceğin en güzel azık, iyiliğe yönelik işlerin olsun. Heveslerine hakim bulun. Sana helâl olmayan şeylerde nefsinе karşı sıkı dur. Zira gerek hoşlandığı, gerek istemediği şeylerde nefse karşı sıkı durmak, onun hakkında adaletin ta kendisidir.

3. Halka Sevgi ve Merhamet Besle

Halk için kalbinde sevgi ve merhamet duyguları ile lütuf meyilleri besle. Sakın biçarelerin başına, kendilerini yutmayı ganimet bilen yırtıcı bir canavar kesilme! Çünkü bunlar iki sınıftır; ya dinde bir kardeşin, ya yaratılıştaki bir eşin. Evet, bunların kabahatleri bulunabilir; kendilerine birtakım kusurlar da arız olabilir. Hata ile, yahut kasıtlı olarak işledikleri kabahatleri olsa da, ellerinden tutup doğru yola getirmek pek mümkündür. Nasıl Allah'ın kendin için affını ve hoşgörüsünü istersen, onlara da affını ve hoşgörünü bol bol ver. Çünkü sen onların üstünde bulunuyorsun; valilik yetkilerini sana veren ise senin üstünde bulunuyor. Allah ise valiliği sana verenin de üstündedir ve kullarının bütün işlerini hakkıyla görmeni istiyor, seni onlarla imtihan ediyor. Sakın Allah ile harbe girip de kendini O'nun gazabına siper etme! Çünkü ne intikamına dayanacak kudretin var, ne de O'nun af ve merhametinden müstağnisin.

4. Alçak Gönüllü ve Ölçülü Ol

Sakın affettiğinden dolayı asla pişman olma; sakın hiçbir cezalandırman için de katiyyen sevinme. Sakınmak imkânını buldukça hiçbir badireye atılma. Bir de sakın "Ben tam bir kudret sahibiyim, emrederim, itaat ederler" deme. Çünkü böyle bir davranış, kalbin fesadı, dinin zayıflaması ve felakete yaklaşma ile sonuçlanır. Şayet elindeki kudret sana bir büyüklük ve tahakküm hissi verirse, hemen üstündeki Melekut'un büyüklüğüne şöyle bir bak. Kainatı sevk ve idare eden o muazzam ve muhteşem ilâhi gücü ve senin kendi nefsine bile güç yetiremeyeceğin şeylerde, Allah'ın nasıl bir mutlak kudret sahibi olduğunu düşün. İşte bu düşünceler, senin o yükseklerde gezen bakışlarını yere indirir; şiddetini giderir, seni bırakıp giden aklını başına getirir. Sakın Allah ile büyüklük yarışına kalkışma, sakın büyüklük (*azamet*) ve zorlayıcılığında (*ceberut*) O'na benzemeye özenme. Çünkü Fâtır-ı Zülcelâl Hazretleri her zorbayı zelil, her büyükleneni de hakir eder bırakır.

5. Adaletten Ayrılma

Kendin hakkında, sana yakınlığı olanlar hakkında, tebaan arasında kendilerine meyil beslediklerin hakkında; Allah'a ve Allah'ın kullarına karşı adaletten katiyyen ayrılma. Şayet

böyle yapmazsan zulmetmiş olursun. Halbuki Allah'ın kullarına zulmedene karşı bu mazlumların davacısı, bizzat Hz. Allah'ın kendisidir. Allah da birinin hasmı oldu mu, artık o kimsenin tutunabileceği bütün deliller bâtıldır. Ve ölünceye, yahut tövbe edinceye kadar onunla harb içinde bulunur. Dünyada zulüm kadar, Allah'ın lütuflarını izale edecek ve kahrını hızlandıracak bir şey olamaz. Zira Cenab-ı Hak zulüm altında inleyenlerin beddualarını iştir; zalimleri ise gözetleyip durur.

6. Toplum Esas Al

İşlerinin içinde öylesini ihtiyar etmelisin ki, hak hususunda en ortası, adalet itibarıyla en yaygını olsun, sonra halkın çoğunluğunun rızasını da en çok sağlasın. Zira toplumun hoşnutsuzluğu karşısında, şahısların rızası hükümsüz kalır; şahısların kırgınlıkları ise toplumun rızası içinde kaynayıp gider.

Sonra vali için, kodaman takımı kadar iyi günlerde yükü ağır basan, kara günlerde yararı az dokunan, adaletten hoşlanmaz, istemekten usanmaz, verilince şükür bilmez, verilmezse değme gadirle savulmaz, felakete sabırsız bir topluluk da yoktur. Halbuki İslam'ın esasını meydana getiren Müslümanların kıymet ölçüsü, toplumun çoğunluğu olduğu gibi, dinin ve devletin kuvveti de, toplumda düşmana karşı savaşıacak da ancak toplumun çoğunluğudur. Onun için samimiyetin ve meylin daima topluma dönük bulunmalı, ve onların refahına dikkat etmelisin.

7. Halkın Ayıplarını Araştırma

Halkın arasında yanına hiç yaklaştırmayacağın, kendisinden en çok nefret edeceğin kimseler ise, halkın ayıplarını en ziyade araştıranlar olmalıdır. Zira insanların öyle ayıpları vardır ki, bunların örtülmesi görevi, herkesten önce valiye düşer. Binaenaleyh bu ayıpların sana gizli kalanlarını sakın eşeleme. Senin vazifen, bilgine ulaşanları düzeltmekten ibarettir. Bilmediklerine gelince, onlar hakkındaki hükmü Allah verir. Evet, sen halkının ayıbını gücün yettiği kadar ört ki, Allah da senin, halkından gizli kalmasını istediğin şeylerini örtsün.

8. Yanına Yaklaştırmayacakların

İnsanlar hakkındaki bütün kin düğümlerini çöz; seni intikama doğru sürükleyecek iplerin hepsini kes. Sence açıklık kazanmayan şeylerin tümü hakkında anlamamış görün, şunu bunu gammazlayanın sözüne sakın çarçabuk inanma. Çünkü gammaz ne kadar saf görünürse görünsün, yine hilekardır. Sakın, ne seni yokluk ihtimaliyle korkutarak ikram etmekten geri çevirecek cimriyi, ne zor ve ağır işlere karşı azmini gevşetecek korkağı, ne de zulme saparak sana ihtirası iyi gösterecek hırslıyı danışma meclisine sokma. Çünkü cimrilik, korkaklık ve hırs öylesine ayrı ayrı tabiatlardır ki ancak, Allahu Zülcelâl hakkında beslenen sui-zan bunların hepsini bir araya getirir. Sana müşavir olacakların en kötüsü, senden evvel şerli kimselerle işbirliği yapmış ve onların suçlarına ortak olmuş kimselerdir. Böyleleri katiyyen senin mahremi olmamalı. Çünkü bunlar, canilerin yardımcıları ve zalimlerin dostlarıdır.

9. Kendine Müşavir Edineceklerin

Ne hacet; hiçbir zalime zulmünde, hiçbir günahkâra cürmünde yardım etmeyen kimseler arasında bunların yerini tutacak öylelerini bulabilirsin ki bunlar, ötekilerin görüş ve tedbirlerine tamamiyle sahip, buna mukabil onların günah ve suçlarından kesin olarak temizdirler. İşte senin için böylelerinin yükü en hafif, yardımı en çok, sana şefkati herkesinkinden fazla, senden başkasına muhabbetleri ise o nisbette azdır. Böyle kimseleri hem özel, hem de genel toplantılarında kendine yakın edin. Sonra, bu şahıslar içinden en ziyade onu beğenmelisin ki; sana acı gerçekleri herkesten ziyade o söylesin ve şayet Allah'ın, sevdiği kullarının yapmasına razı olmadığı bir harekette bulunmak istersen, sana yağcılığa kalkışıp teşvik etmesin.

Bir de sadık ve kanaatkar adamları kendine sırdaş edin. Eğer bunlar seni alkışlamazlar ve yapmadığın birtakım işleri sana isnad ile keyfini getirmezlerse, bunu da anlayışla karşıla. Zira alkışa ve yersiz övgüye müsamaha etmek, insanı büyüklenmeye sevk eder ve kibire yaklaştırır. Sakın insanların iyisi ile kötüsü, senin yanında bir olmasın. Zira onları böylece eşit görmek, bir taraftan iyileri iyilikten soğuturken, kötülerin de fenalığa olan meylinde onlara cesaret verir.

10. İyi Niyeti Yaygınlaştır

Bilmiş ol ki, vali ile halk arasında karşılıklı güven ve iyi niyeti davet eden şey, valinin kendilerine hizmette bulunması, yüklerini hafifletmesi ve adaletle hükmetmesidir. O halde insanların arasında iyi niyetin gelişmesini sağla. Zira seni zorluk ve sıkıntılardan ancak onların iyi niyeti kurtaracaktır. Onlara yaptığın bu iyiliklerin mükafatını, sana karşı duyacakları güven ile görürsün. Onlara kötü muamele etmenin karşılığı ise, sana duyacakları düşmanlıktır.

11. Güzel Adetleri Devam Ettir

Bu ümmetin ileri gelenleri tarafından işlenerek, herkesin benimsediği ve halkın iyi bir şekilde tatbik ettiği güzel bir âdeti, sakın kaldırayım deme. Bu güzel âdetlerin faydasını giderecek yeni bir şey oluşturmaya da asla kalkışma. Çünkü mükafat o iyi âdeti koyan kimsenin, vebal ise onu kaldırdığından dolayı senin olur.

12. Daima Danışarak İş Yap

Memleketin yararına olan tedbirleri tesbit etmek ve senden evvel insanlara huzur, güven, doğruluk ve iyilik sağlayagelmiş şeyleri devam ettirmek hususunda, alimler ve arifler ile sürekli olarak görüş ve danış.

13. Toplumdaki Kesimler

İyi bil ki, toplumda çeşitli kesimler vardır. Bunlardan herbirinin sağlık ve iyiliği diğerlerinin sağlık ve iyiliğine bağlı olup, bunlardan hiçbirisi diğerinden müstağni olamaz. Bu kesimlerden biri Allah yolunda askerlik edenler, diğeri kamu görevlileri, bir başkası adaleti dağıtma ile görevli hakimler, biri vergileri yumuşaklık ve insafla toplayacak tahsildarlar, bir başkası da cizye ve vergi ödeyen ehl-i zimmetle müslümanlar, bir kısmı ticaret ve zenaat erbabı, bir diğeri de fakirlik ve ihtiyaç içindeki yoksullardır. Cenab-ı Hak bunlardan herbirinin hak, vazife ve yükümlülüklerini bildirmiştir. Bunların hepsi ya Allah'ın Kitabı'yla, ya da muhterem Peygamberimiz Sallallahu Aleyhi Vesellem Efendimiz'in sünnetiyle belirlenmiş ve daima yürürlükte olan mahfuz bir kanun halinde bizlere tevdi buyurulmuştur.

Askerler, Allah'ın izniyle halkın kaleleri, valilerin şerefi, dinin izzeti, asayişin vasıtalarıdır. Devlet ancak bunların sayesinde ayakta durabilir. Buna mukabil, devletin desteği olmadıkça da asker ayakta duramaz. Askerlerimizin düşman karşısında başarılı olmalarının sebebi, kendi yolunda savaştıkları için Allah'ın onlara verdiği güç ve üstünlüktür. Fakat onların karşılamak zorunda oldukları maddi ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlarını gidermek için de, devlet vergilerinden olan gelire dayanmaya mecburdurlar. Askerler ile vergiyi ödeyen sivil halkın her ikisinin de birbirlerinin işbirliğine ihtiyaçları vardır.

Hakimler adaleti dağıtırlar, memurlar ise kamu hizmetlerini ifa eder ve vergileri toplarlar. Bunların yanında devlet gelirlerine katkıda bulunan ticaret ve zanaat erbabının vücudu şarttır. Zira gelirlerinin kaynaklarını, ticarethaneleri ve başkalarının meydana

getiremeyeceği sanat eserleri ile, ancak bunlar temin edecektir. En sonda fakir ve ihtiyaç sahibi kimselerin teşkil ettiği yoksul kesim geliyor ki, bunların ayakta tutulması bütün diğer kesimlerin üzerinde bir yükümlülüktür.

Bu kesimlerin herbirinin, Allah'dan kısmeti ve hâceti miktarınca vali üzerinde hakkı vardır. Vali, Allah'ın kendisini görevlendirdiği bu yükümlülüğün altından, ancak bizzat ve azami ihtimamla ve Allah'tan yardım ve destek dileği ile birlikte, hafif-ağır bütün işlerde nefsinin, doğruluğa, sabıra ve tahammüle alıştırmakla kalkabilir.

14. Askerler

Askerlerin başına öyle birini geçir ki, Allah'a, Resulüne ve devlet başkanına karşı sence hepsinden daha bağlı ve sadık, kalbi hepsinden temiz ve akli başında olmak itibarıyla, hepsinden üstün bulunsun. Kızgınlık anında ağır davransın; özürleri sükun ile dinlesin; zayıflara acısın; kuvvetlilerden uzak dursun; öyle öfke ile kalkıp çaresizlikle oturan takımından olmasın.

Şerefli bir geçmiş, güzel bir itibar ve iyi hallere sahip ailelerin mensupları ile, devamlı ve yakın bir şekilde ilgilen. Şecaat sahibi ve yüksek meziyet sahibi kimselere iltifat et. Çünkü bunlar, iyilikleri kendilerinde toplayan fazilet ve kerem sahibi bir toplulukturlar. Kendilerini desteklemek için verdiği şey çok bile olsa, nazarında asla büyümesin. Sana karşı gösterdikleri minnet ifadeleri az bile olsa, bu da gözüne katiyyen hakir görünmesin.

Böylece hareket etmen, onların sana karşı sadakat ve ihlâslarını, keza hüsnü zanda bulunmalarını mûcib olur. Bir de onlara ait işlerin büyüğünü görüyorum diye küçüğünü takipden geri durma. Zira ufak bir lütfundan yararlanabilecekleri yerler olduğu gibi, büyük lütfundan müstağni kalmayacakları yerler de olur.

Ordunun başındakiler arasında sence en değerli o kimseler olmalı ki, askere iyilikte bulunsun. Ayrıca, hem onları hem de geride kalan ailelerini sıkıntıya düşürmeyecek şekilde, kendi varlıklarından fedakarlıkta bulunsun. Öyle ki bu sayede düşmana karşı savaşırken, hepsinin düşüncesi bu görevde birleşebilsin. Valiler için ülkede adaletin ayakta durmasından, bir de halkın dinine karşı sevgi göstermesinden daha büyük bir saadet ve huzur vesilesi yoktur. Zira yürekler salim olmadıkça, sevgi gösteremez. Sonra askerin senin hakkındaki samimiyet ve bağlılığı, ancak kumandanlarından memnun olmalarıyla ve kumandanlarını aşağı görüp bir an evvel başlarından çekilmelerini istememeleriyle mümkündür. Sen, kendilerine ümit sahası aç, övgüye lâyık olanları sena etmekte ve büyük olaylarda bulunmuş olanların başardıkları iyi işleri anarak anlatmakta kusur etme. Zira bunların kahramanlıklarını sık sık anman, inşaallah şecaat erbabı insanları coşturur, (*düşmanla*) savaşmak istemeyenleri de gayrete getirir. Sonra, bunlardan herbirinin fedakarlığını iyice tanı. Hem sakın birinin hizmetini, başkasının hizmetiyle bir arada zikretme. Kimseye gösterdiği şecaatla nisbet kabul etmeyecek, değersiz bir mükafat verme. Bir de, mevkinin küçüklüğü, bir adamın kıymet ve yararlılığını küçültmene asla sebep olmasın.

Sonra altından kalkamadığın hadiseleri, kestirip atamadığın işleri Allah’a ve Resulüne gönder. Zira, Cenab-ı Hak doğru yola gitmesini dilediği bir topluma, “Ey iman edenler, Allah’a itaat edin. Peygamber’e ve içinizden olan ulül emre (*emir ve kumanda sahiplerine*) itaat edin. Şayet bir şeyde anlaşılmazsanız, onu Allah’a ve Peygamber’e gönderin,” buyuruyor. Allah’a havale edin demek, kitabındaki hükümlere sarılmak demektir. Resul’e göndermek demek, onun toplayıp birleştiren ve tefrikaya meydan vermeyen sünnetine uymak demektir.

15. Adliye ve Hakimler

Halk arasında, hüküm vermek için öyle bir kimse seç ki, sence onların en değerlisi bulunsun, işten sıkılmasın; görüşmeye gelenlerden sinirlenerek inada kalkışmasın, hatasında ısrar etmesin; hakkı gördüğü an (*doğruyu gördüğü anda*) döneceği yerde dili tutulup kalmasın; hiçbir zaman tamah ettiği bir menfaatin kaybolacağı gibi bir endişeye düşmesin; meseleyi özüne kadar anlamadıkça, hemen hâsıl ettiği kanaati kâfi görmesin. Şüphelerde en çok durur; delillere en ziyade sarılır; hasmın müracaatından en az usanır; övülme ile şımarmaz; heyecanla eğilip, bükülmez olsun. Aslında böyle kimseler de pek nadirdir.

Sonra bu zevatın vereceği hükümleri sık sık tahkik et ve kendilerine zaruretlerini giderecek, halktan ihtiyaçlarını kesecek kadar ikramda bulun. Hem, onlara senin yanında öyle bir mevki ver ki, sana yakın olanlardan hiçbirisi, o mevkiye göz dikemesin ve o zevat başkalarının sana gelip de, kendilerine karşı hainlik edemeyeceklerinden emin olsunlar. Bu hususta gayet dikkatli bulunmalısın. Çünkü bu din, kötü adamların elinde esir oldu, onun namına istenilen yapılıyor ve onunla dünya elde edilmeye uğraşıyor.

16. Diğer Görevliler

Tayin edeceğin diğer memurlar konusunda da dikkatli ol, çünkü en çok menfaat düşkünü kimseler, şahsi çıkarları için bu görevlere haristirler. Sakın şahsi yakınlık veya tesir altında kalarak hiçbir kimseye vazife tevdi etme. Çünkü bencillik ve tarafgirlik, zulüm ve hiyanete götüren iki sebeptir.

Bu işler için, iyi halleri ile bilinen ailelerden gelen, iyi yetişmiş, tecrübeli, hâyâ sahibi, İslam’a hizmeti geçmiş kimseleri araştı. Zira ahlâkı en dürüst; namus ve şerefi en sağlam olanlar, tamahın cazibesine en az kapılır ve işlerin varacağı neticeleri en isabetli şekilde götürürler.

Bunların geçimlerini de geniş bir surette temin et. Çünkü bu tutumun, kendilerini iyiliğe sevk etme hususunda kuvvetli bir destek olacağı gibi, elleri altındaki şeylere tenezzül etmekten de o sayede uzak kalırlar.

Ayrıca, şayet emirlerine karşı gelir veyahut emaneti sakatlarırsa, bu, senin onlara karşı kullanacağın bir delil olur.

17. Denetime Önem Ver

Sonra bunların icraatını da takip et, arkaları sıra vefa sahibi ve doğruluktan ayrılmayan gözcüler gönder. Zira onların işleri nasıl gördüklerini böylece gizlice öğrenmen, onların emaneti muhafazalarına ve halka güzel bir şekilde muamelelerine sebep olur.

Yardımcılarına karşı da ihtiyatlı bulun. Şayet içlerinden biri elini hıyanete uzatır ve gözcülerinin vereceği haberler de onun bu hıyanetini doğrularsa, şehadetin bu kadarını kâfi görerek, onun hak ettiği cezayı bedeni üzerinde uygularsın. Bu hıyaneti ile topladığı malı elinden alır, kendisini de zillet mevkiine diker; alnına hıyanet damgasını vurur, boynuna suçluluk halkasını geçirirsin.

18. Vergi Yönetimi ve Kalkınma

Sonra vergi tarh ve tahsil işinin idaresinde de büyük itina göster ve takip et. Çünkü verginin düzeltilmesi suretiyle vergi yükümlülerinin sağlıklı ve iyi bir duruma kavuşturulmaları, diğerlerinin de sağlıklı ve iyi bir duruma kavuşturulması demektir. Zira diğerlerinin iyiliği, ancak bunların iyi olmalarına bağlıdır.

Çünkü halkın hepsi vergi gelirlerine, dolayısıyla vergi ödeyenlerin mevcudiyetine muhtaçtır. Bu bakımdan memleketin imarına sarf edeceğin emek, vergi toplamaya harcayacağın himmet ve gayretten fazla olmalı. Zira ödeme gücü ancak ülkenin kalkınması ile elde edilebilir. Kalkınmasız vergi toplamak isteyen kimse, ülkeyi harabeye çevirir. Halkı helâk eder, defteri de pek kısa zaman içinde dürülüp kapanır.

19. Zor Durumdakilere Yardım Et

Şayet yüklerinin ağırlığından, yahut bir afetten, yahut yağmurların, suların kıtlığından, veya toprakların su altında kalmasından, yahut kuraklık istilasından şikayette bulunurlarsa, tesirini umduğun bütün vasıtalarla müracaatla dertlerini hafifletmeye çalış. Bu hususta hiçbir fedakarlık, katiyyen sana ağır gelmesin. Zira bu, öyle bir yatırımdır ki; ülkeni imar, vilayetini

güzelleştirmeye sarf için o yatırdığın sermayeyi, onlar bir gün sana fazlası ile iade edeceklerdir. Üstelik bu sebeple onların övgülerini kazanacak, haklarında gösterdiğin adaletinden dolayı iftihar edebileceksin. Hem sen bu sermayeyi, fazlası ile iade edeceklerine güvenerek veriyordun. Zira kendilerini hoşlukla refaha kavuşturduğun için vermiş olduklarının misillerini biriktireceklerine; adalet ve hoşlukla muamelen sebebiyle de senden emin bulunduklarına güvenin vardı. Evet, günün birinde yardımlarına dayanacağın bir hadise zuhur eder, bakarsın ki gönül hoşluğu ile bütün yükü üzerlerine almışlar, taşıyorlar.

20. Kalkınmayı Esas Al

Kalkınmış ülkeler yük taşımaya dayanıklıdır. Yükleדיğin kadarını götürebilir. Memleketin harab olması ise, halkının sefaletе düşmesindendir. Ahaliyi sefil eden sebep de ancak, valilerin servet toplamaya düşkünlükleri, mevkilerinde uzun müddet kalmayacaklarını zannetmeleri, bir de geçmiş ibretlerden yeteri kadar ibret alamamalarıdır.

21. Özel Görevliler

Sonra *(diğer)* memurlarının haline de iyice dikkat et. İşlerine en iyilerini getir, hususiyle tertibatını, sırlarını tevdi edeceğin, yazılarını yazdıracağın adamları öyle seç ki soyu temiz, ahlâkı düzgün olsun. Gördüğü itibarla şımarıp başkalarının yanında sana karşı gelmeye cüret edenlerden olmasın. Görevlilerinin sana yazdıklarını getirip göstermekte, senin tarafından verilecek cevapları, dosdoğru yazarak göndermekte ve senin hesabına alıp senin hesabına vereceği şeylerde, gafleti sebebiyle kusur etmesin. Senin lehine bulduğu bir akdi *(muameleleri)* sağlam tutsun, aleyhinde bulunduğunu da çözmek hususunda zaaf göstermesin. Kendisine yüklenen görevler dolayısıyla nasıl bir mevkide olduğundan, asla habersiz bulunmasın. Zira kendi kıymetini bilmeyen, başkasının değerini hiç bilmez.

Sonra bu memurların seçiminde sadece görünüşlerini inceleyişin, bir de iyiye yoruşun yeterli olmamalı. Çünkü insanlar, daima masum tavırlar takınarak ve gayretkeşlik ederek, görünüşlere göre hüküm veren valilerin gözüne girebilirler. Halbuki böyle bir yaklaşımın esasında ihlâs namına hiç bir şey yoktur. Onun için senden evvelki değerli valilere hizmet etmiş kimseleri araştırarak, halk arasında çok iyi bir nam bırakmış, güvenilirlikleri en ziyade tanınmış olanlarını seç. Böyle bir hareket, senin Allah’a ve kendisinden bu valilik görevini aldığı kimseye karşı ihlâsını gösterir. Bir de işleri taksim ederek bir kısmın başına bu memurlardan birini geçir ki, iş büyük olursa altında ezilmesin; çok olursa toplamasını bilemeyip de dağıtmasın. Şayet memurların hatasını görür de aldırmazsan, kendin utanacak ve ayıplanacak bir duruma düşersin.

22. Ticaret ve Sanayi

Sonra, ticaret ve zanaatla uğraşanlar vardır ki bunların bir kısmı, oturduğu yerde çalışır, bir kısmı şuraya buraya mal götürür; bir kısmı da elinin emeği ile geçinir. Bunların hepsine iyi muamele et ve başkalarının da öylece muamele edilmeleri için öğütlerde bulun. Çünkü bunlar memleket için hayırlı hizmetlerin sebepleri ve faydalanma vesileleridirler. Onlar hayır ve yararı, ülkenin toprağındaki, denizindeki, ovalarındaki, dağlarındaki uzak ve yakın yerlerden getiriyorlar. Bunlar, memleket için barış ve güven adamlarıdır.

Ne kargaşa çıkarmalarından korkulur, ne de fesatlarından endişe edilir. Kendilerinin, gerek senin yanındaki, gerekse ülkenin diğer taraflarındaki işlerini takip et. Bununla beraber şurasını da iyi bil ki, bunların çoğunda aşırı bir tamahkarlık ve çirkin bir hırs ile birlikte, zaruri ihtiyaç maddelerinde stokçuluk, alım satımda da hilekarlık olabilir. Bu ise halk için zarar, valiler içinse ayıptır.

23. İhtikâra Mani Ol

Bundan dolayı stokçuluğa mani ol. Çünkü Peygamber Aleyhissalatu Vesselam Efendimiz, ihtikârı men buyurdular. Alım, satım doğru tartılarla olmalı ve alanı da, satanı da ezmeyecek, mutedil fiyatlar çerçevesinde yapılmalıdır. Herhangi bir kimse senin yasağından sonra stokçuluğa yanaşırsa, ifrata varmamak şartıyla, onu hemen cezalandır.

24. Fakirler ve Yoksullar

Hele alt kesimdeki, her türlü çareden mahrum fakirler ve çaresizlerle felaketzedeler, kötürümler hakkında Allah'dan korkmalı, hem de çok korkmalısın. Bu kesimde halini söyleyen de var, söyleyemeyen de. Allah'ın bunlara ait olmak üzere, korunması için seni görevlendirdiği hakkı çok iyi koru. Oradakilere Beytül mâlinden (*hazinen*) bir hisse, başka yerlerde bulunanlara da her memleketin fakir müslümanlara mahsus gelirinden birer hisse ayır. Çünkü en uzaktakilerin de, en yakındakiler gibi hakları mevcuttur. Cümlesinin hakkını gözetmek ise, sana emanet edilen bir vazifedir.

25. Hiçbir İşi İhmal Etme

Sakin azamet (*büyük*), seni onlarla uğraşmaktan alıkoymasın. Zira işlerin mühim olanlarını iyi gördüğün için ehemmiyetsizini yüzüstü bırakırsan, mazur görülemezsin. Bu sebepten, kendilerini düşünmekten geri durma ve zavallılara ekşi çehre gösterme. Yine bunlardan olup da aşağı görülme veya başka kimselerin onları hesaba almamaları yüzünden, işleri sana kadar gelemeyenleri araştı. Sırf bunlar için Allah'tan korkan, alçak gönüllü ve emin bir adam tahsis et ki arada vasıta olsun ve onların işini sana bildirsin. Hasılı öyle çalış ki, Allah'ın

huzuruna çıktığın zaman, “Gücümün yettiğini sarfettim,” diyebileşin. Halkın bu kesimi adalet ve yardıma, başkalarından ziyade muhtaçtır: Onun için herbirinin hakkını vermeye son derece itina et.

26. Yetim ve Yaşlılar

Sonra yetimlerin ve yaşlı bulunduğı halde, hiç bir çaresi olmayan kimselerin geçimini de üzerine al. Vakıa bu işler valiye ağır gelir, lakin şunu unutma ki ne kadar hak varsa, hepsi de ağırdır. Bunu Allah yalnız o kimselere kolaylaştırır ki, halden ziyade akıbeti *(işin sonunu)* düşünerek, nefsinı dayanıklılığa alıştırır ve kendi hakkında Allah’ın vaadinin doğruluğundan emin bulunur.

27. Dilek ve İhtiyaç Sahipleri

İhtiyaç sahipleri için sırf kendileriyle meşgul olacağın bir zaman ve mekân ayır ve hepsiyle beraber otur da, seni yaratan Allah’ın rızasını celbedecek bir tevazu göster. Sonra askerini, yardımcılarını, muhafızlarını, zabıta memurlarını yanlarında bulundurma ki, söylemek isteyen çekinmeden derdini dökebilsin. Ben Peygamber Sallallahu Aleyhi Vesellem’den bir kaç yerde işittim, şöyle buyurmuştu: “İçindeki zayıfın hakkı, serbestçe kuvvetlisinden alınamayan bir millet, hiç bir zaman kuvvetlenemez.” Bir de bunların münasebet almayan sözlerini yahut da dertlerini anlatabilmedeki acizliklerini hoşgör, kendilerine karşı hırçınlık etme, büyüklük gösterme. Bu yüzden Cenab-ı Hak sana Rahmet kanatlarını açar; taatına mukabil sana sevabını ihsan eder. Hem verdiğini güler yüzle, gönül hoşluğuyla ver, vermediğın takdirde kabul olunabilecek özürler dile.

Sonra senin işlerinin içinde öyleleri vardır ki, onları bizzat senin ifa etmen gerekir. Mesela memurların yetersizlik gösterince, taşradaki görevlilere cevabı sen vereceksin. Halkın ihtiyaçları artık senin yardımcılarının altından kalkamayacağı dereceyi buldu mu, bunun icabına yine sen bakacaksın. Bir de her günün işini o gün gör, çünkü diğer günlerin kendisine mahsus işi vardır.

28. Allah’a Karşı Kulluk Vazifelerini İhmal Etme

Her ne kadar, niyet halis olmak ve halkın selametine hizmet etmek şartıyla bu çalışmalarının hepsi Allah içinse de, sen yine vakitlerinin en hayırlısını, Allah ile arandaki durumlar için nefsinde hasret. Allah rızası için eda edeceğin taatın en başlıcası da, Zat-ı İlâhî’ye has olan farzları yerine getirmekten ibaret olsun. Gecende ve gündüzünde bedeninden Allah’a ait bulunan kulluk hissesini ayır ve seni Cenab-ı Hakk’ın yüce huzuruna yaklaştıran bu taatı, vücuduna her neye mal olursa olsun, eksiksiz ve gediksiz eda et. Şayet namazında halka imam olmuşsan sakın ne bıktırarak kadar uzun, ne de bir hayra yaramayacak kadar kısa kıldırma. Çünkü halkın içinde öyleleri vardır ki, hastalık sahibidirler; öyleleri de vardır ki iş sahibidir.

Peygamber Sallallahu Aleyhi Vesellem beni Yemen’e gönderirken, “Onlara namazı nasıl kıldırayım?” demiştin. “En zayıflarının namazı gibi kıldır,” ve ayrıca, “Müminlere karşı çok merhametli ol,” buyurmuşlardı.

29. Halktan Uzak ve Saklı Kalma

Buraya kadar söylediklerime ilaveten, bir hususu da asla unutma: Sakın halkından uzun müddet uzak veya saklı durma. Çünkü valinin halktan saklanması, halkta yanlış kanaatler uyandırma yanında, valinin işlerine vukufunu da azaltır. Valilerin perde arkasında oturmaları, perdenin dışında dönen işlere muttali olmalarına mani olur. Bunun sonucunda onların gözünde hadiselerin büyüğü küçülür, küçüğü de büyür. Güzeli çirkin, çirkinini de güzel olur; hak ile bâtil karışır. Vali de en nihayet beşerdir. Halkın kendi nazarından gizli kalan işlerini nereden bilecek? Halkın üzerinde nişaneler yok ki ona bakarak doğruları, yalanın her türlüünden ayırmak mümkün olabilsin.

Şimdi sen mutlaka, şu ikiden birisin: Eğer hak yolunda çalışan, gönlü gani bir adamsan... Bu takdirde vacib olan her hakkı ödemekten, yahut kerimane bir harekette bulunmaktan çekinip sakınmanın ne anlamı var? Eğer böyle değil de cimriliğe müptela bir adamsan... Zaten bu durumda halk senin ihlâsından ümit kestikleri gibi, istemekten de o kadar çabuk vazgeçecekler ki, o zaman senin ortada görünmemen neye yarar? Her halükarda, halktan uzak kalmak hoş bir şey değildir. Özellikle, eğer senin görevin halkın ihtiyaçlarını ve dileklerini göz önüne almak ise, halk tarafından sana arzedilecek ve çoğu ya bir zalimden şikayet, ya bir muamelede adalet talebi gibi dileklerin, seni asla ürkütmemesi gerekir.

30. Yakınlarına Dikkat Et

Sonra valinin etrafında, seçkin kimseleri ile kendisine pek yakın olanları vardır ki, bazen bunların iltimasları, haksızlıkları ve muamelelerinde insafsızlıkları görülebilir. Sen, bunların zararını, bu gibi hallerin sebeplerini ortadan kaldırmak suretiyle gidermelisin. Etrafındakilerden, ileri gelenlerinden ve akrabandan hiç birine katiyyen toprak (devlet elindeki bütün imkânlardan yararlanma hakkı) verme, ve bunlardan hiçbiri senden cesaret alıp da, müşterek su yahut müşterek diğer bir iş tutarak, etrafındakilere zarar verecek ve zahmeti başkalarına yükletecek surette zahire biriktirmeye katiyyen tamah edemesinler. Çünkü bunun kârı, senin değildir. Fakat onların zararı ise dünyada ve ahirette sana döner. Sonra, senin yakının olsun veya olmasın, herkesi hakkı kabul etmeye zorla. Eğer has adamların ve yakınlarından biri yasaları çiğnemiş ise, senin için ne kadar güç olursa olsun, cezasını eksiksiz icra et. Bu hususta sabır, sebat ve dikkat göster ve davranışın sonunu gözet. Çünkü bunun sonu hayırdır.

Şayet halkta senin zulmettiğin zannı hâsıl olmuşsa, kendilerine özrünü bildirerek hakkındaki zanlarını değiştir. Çünkü böyle yapmakla, önce kendi nefsini kırmış, sonra idaren altındaki halka tatlılıkla muamele etmiş, ayrıca kendini mazur göstermiş olursun. Üstelik onları hak üzerinde daim kılmaktan ibaret bulunan ana maksadına da, bu sayede ulaşmış bulunursun.

31. Barış ve güvenlik

Düşmanın tarafından sana teklif olunan sulh (*barış*), rızayı ilâhiye muvafık ise, katiyyen reddetme. Zira barışta askerine istirahat, sana endişeden rahat, ülken için de selamet vardır. Lakin barıştan sonra, düşmanından sakın ve hem de çok sakın. Öyle ya, belki düşmanın seni gafil avlamak için sana yaklaşmak istemiştir. O sebepten ihtiyata sarıl, bu hususta asla hüsnü zanna kapılma.

32. Anlaşmalara Riayet Et

Şayet düşmanla aranızda bir sözleşme akd etti isen, yahut ona karşı bir taahhüdün varsa, yapılan sözleşmeye riayette bulun, ahdini yerine getir. Verdiğin sözü muhafaza için, icab ederse hayatını bile feda et. Çünkü, arzularının birbirinden farklı, düşüncelerinin ayrı olmasına rağmen, insanların ilâhi farzlar arasında, ahidlere vefa (*tam yerine getirilmesi*) kadar üzerinde birleştikleri bir şey yoktur. Hatta müşrikler de hıyanetin vahim neticelerini gördükleri için, müslümanlara karşı ahde vefaya dikkat ediyorlar. Binaenaleyh sakın verdiğin sözden dönme; sakın ahdine hıyanet etme; sakın düşmanını aldatma. Zarar ve mahrumiyete mahkum, akılsız ve cahillerden başkası Allah'a karşı gelmek cüretini gösteremez. Allah Teala, ezelî rahmeti

icabı, O'nun için yapılan sözleşmeyi kulları için, şefkati sayesinde barınacakları emin bir sığınak; bu emin sahada asude kalacakları, huzur içinde ihtiyaçlarını karşılayarak onun civarına koşacakları, emin ve manevi bir makam kılmıştır. Onun için bunda bozgunculuk etmek, hıyanette bulunmak yahut aldatmak olamaz. Bir de birtakım yorumlara müsait olacak akidlerde bulunma. Akdedip belgelendirdiğin bir sözleşmeyi bozmak için de, sakın sözlerin gizli mânâlarından yararlanmaya kalkışma. Allah'ın ahdi icabı girmiş olduğu bir işin darlığı, haksız yere onu genişletmene katiyyen sebep olmasın. Zira genişleyeceğini ve sonunun iyi olacağını umduğun bir darlığa tahammül etmen, senin için elbette günahından çekindiğin, dünya ve ahirette ilâhi cezadan kurtuluş imkânı olmadığını bildiğin bir hıyanetten daha ehvendir.

33. Kan Dökmekten Kaçın

Sonra, kandan ve onu haksız yere dökmekten son derece sakın. Çünkü haksız yere kan dökmek gibi felaket getiren; bunun kadar mesuliyeti büyük, bunun kadar nimetin zevalini, devletin mahv olmasını hak eden bir şey yoktur. Allah Teala, kıyamet günü kulları arasında hükmünü verirken, ilk olarak döktükleri kanlardan başlayacaktır. Sakın haram bir kanı dökerek saltanatını kuvvetlendirmek sevdasına kapılma. Zira bu hareket onu zaafa düşürecek, daha doğrusu zevale erdirerek başka ellere geçirecek sebeplerdendir. Hele taammüden ika edeceğin bir katil için, ne Allah'ın katında ve ne de benim indimde hiç bir özrün olamaz. Çünkü bu takdirde bedenlen hak ettiğin cezanın (*kıyas*) icra edilmesi lâzımdır. Şayet bir kazaya uğrarsan... Tedib ederken, kırbacın yahut elin aşırılığa giderse -zira zaman olur ki yumruk, yahut biraz fazlası ölüme yol açar- sakın sahip olduğun nüfuza güvenerek, ölenin velîlerine haklarını vermeyeyim demeye kalkışma..

34. Kaçınacağı Hususlar

Bir de, sakın kendini beğenme. Sakın nefsinin sana hoş gelen cihetlerine güvenme. Sakın yüzüne karşı övülmeyi isteme. Zira, iyilerin ne kadar iyiliği varsa, hepsini mahv etmek için şeytanın elindeki fırsatların en sağlamı budur... Sonra sakın halkına yaptığın iyilikleri, onların başına kakma; yahut yaptığın işleri mübalağalı gösterme; yahut kendilerine verdiği sözden dönme. Çünkü başa kakma, iyiliği bitirir; mübalağa hakikati söndürür; sözden dönme ise Allah Teala'nın da, halkın da nefretini celb eder. Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerim'de, "Böylece, sizin yapmadığınızı söylemeniz Allah indinde ne kadar menfur bir harekettir," buyuruyor. Sakın açıklık kazanmayan işlerde inat etme. Sakın, açıklık kazandığı zamanda da gevşeklik gösterme. Sonra işlerin herbirini yerli yerine koy, işlerinin herbirini zamanında yap. Herkesin üzerinde birlik halinde olduğu noktalarda kendini kayırmaktan çekin. Görevlendirdiğin kimselerin açığa çıkmış kötülüklerine karşı, senden beklenen hareketten habersizmiş gibi davranma. Aksi takdirde, başkasının yerine sen cezaya maruz kalırsın. Az zaman sonra işlerin üzerindeki perdeler, gözlerin önünde açılır ve mazlumun hakkı, senden alınır.

35. Dikkat Edeceğın Diğer Hususlar

Hiddetine, gazabına (*öfkene*), eline ve diline hakim ol. Bunların hepsinden korunabilmek için de badirelerden geri durup şiddetini tehir et ki, öfken geçsin de iradene sahip olabilesin. Şunu da iyi bil ki; birgün seni yaratana döneceğini, O'na hesap vereceğini, çok açık ve iyi bir şekilde hatırlatmadıkça, nefsine hakim olmak imkânını katiyyen bulamazsın.

Şimdi senin üzerine gerekli olan, senden evvelkilerin sana ulaşan adil hükmünü, yahut isabetli olan tutumlarını, yahut Peygamber Sallallahu Aleyhi Vesellem Efendimiz'den gelmiş bir haberi, yahut Kitabullah'daki bir farzı hatırda tutarak, bu gibi meselelerde bizden gördüğün hareket tarzına uyabilmen ve şu emirnamemde bildirdiğim ve ileride nefsinin arzularına kapılmanı mazur göstermemekliğin için elimde sana karşı sağlam bir hüccet bildiğim hükümleri tatbika çalışmandır.

36. En Son Dilek ve Dua

Artık Cenab-ı Hakk'ın geniş rahmetinden ve bütün istekleri kuşatmış olan azamet ve kudretinden dilerim ki, rızayı ilâhisi vechiyle kulları arasında güzel bir övgü ve ülkeler içerisinde en iyi eserler kurabilmek için, gücümüzün yettiği kadar çalışmaya seni de, beni de muvaffak kılsın. Hakkımızdaki nimetini tamamlasın ve bize olan ikramlarını kat kat artırıp sana da, bana da saadetle ve şehadetle can vermeyi muvaffak ve kolay eylesin. Bizim dua ve niyazımız Allah'adır. Salat ü selam, Allah'ın Resulüne ve onun iyi ve tertemiz Âl'i üzerine olsun.

MEVLANA'DAN İKİ RUBAİ

Bendesiyim kuluyum ol hikmetli Kur'anın
Toprağının tozuyum Muhammedi Muhtarın
Kim naklederse başka bir söz benim dilimden Ben
ondan da bizarım, o sözden de bizarım.

Ya Rab beni halkın kapısına muhtaç etme ne olur.
Ne kula, ne de şaha muhtaç etme ne olur.

Ŗu simsiyah salarım kereminle ağardı,
Bembeyaz saçlarımla yüzümü kara çıkartma ne olur.

İlmin var, mantığın yok
Servetin var, cömertliğin yok
Allahın var, imanın yok
DŖnsene insanoğlu.

BİZE VE BÜTÜN İNSANLIğA DŖEN

(O ki insandır, insanlar akıllı ve zekidir, ulvidir. Allah krrei arzı, insan eliyle maddi manevi alıŖmak babında insanlara emanet etmiŖtir. Dünyamızı maddi manevi ulvi ilimle kullanmak lazımken, nefساني ve Ŗeytani aklı maiŖet ile tahrip ediyoruz. Buna ne hakkımız var?

İnsanlar, Hazreti Adem'den bu ana kadar, maddi ve manevi altı yönden kardeŖtir. Bu ve diğer hususlar, aŖaėıda izah edilmiŖtir.)

“En hakiki mrŖit ilimdir.”

“Yurtta sulh, cihanda sulh.”

Mustafa Kemal Atatürk

Doruklardan çok, düzlükleri benimseyip ovaları yurt tuttuğu halde, evrenin en şerefli yaratılmışı insandır. Lakin yüce dağların doruklarında yuva kuran bir de kartal vardır ki, yükseklerde uçarken, toprağın rengine uymuş, sinsice sürünen yılanı, onca uzaklıktan farkederek. Anında dalar taşla toprağa, koparıp atar yılanın başını, sonra da avını yutar.

İnsanlardan bazıları da, kartal gibi, yılanın etini severek yerler. Çünkü zehiri başında, ön iki dişinin dibindeki keselerdedir yılanın. Bedeninde zehir yoktur. Isırınca avını, bu dişleriyle verir zehirini yılan. Ve her yılan zehirli olmamakla beraber, her nedense yılan denilince akla, ilk önce zehirli yılan gelir.

Ne var ki, en şerefli ve en güzel yaratılmış olan insanın da zehiri vardır. Fakat başında değil, içindedir zehir. Yılan gibi dişleriyle değil, diliyle sokar, rakibini mahveder.

Ama zehirinin yanı sıra içinde bal da vardır insanın. İsterse diliyle bal saçar, bal sunar dostuna düşmanına. Evet, ancak insan, isterse çiçek, isterse taş, isterse akrep, isterse insan olarak ömrünü doldurabilir vatanı olan bu dünyada. Hayvan, bitki ve toprağa bu özellik verilmemiştir.

Lakin hayrettir ki, bu insan av olarak yine insanı seçer çoğu zaman, sokar, öldürür diliyle kendi ciinsini. Pişman olursa da, iş işten geçmiş olur. Evet, ya silahla ya da fesadın politik tanımı olan faaliyetlerle insan, bu gün de insan avına çıkmış. Komşusu veya düşmanı bildiği ülkelerle harp içinde acımasızca. Neden bu vahşete sebebiyet veriyor bu şerefli yaratılmış denilen insanlar? Bütün sezgilerin odak noktası kalbi; bilimleri değerlendirebilen, düşünen, karar veren beyni olduğu halde? İnsanı insana kırdıran bir kin ateşi var burada.

Gerçi ateş kül eder, yok eder ama, bir de mikrobu, pasağı, küfü yok edip, temiz olan özü arındırma özelliği vardır ateşin. İnsan niçin ateşin bu olumlu tarafından yararlanmıyor da, milyarlarca para döküyor silahlara? Gururuna, cehaletine, hırsına ve çılgın isteklerine niçin gem vurmuyor? Dili zehirli, eli silahlı olanlar, leke sürüyor insanlığa, bir anda zavallı bir yığın yapıyor bu en şerefli yaratılmışları.

Diğer taraftan, bilimin gereği, uzay çalışmalarını görüyoruz. Ama fazladan öyle harcamalar yapılıyor ki bu çalışmalar sırasında, ya farkedilmiyor, ya da umursanmıyor. Oysa bu arada, Afrika'da milyonlarca insan açlıktan ölüyor, ölümü bekliyor.

Soruyoruz: "İnsandan daha değerli varlık var mı dünyada? Herşey insanın emrine verilmiş, her şey insan için yaratılmış değil mi?"

Öyleyse, zavallı bir halde yaşamaya çalışan bu insanlara öncelik verelim. Önce onları kurtarmak için yatırım yapalım; kalanı uzay çalışmalarına ayıralım. Kim bilebilir ki, kurtarılacak

bu beyinler ileride insanlığın kurtarıcısı olmayacaktır? Allah'ın öncelikle gözettiği insandır. İyilik yapan, merhametli insanlar, mutlu ve umutlu olur.

Şimdi işin esasına geleyim:

Düşman bildiği kapı komşuları ya da yabancı ülke insanları ile, kopması, bozulması mümkün olmayan bir ortaklığı vardır insanın. Evet; insanlar dünya pazarının ortaklarıdır.

1. Bütün insanlar Allah'a tapar. Fakat kendi dilleri ile inançlarını açıklarlar. Allah inancında ortaktır insanlar.

2. Aynı dünyanın imkanlarından bilgin olurlar. Öğrendiklerini öğretirler okullarda. Bilimle hizmet ederler birbirlerine. Bilgi ve duyguların bilgisayarı beyin, sezgi ve aşkın merkezi, kalptir insanda. Böylesine bir beyin ve kalbin verdiği bilgide ortaktır insanlar.

3. Bütün insanlar Hazreti Adem ve Hazreti Havva'dan gelmedir. (Maymundan değil.) Yaratılış kaynağında ortaktır insanlar.

4. Her insanın veya her toplumun ayrı bir güneşi yoktur. Aynı güneşin ışığından yararlanırlar. Güneşte ortaktır insanlar.

5. Dünyadaki aynı suyu paylaşırlar. Aynı sudan içerler, aynı suyu kullanırlar. Suda ortaktır insanlar.

6. Ölümlü varlığımızın harcı topraktır. Üzerinde yaşadığımız yer de topraktır. Toprakta ortaktır insanlar.

Söyleyin şimdi: İnsanın insana silah ve zehirle hizmeti olur mu? Bu mudur insana yakışan? Hayır. Yakışan, barıştır insana. Ve barışa ulaşmak için mutlaka kalem, dil, birlik, birleştirmek gerekir.

Dönüp dünyaya bakıyoruz, insan insana ne yapıyor diye. Birbirini yok ediyor. İnsan insana saldırmaya hazırlanıyor her an, avını ısırmadan önce dikilen yılan gibi. Sebep arıyor, avı kıpırdasın da üzerine atılsın diye.

Gerçi bir sınav yeridir dünya; iyisi de var, kötüsü de aramızda. Ama benliği ile, içindeki kötülükle savaşa insan, yeter de artar ona başarılı olması için. Çünkü benlikle savaş en zorlu savaştır. Yoksa benliğin tutsağı ve kurbanı olur insan. Sınavını kaybeder. Belki de harcanıp gider her iki dünyada. Ama akli ile beyninden kalbine yol bulur, beynini bağlarsa yüreğine, vicdanına, engelleri aşar. Böylece cenneti, hem dünyada, hem de ölüm ötesinde yaşar.

Beyin, olgunluk düzeyine ulaşmıştır artık. Tıbbın ve tekniğin doruğuna ulaşmışken Allah'ı gereği ile bilemezsek, O'nun emirlerine bilinçli olarak uymazsak, ne zaman bileceğiz? Geç kalmış olmaz mıyız?

O halde varlıklı olan, maddeten özveride bulunup ortaya dönmeli, alt tabakadaki fakiri ise, yapacağı bağışla ortaya çekip, bütün insanlar ortada birleşmelidir. Açlık ortadan kalkınca, mutluluk terazisinde insanlar dengelenmiş olur. Ve bu güzellik içinde, hayat yapıcı olarak akıp gider.

İnsanı insana kırdıran, kardeşi kardeşe düşüren düşmana, benliğimizle dost olmayalım. Dünyayı cennete çevirelim. Huzur içinde, alem pazarında gönül alıp, gönül verelim. Ömür denilen kısacık bir zaman diliminde, cennetin anlamına, dostluğun tadına o zaman varacağız.

Değer mi insanlık varken yılan olmaya, birbirimizi zehirlemeye? Silah olup, pençelerimizle birbirimizi parçalamaya değer mi?

Allah'ın kitaplarında var mı böyle kara emirler? Peygamberlerinde hiç görülmüş mü böyle kan emici vampirlikler, söyleyin? Kime neyi ispat etmek istiyoruz terörle?

Gömelim silahlarımızı toprağa, içimizde bal yapalım. Bal, panzehirdir. Yok edelim içimizdeki zehiri. Peteklerimizi balla dolduralım. İşte o zaman insan oluruz, insanlığın şeref ve değerini o zaman anlarız. İnsan olmak varken, neden yılan, sırtlan, taş, toprak, zakkum olalım? Konuşa konuşa, bakışa bakışa selam verelim birbirimize. Anamız, babamız, güneşimiz, suyumuz, toprağımız, bilgimiz ayrı değil ki.

Bize kin ateşi değil, barış yakışır. İçinde nefret ateşi olanların ateşini, dil pınarından akan billur sözler, güzel öğütlerle söndürelim. Aklın ve kalbin yolu birdir. Dargınları ve düşmanları barıştırmak, birleştirici olmak, çok büyük bir ibadettir. Demokrasiyi seven, demokrasiye layık olanlar, ancak birleştirici, barışçı, barıştırmacı, insanları seven, onların yardımına koşan insanlardır.

AHMET KAYHAN (Allah Sırrını Kutsasın)

PEYGAMBER EFENDİMİZİN DUASI

Alemlere rahmet olan sevgili Peygamberimiz'in (Allah'ın Selamı Üzerine Olsun) aşağıda yer alan dualarından bir kısmı ile

Allah bütün müslümanları İslam'ın şuuruna erdirdin.

Oku... Şuuruna er... Ve şuurlandır...

Allahım, azabından rızana, affına, Senden yine Sana sığınyorum. Sen kendini yücelttiğin gibi ben Seni yüceltemem.

Allahım, doğu ile batıyı birbirinden uzak tuttuğun gibi, beni de günahlardan uzak tut.

Allahım, sonunda küfür olmayan bir iman ve yakın, dünya ve ahirette şerefini kazandıracak bir rahmet ihsan et.

Allahım, bize bizimle günahlarımız arasında engel meydana getiren bir korku, cennete ulaştıracak bir itaat, dünya musibetlerini kolaylaştıracak bir inanç ver.

Allahım, hayatımı her türlü hayrın artmasına,  l m m  her türlü kötülükten kurtuluşa vesile kıl.

Allahım, korkmayan kalpten, kabul edilmeyen duadan, doymayan nefsten ve fayda vermeyen ilimden Sana sığırım.

Allahım, bizleri hidayette olan ve hidayete ulaştıranlardan eyle.

Erzel-i  m rden, cimrilikten, fakirlikten Sana sığırım.

Sana ibadet etmede

Sana ş kretmede

Seni zikretmede bizlere yardımcı ol...

Allahım, Sen affedicisin, bizleri de affet...

...Amin